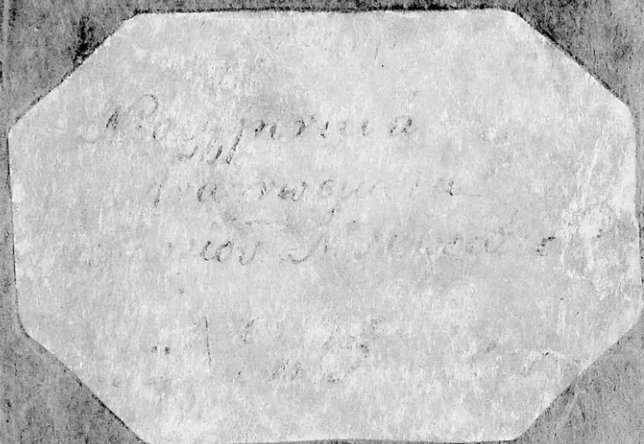

PAPILIO SARPEDON
PAPILLON SARPEDON

NESTLÉ'S

CHOCOLAT S.

370.64
Δ' ΕΛΛ
ΝΕΟΕΛΛ.

15

142

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΣΑΡΗ
καθηγητοῦ ἐν τῷ Βαρβακείῳ Λυκείῳ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ
ΤΗΣ Α' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΩΝ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΡΑΚΗΣ
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1922

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συλλο-
γέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Handwritten signature

Σημειώσεις διὰ τοὺς διδάσκοντας. Τὰ τεμάχια παρατίθενται ἐν τῷ βιβλίῳ πρῶτον μὲν τὰ πεζά, ἔπειτα δὲ τὰ ποιήματα, κατὰ τὴν ἀλ-
φαβητικὴν σειρὰν τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων αὐτῶν. Ἡ τοιαύτη κατὰ
ἑξωτερικὸν ἐντελὼς λόγον κατάταξις τῆς ὕλης σκοπὸν ἔχει νὰ δείξῃ εἰς
τὸν διδάσκοντα ὅτι εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐκλέγῃ ἐκάστοτε ὅποιονδῆποτε τε-
μάχιον κρίνει προσφορώτερον διὰ τοὺς μαθητάς, ἀναλόγως πρὸς τὰς
γλωσσικὰς δυνάμεις αὐτῶν καὶ τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας διὰ τὴν
διδασκαλίαν ἀφορμάς.

Σημειώσεις διὰ τοὺς μαθητάς. Ὃπου ὑπάρχει ἀπο-
ρίσκος, ζήτησις, ἢ ἐξήγησις τῆς λέξεως ἢ τοῦ πράγματος εἰς τὸ
Παράρτημα Β' τοῦ βιβλίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον.

Ἀδ. Ἀδμαντίου.

Εἰς τὴν πλέον ἐπικάιρον θέσιν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου ἱδρύθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μία πόλις, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον ὑπῆρξε τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν γειτόνων καὶ ἄλλων λαῶν. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ Βυζάντιον, ἡ κατόπιν ἑνδοξος Κωνσταντινούπολις, ἡ κατ' ἐξοχὴν «Πόλη» τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.

Ἡ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν ἱδρύθη, ἐκεῖ ὅπου μὲ ἓνα μικρὸν πορθμὸν, τὸν Βόσπορον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, εἶναι θαυμασία. Κλίμα μαγευτικόν. Ἡ θάλασσα, ἡ ὁποία πανταχόθεν περιβάλλει τὰ μέρη ἐκεῖνα, καθιστᾷ τὸν μὲν χειμῶνα γλυκύν, δροσερὸν δὲ τὸ θέρος. Οἱ ὕδρατμοι αὐτῆς συχνὰ καταπίπτουσιν εἰς εὐεργετικὰς βροχάς, αἱ ὁποῖαι ποτίζουσι τοὺς ἀγροὺς καὶ γεννῶσι ποτάμια, ρέοντα ἀενάως.

Ἡ εὐφορία τῶν πέριξ τόπων, καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, εἶναι ἐξαιρετική. Λειμῶνες χλοεροὶ ἐκτείνονται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τοῦ Βοσπόρου, εἰς μεγάλας ἐκτάσεις, ὅπου βόσκουσιν ἄφθονα τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες. Εἰς τοὺς ἀγροὺς ὀριμάζουσιν ἀχμαῖοι οἱ δη-

μητριακοὶ καρποί· αἱ ἄμπελοι παράγουσιν εὐώδεις μεγάλας σταφυλάς, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑφθύνται κατάφορτα κατὰ τὸ θέρος τὰ καρποφόρα δένδρα: κερασάαι μὲ τραγανά, μεγάληα ὡς καρύδια καὶ βαρύτατα κεράσια, ἀπιδέαι, ροδακινέαι, συκαὶ μὲ γλυκύτατα ὡς μέλι σύκα. Πεπόνια καὶ καρπούζια, τῶν ὁποίων τὴν δροσερότητα καὶ εὐωδίαν ὅστις ἄπαξ ἔφαγεν, οὐδέποτε δύναται νὰ λησμονήσῃ. —

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν καρποφόρων, ἄφθονα εἶναι καὶ τὰ ἄλλα δένδρα, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν πρασινάδα των γλυκαίνουν ὅπου στρέψει τις τὸ βλέμμα· αἱ πλάτανοι, αἱ κυπάρισσοι, αἱ δάφναι, αἱ μυρσίναι, τὰ πεῦκα. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις διὰ τὰ ἄνθη, τὰ τριαντάφυλλα, τὰ γαρύφαλα, τοὺς μενεξέδες, τοὺς λαλέδες καὶ τὰ τόσα ἄλλα, τὰ ὁποῖα καθὲν εἰς τὴν ἐποχὴν του γεμίζουν τὴν ἀτμόσφαιραν μὲ τὴν εὐώδη πνοὴν των, ἀναπαύουν τὸ βλέμμα καὶ πλημμυρίζουν τὴν καρδίαν μὲ χαράν;

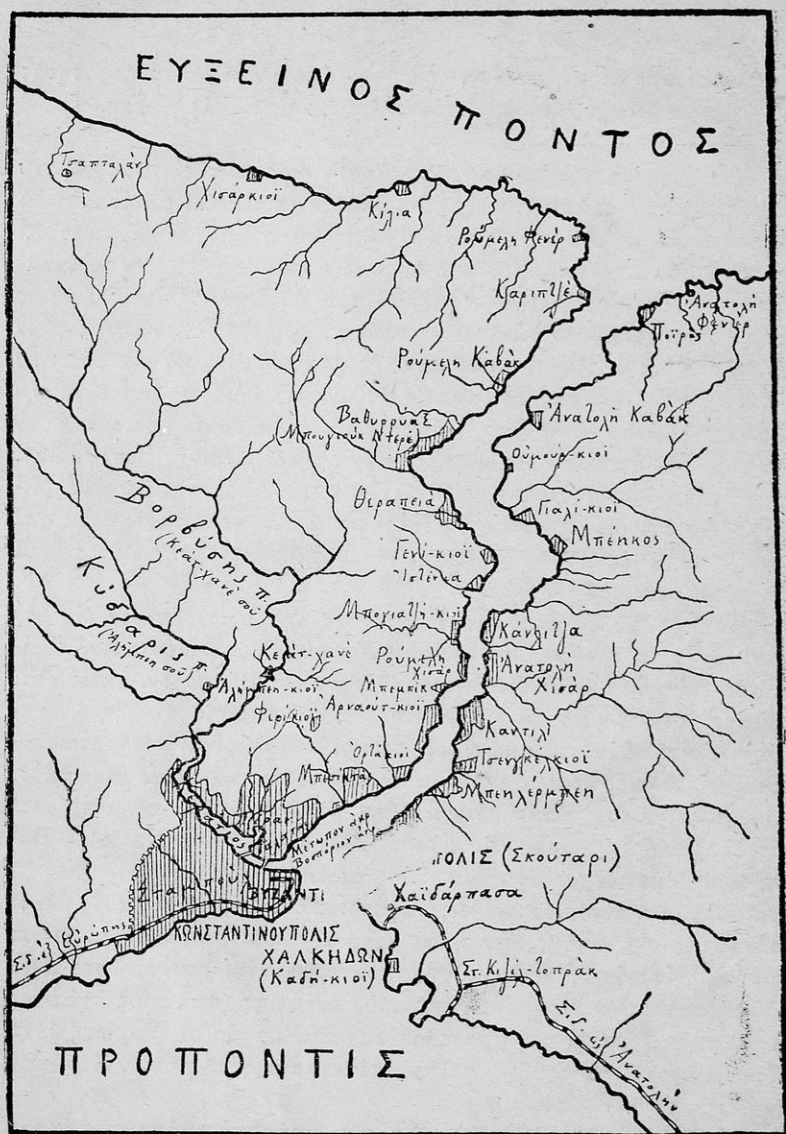
Ἄλλ' ἐὰν ἡ γῆ παρέχει εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς τόσον ἄφθονα τὰ ἀγαθὰ της, καὶ ἡ θάλασσα δὲν ὑστερεῖ. Ἡ Προποντίς, ἣτις στενεύει καὶ σχεδὸν κλείεται καὶ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μὲ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, εἶναι ὥσάν μία μεγάλη γαληνιαία λίμνη. Εἰς τὰ ἤσυχά νερά της εὐρίσκουν μόνιμον καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον, φεύγοντα τὰ θυμωμένα νερά τῆς Μεσογείου, ἑκατομμύρια ἰχθύων καὶ ὀστρακοδέρμων. Κεφαλοὶ περιζήτητοι, ἐρυθρίνοι μέγιστοι, συναγρίδες παχύταται καὶ ἄλλα πολλὰ εἶδη ἰχθύων ἀλιεύονται ἀφθονώτατα ἐν αὐτῇ. Ἀλλὰ μεγάλας προσόδους ἔχουν κυρίως οἱ ἀλιεῖς ἀπὸ τοὺς ἰχθύς οἵτινες κατ' ἀγέλας κατέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ μεγίστη αὕτη θάλασσα, ἣτις μόνον διὰ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ πόρθμου συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Μεσόγειον, ἔχει ὕδατα γλυκύτατα, ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτήν· δὲν ἔχει δέ, καθὼς παρετήρησαν πολλοί, καὶ θαλάσσια θηρία. Διὰ τοὺς δύο αὐτοὺς λόγους πολλὰ εἶδη τῶν ἰχθύων τῆς Μεσογείου καταφεύγουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον διὰ νὰ πολλαπλασιασθῶσιν ἤσυχά ἐκεῖ· ἀνέρχονται κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ κατέρχονται κατὰ τὸ φθινόπωρον εἰς μεγάλας ἀγέλας· τότε οἱ ἀλιεῖς τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Προποντίδος ἐπιπύπτουσι κατ' αὐτῶν καὶ συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς κατὰ χιλιάδας. Δύο δὲ εἶναι τὰ πολυπληθέστερα εἶδη ἐξ αὐτῶν: οἱ

σκόμβροι καὶ αἱ πηλαμίδες, ἐκ τῶν ὁποίων μεγάλας ποσότητας οἱ ἄλιεῖς ταριχεύουσι καὶ ἀποστέλλουσιν εἰς ἄλλας χώρας.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐφορίας τῆς ξηρᾶς καὶ τοῦ πλούτου τῆς θαλάσσης, καὶ ἄλλη ὑπῆρξεν αἰτία καὶ μάλιστα πολὺ σπουδαιότερα, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ θέσις αὕτη ἐκίνησε καὶ κινεῖ καὶ θὰ κινῇ τὸν φθόρον καὶ τὴν ὄρεξιν τῶν λαῶν διὰ νὰ τὴν καταλάβουν. Ὁ Βόσπορος εἶναι τὸ κλειδί τοῦ Εὐξείνου Πόντου· ἐκεῖνος ὅστις κατέχει αὐτὸν δύναται νὰ ἐξαναγκάσῃ εἰς πληρωμὴν διδοῖων τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα μεταβαίνουν ἢ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον (ὅπως ἔκαμνον οἱ ἀρχαῖοι Βυζάντιοι), ἢ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διάδασιν αὐτῶν ἐντελῶς. Οὕτω δὲ τὰ πολυάριθμα προϊόντα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας βρέχει ὁ Εὐξείνιος, τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Ρωσίας, τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς βορείας Μικρᾶς Ἀσίας, δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν. Τὰ πολυτιμώτατα δὲ καὶ ἀφθονώτατα ἐξ αὐτῶν σήμερον, εἶναι τὰ σιτηρὰ τῆς Ρωσίας καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Βατοῦμι.

Ὡσὰν δὲ νὰ ἐφρόντισεν ἐπίτηδες ἡ φύσις, ἔδωκεν εἰς τὸν κατέχοντα τὸ στενόν, ὄρμον καὶ ναύσταθμον ἀσφαλέστατον. Πράγματι, ἀριστερά, μόλις εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Βόσπορον, ἐκτείνεται κόλπος, ὅστις ἀπὸ τὸ σχῆμα τῆς εἰσοδούσης εἰς τὴν ξηρὰν θαλάσσης καὶ δύο ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκβάλλουσιν εἰς αὐτόν, ὁμοιάζει μὲ κέρατον ἐλάφου καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται Κεράτιος. Ὁ λιμὴν οὗτος εἶναι μέγας. Τὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ σχηματίζουσι δύο ἀκρωτήρια, πρὸς Β. μὲν τὸ Μέτωπον, πρὸς Ν. δὲ τὸ Βοσπόριον· ἐκεῖ ἔχει ἀνοιγμα δύο περίπου χιλιομέτρων, ὅσον δὲ προχωροῦμεν ἐντός, στενεύει ὀλίγον κατ'ὀλίγον. Εἶναι βαθὺς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀκτῆς, ὥστε καὶ μεγάλα πλοῖα νὰ προσορμίζωνται ἀφόδως. Καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὀχθὰς του ὑψώνονται βουνά, ὥστε εἶναι ἡσφαλισμένος πανταχόθεν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους· (ἀπὸ τοὺς πνέοντας ἐκ τῆς θαλάσσης τὸν προστατεύει τὸ Βοσπόριον ἀκρωτήριο). Ἐξω ἡμπορεῖ νὰ βοῦξῃ ἢ ἀγριωτέρα καταιγίς, εἰς τὸν Κεράτιον εἶναι γαλήνη.

Δι' ὅλα λοιπὸν αὐτά, διὰ τὴν θαυμαστὴν εὐφορίαν τῆς ξηρᾶς καὶ τὸν πλοῦτον τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τὴν τόσην σπουδαιότητα

Ο Βόσπορος (υπό κλίμακα 1: 250.000).

καὶ ἀσφάλειαν τῆς θέσεως, δὲν εἶναι πράγματι ἀξιοζήλευτος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατέχει τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Κεράτιον κόλπον;

Ἦ ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ἓνα ποταμόν. Τὸ μῆκος τοῦ ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι 27 χιλιόμετρα· τὸ μεγαλύτερον πλάτος τοῦ εἶναι 3200 μέτρα, ἄλλου ὅμως στενεύει ἕως 550 μέτρα.

Τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει εἰς τοὺς διαπλέοντας αὐτόν, εἶναι μαγευτικόν. Καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ ὄχθη αὐτοῦ παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν· ἄλλου μὲν καταβαίνουν ἀπότομοι καὶ κρημνώδεις, καὶ τὰ νερὰ σκορπίζουν εἰς τ' ἀκρογιάλια τοὺς ἀφρούς των· ἄλλου πάλιν πλησιάζουν ὁμαλώτατα πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τὰς φιλεῖ μὲ ἤσυχα ἤσυχα κυματάκια. Κάδοι ἐδῶ, ποὺ προχωροῦν ἄγριοι πρὸς τὴν θάλασσαν, ὄρμοι καὶ λιμανάκια παρεκεῖ, ποὺ νανουρίζουν ἤσυχα καὶ γαληνὰ ἐπάνω στὰ νερὰ των εἰδῶν εἰδῶν βαρκοῦλες καὶ καϊκάκια. Καὶ σὲ ὅλα τριγύρω ἀπλωμένη ἀτελείωτη πρασινάδα. Χλόη καὶ θάμνοι καὶ ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ δένδρα ἔχουν σκεπασμένον τὸν τόπον μὲ πράσινον χρῶμα, ἀπὸ τὸ πιὸ βαθύ τοῦ μαύρου κυπαρισσιοῦ ἕως τὸ ἀνοιχτότερο τῶν ἀσημοπράσινων ἐλιῶν. Βάλετε εἰς ὅλα αὐτὰ καὶ τὴν ἐλαφρὰν αὔραν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πουλιῶν τὰ κελαδήματα καὶ τότε θὰ ἐννοήσετε πῶς ἐκεῖνος ποὺ περνᾷ ὅλο λέγει μέσα του : « Ἄχ, ἂν ἦταν ποτὲ νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ ταξίδι ! ». Καὶ ἔτσι ποὺ τὸ στενὸν σχηματίζει ἐδῶ κι' ἐκεῖ γωνίας καὶ τ' ἀκρωτήρια κλείουν πέραν τὴν θάλασσαν, θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εὐρίσκεται εἰς καμμίαν ἀπὸ ἐκεῖνας τὰς μαγικὰς λίμνας τῶν παραμυθιῶν, ἂν δὲν ἦταν τὸ ρεῦμα τοῦ πορθμοῦ, τὸ ὁποῖον τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν πραγματικότητα.

Καὶ πράγματι, τὸ ρεῦμα τοῦ Βοσπόρου εἶναι ὀρμητικόν. Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐκβάλλουσι τριάκοντα περίπου μεγάλοι ποταμοί· οὗτοι μᾶζι μὲ τοὺς τεραστίους ὄγκους τῶν ὑδάτων των καταβιδάζουσι μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ μεγίστους ὄγκους χωμάτων καὶ πετρῶν. Διὰ τοῦτο τὰ ὕδατα τοῦ Εὐξείνου διαρκῶς πληθύνονται καὶ ἀνυψώνονται· τὰ δὲ πλεονάζοντα ἐξέρχονται διὰ τοῦ Βοσπόρου εἰς τὴν Προποντίδα καὶ ἔπειτα διὰ τοῦ Ἑλλησπόν-

του εἰς τὴν Μεσόγειον. Δι' αὐτὸ εἶπομεν ὅτι ὁ Βόσπορος ὁμοιάζει μὲ ποταμόν.

Τὸ ρεῦμα δὲ τοῦ Βοσπόρου δὲν προχωρεῖ κατὰ μίαν πάντοτε διεύθυνσιν. Ἐπειδὴ εἰς πολλὰ μέρη ὁ πορθμὸς στενεύει, ἐδῶ δὲ καὶ ἐκεῖ προβάλλουν ἀκρωτήρια, τὰ ὕδατα προσκρούουν εἰς αὐτὰ τὰ ἀκρωτήρια καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην στρέφονται πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην μὲ ἀλλεπάλληλα ζιχ-ζάχ*. Τέλος φθάνουν εἰς τὴν σημερινὴν Χρυσόπολιν (τὸ Σκούταρι), ὅπου ὑπάρχει ἡ τελευταία προεσχὴ τῆς Ἀσίας. Τότε διὰ τελευταίαν φοράν τὰ νερά στρέφονται πρὸς τὴν Εὐρώπην, πρὸς τὸ νότιον δηλαδὴ ἄκρον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ στομίου. Ἐκεῖ χωρίζονται εἰς δύο μέρη· ἓν μὲν μέρος τοῦ ρεύματος εἰσέρχεται ἐντὸς τοῦ Κερατίου κόλπου, ὅπου σιγὰ σιγὰ σβήνει, τὰ δὲ νερά γυρίζουν πάλιν ὀπίσω ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰν καὶ ἐνώνονται μὲ τὸ ἀρχικὸν ρεῦμα· τὸ δὲ ἄλλο μέρος τοῦ ρεύματος διευθύνεται πρὸς Νότον καὶ χάνεται μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Προποντίδα.

Τὴν τόσον λαμπρὰν καὶ ἐπὶ καιρὸν θέσιν τοῦ Βοσπόρου καὶ μάλιστα τοῦ Κερατίου κόλπου διείδον πρῶτοι οἱ Μεγαρεῖς, οἱ ὅποιοι καὶ ἀπέστειλαν ἐκεῖ ἀποικίαν ὑπὸ τὸν Βύζαντα. Οὕτω ἰδρῦθη ἐκεῖ περὶ τὸ 650 π. Χ. ἡ περιμάχητος ἀνὰ τοὺς αἰῶνας πόλις, ἣτις ὠνομάσθη τότε Βυζάντιον, ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ.

Ὁ ἀρχαῖος γεωγράφος Στράβων* μᾶς διηγεῖται μίαν περιεργὸν παράδοσιν διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ τόπου ἐκείνου ὑπὸ τῶν Μεγαρέων.

Ὁ Βύζας, (ὅστις θὰ ἦτο βέβαια κανεὶς τολμηρὸς θαλασσοπόρος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ εἶχεν ἀντιληφθῇ κατὰ τὰ ταξιδιὰ του τὴν σημασίαν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου), ἐζήτησε, λέγει ὁ Στράβων, ἀπὸ τὸ μαντεῖον νὰ τοῦ ὀρίσῃ ποῖα ἦτο ἡ καλύτερα θέσις τῶν μερῶν ἐκείνων διὰ νὰ ἰδρῦσῃ τὴν πόλιν. Καὶ ὁ Ἀπόλλων συνέστησεν εἰς τὸν Βύζαντα νὰ ἰδρῦσῃ τὴν πόλιν «ἀπεναντίον τῶν τυφλῶν».

Ἀντίκρου ἀπὸ τοὺς τυφλοὺς. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ χρησμὸς ἦτο ὀλίγον σκοτεινός. Ποῖοι ἦσαν αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ ποῦ νὰ τοὺς εὔρῃ ὁ Βύζας, διὰ νὰ ἰδρῦσῃ τὴν πόλιν ἀπέναντί των

Τοὺς εὗρηκεν ὁμοως, ὅπως μᾶς διηγείται ὁ Στράβων. Πρὸ εἰ-
κοσι περίπου ἐτῶν ἄλλοι Ἕλληνες εἶχον ἐγκατασταθῇ εἰς τὸν
Βόσπορον, εἰς τὴν ἀσιατικὴν ὁμοως ὄχθην αὐτοῦ, εἰς τὸ νοτιώτατον
ἄκρον τοῦ πορθμοῦ, καὶ εἶχον ἰδρύσει ἐκεῖ ἀποικίαν, τὴν Χαλ-
κηδόνα. Ἐ, αὐτοὶ λοιπὸν ἦσαν οἱ τυφλοὶ τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ἀλλὰ διατί ἦσαν τυφλοὶ, θὰ μοῦ εἴπητε, οἱ Χαλκηδόνιοι,
καὶ πῶς ἀνεκάλυψε τὴν τύφλωσίν των ὁ Βύζας; | Εἰς αὐτὸ τὸν
ἐδοήθησεν, ὅπως μᾶς λέγει ὁ Στράβων, ἕνα ψάρι: ἡ πηλαμὶς, ἡ
σημερινή μας παλαμίδα. Καὶ ἰδοὺ πῶς. Ἡ πηλαμὶς, διηγείται ὁ
γεωγράφος, γεννᾶται εἰς τὰ ἔλη τῆς Μαιώτιδος (τῆς σημερινῆς
Ἀζοφικῆς θαλάσσης)· ἀφοῦ δὲ μεγαλώσῃ ὀλίγον, ἐξέρχεται ἐκ
τῆς περικλειστοῦ ἐκείνης θαλάσσης καὶ τρέπεται ἀγελῆδόν πρὸς
τὰς ἀσιατικὰς ἀκτὰς μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος καὶ Κερασσοῦντος.
Ἀπ' ἐκεῖ ἀρχίζουσιν νὰ τὴν κυνηγῶν· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀκόμη με-
γάλη. Ἐφ' ὅσον ὁμοως προχωρεῖ ἐκεῖθεν πρὸς τὴν Σινώπην καὶ
δυτικώτερον, γίνεται ὠραιότερα· οἱ ἀλιεῖς ἐπιτίθενται κατ' αὐτῆς,
τὴν συλλαμβάνουσι καὶ τὴν ταριχεύουσι. Μετ' ὀλίγον ἡ πηλαμὶς,
παχυτάτη πλέον καὶ γλυκυτάτη, εἰσέρχεται εἰς τὸν Βόσπορον. Τί
συμβαίνει τότε; Τὰ ρεύματα τοῦ πορθμοῦ φέρουσι μέγα μέρος
τῆς ἀγέλης κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ὅπου συλλαμ-
βάνεται εἰς μεγίστας ποσότητας καὶ μετ' εὐκολίας. Εἰς τὴν Χαλ-
κηδόνα ὁμοως οὔτε λέπι πλησιάζει.

Δὲν ἦσαν λοιπὸν πραγματικῶς τυφλοὶ οἱ Χαλκηδόνιοι, προσ-
θέτει ὁ Στράβων, οἱ ὅποιοι, μολονότι πρῶτοι ἐπλευσαν εἰς τοὺς
τόπους ἐκεῖνους, ἀφῆκαν τὸν θαυμάσιον Κεράτιον κόλπον, καὶ ἐγ-
κατεστάθησαν ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ὄχθης;

1920

Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας.

Ἀδ. Ἀδαμαντίου.

Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα πολ-
λοὶ ἐκ τῶν παλαιῶν κατοίκων αὐτῆς ἐξήτησαν καταφύγιον πρὸς
Ἀνατολάς, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Τότε καὶ οἱ Ἴωνες κατῴρθω-

σαν νὰ καταλάβουν τὴν Σάμον καὶ τὴν Χίον καθὼς καὶ τὰς ἀπέναντι αὐτῶν ἀσιατικὰς ἀκτὰς, ἔπου ἱδρυσαν ἀρκετὰς πόλεις· μετὰ τὸ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ Φώκαια, πρὸς βορρᾶν τῆς Σμύρνης.

Ἀλλὰ τὸ ἔδαφος τῆς Φωκαίας ἦτο πετρώδες καὶ ἄγονον· μετ' ὀλίγον δὲν ἐφθανε διὰ νὰ ζήσουν ἐκ τῆς γεωργίας οἱ κάτοικοι, οἱ ὅποιοι ὁλονὲν ἐπληθύνοντο· τότε οἱ Φωκαεῖς ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἔτι δὲν τοὺς ἔδιδεν ἡ ξηρά· ἐγιναν δηλαδὴ ἄλιεῖς καὶ ἔμποροι.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπλεον εἰς τὰ πλησιόχωρα μέρη μὲ πλοῖα μικρά· ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ καθημερινὴ των ζωὴ μὲ τὴν θάλασσαν τοὺς ἔκαμε τολμηροὺς καὶ θαρραλέους. Ἐναυπήγησαν πλοῖα μεγαλύτερα, μακρὰ καὶ ἐλαφρά, ὥστε νὰ εἶνε εὐκίνητα, καὶ ἤρχισαν τότε νὰ κάμνουν ταξίδια μακρυνότερα καὶ ἐπικινδυνότερα.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς πλησίον ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Πόντου ἐμπορεύοντο ἤδη οἱ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἱ Φωκαεῖς ἐπροχώρησαν πρὸς Δυσμᾶς. Εἶναι οἱ πρῶτοι Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν· μετ' ὀλίγον ἐπροχώρησαν περισσότερον καὶ διέπλευσαν τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· τέλος δὲ ἐφθασαν μέχρι τῆς Ἰσπανίας, διὰ νὰ ἐμπορευθῶσι τὰ μέταλλα αὐτῆς.

Εἰς τὰ ταξίδια τῶν αὐτῶν ἱδρουν μικροὺς ἐμπορικὺς σταθμοὺς εἰς τὰ ἐπίκαιρα μέρη· τοιοῦτους ἱδρυσαν εἰς τὴν Σικελίαν, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Κορσικὴν. Οἱ μικροὶ αὐτοὶ ἐμπορικοὶ σταθμοὶ ἠυξάνοντο βαθμὴδὸν καὶ σιγὰ σιγὰ ἐγίνοντο κῶμαι καὶ πόλεις, αἷτινες, ὡς γνωστόν, ἐλέγοντο τότε ἀποικίαι.

Μίαν φορὰν ἐν πλοῖον Φωκαϊκὸν ἐπλεε πέραν τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης· ἐπειδὴ κατελήφθησαν ὑπὸ τρικυμίας, οἱ ναῦται ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνεκάλυψαν ἓνα ὠραῖον κόλπον, ἔρημον ἀπὸ ἀνθρώπους, πλησίον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ προσωρμίσθησαν.

Ἡ τρικυμία ἐξηκολούθησε καὶ οἱ Φωκαεῖς ἔμειναν ἐκεῖ ἀρκετὰς ἡμέρας. Ἀπεβιδάσθησαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἶδον τότε ὅτι ὁ τόπος ἦτο θαυμάσιος· τὸ κλίμα ὑγιεινότατον, ἡ χώρα εὐφορ-

τάτη. Ὁ δὲ ὄρμος, εἰς τὸν ὅποιον εἶχον καταφύγει, ἀσφαλέστατος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἐσκέφθησαν τότε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἰδρύσουν σταθμὸν ἐμπορικὸν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην θέσιν. Ἡ κατοχὴ τοῦ λιμένος αὐτοῦ θὰ ἦτο χρησιμωτάτη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ ταξιδιά των. Ἦτο εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῶν Ἰσπανικῶν καὶ Ἰταλικῶν ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπορεύοντο, ἀντικρὺ δὲ σχεδὸν ἀπὸ τὴν Κορσικὴν. —

Ἡρώτησαν ποῖοι κατόικουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἐμαθον δὲ ὅτι ἔζων ἐκεῖ αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τῶν Λιγύων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὸν κόλπον ἦτο ἡ φυλὴ τῶν Σαλίων. Οὗτοι ἔζων ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Βασιλεὺς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Νάνος.

Ὁ κυβερνήτης τότε τοῦ πλοίου, ὅστις ἐκαλεῖτο Εὐξενος, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Σαλίων καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν ἵνα ἐγκατασταθῶσιν οἱ Φωκαεῖς εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον.

Ἐξέλεξεν ὥς συντρόφους του τινὰς ἐκ τῶν ρωμαλεωτέρων ναυτῶν του, ἔλαβε μαζί του καὶ πολύτιμα δῶρα, ἵνα προσφέρῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὰ ἔνδον τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἔφθασαν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ βασιλέως. Οἱ Σάλιοι κατόικουν εἰς καλύδας μικράς, μόλις δὲ ὑποφερτὴ ἦτο κατοικία τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐξεπλάγησαν ὅτε εἶδον τοὺς ξένους μεταξὺ αὐτῶν. Περιετριγύρισαν μὲ θαυμασμὸν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχε ψῆσει ἡ ἄλμη τῆς θαλάσσης καὶ αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ καθαρὰ καὶ ὥρατα ἐνδύματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ὄλων ἐστρέφοντο ἰδίως πρὸς τὸν Εὐξενον· ὕψηλός, εὐρύστερνος, μόλις τριακονταετής, ὁμοίαζε μὲ θεὸν μᾶλλον ἢ ἄνθρωπον· ἔφερε ἱμάτιον λευκὸν μὲ μαιανδροειδεῖς παρυφάς· τὸ δὲ βλέμμα του ἀπέπνεε γλυκύτητα, ἀλλὰ καὶ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Σαλίων ὑπεδέχθη μὲ ἐγκαρδιότητα τοὺς Ἕλληνας.

— Ξένοι, εἶπε πρὸς αὐτούς, καλῶς ὠρίσατε. Ἦλθετε εἰς μίαν εὐτυχῇ ἡμέραν τοῦ βίου μου. Σήμερον ὑπανδρεύω τὴν κόρην μου Πέτταν. Θὰ μείνετε νὰ δειπνήσωμεν ὁμοῦ τὸ γαμήλιον δεῖπνον μαζί με τοὺς ἄλλους κεκλημένους μου καὶ νὰ συνευφρανθῶμεν. Θὰ κοιμηθῇτε κατόπιν ἐδῶ, καὶ αὔριον θὰ συζητήσωμεν περὶ τῆς προτάσεώς σας.

Καὶ πράγματι μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ὁ Νάνος εἶχε καλέσει εἰς αὐτὸ ὅλους τοὺς ἐπισημοτέρους νέους τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ λάβωσι σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Διότι, πρᾶγμα περιέργον, ὁ γαμβρὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλεγῇ. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Σαλίων, εἰς τὸ τέλος τοῦ δεῖπνου ἐμελλε νὰ εἰσέλθῃ ἡ βασιλόπαις, κρατοῦσα ποτήριον πλήρες οἴνου· θὰ ἐπερνοῦσε ἔμπροσθεν τῶν μνηστήρων· καὶ ἐκεῖνος, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου θὰ ἐσταματοῦσε καὶ θὰ τοῦ προσέφερε τὸ ποτήριον, αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας τῆς.

Φαντάζεσθε τὸ καρδιοχτύπι ὅλων τῶν μνηστήρων ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ ἀτελείωτον, ὅπως ἐφαίνετο τοῦλάχιστον εἰς αὐτούς, ἐκεῖνο δεῖπνον. Ἡ βασιλόπαις ἦτο ὡραιότατη, ὁ Νάνος ἡγεμὼν ἰσχυρός, καὶ ἕκαστος ἐκ τῶν μνηστήρων μὲ ζήλειαν ἐβλεπε τοὺς παρακαθημένους του, οἵτινες τοῦ διημφεσθήτουν τὴν κόρην. Μόνον ὁ Εὐξενος καὶ οἱ ναῦται του ἦσαν ἤσυχoi, εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἀναμένοντες μετὰ περιεργείας τὸ συμβησόμενον.

Τέλος ἡ κρίσιμος στιγμή ἐφθασεν. Σιωπὴ ἄκρα. Τάκ! τάκ! μόνον αἱ καρδίαι τῶν μνηστήρων. Ἡ βασιλόπαις εἰσῆλθεν εὐθυτενῆς, κρατοῦσα τὸ πλήρες οἴνου ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα. Μὲ ἀφέλειαν πολλὴν προσέδλεπεν ἕκαστον ἐκ τῶν κεκλημένων· ἀλλὰ δὲν ἐσταματοῦσε πουθενά. Καὶ ἔξαφνα! Εἶχεν ἴδει ἄρά γε ἀπὸ πρὶν τὸν Εὐξενον ὅταν ἤρχετο, ἡ πρώτην φορὰν τώρα τὸν ἀντίκρυεν; Ἐρύθημα ἰσχυρὸν ἔδαψε τὰς παρειάς τῆς· ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ προσφέρει τὸ ποτήριον.

Ὅλοι ἔμειναν ἐκπληκτοὶ καὶ πρῶτος ἐξ ὅλων ὁ Εὐξενος καὶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Νάνος ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς αὐτόν: — Ξένε μου, τῷ εἶπεν, ἀφοῦ ἡ κόρην μου σὲ ἐξέλεξεν ὡς σύζυ-

γόν της, ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ νὰ τὴν συγχαρῶ διὰ τὴν ἐκλογὴν της. Ἐλθὲ νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

Ἐννοεῖται ὅτι κατόπιν τούτου ἡ αἰτήσις τῶν Φωκαέων περὶ ἰδρύσεως ἐμπορικοῦ σταθμοῦ εἰς τὸν κόλπον ἐκείνον ἔγινεν εὐμενέστατα δεκτὴ. Οἱ ναῦται, ἐπιστρέψαντες μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Φώκαιαν, ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἄρχοντας τὸν ἀπροσδόκητον γάμον τοῦ πλοιάρχου των, καὶ τὴν εὐμένειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Νάνος ἐδέχετο τοὺς Φωκαεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας του. ἰ

Πλείστοι τότε ἐκ τῶν Φωκαέων ἔσπευσαν νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν τόπον ἐκείνον. Οὕτω δὲ συνωκίσθη ἐκεῖ μικρὰ ἀποικία, ἣτις ὠνομάσθη Μασσαλία (ἴσως ἐκ τῶν Σαλλίων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκεν ἡ χώρα). Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ ὁ Εὐξενος μετὰ τῆς συζύγου του, εὐτυχέστερος διότι οἱ θεοὶ τοῦ ἐχάρισαν μετ' ὀλίγον λαμπρὸν υἱόν, τὸν Πρῶτον.

Ταῦτα συνέβαινον τὸ 600 π. Χ. Ἐκτοτε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἐμπορικὸς σταθμὸς ἔνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Δυτικῇ Μεσογείῳ καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου λιμένος του προσείλκυεν ὀλονὲν περισσοτέρους κατοίκους· οὕτω δὲ μετ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν, ἡ ὁποία διετήρησε τὴν ἀκμὴν αὐτῆς μέχρι σήμερον. ἰ

Κατὰ τὸ 1900 μ. Χ. οἱ Μασσαλιῶται ἐτέλεσαν λαμπρὰς ἐορτὰς ἐν πάσῃ ἐπισημότητι, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἰδρύθη ἡ πατρίς των. Εἶχον παρέλθει ἀπὸ τότε 2500 ἀκριδῶς ἔτη. Ἀνῆκον τῶρα εἰς πόλιν ἐλευθέραν μεγάλου κράτους, μὲ ὑπερπεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων. Ἡ παλαιὰ αὐτῶν μητρόπολις, ἡ Φώκαια, δὲν ἀπέθανε καὶ αὐτὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων· ἦτο μικρά, ὑπόδουλος τότε εἰς τοὺς Τούρκους, μόλις ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδας πληθυσμοῦ. Ἀλλ' οἱ Μασσαλιῶται εἶναι εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἔφεραν κατὰ τοὺς μακρυνοὺς ἐκείνους χρόνους εἰς τὴν πατρίδα των τὰ πρῶτα φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τὰς ἐορτὰς ἐκεῖνας εἶχον φυλάξει διὰ τρεῖς πτωχοὺς δημογέροντας τῆς Φωκαίας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν σήμερον μητρόπολιν διὰ νὰ χαιρετίσουν τὴν μεγάλην τῶρα ἀποικίαν.

1920

Ἡ Λαμπρή.

Β. Ἀδαμίδου.

Τάμ, τάμ!.. τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, Ἀδάμ, Ἀδάμ... Κράγκ, κράγκ, κρούγκ, κράααγκ!.. Ἀκούστηκαν τὰ μεσάνυχτα τὸ σήμαντρο κι' ἡ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, μὲ μιὰ πέρδικα πού ζωγράφιζα μὲ τὸ κερί σὲ κόκκινο αὐγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῇ· τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ξένοιαστα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χώριζε τ' ἀσπρόρουχα τοῦ καθενὸς ἀπὸ τὴν πλύση, κι' ἡ Κυραμάνα μου παιδεύονταν μὲ τὴν ψυχοπαίδα μας στὸ μαγειρεῖο γιὰ ν' ἀποτελειώσουν τὸ τρίμμα ἀπὸ τὰ συκωτάκια κι' ἔλα τὰ λιανώματα* τοῦ ἀρνιοῦ μὲ τηγανισμένα ψωμάκια καὶ μάραθα, ὅταν ἀκούγεται ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ καλοκαιρινό* κι' ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου :

— Σηκωθῆτε κι' ἐτοιμασθῆτε γλήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς καρτερῇ.

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! Ὁ μικρὸς μάλιστα, ἂν δὲν τὸν ἐρράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμα ὡς τὰ τώρα. — Πήρατε τίς λαμπάδες σας ; μᾶς ρωτᾷ ὁ πατέρας μου· καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; Σβήσατε καλὰ τίς φωτιές; Μὴν ἀφήσατε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἀρνί; Ἄιστε λοιπόν, χρονιάσατε ὅσο νὰ ἐτοιμασθῆτε!

Ὅλος ὁ κόσμος στὸ ποδάρι. Ποιὸς ἔκλεινε τὸ σπίτι του, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ δαδιὰ στὸ χέρι γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν, κάποιος φώναζε τοὺς γειτόνους του ἂν ξύπνησαν, καὶ τὸ σήμαντρο κι' ἡ καμπάνα βαροῦσαν ἀτέλειωτα : τάμ, τάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, τὸν Ἀδάμ, Ἀδάμ, Ἀδάμ, κράγκ, κράγκ, κρούγκ!..

Τὴν ἐκκλησιὰ τὴν ἤῤαμε γεμάτη. Ὁ παπᾶς καρτεροῦσε ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ νὰ βάλλῃ εὐλογητὸ κι' ἔστελνε παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους, καὶ τὰ παιδιὰ ἔσπαζαν παραθύρια μὲ τίς πέτρες καὶ τράνταζαν θύρες ἀπὸ χτυπήματα ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

Ὁ Γερομπίρος μοναχά, πού δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ ἀπὸ

τοὺς ρεματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὸν καλὸ τὸ λόγῳ, ἀλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάρκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

— Οἱ ἄλλοι ὅλοι εἵμαστε δῶ; ρώτησε ὁ παπᾶς.

— Εἵμαστε, παπᾶ.

— Ἐμπρὸς λοιπόν: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς».

Ἄμα βγήκαμε ἔξω στὸ νάρθηκα γιὰ τὸ Χριστὸς Ἀνέστη, νὰ κι' ὁ Γερομπήρος, καθάλα στὸ μουλάρι του, μπροστὰ στὸν παπᾶ.

— Δὲν μπορούσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομείνω ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα φέτος ἔτσι! Ἀκόμα εἶμαι ζωντανός, δὲν εἶμαι πεθαμένος.

Ὅτι ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιὰ καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τὶς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τῇ χάρῃ τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς» τοῦ παπᾶ, ἄσπριζε κι' ἡ ἀνατολή, καὶ ἄχ! τὶ ὁμορφα μοσκοβολοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δένδρα ἀπὸ τὶς αὐλὲς καὶ τοὺς κήπους!

Οἱ ἄνθρωποι χώριζαν γιὰ τὰ σπίτια τοὺς μὲ τὶς εὐχὲς στὸ στόμα: «Χριστὸς Ἀνέστη», «χρόνια πολλά», «χαρούμενοι μὲ ὅτι ἀγαπάει ἡ καρδιά σας».

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω, μέσα στὰ βᾶτα, κι' ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, σὰν περίεργος ποὺ εἶναι, μὲ ῥωτοῦσε: — Δὲ μοῦ λές, γιατί τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τῇ νύχτα δὲ λαλοῦσαν τ' ἀηδόνια καὶ τώρα λαλοῦν;

— Ἀπὸ τῇ χαρᾷ τοὺς γιὰ τὴν Πασχαλιά, τοῦ λέω, δὲν καταλαβαίνεις;

— Μήπως ξυπνᾷς καὶ σὺ κανένα χάραμα, ὕπναρᾶ, τοῦ λέει ὁ πατέρας μας, γιὰ νὰ δῆς πότε λαλοῦν τ' ἀηδόνια;

✕ Προτοῦ νὰμποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περάσαμε κι' ἀπὸ τὴ μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὶς λαμπάδες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἄρνια καὶ τὰ κατσίκια· περάσαμε κι' ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τῇ Σίβα. Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή. Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου σοφίστηκε νὰ φωτίσῃ μὲ τὴ λαμπάδα του καὶ τὶς κόττες, καὶ πῆγε κι' ἀνοίξε καὶ τὴ θύρα τοῦ κοτετισιοῦ, σὰν νὰ χρειάζονταν κι' αὐτὸ γιὰ νὰ χαροῦν καὶ τῶν κοτῶν οἱ καρδιές.

Ἡ πρώτη δουλειά μας ἦταν νὰ τραβήξωμε στήν τραπεζαρία. Τὸ τρίμμα ἦταν ἔτοιμο, οἱ σταυροκουλοῦρες βγῆκαν ἀπὸ τὸ ντουλάπι, κι' ἡ Ρήνα ἡ ψυχοπαίδα μας ἔφερε καὶ τ' αὐγὰ τὰ κόκκινα στήν κανίστρα γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

Παίρνουμε νὰ τσουγκρίσωμε, τί νὰ δοῦμε; Ὁ μεγάλος ἀδερφός μου, γιὰ νὰ βρῇ ποιοὺ αὐγὰ εἶχε γερώτερη μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ, δοκιμάζοντας τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο δὲν εἶχε ἀφήσει κανένα γερὸ στήν κανίστρα!

Γιὰ τιμωρία του εἶπε ὁ πατέρας μας νὰ γυρίξῃ ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ' ἄρνι μοναχός του στὸν κήπο. Ἐκεῖ ἔμως πού τὸ γύριζε, ἔλοι τὸν παρακαλοῦσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι' ἐμεῖς, κι' ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρὺ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε καὶ δικό του. Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιὰτὶ κουβαλοῦσε ἀπὸ τὸ πρῶτ' εἰς σταυροκουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αὐγὰ στοὺς δέκα ἑφτά βαφτιστικούς τῆς μητέρας μου.

1910

Διατί ἀγαπῶ τὸν βάτραχον.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

Τὰ ἀθρότερα θύματα τῆς ἀντιπαθείας, τὴν ὅποιαν ἐπιβάλλουν οἱ μεγαλύτεροι εἰς τοὺς μικρότερους, εἶναι ὁμολογουμένως οἱ πτωχοὶ οἱ βάτραχοι.

Ἐπειδὴ ἔβλεπα λοιπὸν καὶ ἐγὼ, ὅταν ἤμην παιδί, τοὺς συνοδεύοντάς με εἰς τοὺς περιπάτους μεγαλυτέρους μου — καὶ ἰδίως τὰς μεγαλυτέρας μου — νὰ ὀπισθοχωροῦν μετὰ φρίκης, πολλάκις δὲ καὶ νὰ πηδοῦν ἐπὶ τῇ θεᾷ ἑνὸς ἀθροῦς βατράχου, ὥς νὰ ἦτο τὸ ἐπικινδυνότερον καὶ ἀκαθαρτότερον τῶν ζώων, ἔμαθα νὰ πηδῶ καὶ ἐγὼ ἔντρομος, ὁσάκις ἔβλεπον βάτραχον.

Μίαν ἡμέραν ὁμοίως—στὰ γεράματά μου πλέον—εἶδα μέσα εἰς ἓν παλαιὸν ὕδραγωγεῖον ἓνα βάτραχον, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, τὴν καλοπέρασιν καὶ τὴν ἀδηφαγίαν του εἶχε λάβει πελωρίας διαστάσεις. Οὐδέποτε ἐφαντάσθην ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ τέτοιος βάτραχος.

Τὸν ἐπίεσα ἐλαφρῶς μὲ τὸ ραβδί μου καὶ σκύψας παρητήρουν μὲ προσοχὴν καὶ περιέρργειαν τὴν πολὺ ἀνθρωπίνην ἀληθῶς φυσιογνωμίαν του, τὶς μαγοῦλες του, τοῦ λαιμοῦ του τὰς παλμικὰς κινήσεις, τὸ ποικιλοκεντημένον δέρμα του, τὰ νυχάκια του. . . Τὸν ἐγύρισα — μὲ τὸ ραβδί πάντοτε ἐννοεῖται — καὶ ἀνάποδα, ὅτε ἐθαύμασα τὴν στίλβουσαν λευκότητα καὶ ἰδίως τὰς διαστάσεις τῆς κοιλίας του.

Ἄλλ' ὁ πειρασμὸς δὲν μὲ ἄφησεν—ἢ μάλλον δὲν τὸν ἄφησεν— ἤσυχον· «ὥς τὸν ἴδω καὶ αἰωρούμενον εἰς τὸ ἄπειρον», εἶπα. Ἐπιασά λοιπὸν τὸ πετοῖ του μὲ ἓνα χαρτάκι καὶ τὸν ἀνύψωσα.

Φοδηθεὶς φαίνεται ὁ μάρτυς, ἔκαμε βιαίας καὶ ἀπηλπισμένως κινήσεις καὶ μὲ τὰ τέσσαρα πόδια του συγχρόνως, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦτο νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια μου καὶ νὰ πέσῃ χάμω καὶ ἀνάσκελα μάλιστα.

Ἐνεθυμήθην τότε τὴν παλαιὰν ἀντιπάθειάν μου, τὸν ἄφησα, καὶ ἔφυγα ἀνατριχιασμένος.

Τὴν νύκτα βλέπω εἰς τὸν ὕπνον μου τὴν αὐτὴν σκηνὴν τοῦ βατράχου μὲ προσθήκας. Δηλαδή, ἐνῶ τὸν ὕψωνα καὶ τὸν περιεργαζόμην, τὸν ἤκουσα νὰ μοῦ λέγῃ μὲ φωνὴν ἔρρυθμον, λεπτοτάτην, θρηνηώδη, λαρυγγώδη καὶ ὥς νὰ ἔβγαине διὰ μέσου ἐσφιγμένων ὀδόντων :

— Πῶ... πῶ... τί ἔπαθα... ὁ κακομοίρης!... Πῶ... πῶ... τί ἔπαθα... ὁ κακομοίρης!...

Ἐξύπνησα μὲ λύπην εἰς τὴν ψυχὴν μου· δὲν ἐδράδυνα δὲ νὰ χάμω τὸν αὐτὸν πρὸς τὸ παλαιὸν ὕδραγωγεῖον περίπατον, ὑπὸ τινος προαισθήματος ὀδηγούμενος.

Καὶ τί βλέπω!.. τὸν βάτραχον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἀνάσκελα, νὰ ἀγωνίζεται ἀκόμῃ, κατὰ μακρὰ πλέον ὥς ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεών του διαστήματα, νὰ γυρίσῃ στὰ ἴσια καὶ νὰ μὴ ἡμπορῇ νὰ τὸ κατορθώσῃ.

Πρώτῃ μου δουλειᾷ ἦτο νὰ τὸν γυρίσω. Ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας του ἔδωσεν εἰς αὐτὸν δυνάμεις καὶ τότε ἤρχισε νὰ πηδᾷ κωμικώτατα, ἀφοῦ ἐστάθῃ πρῶτα χάμποσο ἀκίνητος, ἢ διὰ νὰ ξεκουρασθῇ, ἢ διότι ἤργησε νὰ πεισθῇ ὅτι τὴν ἐγλύτωσε.

Ἀλεξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

2

Ἡ διπλὴ αὐτὴ σκηνή, κάποιαν μεταβολὴν ἔφερε μέσα μου· ἤρχισα νὰ μὴ ἀποστρέφωμαι πλέον τὸν βάτραχον, νὰ τοῦ ξύνω μάλιστα, ὁσάκις μοῦ τὸ ἐπιτρέπει, τὸ κεφαλάκι του φιλοστόργως, καὶ νὰ τὸν συμπαθῶ.

Καὶ τὸ παράδοξον μάλιστα εἶναι ὅτι, ὁσάκις ἀρχίζει ν' ἀτονῇ ἡ συμπάθειά μου καὶ κλίνω πρὸς τὰς παλαιὰς ἐντυπώσεις, τότε ἀκούω σὰν νὰ μοῦ σφυρίζῃ κάποιος εἰς τὸ αὐτί μου, τὸ θρηνητικὸν τοῦ ὀνείρου μου : «Πῶ... Πῶ... τί ἔπαθα... ὁ κακομοίρης!», τὸ ὅποιον μὲ ἐπαναφέρει εἰς τὴν συμπάθειάν μου.

1898

Τὸ κλῆμα καὶ τ' ἀηδόνι.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

— Τ' ἀμπέλια, κουμπάρε, εἶναι φέτος, βλέπω, μιὰ χαρά.

— Ἀπ' αὐτὰ ἐλπίζομε κι' ἐμεῖς· γιὰτὶ ἡ δουλειά μου δὲν εἶναι καφετζής. Εἶμαι ἀμπελουργός.

— Εἶναι καμμιὰ ξεχωριστὴ τέχνη κι' αὐτή;

— Ἀκοῦς δὲν εἶναι ! Τὸ κλῆμα θέλει μεγάλη λάτρα σὰ ζωντανὸ πρᾶμα ποῦ εἶναι.

— Ζωντανό ; !

— Ζωντανὸ βέβαια.

— Δὲν κάθесαι, κουμπάρε ;

— Μετὰ χαρᾶς σου. Λοιπὸν τί λέγαμε ;

— Πῶς τὸ κλῆμα εἶναι ζωντανό.

— Ἀκου λοιπὸν νὰ ἰδῇς ἂν δὲν εἶναι. Ὅταν κάνει ἀκόμα κρύο, ἡ ρίζα του εἶναι ζεστή. Σὰν τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ, ποῦ εἶναι ζεστὸ σὰν εἶναι ἡ γῆς κρύα καὶ παγωμένη. Ἀμ' ἀρχίσῃ νὰ ζεσταίνεται ἡ γῆς, ἡ ρίζα του ἀρχίζει καὶ ὀρροσίζει. X

— Τότες τὸ κλαδεύετε ;

— Ἀχούχα ! Αὐτὰ εἶναι κλαδεμένα ἀπὸ δύο μῆνες ἔμπρός, ἀπ' τὸ Γεννάρη. Δὲν ἀκοῦς ποῦ λέει ὁ λόγος :

Γεννάρη μῆνα κλάδευε

Φεγγάρι μὴν ξετάζης ;

Πάει νά πῃ, θέλει εἶναι γιομόφεγγο, θέλει εἶναι λιψόφεγγο, τὴ δουλειά σου ἐσὺ κοίτα.

Τί λέγαμε; Ναί. Ἄμα κλαδέψῃ τὸ κούτσουρο ὁ ἀμπελοὺργός, τοῦ ἀφήνει τρία μάτια, καὶ στὸ κάθε μάτι ἀπὸ δύο μπουμπούκια. Ἄμα λοιπὸν δροσίση ἡ ρίζα του, ἀρχίζουν τὰ μάτια καὶ δακρύζουν. Νά, γιατί τὰ λένε μάτια. Αὐτὸ πάλι τὸ δάκρυο—ἐλα Παναγιά μου!—κάνει καλὸ στὰ μάτια. Κληματόνερο καὶ Ἄγιος ὁ Θεός! Ἄμα τὸ κλῆμα δακρύσῃ, θάχωμε πιὰ καλὸν καιρό. Δὲν τὴν παθαίνει τὸ κλῆμα σὰν τὰ ἄλλα τὰ κουτόδενδρα, ποὺ ξεγελοῦνται κι' ἀνθίζουν καὶ ὕστερα μὲ μιὰ ξαφνικὴ παγωνιά τὰ παίρνει ὁ διάβολος. Ἔ, εἶναι ἢ δὲν εἶναι ζωντανό;
— Βέβαια καὶ εἶναι.

— Πρῶτα λοιπὸν δακρύζει, ὕστερα πετάει ἀπ' τὰ μπουμπούκια μιὰ μικρὴ μυτίτσα, σὰν νὰ θέλῃ νὰ ἰδῇ τί γίνεται στὸν ἀπάνω κόσμος, καὶ τότες εὐτύς, χάπ μιὰ ξανοίγεται καὶ ξεχωρίζει κι' ἔλας καὶ τὸ σταφύλι. Σὰ γίνεται πιὰ βλαστός, ξεπροβάλλει κι' κυρὰ φαλίδα.

— Φαλίδα τὴ λένε αὐτὴ ποὺ εἶναι σὰ σγουρὸ μαλλί;

— Πῶς ἄλλιως; ... Τὸ κλῆμα ποὺ λὲς βγάζει κι' ἄλλα παρακλάδια, μὰ ὁ ἀμπελοὺργός, ποὺ ξέρει τὴ δουλειά του, τὰ ἀργολογάει*, κόβει καὶ τὰ βλαστάρια ἔλα καὶ τὰ κερφολογάει ὕστερα.

— Κορφολογάει.

— Κερφολογάει, εἶπα. Τὰ τσιμπάει στὴν κορφή καὶ γιὰ νὰ μὴν ξαναφουντώσουν καὶ γιὰ νὰ δυναμώσῃ ἡ ρίζα. Ἔτσι τὸ κλῆμα θεριεύει καὶ δένει. Ὅταν δὲν φοβάται πιὰ ὁ ἀμπελοὺργός πῶς θ' ἀδυνατίσῃ ἡ ρίζα, ἀφήνει τὰ παρακλάδια γιὰ δροσιά.

— Τότες πιὰ ἀπ' τὴν εὐχαρίστηση, μέσα στὴν πρασινάδα καὶ στὶς δροσιές, θὰ ξελαρυγγιάζονται τ' ἀηδόνια.

— Τ' ἀηδόνια: Ἀμὴ σὰν πετάξῃ τὸ ἀμπέλι τὴν φαλίδα ἀκούεται πιὰ τ' ἀηδόνι;

— Γιατί τάχατε.

— Ὁ Θεός μονάχα τὸ ξέρει.

— Κάτι ἔχω ἐγὼ διαδασμένα γι' αὐτό. Ἦτανε, λέει, μιὰ φορὰ ἓνα περίφημο ἀηδόνι, ποὺ ἅμα τραγουδοῦσε σωμαίναν τ' ἄλλα γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν. Κάθισε λοιπὸν σ' ἓνα κλῆμα νὰ κελα-

δήση. Ἐκεῖ ποῦ εἶχε τεντωμένο τὸ λαιμάκι του καὶ ἀνεβοκατέβαινε τὸ λαρυγγάκι του— τί κελάδημα ἦταν ἐκεῖνο ! — χάπ μιὰ ἢ φαλίδρα τοῦ κλήματος, τυλίγεται στὸ λαιμό του καὶ τὸ πνίγει. . .
— Μπρὲ τὴν ἀφιλότιμη ! . . . Σὲ κληματαριά θὰ κάθισε ! σὲ κρεβατίνα*, τὸ ἄμοιρο ! Γιατὶ στὴν κληματαριά ἀφήνουν τὰ κλαριά νὰ ξαπλώσουν ὅσο θέλουν καὶ τίς φαλίδες νὰ πιαστοῦνε ὅπου θέλουν !

— Τῶμαθαν λοιπὸν ποῦ λὲς ὅλα τ' ἀηδόνια κι' ἔτρεξαν εὐθύς νὰ τὸ μοιρολογήσουν. Ἀπὸ τότες, ἅμα βγάλη τὸ κλήμα φαλίδρα, σωμαίνει τ' ἀηδόνι.

— Μπὰ τὴν ἀφιλότιμη ! . . . Καὶ ξέρεις πῶς γαντζώνει ; Κοιτάει βέλτα* της καὶ χάπ μιὰ καὶ διπλώνεται ὅπου βρῇ. Ἄν τύχη καὶ πιαστῇ σὲ κανέναν δένδρο καὶ δὲν τὴν δῇς καὶ στομώσῃ*, γίνε-ται σὰν τὸ σύρμα. Θέλει τότες χτύπημα μὲ τὴ μαχαίρα γιὰ νὰ κυπῇ. Καὶ ἂν δὲ βρῇ ποῦ νὰ πιαστῇ, ἀπ' τὸ κακὸ της, κουλουριάζεται μόνη της σὰν τὸ φειδάκι. Τὸ πνίξε λοιπὸν τ' ἀηδονάκι. ἔ ; ! . . .

— Τὸ πνίξε.

— Μπρὲ τὴν ἀφιλότιμη !

1915

Βουδάλου σωτηρία.

(Ἀπὸ τὴν μικρασιατικὴν ἐκδορατείαν τοῦ 1921)

N. Καρβούνη.

Ἡ χαρὰ τῶν βωδιῶν καὶ τῶν βουδάλων τῶν μεταγωγικῶν ἀρχιμπάδων, ἔταν ἀντίκρουσαν τὸν Σαγγάριον, ἦτο μεγάλη.

Τὰ δυνατὰ καὶ ὑπομονητικὰ αὐτὰ μηρυκαστικά, συνηθισμένα ὑπὸ εἰρηνικῆς συνθήκας νὰ περνοῦν τὰς φλογεράς ὥρας τοῦ ἁσιατικοῦ καλοκαιριοῦ εἰς τὰ ποτάμια καὶ εἰς τὰ λιμνάζοντα νερά, κάποτε καὶ εἰς τὸν βοῦρκον, βουτηγμένα εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξέχη ἀπὸ τὸ νερὸν μόνον ἡ ράχη των καὶ ἡ κεφαλὴ των, ὑπέφεραν πολὺ κατὰ τὰς ἀτελειώτους, ἐπιπόνους πορείας. Οἱ ἀντίλαλοι τῆς ἐρήμου ἐπανελάμβαναν κατὰ τὰ βράδια τοὺς θλιβεροῦς

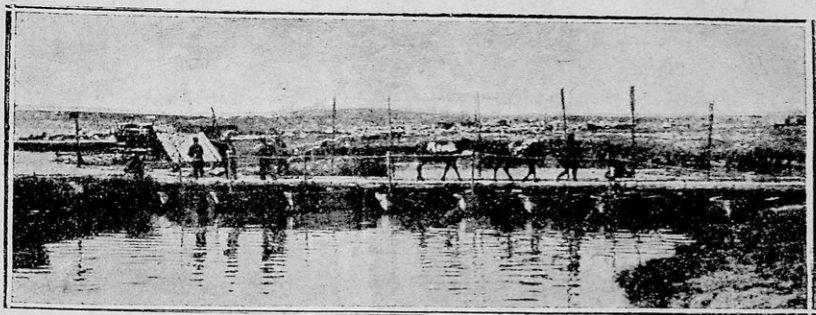
Βούβαλος.

των μυκηθμοὺς καὶ πολλάκις ἐπιπταν ἀποκαμωμένα εἰς τὴν σκό-
νην τῶν στεππῶν, διὰ νὰ μὴ σηκωθοῦν πλέον ποτέ.

Ὅταν τὰ μεταγωγικά ἐφθασαν εἰς τὴν ἀκροποταμὶαν τοῦ Σαγ-
γαρίου, οἱ Τοῦρκοι ἀραμπατζήδες ἐξέζευσαν τὰ βώδια καὶ τὰ βου-
βάλια, τὰ ὁποῖα ἐπροχώρησαν ἀμέσως με βήματα ἀργά, ἀλλὰ με
διεσταλμένα τὰ φρυγμένα* ρουθούνια των, πρὸς τὸ νερόν. Ἐκεῖ
ἤρχισε πλέον ἢ ἀγωνία τῶν ἀραμπατζήδων.

Ὁ Σαγγάριος ἔχει βάθος 4—6 μέτρων. Ρέει διὰ μέσου στενῆς
κοιλιάδος καὶ αἱ ὄχθαι του, σκεπασμένοι ἀπὸ καλάμια εἰς πολλὰ
σημεῖα, ἔχουν ὕψος ἄλλοῦ ἡμίσεως μέτρου καὶ ἄλλοῦ ἑνὸς καὶ
πλέον. Σπανιώτατα εἶναι τὰ μέρη, ὅπου τὸ χῶμα χαμηλώνει
ἡρέμα ἕως τὸ νερόν, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ποτίζονται τὰ
ζῷα. Καὶ καθὼς ἐσπευδαν τὰ διψοσμένα κερασφόρα νὰ χορτάσουν
τὴν δίψαν των, συνωθούμενα μέσα εἰς τὰ καλάμια, ἐγλυστρουσαν
κάποτε καὶ ἐπεφταν εἰς τὸν ποταμόν. Ἐπὶ ἡμέρας ὁ Σαγγάριος
ἐκατέβαζε με τὰ θολὰ του νερὰ τὰ τετράποδα θύματά του, ἂν καὶ
οἱ Τοῦρκοι ὁδηγοὶ των, βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ἐλάμ-
βαναν τόσα μέτρα προφυλακτικά.

Ἐκεῖνο τὸ πρῶτὸ οἱ πᾶκτωνες* τῆς γεφυροσκευῆς ἀνεδοκατέ-
βαιναν τὸν ποταμόν γεμάτοι στρατιώτας. Τὰ προκαταρκτικά τῆς
γεφυρώσεως δὲν εἶχαν ἀκόμη προχωρήσει ἀρκετὰ διὰ νὰ δεθοῦν

Γέφυρα ἐκ πακτώνων, ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου.

οἱ πάκτωνες εἰς ζεύγματα, ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἐστηρίζετο τὸ γεφύρι.

Ἕνας μαῦρος βούβαλος μὲ μεγάλα, ἀπλωτὰ πρὸς τὰ πλάγια κέρατα, εἶχε φθάσει εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὄχθης καὶ ἐπροσπαθοῦσε νὰ φθάσῃ μὲ τὰ χεῖλη του τὸ νερόν. Δὲν τὸ κατώρθωεν. Ἦρχισε νὰ βουτᾷ τὸ ἓνα του πόδι, ἀλλ' ὁ ποταμὸς ἦτο βαθύς. Ἐγλύσθη καὶ τὸ νερόν ἀνεπήδησε τριγύρω του μὲ βαρὺν παφλασμόν. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἠκούσθη ἀπὸ τὰ καλάμια τρομαγμένη ἡ φωνὴ τοῦ Τούρκου αὐθέντου του.

Τὸ ζῶον ἤρχισε νὰ κολυμβᾷ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ρεύματος, τὸ ὁποῖον τὸ παρέσυρε βιαίως. Ἐκρατοῦσε τὰ ρουθούνια του ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν καὶ τὰ κέρατά του ἐσταλοβολοῦσαν.

Ὁ Τούρκος, περιτριγυρισμένος ἀπὸ ἄλλους ἀραμπατζῆδες καὶ ἀπὸ φαντάρους καὶ σκαπανεῖς, ἔτρεχε καὶ αὐτὸς κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης, ἡ ὁποία ἐθροοῦσεν ἀπὸ τὸ πάτημα τῶν καλαμιῶν καὶ μὲ μονοσύλλαβα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνῆκον εἰς τὴν τουρκοβουδαλικὴν διάλεκτον, τὸ ἐκαλοῦσε ν' ἀναβῇ εἰς τὴν ὄχθην.

Ὁ βούβαλος τὸν ἐνόησεν. Ἐστρεψε πρὸς τὴν ὄχθην, τὴν ἐπλησίασε πολὺ, τόσον πολὺ, ὥστε νὰ ἐγγίξουν τὰ ρουθούνια του τὸ χῶμα τοῦ καθέτου τῆς ὕψους· ἀλλὰ τὰ πόδια του δὲν εὑρίσκαν πάτημα. Ὁ αὐθέντης του, κρατημένος ἀπὸ τὴν βράκα του καὶ τὰ πόδια του ἀπὸ δύο συναδέλφους του, ἔσχυψεν εἰς τὸν ποταμὸν

καὶ ἄρπαξε τὰ κέρατα τοῦ ζῦου. Ἀλλὰ τὸ ρεῦμα ἦτο ἰσχυρὸν καὶ ὁ βούδαλος κουρασμένος πλέον. Ἐκινδύνευε τώρα νὰ παρασυρθῇ καὶ ὁ ἀραμπατζῆς καὶ ἐκείνοι ἀκόμη ποὺ τὸν ἐκρατοῦσαν. Μὲ νέαν ἐπιφώνησιν ἀπελπισίας ὁ Τοῦρκος ἀφῆκε τὰ κέρατα τοῦ βουδάλου. Τὸ ρεῦμα τὸν ἔφερε πάλιν εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ.

Τώρα τὸ ζῦον δὲν κατῴρθωνε πάντοτε νὰ κρατῇ τὸ κεφάλι ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν· εἶχεν ἀποκάμει. Ἀπὸ τὴν ὄχθην οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ φαντᾶροι ἐπερίμεναν τὸ τέλος.

Ἐξαφνα κρότος κουπιῶν κανονικὸς ἠκούσθη ἀπὸ τὴν πλησιέστεραν καμπὴν τοῦ πολυμαιάνδρου ποταμοῦ καὶ ἓνας πάκτων γεμᾶτος στρατιώτας ἐπρόβαλεν ἀναβαίνων τὸ ρεῦμά του.

— Πιάστε τὸ βούδαλο, παιδιά! Γρήγορα, γιατί πνίγεται! ὕψωθησαν φωναὶ φαντᾶρων μέσ' ἀπὸ τὰ πυκνὰ καλάμια τῆς ὄχθης.

Μέσα εἰς τὸν πάκτωνα ἐζωντάνευσε μία κίνησις γοργή. Μὲ τρία τέσσαρα κτυπήματα τῶν κουπιῶν ἔφθασεν ὁ πάκτων πλησίον τοῦ κερασφόρου, τὸ ὁποῖον ἐπνίγετο πραγματικῶς. Δύο στρατιῶται ἔσκυψαν εὐκίνητοι ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς σιδερένιας βάρκας. Ὁ ἓνας ἄρπαξεν ἓνα κέρατον τοῦ ζῦου. Ὁ ἄλλος ἐπέρασε μὲ ταχυδακτυλουργικὴν δεξιότητα ἓνα σχοινὶ χιαστὶ εἰς τὸ κάθυγρον μέτωπον τοῦ βουδάλου, τὸν ὁποῖον ἔδεσε στερεὰ ἀπὸ τὰ κέρατα. Καὶ ὁ πάκτων, ρυμουλκῶν τώρα τὸν βούδαλον μὲ τεντωμένο τὸ σχοινί, ὥστε νὰ μένῃ τὸ κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν, ἐστράφη πάλιν κατὰ τὸν κατάρρουν. Οἱ κωπηλάται ἐφώναξαν πρὸς τὴν ὄχθην.

— Ἐλάτε νὰ τὸν πάρετε πάρα κάτω. Ἐχει ὁ ὄχθος ἴσιωμα.

Μὲ φωνὰς θριαμβοῦ οἱ φαντᾶροι καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔτρεξαν εἰς τὴν ὄχθην, ἀκολουθοῦντες τὸν δρόμον τοῦ πάκτωνος. Ἐκατὸν βήματα πάρα κάτω τὸ ἔδαφος ἦτο γυμνὸν ἀπὸ καλάμια καὶ ἐκατηφόριζεν ἡρέμα πρὸς τὸ νερόν. Ἐκεῖ ὁ πάκτων ἐπλησίασεν ἕως τοῦ ζῦου ἐπάτησε πλέον. Ἡ ἄκρα τοῦ σχοινοῦ ἐπετάχθη πρὸς τὴν ὄχθην, ὅπου δέκα χέρια τὴν ἄρπαξαν εἰς τὸν ἀέρα μὲ ἀλαλαγμούς. Καὶ τώρα ἐτραβοῦσαν τὸ ζῦον πρὸς τὴν ξηράν.

Ὁ βούδαλος, ὅμως, δὲν ἐδιόζετο νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ νερόν. Μά-την ὁ κύριός του κλαίων ἀπὸ χαρὰν τὸν προσηγόρευε μὲ ἄλλα τὰ θωπευτικὰ μονοσύλλαβα τῆς τουρκοβουβαλικῆς. Ἐκεῖνος ἐφυ-

σοῦσεν ἀτάραχος καὶ τὰ πλευρά του ἀνεθοκατέβαιναν ὥσάν φυσαρμόνικα, ἀλλὰ δὲν ἔκαμνε βῆμα.

Ἦρχισε μία παράδοξος διεκχυνστίνδα. Οἱ φαντάροι ἐτραβοῦσαν τὸ σχοινί. Ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν. Ὁ βούβαλος ἐδγῆκεν ἀπὸ τὸν ποταμὸν μὲ τὸ μελανόν του τρίχωμα ἀποστάζον. Ἐκτυποῦσεν ἀργὰ τὴν οὐράν του εἰς τοὺς γλουτοὺς του, πότε δεξιὰ, πότε ἀριστερὰ καὶ εἰς τὰ μεγάλα του ὑελώδη μάτια ἐδασίλευεν ἀτάραχος γαλήνη, ὥσάν νὰ μὴ τοῦ εἶχε συμβῇ τίποτε ἐξαιρετικόν.

Ὁ αὐθέντης του τὸν ἐφίλησε κλαίων εἰς τὸν θύσανον τοῦ μετώπου του. Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν ποὺ εἶχε φθάσει ἔως ἐκεῖ διὰ νὰ ἰδῇ τί συνέβαιnen. Ἐγονάτισε καὶ τοῦ ἐφίλησε τὰ χέρια μὲ θέρμην εὐγνωμοσύνης. Καὶ ἔλεγε... καὶ ἔλεγε...

— Σᾶς λέει, κύριε λοχαγέ, ἐξήγησεν ἓνας ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, τουρκομαθῆς, πὼς θάναι σκλάβος τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ὅσο ζῇ. Δυὸ ψυχὲς ἔχω στὸν κόσμον, λέει. Τὸ παιδί μου, μοῦ· τὸ πῆρε ὁ Κεμάλ ποὺ νὰ τὸν πάρῃ τὸ ποτάμι. Τὸ βούβαλο μοῦ τὸν ἐγλυτώσατε σεῖς. Ὁ Ἀλλάχ*, λέει, ποῦναι μεγάλος, νὰ σᾶς τὸ πληρῶσῃ τὸ καλόν.

1921

Ὁ αἰχμαλώτος.

(ἀπὸ τὴν μικρασιατικὴν ἐκδραματιαν τοῦ 1921)

Ν. Καρβούνη.

† Συνοδεία χωροφυλάκων τῆς στρατονομικῆς* ὑπηρεσίας τοῦ Σώματος* ὠδήγει πρὸς τὰς σκηνὰς μίαν ὁμάδα αἰχμαλώτων. Ἐνα λοχαγὸν μὲ τρίχας ποὺ ἤρχιζαν νὰ λευκαίνωνται, ἓνα μπᾶς-τσαοῦς (ἐπιλοχίαν) καὶ περὶ τοὺς εἴκοσι στρατιώτας.

Οἱ φαντάροι μας, περίεργοι ὅπως πάντοτε ἀλλὰ καὶ καλοκάγαθοι πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους, περιεκύκλωσαν τὸν Τοῦρκον ἐπιλοχίαν καὶ τοὺς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι εἶχαν καθίσει σταυροπόδι σιωπηλοὶ εἰς τὴν πενιχρὰν σκιὰν τῆς κωνικῆς σκηνῆς τοῦ ἀξιωματικοῦ στρατονόμου.

Κάποιος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὰ τουρκικά, ἤρχισε νὰ τοὺς ἐρωτᾷ χειμαρρῶδῶς χωρὶς νὰ πολυσκοτίζεται νὰ ἐξηγῇ τὰς ἀπαντήσεις των εἰς τοὺς συγκεντρωθέντας συναδέλφους του· εἰς μάτην οὗτοι τὸν ἐτραβοῦσαν κάθε τόσο ἀπὸ τὸ μανίκι, ἐρωτῶντες : — Τί λένε, συνάδελφε ; Τί λένε ; Πῶτα τους πόσοι ἦταν προχτὲς ποὺ λακκοῦσαν* σὰν τὰ κατσίκια ἔταν βάρεσε ἢ σάλπιγγα ἔφοδο . . .

Ὁ λοχαγὸς ὠδηγήθη ἀπὸ τὸν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συνοδείας ἐνωμοτάρχην μέσα εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατονόμου. Ἐστάθη παρὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐχαιρέτισε κατὰ τὸν τουρκικὸν τρόπον, μὲ ἀνήσυχον ὅμως νευρικότητα. Αὐτὸς δὲν ὠμοίαζε μὲ τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους ἀξιωματικούς, νεωτάτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ψυχραί- μους καὶ πολὺ ἀξιοπρεπεῖς. Ἐφαίνετο ὥσάν νὰ ἐπερίμενε ταπει- νώσεις καὶ σκαιότητα προσβλητικὴν. Ἐρευνοῦσε μὲ τὸ βλέμμα του τὰ πρόσωπα τῶν ἀξιωματικῶν ποὺ εὕρισκοντο μέσα εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ στρατονόμου — δύο ἀξιωματικῶν τοῦ δευτέρου γρα- φείου τοῦ Σώματος—, διὰ νὰ μαντεύσῃ τὰς διαθέσεις των.

— Μπουγιουρούμ*, γιούζμπαση* ἐφέντη, τοῦ εἶπεν ὁ στρα- τονόμος· κάθισε.

Καὶ τοῦ ὑπέδειξε τὸ κιβώτιον ἐκστρατείας ποὺ ἦτο εἰς τὸ βά- θος τῆς σκηνῆς. Ὁ Τοῦρκος λοχαγὸς τὸν παρετήρησε μ' ἐκ- πληκτον δυσπιστίαν, ἐπροχώρησε διστακτικὰ ἕως τὸ κιβώτιον καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς γωνίας του.

Ὁ στρατονόμος ἔλαβε τὴν κατάστασιν αἰχμαλώτων ποὺ τοῦ ἔτεινε ὁ ἐνωμοτάρχης, τὴν ἀπέθεσεν εἰς τὸ κρεβδάτι ἐκστρατείας, ἔδωκε διαταγὰς διὰ τὴν προσωρινὴν φύλαξιν καὶ τὸ συσσίτιον τῶν κομισθέντων καί, ἔταν ὁ ἐνωμοτάρχης ἐχαιρέτισε καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν σκηνὴν, ἐστράφη πρὸς τὸν Τοῦρκον λοχαγόν :

— Ὅμιλεῖτε γαλλικά ; τὸν ἠρώτησε.

— Τὰ ἐννοῶ καὶ τὰ ὀμιλῶ, ὅχι καὶ τόσον καλά.

— Δὲν πειράζει. . . τὸ ἴδιο καὶ ἐγώ. Θὰ διψᾶτε, βέβαια. Κάνει ζέστη διαβολεμένη.

Ὁ Τοῦρκος αἰχμάλωτος παρετήρησεν ἐναλλάξ τοὺς ἀξιωματικούς. Ἐσκυφεν ἔπειτα τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε χαμηλοφώνως :

— Ἄν εἶχατε λίγο νερό. . .

Ἐπειτα ἔκρυψε τὸ πρόσωπόν του εἰς τὰς παλάμας του.†

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ δευτέρου γραφείου τὸν ἔθιξε τότε ἐλαφρὰ εἰς τὸν ὦμον καὶ τοῦ εἶπε :

— Γιούζμπαση ἐφέντη, μὴ στενοχωρεῖσαι ! . . . Ἡ τύχη τοῦ πολέμου δὲν σοῦ ἦτο εὐνοϊκὴ. Κάνει, ὅμως, καθέννας ὅ,τι μπορεῖ γιὰ τὴν πατρίδα του. Εἶσαι μεταξὺ συναδέλφων. Θὰ τρώγωμεν μαζὶ ὅσον καιρὸν μείνης ἐδῶ.

Ὁ αἰχμάλωτος λοχαγὸς ἀπεκάλυψε τὸ ὥχρον πρόσωπόν του. Τὰ μάτια του ἦσαν βουρκαμένα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἓνας στρατιώτης τοῦ ἔφερε τὸ τσάι, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη παραγγεῖλει ὁ στρατονόμος δι' αὐτόν. Ἐκεῖνος ἐπῆρε τὸ κύπελλον, τὸ ἀπέθεσε κατὰ γῆς καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς μετὰ χαμηλὴν, κομμένην φωνήν, εἰς ὅχι ἄπταιστον, ἀλλ' ἄρκετὰ εὐγλωττον γαλλικὴν :

— Σὰς εὐχαριστῶ, κύριοι. Πρέπει νὰ σὰς ἐξηγήσω ὅτι ἐντρέπομαι τὸν ἑαυτόν μου. . . Ὅχι τόσο διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν μου, ὅσον διότι μετὰ διαφύδα ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν μου ποὺ συνέληφθησαν μαζὶ μου. Τόσες φορές τοὺς εἶπα, ὅπως κάνουν καὶ ὅλοι οἱ συναδέλφοί μου, ὅτι οἱ Ἕλληνες σφάζουν τοὺς αἰχμαλώτους των, ἀφοῦ τοὺς βασανίσουν. Δὲν τὸ ἐπολυπίστευα ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τί νὰ κάμω ; Ἄν δὲν τοὺς τὰ ἐλέγαμε αὐτὰ θὰ μᾶς ἔφευγαν. . . Θ' αὐτομολοῦσαν ἄρκετοί. . . Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ τώρα ἐννοεῖτε ὅτι μετὰ τὸν τρόπον σας, μετὰ τὴν περιποίησίν σας, μοῦ ἐκάματε τὸ μεγαλύτερον κακὸ χωρὶς νὰ τὸ ξέρετε. . . Μετὰ καθαίρετε ἀπὸ τὸν βαθμὸν μου καὶ τὴν ἐπιβολὴν μου εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀνδρῶν μου. Γι' αὐτοὺς εἶμαι τώρα ἐγὼ ὁ ἐχθρὸς. Ἀποδεῖκνύομαι ψεύτης. Καὶ ἡμουν ταγματάρχεων. . .

Οἱ ἀκούοντες δὲν εἶχαν τί νὰ τοῦ ἀπαντήσουν διὰ νὰ τὸν παρηγορήσουν. Ἐκεῖνος ἔπιε τὸ τσάι του σιωπηλός, ἀπέθεσε πάλιν τὸ κεγὸν κύπελλον κατὰ γῆς, ἐσηκώθη καὶ ἠρώτησε :

— Μοῦ ἐπιτρέπετε ;

— Τί θέλετε ;

— Νὰ βγῶ μιὰ στιγμὴ νὰ πῶ δυὸ λόγια στοὺς ἀνδρας μου ποὺ περιμένουν ἐδῶ ἀπ' ἐξῶ.

Οἱ ἀξιωματικοὶ συνήνεσαν.

Ὁ αἰχμάλωτος ἐδῆκεν. Ὁ διερμηνεύς, ὁ ὁποῖος ἦτοίμαζε

τὰ «φύλλα ἀνακρίσεως αἰχμαλώτων», ἐξήγει βαθμηδὸν χαμηλοφώνως πρὸς τοὺς ἐντὸς τῆς σκηνῆς ὅσα ἔλεγεν ὁ Τοῦρκος λοχαγὸς πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους :

— Ἄκουσε, μπὰς-τσαούση κι' ἐσεῖς ἀσκήρηδες*. Ὁ Ἄλλάχ* ἔγραψε νὰ πιασθοῦμε. Θυμᾶστε τί σᾶς ἔλεγα κι' ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ σας. Δὲν σᾶς ἐλέγαμε τὸ σωστό. Οἱ Γιουνάνηδες* καὶ ψωμί σᾶς δίνουν καὶ κανεὶς δὲν θὰ σᾶς πειράξῃ. Κοιτάξετε ἐκεῖ κάτω τὸ χωριό, τὸ Σινανλῆ. Δὲν τὸ ἔχουν κάψει. Βλέπετε τίς γυναῖκες στ' ἁλώνια. Θυμηθῆτε καὶ τὰ χωριά τὰ δικά μας, ὅπου ἐμείναμε ἐμεῖς... Τώρα σκεφθῆτε γιὰ ἐμέ, γιὰ τὴν πατρίδα μας τὴν Τουρκία, γιὰ τοὺς Γιουνάνηδες, ὅτι σᾶς φωτίσῃ ὁ Ἄλλάχ. .

Τὸν ἤκουσαν σιωπηλοί. Σιωπηλὸς κι' ἐκεῖνος ἐξαναμώθηκεν εἰς τὴν σκηνὴν μὲ σκυμμένον τὸ κεφάλι. Καὶ ἀπαντοῦσεν ἔπειτα ἀφηρημένος εἰς τὰς τυπικὰς ἐρωτήσεις τῆς ἐξετάσεώς του.

1921

Ἄγωνες ἵππικοὶ ἐν Ἡλιδι.

Ἄνδρ. Καρχαβίτσα.

† Εἰσαγωγή : Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καινούργιου εἰς τὰ Λεχαινὰ εἶναι συνηθροισμένοι κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου πολλοὶ νεάνιδες καὶ γυναῖκες καὶ διασκεδάζουσιν. Ἡ μεγαλυτέρα κόρη τοῦ οἰκοδεσπότου Βασιλικὴ ἔχει μεταβῆ εἰς τὴν πανήγυριν τοῦ ἁγίου, τὴν τελουμένην εἰς τὴν φερώνυμόν του παρὰ τὰ Λεχαινὰ μονήν, ὅπου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐτελέσθησαν καὶ ἀγῶνες δρόμου μεταξὺ ἵππέων. Ἡ Βασιλικὴ, ἐπιστρέψασα, διηγεῖται τὴν εἰς τὰς φίλας τῆς τὰ συμδάντα κατὰ τὴν πανήγυριν.

— Ἄμ' τὴν κουλούρα ; Ποιὸς ἐπῆρε τὴν κουλούρα ; ἡρώτησαν αἶφνης τὴν Βασιλικὴν αἱ γυναῖκες.

— Ὁ Γιώργης ὁ Βρανᾶς.

Καὶ μετὰ φλυάρου λεπτομερείας, εὐτυχισμένη διότι ἦτο εἰς θέσιν νὰ λέγῃ, ὅλον νὰ λέγῃ καὶ ν' ἀκούεται μετὰ προσοχῆς, ἡ νεανὶς ἤρχισε νὰ διηγῆται τὰ τοῦ ἵππικοῦ ἀγῶνος.

“Α! εἶναι τὸ καλύτερον τῆς ὅλης πανηγύρεως αὐτό! Φαντασθῆτε· μόλις ἐδόθη τὸ σημεῖον καὶ ὅλη ἐκείνη ἢ μυρμηκία τοῦ θεωμένου πλήθους ν’ ἀνυπομονῇ, νὰ στενοχωρεῖται, νὰ παθαίνεται ὡς ἐν καὶ μόνον σῶμα. Ὁ κάμπος ἠπλοῦτο ἐπικλινῆς ὀλίγον, ὁμαλὸς ὅμως, καταπράσινος, μὲ ὀλίγα σφερδούκλια* ἐδῶ κι’ ἐκεῖ, μὲ μίαν ἀγριαπιδιὰν εἰς τὴν μέσην κι’ εὐρὺς, ἀπεριόριστος εἰς τὸ βλέμμα τῶν θεατῶν. Ἐνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δὲν διέκρινέ τις κατ’ ἀρχὰς ἄλλο τίποτε παρὰ μελανά μόλις στίγματα, σκιαὶς ἄνω τοῦ ἐδάφους, φερομένας ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔπειτα διεκρίθησαν οἱ πόδες τῶν ἀλόγων, κινούμενοι ἔμπρός--ὀπίσω μετὰ ταχύτητος, ὡς πτερωταὶ μύλου, καὶ τέλος διεγράφησαν καὶ οἱ καθαλάρηδες, ὡς λευκὰ συννεφάκια ἀνὰ τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν. Ὁ νικητὴς ὅμως ἦτο ἀδύνατον νὰ διακριθῇ ἀκόμη. Ἡ φορὰ τῶν ἀλόγων ἐν τῇ καταπληκτικῇ ὁρμῇ των ἤλλασσε κατὰ λεπτόν καὶ οἱ πρῶτοι ἤρχοντο ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι ἐπροπορεύοντο, ὥστε κατήντησεν ἀμφίβολον τὸ τέλος.

Τὸ πλῆθος ἀνυπόμονον ἔκαμνε τὰς κρίσεις του, ἔλεγε τὰς εἰ-
κασίας του καθεὶς, ὥσει θέλων νὰ ταχύνῃ τὸ ἀποτέλεσμα.

— Νὰ τὸ φαρί, τὴν ἄρπαξε!

— Μπα, δὲν βλέπεις τὸ μπάλιο* ποῦ τὸ φέρνει κατὰ πόδι;

— Θὰ τὸ περάσῃ, ὦρέ, θὰ τὸ περάσῃ!

— Α! ᾶ! ᾶ!...

Κι’ ἐφώναζον οἱ στρηλατούμενοι, κινῶντες χεῖρας καὶ πόδας, ὡς νὰ μετεῖχον καὶ αὐτοὶ τοῦ ἀγῶνος. . . . Αἰφνης, νά, πίπτει ἓνας καθαλάρης καὶ φεύγει τὸ ἄλογόν του μακράν, τριποδίζον. Δύο ἄλλοι, βλέποντες φανεράν τὴν ἀποτυχίαν, ἀποσύρονται τοῦ ἀγῶνος· ἀλλά, διὰ νὰ μὴ ντροπιασθοῦν, φεύγουν μακράν τῶν θεατῶν. Καὶ ἀρχίζουν οὗτοι πάλιν φωνάζοντες· καὶ γελοῦν, αἰωνίως γελοῦν, σαρκάζοντες τοὺς νικημένους.

Τ’ ἄλογα τρέχουν ἀκόμη ἐν δαιμονιώδει φορᾷ, μὲ τὴν κεφαλὴν τεντωμένην ἔμπρός, τὸ σῶμα ὅλον εὐθύτατον, ὡς ἱπτάμενοι κόρακες. Καὶ τὰ φορέματα τῶν καθαλάρηδων κυματίζουν, φουσκώνουν ἀπὸ τὸν ἄνεμον αἱ πλατεῖαι χεῖριδες τῶν ὑποκαμίσων καὶ ἡ φουστανέλα πλαταγεῖ θορυβῶδως.

Ἄλογα τέσσαρα ἔμενον τώρα διαφιλονεικοῦντα τὸ γέρας. Τὸ λευκὸν ἤρχετο πρὸς τὰ ἐμπρός, μὲ τὸν καθαλάρην κολλημένον ὡς κἀνθαρὸν ἐπάνω του. Αἶφνης πλησίον του ἐπέρασε τὸ μαῦρον, μὲ τὸ λευκὸν ἄστéρι εἰς τὸ μέτωπον, κι' ἐδάδιζε τώρα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ τέρμα. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἄλλο, μὲ τρίχωμα βαθύ ἀσπρόμαυρον, ἦλθε παραπλεύρως, ζητοῦν τὴν νίκην... Καὶ οἱ θεαταὶ ἐξηκολούθουν τὰς συζητήσεις κι' ἔλεγαν τὰ συμπεράσματά των ἀνυπόμονοι.

— Ἀνδραδιδιώτης* εἶναι τὸ ἀστεράτο ;

— Ναί, τοῦ Σκαμνάκη. . . .

— Καὶ τᾶλλο, τὸ σιδέριχο* ;

— Γαστουινιώτης*.

— Θὰ τὴν φάῃ τὴ χυλόπητα !

Καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἔλθουν εἰς ρῆξιν ἐξ αἰτίας του, μὴ παραδεχόμενοι νὰ ἐντροπιασθῇ τὸ ἄλογον τοῦ τόπου των.

Ἄλλ' αἶφνης ὁ ψαρχῆς, ὁ προπορευόμενος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος, ἐστάθη εἰς τὴν μέσσην τοῦ δρόμου ἀκίνητος παρὰ τὰς παροτρύνσεις τοῦ αὐθέντη του, καὶ κρατῶν ὕψωμένην τὴν κεφαλὴν, παρητήρει ὅλα τὰ σημεῖα, ὡς νὰ ἠρεῦνα τὸν ὀρίζοντα· ἐπεὶτα ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὰ ὀπίσω, συναποφέρων ἄκοντα καὶ τὸν κύριόν του.

— Ἄψ τον· πάει γιὰ βροῦδες· εἶπαν.

Ἐμεναν πλέον τρία εἰς τὸ ἵπποδρόμιον· τὰ δύο ἐπῆγαιναν ἐμπρός, καὶ ὀλίγον ὀπισθεν, σχεδὸν ἐπὶ τὰ ἴχνη των, ἐδάδιζε τὸ τρίτον. Ἦρχετο τοῦτο κανονικῶς τρέχον, μὴ παραλλάσσον τὸν βηματισμόν του, ὡς νὰ ἦτο βέβαιον περὶ τῆς νίκης του καὶ ἄφηγε τὰ ἄλλα νὰ κοπιᾶζουν ἀδίκως. Καὶ ὥσει προλαμβάνον τὴν σκέψιν τῶν θεατῶν, δι' ἑνὸς πιρδήματος ἐπέρασεν αἶφνης μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων του, κι' ἐπλησίασε σπεῦδον τὸν κρατοῦντα ἐπὶ κοντοῦ τὴν κουλούραν, τῆς νίκης τὸ ἔπαθλον.

— Μωρὲ γειὰ σου, πουλί μου ! ἐφώναξαν οἱ θεαταὶ κατενθουσιασμένοι, ἐν ᾧ ὁ Γεώργιος Βρανᾶς, ὁ καθαλάρης καὶ κύριός του, ὠχρός, συγκεκινημένος, ὠρθοῦτο κι' ἐπεδείκνυνεν εἰς τὸ πλῆθος τὴν κουλούραν, ἐν ἐξάλλῃ ἀποθεώσει.

— Παναγιά μου, τί ὁμορφος ποῦταν ἐκεῖ ! Ἄγγελος γραμ-

μένος*! ἐπεφώνησεν ἡ κόρη μὲ ἀπροσποίητον θαυμασμόν.

Ἄλλα καὶ οἱ ἀκροαταὶ αὐτῆς δὲν ἦσαν ὀλιγώτερον ἐνθουσιασμένοι. Ἡ νίκη ἐνὸς ἀλόγου δὲν θεωρεῖται μικρὸν κατόρθωμα μεταξὺ τῶν χωρικῶν. Ὁ νικητὴς τιμᾷ ὅχι μόνον τὸν ἑαυτόν του, ἀλλὰ καὶ τὸν κύριόν του καὶ τὸ χωρίον ἀκόμη, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατὰγεται. Ἡ νίκη του, διὰ τῶν μυρίων στομάτων τῶν παρατυχόντων πανηγυριστῶν, διαθρυλεῖται εἰς τὰ περίξ χωρία ὡς μέγα γεγονός. Οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ χωρία των, διὰ τὴν ἔλλειψιν καθημερινῶν νέων, ἐπὶ ἐβδομάδας, ἐπὶ μῆνα ὅλον, συζητοῦν μετ' ἐνδιαφέροντος τὰ προσόντα αὐτοῦ καὶ τὰς ἀφορμὰς διὰ τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ὑπέρρυσαν, ὡς ἱστοριογράφοι τὴν ἥτταν μεγάλων στρατηγῶν. Διὰ τοῦτο τώρα αἱ νεάνιδες κι' αἱ ἄλλαι γυναῖκες ἐτράπησαν εἰς θορυβώδη διαδήλωσιν ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου καὶ τοῦ ἀλόγου του.

1890

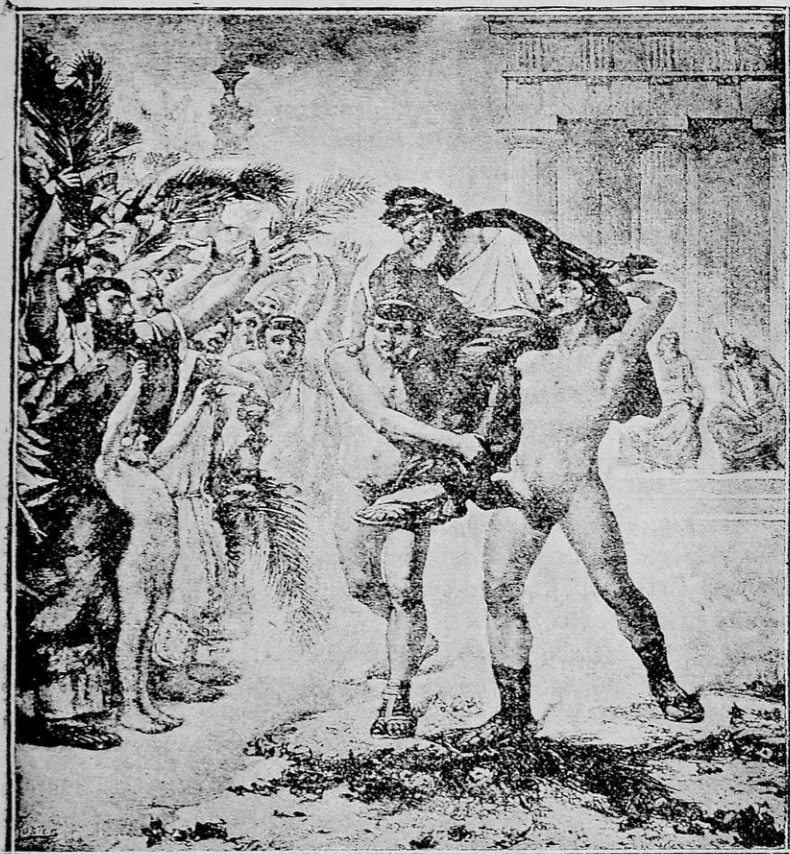
Ὁ Διαγόρας καὶ οἱ υἱοὶ του.

**Αντ. Κεραμοπούλου.*

Ἐκ τῆς νήσου Ῥόδου, ἡ ὁποία ἐξαπέστελλε ῥωμαλεωτάτους πύκτας, ὑπερτεροῦσα ὡς πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὴν τὴν περίδοξον διὰ τοὺς ἀγωνιστάς της νήσον Αἴγιναν, εἶναι περίφημον τὸ εὐγενὲς γένος τῶν Διαγοριδῶν.

Ὁ Διαγόρας, ἀφοῦ ἐνίκησεν εἰς πολλοὺς ἀγῶνας ὡς πύκτης, ἠρτύχησε νὰ ἴδῃ καὶ τοὺς υἱοὺς του Ἀκουσίλαον, Δωριέα καὶ Δαμάγητον, καὶ τοὺς ἐγγόνους Εὐκλέα καὶ Πεισίροδον νικῶντας εἰς τὰ Ὀλύμπια.

Λέγεται δὲ ὅτι ἀπέθανε κατὰ τρόπον εὐτυχέστατον. Εἶχαν δηλ. νικήσει εἰς τὴν Ὀλυμπίαν οἱ δύο υἱοὶ του Ἀκουσίλαος καὶ Δαμάγητος καὶ στεφανωθέντες ἐπευφημοῦντο ὑπὸ τοῦ πλήθους. Τότε οὗτοι ἀνευρίσκουν τὸν γέροντα πατέρα των, ὃ ὁποῖος παρ-εὑρίσκετο εἰς τοὺς ἀγῶνας, θέτουν ἐπὶ τῆς λευκῆς κεφαλῆς του τοὺς στεφάνους, τοὺς ὁποίους εἶχαν λάβει καί, σηκώσαντες αὐτὸν εἰς τοὺς ὤμους των, περιέφεραν ἐν θριάμβῳ καὶ ἐν μέσῳ ἐπευφη-

μιῶν περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διός. Τότε Λάκων τις, βλέπων τὴν μεγάλην αὐτὴν εὐτυχίαν, ἀνέκραξεν· «ἀπόθανε πλέον, ὦ Διαγόρα· ἀρκετὴ εἶναι ἡ εὐτυχία σου· δὲν θὰ ἀναβῇς ἀθάνατος εἰς τὸν οὐρανόν!» (κάθθανε, Διαγόρα, οὐκ εἰς Ὀλυμπον ἀναβήσει)· καὶ ὁ Διαγόρας ἐξέπνευσεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σταδίου ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῶν υἱῶν του, φιλούμενος ὑπ' αὐτῶν καὶ ραινόμενος δι' ἀνθέων ὑπὸ τοῦ πλήθους.

1906

Νὰ ἤμην πλούσιος.

Ἰ. Κονδυλάκη.

† Τὸν εἶδα πρὸ 4—5 ἡμερῶν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ ἓνα ὑπόγειον. Ἦτο ὠχρὸς καὶ ἐφαίνετο συντετριμμένος. Ἐξεπλάγην νὰ ἴδω εἰς μέρος τοιοῦτον τὸν καθαρῶτατον καὶ λεπτὸν πρεσβύτην. Ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ ὑπογείου, ὁμοῦ μὲ ἓνα στεναγμὸν ἄρρώστου, μοῦ ἦλθε μία πνοὴ ναυτιώδους καὶ ὑγρᾶ.

— Τί γυρεῦατε σ' αὐτὸν τὸν κάτω κόσμος; τοῦ εἶπα ὅταν ἐξηλθεν εἰς τὸν δρόμον.

— Ἀληθινὸς ἄδης, εἶπεν ἀναπνέων βαθέως. Μία φίλη μου κυρία μοῦ ἀνέφερε γιὰ ἓνα δυστυχῇ ποῦ κατοικεῖ ἐδῶ καὶ ἦλθα νὰ τὸν ἴδω. Ἡ δυστυχία δὲ ποῦ βρῆκα ὑπερβαίνει καὶ τὴν τραγικὴν περιγραφὴν ποῦ μοῦ ἔκαμεν ἡ κυρία. Ἐνας πατέρας ἄρρωστος στὸ κρεβάτι, μιὰ μητέρα φθισικὴ φαίνεται, ἡ ὁποία μόλις σύρεται, καὶ τρία παιδιὰ ἀνήλικα, καχεκτικὰ καὶ ἄθλια. Καὶ δὲν ἔχουν οὔτε νὰ φᾶνε, οὔτε νὰ ξεσταθοῦν, οὔτε ν' ἀνάψουν φῶς. Ἐχουν μόνον κάτι κουρέλια ρυπαρά, τὰ ὁποία τοὺς χρησιμεύουν ὡς κλίνη. Ἀ! γιατί νὰ μὴν εἶμαι πλούσιος!

— Εἶναι πολλὴ δυστυχία.

— Μπορεῖ νὰ μετριασθῇ πολὺ, ἂν ἔκαναν ὅλοι οἱ δυνάμενοι τὸ καθήκον ποῦ ἔχουν πρὸς τοὺς ὁμοίους των.

Καθ' ὁδὸν εἰσῆλθεν εἰς φαναρτζίδικον καὶ παρήγγειλεν ἓνα ἐλαιόλυχνον· ἔπειτα ἐχωρίσθημεν. Ὅταν δὲ τὸ βράδυ διέβαινα ἀπὸ τὴν ὁδόν, ὅπου τὸ πρῶτὸν τὸν εἶχα συναντήσῃ, εἶδα φωτισμένον τὸ ὑπόγειον, διέκρινα δὲ καὶ φωτιάν, τῆς ὁποίας αἱ λάμπες ἐσχημάτιζαν φαειρὸν χορόν. Καὶ τρία παιδάκια, καθήμενα πρὸ τῆς πυρᾶς, ἐφαίνοντο γελαστὰ καὶ εὐχαριστημένα.

Ἐμάντευσά ποῖος ἐφώτισε τὸν ἄδην ἐκεῖνον· ἀπὸ τὴν ὑπηρέτριαν δὲ τοῦ φίλου μου ἔμαθα τὰ καθέκαστα. Κατὰ τὸ δειλινὸν μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, κρατῶν διάφορα δέματα.

— Ἐλένη, τῆς εἶπε· κάπου ἔχομεν ἓνα παλιὸ μαγκάλι. Νὰ τὸ φέρῃς. Εἰς τὴν ὁδὸν τάδε, ἀριθμὸν τάδε εἶναι ἓνα ὑπόγειον, ὅπου κατοικεῖ μία πολὺ δυστυχῆς οἰκογένεια. Θὰ πάρῃς ἓνα λοῦστρο νὰ κουβαλήσῃ τὸ μαγκάλι· καὶ ξύλα ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἔχομεν.

Ἐγὼ φωτιά δὲν θέλω. Τὸ δωμάτιό μου εἶναι ζεστό, ἔχω καὶ ζεστά σκεπάσματα. Πάρε καὶ λάδι ἀπ' αὐτὸ ποῦ ἔχομε. Θὰ πᾶς νὰ τοὺς ἀνάψῃς φωτιά καὶ φῶς. Τοὺς ἔχω ἐδῶ ἓνα λυχνάρι γιὰ λάδι. Ἐχω ἐδῶ καὶ λίγὸ ρύζι καὶ ὄσπρια γιὰ νὰ τοὺς κάμῃς μιὰ σούπα. Κι' αὔριο πάλιν βλέπομε. Ἄ! μὴ λησμονήσῃς νὰ τοὺς πῇς ὅτι αὔριον θὰ τοὺς πάω γιατρό.

Ἡ ὑπηρέτρια ἐξετέλεσε πιστῶς τὴν παραγγελίαν καὶ ὁ ἄδης μετεβλήθη εἰς παράδεισον, ὅπως τὸν εἶδα διερχόμενος.

† Τὴν ἐπισύσταν διερχόμενος εἶδα τὰ τρία παιδάκια τοῦ ὑπογείου νὰ παίζουσιν εἰς τὸν δρόμον.

— Ἦλθε σήμερον ὁ καλὸς κύριος; εἶπε πρὸς τὸ μεγαλύτερον. Μ' ἐννόησεν ἀμέσως.

— Ἦλθε, μοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ποῖος. Κι' ἔφερε καὶ τὸ γιατρό. Ὅστερα ἔστειλε καὶ γιατρικὰ γιὰ τὸν μπαμπά. Ἐδῶκε καὶ λεπτὰ τῆς μαμάς.

Χθὲς τὸν συνήντησα εἰς τὴν ὁδὸν Κανάρη.

— Πῶς εἶναι οἱ προστατευόμενοί σου;

— Καλύτερα ἀπὸ πρὶν. Ἐλπίζω γρήγορα νὰ γίνῃ καλὰ ὁ πατέρας γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐργασθῇ. Τοὺς βοηθῶ ὅσον ἡμπορῶ. Δυστυχῶς αἱ δυνάμεις μου εἶναι μικραῖ. Ξέρεις ὅτι τὸ εἰσόδημά μου μόλις μὲ ἀρκεῖ διὰ νὰ ζῶ. Διὰ νὰ βοηθήσω ἄλλον πρέπει νὰ υποβληθῶ εἰς στέρησιν. Ἀλλὰ τοιαύτην στέρησιν τὴν υποφέρω εὐκολα, διότι ἡ μεγαλυτέρα εὐχαρίστησις τῆς ζωῆς μου εἶναι ὅταν ἡμπορῶ νὰ βοηθήσω ἓνα πάσχοντα καὶ δυστυχῇ. Ἄλλ' εἶναι τόση ἡ δυστυχία! Γιατί νὰ μὴ εἴμαι πλούσιος; Ποτὲ δὲν τὸ ἐπεθύμησα ὅσον σήμερον νὰ ἦμουν πλούσιος.

— Ὡστε ἤθελες νὰ εἶσαι πλούσιος; Καὶ ὅμως, ἐνῷ ἠδύνασο νὰ γίνῃς, δὲν τὸ ἐπεδίωξες.

— Διὰ τὸν ἑαυτόν μου ὄχι, ἤθελα διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐγὼ εἶμαι ὀλιγαρχῆς καὶ ὅσα ἔχω μὲ ἀρκοῦν. Ἐχω βιβλιοθήκην καὶ κήπον, ὡς λέγει ὁ Κικέρων*. Ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζα κατὰ βάθος τὰς ψυχικὰς μου διαθέσεις· ὅταν δὲ τὰς ἐγνώρισα, ἦτο πλέον ἀργὰ διὰ νὰ προσπαθῇσω νὰ κάμω μεγάλην περιουσίαν. Εἶναι μεγάλη εὐτυχία, ἡ μεγίστη ἴσως, νὰ ἡμπορῇ κανεὶς νὰ πολεμῇ τὴν δυ-

Ἄλεξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

3

στυχίαν, νὰ ἐλαττώνη τὸν πόνον καὶ νὰ αὐξάνη τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἀλλά...†

1908

Ἡ θερμάστρα τοῦ σχολείου.

(Θρακικὴ ἠθογραφία.)

Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου.

Πόσον ὠραία, πόσον γρήγορα ταξιδεύει κανεὶς. . . μετὰ τὸ δάκτυλον ! Ὅταν ἔχῃ ἓνα γεωγραφικὸν χάρτην ἐμπρὸς τοῦ, εἰς μίαν στιγμὴν, μ' ἓνα τράδηγμα τοῦ δακτύλου περνᾷ ὠκεανούς, τοὺς ὁποίους τὰ γρηγορώτερα αἰμόπλοια κάμνουν ἐβδομάδας καὶ μῆνας νὰ περάσουν, περνᾷ βουνά, εἰς τὰ ὅποια ἴσως ἀκόμη δὲν ἐπάτησαν πόδες ἀνθρώπου, περνᾷ ἐρήμους γεμάτας ἄμμου, ἀπὸ τὰς ὁποίας μόνον καραβάνια Ἀράβων μετὰ καμήλους περνοῦν, πηδᾷ ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρὸν εἰς τὴν ἄλλην, κάμνει ἄνω κάτω ὅλον τὸν κόσμον. Πόσον ὠραία, πόσον γρήγορα ταξιδεύει κανεὶς μετὰ τὸ δάκτυλον ! . . .

Ἀλλὰ τώρα, ἀγαπητὲ μικρὲ μου φίλε, τὸ δακτυλάκι σου δὲν θὰ κάμῃ τόσον μεγάλην περιήγησιν, ἀλλὰ ἓνα μικρὸν ταξιδάκι. Πάρε τὸν χάρτην τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἄρχισε ἀπὸ ὅπου θέλεις, φθάσε εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος, καὶ ἐκεῖ, ἀνάμεσα εἰς τὴν Ραιδεστὸν καὶ εἰς τὴν Καλλιόπολιν, κάτω ἀπὸ τὸν Γάνον καὶ τὴν Χώραν, ζήτησε τὸ Μυριόφυτον.

Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος τὰ σχολεῖα δὲν ἔχουν συνήθως θερμάστρας, διότι δὲν κάμνει τόσον κρύον τὸν χειμῶνα· ἀλλ' εἰς τὴν Θράκην, ὅπου εἶναι τὸ Μυριόφυτον, ὁ χειμῶνας εἶναι περισσότερον χειμῶνας, τὸ κρύον περισσότερον κρύον, καὶ τὰ σχολεῖα ἔχουν τὴν θερμάστραν των καὶ ζεσταίνονται.

Ἀπὸ ὅλας ὁμῶς τὰς θερμάστρας περισσοτέρας συγκινήσεις αἰσθάνεται ἡ θερμάστρα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ Μυριοφύτου.

Ἄμα ἀρχίσῃ τὸ καλοκαίρι, ἀπὸ τὸν Μάρτιον, τῆς κάμνουν κομμάτια τὸν λεπτὸν λαιμόν της, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον μεγάλος

ὥστε περνᾷ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ παράθυρον, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, γυρνᾷ πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ φθάνει ἕως εἰς τὰ κεραμίδια, καὶ ἔτσι, δίχως λαιμόν, τὸ χονδρὸν καὶ βαρὺ σῶμα τῆς τὸ πηγαίνουν εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ σχολείου, ὅπου τὸ κλείουν.

Ἐκεῖ μέσα ἡ καημένη ἡ θερμάστρα μένει ὥσάν εἰς τὴν φυλακὴν μῆνας ὀλοκλήρους μόνη, κατὰμονη. Αὐτὴ ἡ ὁποία εἶναι συνηθισμένη ὅλον τὸν χειμῶνα ν' ἀκούῃ φωνάς, θόρυβον, γέλωτας, καὶ νὰ βλέπῃ τριγύρω τῆς ζωηρὰ παιδιὰ, τότε δὲν ἀκούει τίποτε· καὶ ἂν στρέψῃ νὰ ἰδῇ τριγύρω τῆς, βλέπει ἓνα χαλασμένον θρανίον, ἓνα σπασμένον δείκτην, ἓνα πίνακα ἀναγνώσεως σθησμένον ἀπὸ τὰς σταλαγματιὰς τῆς βροχῆς καὶ μίαν ἀράχνην, ἡ ὁποία εἰς τὴν γωνίαν τοῦ τοίχου ὑφαίνει βωβὰ τὸν ἰστόν τῆς.

Ὅταν ὁ ἐπιστάτης τοῦ σχολείου ἀνοίγῃ καμμίαν φορὰν τὴν ἀποθήκην, ἡ θερμάστρα παρατηρεῖ μὲ περιέργειαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας· καὶ ὅταν βλέπῃ τὰ χελιδόνια νὰ πετοῦν μὲ χαρούμενα κελαδήματα ἐπάνω εἰς τὰς γειτονικάς στέγας, ὅταν βλέπῃ τὸν ἥλιον ζεστόν, ὥσάν φλόγα, νὰ θέλῃ νὰ ἐμβῇ ἕως μέσα εἰς τὴν ἀποθήκην καὶ νὰ τὴν ζεστάνῃ ἀπ' ἔξω—ἐνῶ αὐτὴ εἶναι συνηθισμένη νὰ ζεσταίνεται ἀπὸ μέσα—, ἀναστενάζει ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς καὶ λέγει : « Ἄχ ! ἀκόμη καλοκαίρι εἶναι ! »

Καὶ περιμένει· καὶ ἀφικράζεται μὲ προσοχὴν διὰ νὰ ἀκούσῃ κάτι καὶ νὰ ἐννοήσῃ τί μῆνας εἶναι· καὶ ὅταν ἀκούῃ ὅτι ἔξω τὰ παιδιὰ κρεμοῦν κεράσια εἰς τ' αὐτὴ των καὶ στρέφουν ἔπειτα τὸ στόμα των καὶ προσπαθοῦν νὰ τάρπάξουν μὲ τὰ χεῖλη των καὶ ὅσα τὸ κατορθώνουν κτυποῦν τὰ χέρια των καὶ πηδοῦν καὶ φωνάζουν ἀπὸ τὴν χαρὰν των, ἡ θερμάστρα λέγει μὲ τὸν νοῦν τῆς : « Μάιος θὰ εἶναι. »

Καὶ περιμένει· καὶ ὅταν ἀκούῃ τὰ παιδιὰ νὰ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία εἶναι ἐκεῖ πλησίον τοῦ σχολείου, καὶ νὰ λέγουν ποῖο ἐπέραςε τὸ ἄλλο εἰς τὸ κολύμβημα καὶ ποῖο ἀπὸ αὐτὰ ἤξεύρει τόσον πολὺ νὰ κολυμβᾷ, ὥστε πηγαίνει ἕως μέσα εἰς τὰ πλοῖα τὰ ἀραγμένα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν, ἡ θερμάστρα λέγει μὲ τὸν νοῦν τῆς :

« Ἰούνιος θὰ εἶναι. » + 00

Καὶ περιμένει. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν δὲν ἀκούει τίποτε πλέον μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, οὔτε τὰ παιδιὰ νὰ τραγουδοῦν οὔτε τὸν διδάσκαλον νὰ λέγῃ ὥραϊα πράγματα εἰς τὰ παιδιὰ, οὔτε τίποτε· τὸ σχολεῖον μένει δίχως φωνήν, δίχως ζώήν· ἡ θερμάστρα ἔννοεῖ ὅτι ἔγειναν διακοπαὶ καὶ ψιθυρίζει :
« Ἰούλιος θὰ εἶναι ». Καὶ περιμένει.

Περνοῦν καὶ ἄλλαι, καὶ ἄλλαι ἡμέραι. Ἡ θύρα τοῦ σχολείου ἔξαφνα ἀνοίγει καὶ ἡ καμπάνα ἀρχίζει νὰ σημαίνῃ—τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τοῦ Μυριοφύτου ἔχει καμπάναν μὲ τὴν ὁποίαν προσκαλεῖ τὰ παιδιὰ πρῶτ καὶ μεσημέρι εἰς τὸ μάθημα—σιγὰ σιγὰ ἀρχίζουν τὰ παιδιὰ νὰ διαβάζουν καὶ ἡ φωνὴ τοῦ διδασκάλου νὰ ἀκούεται δυνατῇ· ἀλλὰ καὶ ἔξω εἰς τὸν δρόμον τί βοή, τί κίνησις ! Ἡ θερμάστρα ἀκούει τὰ κουδούνια τῶν μουλαριῶν, τὰ ὁποῖα κουβαλοῦν τὰ σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλια μὲ δύο βυτία, τὸ ἓν ἀπ' ἐδῶ καὶ τ' ἄλλο ἀπ' ἐκεῖ, καὶ τὰς φωνὰς μὲ τὰς ὁποίας εἰς τὸ πλαγινὸν μαγαζὶ πατοῦν τὰ σταφύλια εἰς τὸ πατητήρι, βγάζουν τὸν μούστον, καὶ ρίπτουν τὰ τσίπουρα εἰς ἓνα μέγαν, ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, κάδον, καὶ ἔννοεῖ ὅτι ὁ τρύγος ἦλθε, καὶ ψιθυρίζει μὲ ἓνα βαθὺν ἀναστεναγμόν :
« Ἀχ! ὁ Σεπτέμβριος! ».

Ἀπὸ τότε πλέον, λεπτὸν πρὸς λεπτὸν μετρᾷ τὸν καιρὸν ποὺ περνᾷ, καὶ περιμένει μὲ καρδιοκτύπι πότε ν' ἀνοίξῃ ὁ ἐπιστάτης τὴν θύραν διὰ νὰ ἰδῇ τί γίνεται ἔξω· καὶ ἅμα ἰδῇ ὅτι τὰ φύλλα τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκεῖ εἰς τὴν γειτονίαν, ἀρχίζουν νὰ πίπτουν, παίρνει κάπως θάρρος. « ὦ ! Ποῖα ἀνατριχίλα χαρᾶς τὴν πιάνει ὅταν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀποθήκης ἀκούει τὰς προετοιμασίας τῶν χελιδονιῶν διὰ τὴν ἀναχώρησίν των, τὰ κελαδῆματά των, τὰ συχνὰ των πτερυγίσματα, τὴν ἀνησυχίαν των, καὶ ἓνα πρῶτ ἔξαφνα, παύει διὰ μιᾶς ὅλος ἐκεῖνος ὁ θόρυβος καὶ αἱ φωλεαὶ μένουν δίχως φωνήν, καὶ αἱ στέγαι ἔρημοι ! Δὲν τὰ μισεῖ ἡ θερμάστρα τὰ χελιδόνια· ὄχι, δὲν εἶναι τόσο κακὴ· ἀλλὰ, τί τὰ θέλετε, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι φίλοι, νὰ ζοῦν μαζί· τὰ χελιδόνια διώχουν τὴν θερμάστραν, ὅπως ἡ θερμάστρα τὰ χελιδόνια· ἀλλ' ὅταν φεύγουν αὐτά, τοῦλάχιστον ταξιδεύουν, πη-

γαίνουν εις ἄλλους τόπους, ἐνῶ ἡ καημένη ἡ θερμάστρα μένει δίχως λαιμόν, φυλακισμένη !

Ἡ μεγαλύτερα της ὁμως εὐτυχία εἶναι ὅταν τύχη ν' ἀνοίξη ὁ ἐπιστάτης τὴν θύραν καὶ φυσήσῃ μέσα εἰς τὴν ἀποθήκην κανὲν κρύον ρεῦμα ἀέρος· ἐκεῖνο τὸ κρύον ρεῦμα τοῦ ἀέρος μὲ τὸ φύσημά του τῆς παίρνει ἔλην τὴν στενοχωρίαν τῶσων μηνῶν, τὴν δροσίζει, τῆς δίδει ζωὴν· διότι—παράξενον πρᾶγμα—ἡ θερμάστρα, ἐνῶ ἡ δουλειά της εἶναι νὰ ζεσταίνῃ, ἀγαπᾷ τὸ κρύον· τότε, ἐνῶ τανύζεται διὰ νὰ ξεμουδιάσῃ τὸ πιασμένον σῶμά της, ψιθυρίζει μὲ λαχτάραν :

« Ἀχ ! τέλος πάντων ! Αὐρίον, μεθαύριον θὰ μὲ βγάλουν ! ».

Καὶ πραγματικῶς, μόλις κάμῃ δυνατώτερον κρύον, ἔρχεται ὁ ἐπιστάτης μὲ τὸν κανδηλανάπτῃν, τὴν καθαρίζουν, τὴν σηκώνουν· τὴν πηγαίνουν μέσα εἰς τὸ σχολεῖον, τὴν στήνουν εἰς τὴν περυ, σινήν της θέσιν, κοντὰ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ διδασκάλου· φέρουν καὶ τὸν κομματιασμένον λαιμόν της, ταιριάζουν τὸ ἓνα κομμάτι μὲ τὸ ἄλλο καὶ γίνεται πάλιν τὸσον μεγάλος, ὥστε φθάνει ἕως εἰς τὴν στέγην τοῦ σχολείου.

Τότε ἀρχίζουν νὰ τὴν ταγίζουν· τῆς ρίπτουν ξύλα πολλὰ εἰς τὴν κοιλιάν της, καὶ ἐκεῖνη εἰς ὀλίγην ὥραν τὰ κάμνει στάκτην καὶ ἀπὸ τὴν ἄκραν τοῦ λαιμοῦ της βγάζει ἓνα μαῦρον καπνόν, ποῦ τὸν διώχνει ὁ ἄνεμος πότε δεξιὰ, πότε ἀριστερὰ καὶ δὲν ἠξεύρει ποῦ νὰ πάγῃ . . .

Μὲ τί χαρὰν τὴν ὑποδέχονται τὰ παιδιὰ τὴν θερμάστραν !

Ὅταν ἔρχωνται τὸ πρωὶ εἰς τὸ σχολεῖον κατακρυωμένα, ὡς νὰ ἐμῶθηκε καὶ ἔμεινε μέσα εἰς τὰ μάλλινα φορεματάκια των τὸ κρύον τοῦ δρόμου, καὶ εἶναι κόκκιναι αἱ μύται των καὶ ξεπαγιασμένα τ' αὐτιά των, πλησιάζουν εἰς τὴν θερμάστραν καὶ πυρώνουν τὰ χεράκια των· τὸ κρύον φεύγει εἰς τὴν στιγμὴν ἀπὸ πάνω των, βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖον, εἰς τὸν δρόμον ὅπου ἦτο· καὶ τὰ παιδιὰ κάθηνται εἰς τὸ θρανίον των, ἀνοίγουν τὰ βιβλία των, καὶ εὐχαριστημένα, ὡς νὰ τὰ χαϊδεύῃ γλυκὰ γλυκὰ ἡ ζέστη ἀρχίζουν νὰ διαβάζουν.

Τι ὥραία ποῦ μελετοῦν ! ἔξω ἄς κάμῃ ὅ,τι θέλῃ· ἄς εἶναι τόση

τρικυμία ὥστε τὰ πλοῖα ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ μὴν ἡμποροῦν ν' ἀράξουν ἐμπρὸς εἰς τὸ Μυριοφύτον, ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν, μὲ μαζευμένα τὰ πανιά των, κάτω εἰς τὸν κάβο ν' ἀράξουν· ἄς φυσᾷ τόσον δυνατὸς βοριάς ἢ θρασκιᾶς* ὥστε οἱ μυλωνάδες νὰ δένουν καλὰ τοὺς ἀνεμομύλους ποῦ εἶναι εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Μυριοφύτου, διὰ νὰ μὴ ἔρπάξῃ τὰς φτεροῦγες των καὶ φύγῃ· ἄς βρέχῃ τόσον πολὺ ὥστε νὰ καταιδάσῃ καὶ τὸ Ρέμα καὶ ὁ Ποταμός, καὶ νὰ γεμίσουν τὴν θάλασσαν μὲ τὸ κίτρινον καὶ ὡσὰν λάσπη χρῶμα τοῦ νεροῦ των· ἄς εἶναι καταχιονισμένος ὁ Ἄι-Λιάς, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν παγωνιάν τὰ μαυροπούλια ἄς ἐμδαίνουν εἰς τὰ παλαιόσπιτα διὰ νὰ σωθοῦν· ἄς εἶναι ὅ,τι θέλῃ· τὸ σχολεῖον εἶναι ζεστόν, τὰ γυαλιὰ τῶν παραθύρων ἰδρῶνουν ἀπὸ τὴν ζέστην, τὰ παιδιὰ μελετοῦν φωνακτὰ μὲ ψαλμωδίαν τὸ μάθημά των, ἐνῶ ἡ θερμάστρα πυρωμένη, κατακόκκινη ἀπὸ τὰ πολλὰ ξύλα, ἀρχίζει καὶ αὐτὴ κάτω νὰ ψιθυρίζει, ὥς νὰ μελετᾷ καὶ αὐτὴ κανὲν μάθημα, ἢ νὰ σιγοτραγουδῇ ἀπὸ εὐχαρίστησιν !

Πόσον τὴν ἀγαποῦν τότε τὰ παιδιὰ τὴν θερμάστραν ! Πόσον τ' ἀγαπᾷ καὶ αὐτὴ, ὅταν, ὡσὰν νὰ τὰ φιλῇ, κάμνει νὰ ροδοκοκκινίζουν τὰ μάγουλά των ὡς μῆλα καὶ νὰ λαμποκοποῦν τὰ μάτια των !...

Ἀπὸ ὅλα ὅμως τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ἡ θερμάστρα περισσότερο ἀγαπᾷ ἓνα μικρὸν παιδί ἕως ὁκτὼ ἐτῶν, ὀρφανὸν ἐνὸς ναύτου ὁ ὁποῖος ἐπνίγη, ὅταν εἰς τὴν Σαμοθράκην ἔπεσεν ἔξω τὸ μυριοφυτινὸν καράβι, ποῦ ἐπῆγεν ἐκεῖ κάτω νὰ φορτώσῃ κάρδουνα.

Τὸ καημένον ! εἶναι τόσον πτωχόν, ὥστε φορεῖ ἀμπαδένιο* ἐπανωφοράκι καὶ πανταλονάκι ἀπὸ карабόπανον καὶ μοιάζει ὡσὰν μοῦσος*· καὶ ὅταν κάμνῃ κρῦον πηγαίνει εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν καὶ μαζεύει κάτω ξυλαράκια, κάτω φρύγανα διὰ ν' ἀνάψουν φωτιὰν εἰς τὴν γωνιά των, διότι ἡ δυστυχισμένη ἡ μάνα του δὲν ἔχει παράδες ν' ἀγοράσῃ ροῦπες (καυσόξυλα) ὅταν τὰς φέρουν μὲ τὰ μουλάρια των οἱ τοῦρκοι κοινιάρηδες* ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ τὰς πωλοῦν.

Ἀλλὰ τὰ ξυλαράκια καὶ τὰ φρύγανα ἢ καὶ αἱ ξηραὶ κλημα-

τσιδες, τὰς ὁποίας κουβαλοῦν ἀπὸ τὸ μικρόν των ἀμπέλι· ὅταν τὸ κλαδεύσουν, δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν μεγάλην, ζεστήν φωτιάν, καὶ τὸ κακόμοιρον ὀρφανόν, ὅταν κάθεται εἰς τὸ παραγώνι *, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ζεστάνῃ τὰ χεράκια του καὶ τὰ ποδαράκια του.

Δι' αὐτὸ συλλογίζεται τότε τὴν θερμάστραν: πῶς στέκει κοντὰ τῆς καὶ πυρῶνεται, καὶ μὲ τί ἀγάπην τὸ ζεσταίνει τότε ἡ θερμάστρα; ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τόσο πολὺ τὴν ἀγαπᾷ, ὥστε τὴν νύκτα, ὅταν κοιμᾶται εἰς τὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του, καὶ τὸ κρῦον ἐμδαίνει εἰς τὸ σπιτάκι των ἀπὸ τὰς τρύπες, καὶ ἐκείνη τὸ σφίγγει διὰ νὰ ζεσταθοῦν καὶ οἱ δύο, τὴν βλέπει τὴν φίλῃν του τὴν θερμάστραν εἰς τὸν ὕπνον του, ὅτι ἔρχεται ἐκεῖ κοντὰ εἰς τὸ στρώμά του, καὶ ζεσταίνει—ἄχ, τί καλὰ!—ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν καημένην του τὴν μάναν, καὶ τῆς ροδοκοκκινίζει τὰ κίτρινα ἀπὸ τὴν λύπην μάγουλά της, καὶ τῆς κάμνει νὰ λαμποκοποῦν τὰ μάτια της, τὰ ὅποια εἶναι σθησμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Καὶ ὅταν τὴν ἄλλην ἡμέραν ὑπάγῃ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς νὰ ἐννοῇ ἡ θερμάστρα τί ὄνειρον εἶδε τὸ ὀρφανὸν τὴν νύκτα, τὸ ζεσταίνει τόσο πολὺ, ὡς νὰ θέλῃ νὰ τοῦ δώσῃ ἀπὸ τὴν ζέστην της νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς τὴν μάναν του, διὰ νὰ μὴ κρυώνῃ.

Πόσον εὐτυχὴς εἶναι τὸν χειμῶνα ἡ θερμάστρα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ Μυριοφύτου!

1888

Ἡ ὠραιότερα ἐνδυμασία.

Ἀρ. II. Κουρτίδου.

Ὁ Κώστας ἦτο δώδεκα ἐτῶν παιδί καὶ ἡγάπα πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο: τὸ κολύμβημα.

ὦ! Πῶς τὸ ἡγάπα τὸ κολύμβημα!

Ἡ μεγαλυτέρα του εὐτυχία ἦτο νὰ σχίζῃ τὴν θάλασσαν ἀφῆνων ὀπίσω του ὑγρὸν αὐλάκι ὡσὰν βαρκοῦλα, ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ ἐπάνω εἰς τὸ γαλαζοπράσινον νερόν· τοῦ ἤρεσκε νὰ παίξῃ ὡσὰν ψάρι μέσα εἰς τὸ ἥσυχον κύμα, νὰ γλυστρᾷ σὰν δελφίνι, νὰ κάμνῃ μακροβούτια, νὰ βλέπῃ θολὰ, σὰν ἀπὸ μέσα ἀπὸ γυαλί, τὸν βυθὸν κάτω τῆς θαλάσσης μὲ τὰ φύκια του, τὰ ὅποια ἐτρα-

δοῦσε διὰ νὰ προχωρῇ γρηγορώτερα· νὰ παίρνῃ φόρα, νὰ βουτᾷ μὲ τὸ κεφάλι καὶ νὰ βγαίνῃ ἐπάνω ἀναπνέων μὲ ὀλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων του, καὶ ἔπειτα νὰ ρίπτῃ τὴν ἄμμον, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἀπὸ κάτω μὲ τὴν φούκταν του. 13

Ἐπὴγαινε βαθιά· ὅταν ἦτο γαλήνῃ καὶ ἡ θάλασσα ὁμοίαζε μὲ καθρέπτῃν, ἄλλον κρότον δὲν ἤκουεν ἐκεῖ μέσα εἰς τ' ἀνοικτὰ παρὰ τὸν κρότον τῶν χειρῶν του, μὲ τὰς ὁποίας ἐτάραττε τὴν θάλασσαν· ἔξαφνα, ἐμπρός του ἡ θάλασσα ἐμαύριζε καὶ ἡ καρδιά του ἔκαμνε τὰκ! Τί ἦτο; ἐν σύννεφον, τὸ ὁποῖον ἔρριπτεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν μαύρην του σκιάν.

Ὅταν ἦσαν κύματα, δὲν ἐφοδεῖτο· ἡ θάλασσα σιγὰ σιγὰ τὸν εἶχε κάμει γενναῖον· ἐπροχωροῦσε χωρὶς φόβον κατεπάνω τους καὶ μὲ ἓνα τράδηγμα τῶν χειρῶν ποῦ τὸν ἐτίναζε ὑψηλὰ τὰ ἐπηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν εἰς τὸ πρόσωπόν του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του· καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ὑψηλὰ ὑψηλὰ, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλὰ χαμηλὰ, μεταξὺ δύο θαλασσίων τοίχων· ἐκινεῖντο, ἐδούζαν σὰν ζωντανὰ ὄντα καί, ὅπως τὸν ἐσῆκωναν, τῷ ἐφαίνοντο σὰν ἄλογα ἀτίθασα, τὰ ὁποῖα τὸν εἶχαν εἰς τὴν ράχιν των καὶ τὸν ἀνέτιναζαν διὰ νὰ τὸν κρημνίσουν, ἀλλ' αὐτὸς μὲ τὰ χέρια του ποῦ τ'ἀνοιγόκλειε διηύθυνε τὰ ἀφρισμένα χαλινάρια των...

Τὴν ἡγάπα πολὺ τὴν θάλασσαν ὁ Κώστας· τὸν ἐνανούριζε μὲ τὸν ἥσυχον φλοῖσδον της· τοῦ ἐνέπνεε θάρρος μὲ τὸν ρόχθον τοῦ θυμοῦ της καὶ τὸν ἔκαμνε ν'ἀγαπᾷ τὸν κίνδυνον. Καὶ τί δροσερόν ποῦ ἦτο τὸ ἀεράκι της, καὶ τί ὠραῖα ποῦ ἐμοσχοβολοῦσαν τὰ φύκια της ποῦ ὁμοίαζαν σὰν πράσινα κεντήματα!...

Μίαν Κυριακὴν ὁ Κώστας εἶχεν ὑπάγει πάλιν εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν· ἐφυσοῦσε ἥσυχος μπάτης· τί ὠραία ἡμέρα διὰ κολύμβημα!

Ὁ Κώστας παρετήρησε μὲ ἀγάπην τὴν θάλασσαν. Μία φωνὴ τοῦ ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του :

—Κολύμβᾳ! Κολύμβᾳ! Τί εὐμορφὴ ποῦ εἶναι ἡ θάλασσα! Ἀκόμῃ στέκεσαι;

Μία γλυκεῖα ἀνατριχίλα ἐπερνοῦσε τὸ σῶμα τοῦ Κώστα. Ἀλλὰ μία ἄλλῃ φωνὴ τοῦ ἐψιθύριζε :

—Μὴ κολυμβᾶς, Κώστα, μὴ κολυμβᾶς, ἂν μ'ἀγαπᾷς.

Τὴν φωνὴν ταύτην ἐνόμιζεν ὁ Κώστας ὅτι ἤκουε ἀπὸ τὴν καινούργιαν του φορεσιάν, τὴν ὁποίαν εἶχε πρωτοφορέσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλήθεια, πόσον κομπή, πόσον ὠραία φορεσιά ἦτο ἐκείνη! Κάτασπρη, λινή. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια της, καὶ εἶχε βάλει ἐπάνω της ὅλην τὴν καλαισθησίαν της καὶ ὅλην τὴν ἀγάπην ποῦ εἶχε διὰ τὸν υἱόν της.

Μὲ τί καμάρι τὴν εἶχε φορέσει ὁ Κώστας! Ἀπὸ τὴν αὐγὴν αὐγὴν ἔκαμεν ἐπίσκεψιν εἰς τὴν μάμμην του· ἔπειτα ἐπῆγεν εἰς τὰς θείας του· ἔπειτα εἰς ὅλους τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς μακρυνοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἠπόρησαν διὰ τὴν ἔκτακτον ἐκείνην τιμὴν. Καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα, εἴτε γεροντικά, εἴτε νεανικά, εἴτε παιδικά, μίαν φωνὴν ἤκουε: «Τί ὠραία φορεσιά!».

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ τὴν ἀποχωρισθῇ, νὰ τὴν ἀφήσῃ ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια, νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φύλαξιν της εἰς ἄλλα παιδιὰ καὶ αὐτὸς νὰ ὀλογυρᾷ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, γυμνός;

—Ὅχι! εἶπε. Δὲν θὰ κολυμβήσω.

Καὶ ἐπειδὴ εἶχε θέλησιν, καὶ δὲν μετέβαλλε τὰς ἀποφάσεις του, δὲν παρετῆρει μὲ ζήλειαν ἐν παιδίον τὸ ὁποῖον ἐκολύμβᾳ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκεῖ πλησίον· ἀλλ'εὐρῆκε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιάς, ἐκάθισεν ἐκεῖ μὲ προσοχὴν καὶ ἐκοίταζε τὰ πλοῖα ποῦ ἦσαν ἀραγμένα μακρὰν καὶ τὰς λέμβους ποῦ ἦσαν δεμέναι ἀπὸ πίσω των.

Τί ἐσκέπτετο ὁ Κώστας; Καὶ αὐτὸς δὲν τὸ ᾔξευρε. Ἄφηνε τὰς σκέψεις του ἐλευθέρως νὰ περιφέρωνται ἐπάνω εἰς τὴν θάλασσαν, ἕως τ'ἀντικρυὰ βουνά, τὰ ὁποῖα ἔταν ἦτο ὁμίχλη ἐφαίνοντο τόσο μακρὰν, καὶ τώρα, ἐπειδὴ ἦτο αἶθριος ὁ καιρὸς, ἐφαίνοντο ὥς νὰ ἐκινήθησαν ἀπὸ τὴν θέσιν των καὶ νὰ ἐπλησίασαν.

Ἐξαφνα ὅμως ὁ Κώστας ἀκούει φωνὰς πλησίον του, καὶ ὁ νοὺς του ἐπιστρέφει γρήγορα ἀπὸ τὸ μακρυνὸν ταξιδιὸν του εἰς τὴν παραλίαν.

—Ὁ Ἀντώνης τῆς Μήτηραινας πνίγεται! Πάει, χάνεται!

Ἐκεῖ, ἐμπρὸς του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δύο χέρια

ποῦ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θάλασσαν, ἀκούει μουγκρητὰ καὶ βλέπει ἓνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερόν. Ἦτο τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐκολύμβᾳ, ἐνῶ ὁ Κώστας ἐκάθητο εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν. Τὸ δυστυχὲς εἶχε προχωρήσει βαθιά, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε νὰ κολυμβᾷ καλὰ, ἀπέκαμε εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐπάλαιε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχον ἴδει καὶ ἔβαλαν τὲς φωνές.

Ὁ Κώστας τινάζεται ἐπάνω· παρατηρεῖ τριγύρω· κανὲν ἄλλο παιδίον δὲν εἶναι εἰς τὴν θάλασσαν· καμμία βάρκα δὲν περνᾷ.

Μετ' ὀλίγον φαίνεται πάλιν ἡ κεφαλὴ, ἀκούονται τὰ μουγκρητὰ καὶ τὰ δύο χέρια κτυποῦν μὲ ἀπελπισίαν τὴν θάλασσαν, ὡς νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τὸ νερόν· ἀλλ' αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατεῖται καὶ τὸ παιδί βουλιάζει...

Αἱ φωναὶ εἶχον ἀκουσθῇ μακρύτερα· πέραν δύο ναῦται σπρώχνουν πρὸς τὴν θάλασσαν μίαν βάρκαν τραδηγμένην ἔξω εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, καὶ εἰς ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἓνα μαγαζί. Ἀλλὰ θὰ προφθάσουν; Ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιάν ἀκούονται σπαρακτικαὶ αἱ φωναὶ :

— Πνίγεται ! πνίγεται ! Πάει, ἐχάθηκε !

Ἡ καρδιὰ τοῦ Κώστα κτυπᾷ δυνατὰ. Δὲν θὰ προφθάσῃ ἡ βάρκα· τὸ γνωρίζει. Μίαν φορὰν ἀκόμη θ' ἀναδῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ πνιγομένου, κι' ἔπειτα θὰ μείνῃ, ἐκεῖ κάτω μὲ μάτια ὁλάνοικτα, μὲ στόμα ἀνοιχτό, χωρὶς ψυχὴν...

Ὁ Κώστας λαμβάνει τὴν ἀπόφασίν του. Τραβᾷ βιαστικὰ τὸ σακκάκι του, τὸ πετᾷ χωρὶς νὰ ἴδῃ ποῦ πέφτει, καὶ ὁρμᾷ εἰς τὴν θάλασσαν.

Κολυμβᾷ μὲ γρηγοράδα· σχίζει γοργὰ τὴν θάλασσαν· οὔτε νοιώθει ἂν τὸν βαρύνουν τὰ φορέματα ποῦ φορεῖ.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον ἐμαζεύθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, ἐκβάλλει ὀξεῖαν κραυγὴν· ὅλοι φοβοῦνται μήπως ἀντὶ ἐνὸς παιδίου πνιγοῦν δύο· καὶ παρατηροῦν ὅλοι μὲ ἀγωνίαν τί θὰ γίνη.

Ὁ Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα· ὤλην τὴν προσοχὴν του εἶχεν εἰς τὸ κεφάλι, τὸ ὁποῖον θ' ἀνέβαινε διὰ τελευταίαν φορὰν· καὶ μόλις τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλλιά μὲ ὀλην, τοῦ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερόν. Εἶχεν ἀναγνώσει

ἄλλοτε πῶς πρέπει νὰ καταπιανώμεθα διὰ νὰ σώσωμεν ἓνα ποῦ πνίγεται· ἐπρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ τὸν ἀγκυαλίῃ τὸ παιδί ποῦ ἐπαράδερνε καὶ νὰ τὸν σύρῃ καὶ ἐκεῖνον μαζί του εἰς τὸν βυθὸν διὰ παντός. Μὲ τὴν μίαν του χεῖρα τὸ σπρώχνει πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν καὶ μὲ τὴν ἄλλην κολυμβᾷ. Φθάνουν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ ρηχά· πατεῖ μὲ τὰ πόδια του καὶ σύρει καὶ μὲ τὰ δύο του χέρια τὸ παιδί ἕως τὴν ἀκρογιαλιάν. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ βάρκα μὲ τοὺς ναύτας.

✱ Ὅλοι ἐτριγύρισαν τὸ παιδί καὶ ἔσκυβαν μὲ καρδιοχτύπι ἀπ' ἐπάνω του. Ἦτο ἄρά γε ζωντανὸν ἀκόμη ἢ εἶχεν ἀποθάνει; Θὰ τὸ προφθάσουν; Τὸ ἔβαλαν μπρούμυτα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω διὰ νὰ βγάλῃ τὴν θάλασσαν ποῦ εἶχε καταπίει. Ἦτο κατάχλωμον ὡς νεκρὸν. Ἐφθασε μετ' ὀλίγον ἡ χήρα ἡ μητέρα του μὲ λυμένα μαλλιά καὶ ἤρχισε νὰ κτυπιέται καὶ νὰ δέρνεται. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὕστερα ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἔνοιωσαν μίαν ἀδύνατον ἀναπνοὴν νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ στόμα του· τὰ κλειστὰ μάτια ἤνοιξαν καὶ ἀντίκρυσαν τὰ μάτια τῆς μητέρας ποῦ τὸ ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκυαλιάν τῆς. *X / 1 p. 7.*

✱ Τότε ἐνεθυμήθησαν τὸν σωτήρα.

✱ Ἀλλὰ ματαίως τὸν ἐζητοῦσαν τριγύρω των. Ὁ Κώστας δὲν ἦτο ἐκεῖ. Ἀφοῦ παρέδωκεν εἰς τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητον σῶμα, εἶχεν ἀπασυρθῇ παράμερα· ἦτο τόσον κουρασμένος!... Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι θὰ λιγοθυμοῦσε· τ' αὐτιά του ἐδόυζαν καὶ ὅλα γυρνοῦσαν ὀλόγυρά του· δὲν ἤμποροῦσε νὰ σταθῇ εἰς τὰ πόδια του. Ἐκάθισεν εἰς μίαν πέτραν, ἀνέπνευσε δυνατά, καὶ ἀφοῦ συνῆλθεν ὀλίγον, ἐπῆρε τὸ σακκάκι του καὶ ἐτράδηξε πρὸς τὸ σπίτι των. *X 2*

Δὲν ἐπῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμον τῆς ἀκρογιαλιᾶς ὅπου ἦσαν τὰ καταστήματα καὶ τὰ καφενεῖα. Ἐχώθηκε εἰς κάτι στενοῦς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ἡ ὀλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἦτο εἰς κακὴν κατάστασιν· τὸ σακκάκι του τσαλακωμένον καὶ λερωμένον· τὸ γιλέκο καὶ τὸ πανταλόνι κολλημένον ἐπάνω του, καὶ ἔσταζαν θάλασσαν.

Ὅταν ἐπερνοῦσε, αἱ γειτόνισσαι τὸν ἐκοίταζαν μὲ βλέμμα ἐπιπλήξεως, ὡς νὰ ᾔθελαν νὰ εἶπουν :

— Τὸ κακόπαιδο ! Ἐπαιξε, κι' ἔπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ ὄμορφα καινούργια ροῦχα.

Ὁ Κώστας ἤμποροῦσε νὰ εἶπῃ εἰς αὐτάς·

— Δὲν ἔπαιζα, ἐγλύτωσα μίαν ζωήν.

Ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτα. Τί τὸν ἐννοιαζε ; Ἄς ἔλεγαν ὅτι ἤθελαν.

Ἀνέβη μὲ καρδιοχτύπι τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ἡ μητέρα του, ὅταν θὰ τὸν ἔδλεπεν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ; Κι' ἀλήθεια· ἔκπληξις, λύπη καὶ θυμὸς ἐξωγραφίσθησαν μονομιᾶς εἰς τὸ πρόσωπόν της, ὅταν τὸν εἶδεν ἔτσι ἐμπρὸς της· παρ' ὀλίγον πικρὸς λόγος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Ἀλλ' ὁ Κώστας, ὠχρὸς ἀκόμη ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἐξάντλησιν, ἔτρεξε πρὸς αὐτήν, καὶ τῆς διηγήθη τί εἶχε συμβῇ.

Τότε ἤνοιξεν ἐκείνη τὴν ἀγκάλην της καὶ ὥρμησεν ὁ Κώστας καὶ ἡ μητέρα του τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Κι' ἂν ἐπνίγασουν καὶ σύ, παιδί μου ; τῷ εἶπε μὲ τρέμουσαν φωνήν.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της· καὶ τὸν ἐπέπληττε τρυφερά, θωπευτικά, ὡς ν' ἀνατρίχιαζε ἀκόμη ἡ μητρικὴ της καρδιά ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου ποὺ ἤγγισε τὸ παιδί της· ἀλλ' ὁ Κώστας ἠσθάνετο ὅτι ἦτο εὐχαριστημένη ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἦτο εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἐκεῖ ἔμαθε τί συνέβη. Ἦλθε βιαστικὰ εἰς τὸ σπίτι. Ὅταν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν ἐσῆκωσε ὕψηλὰ καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἐσκούπισε κρυφὰ ἕνα δάκρυ· αὐτός, ὁ ὁποῖος ποτὲ δὲν ἐδάκρυε.

Αὐτὰ φέρει εἰς τὸν νοῦν του τώρα ὁ Κώστας, παρατηρῶν τὴν λινὴν φορεσιάν, τὴν ὁποίαν μὲ στοργὴν φυλάττει ἀπὸ τότε. Βλέπων αὐτήν, ξαναβλέπει ἐμπρὸς του μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς του· αἰσθάνεται ἐπάνω εἰς τὰ χεῖλη του τὰ φιλήματα τῆς μητέρας του καὶ ἐπάνω εἰς τὸ μάγουλόν του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Ὡ ! βεβαίως, αὐτὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα φορεσιά, ἀπὸ ὅσας ἐφόρεσεν ἕως τώρα!

Τὸ ναυτόπουλον.

Ἄρ. Π. Κουγτίδου.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπουλον· σωστοὺς πέντε μῆνας· ἄχ ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του !

Ὁ «Ἅγιος Νικόλαος», τὸ ἐμπορικὸν πλοῖον ἐπὶ τοῦ ὁποῦ οὐκ ὑπηρετεῖ, ἐπῆγεν εἰς μακρυνὰς χώρας, προσωρμίσθη εἰς πολλοὺς λιμένας, ἀλλὰ τώρα γυρίζει ὀπίσω.

Χ Νύκτα καὶ ἡμέραν ταξιδεύουν καὶ ὁ καιρὸς εἶναι τρικυμιώδης· ὁ ἄνεμος συρίζει· ἀγριοπὸς μέσα εἰς τ' ἄρμενα*, φουσκώνει τὰ πανιά, τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον· ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν φοβεῖται· εἶναι γενναῖον ναυτόπουλον καὶ μόλις προστάξῃ ὁ καπετάνιος, ἀναρριχᾶται εἰς τὰ ξάρτια καὶ λύνει ἢ δένει τὰ πανιά. Διότι δὲν τὸ τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον· δὲν συλλογίζεται τὸν κίνδυνον.

Ἐν πρᾶγμα μόνον συλλογίζεται : πότε θὰ φθάσωσιν εἰς τὴν πατρίδα. Ὅταν τελειώσῃ τὴν ὑπηρεσίαν του ἔρχεται εἰς τὴν πρῶ-
ραν τοῦ πλοῖου, στηρίζει τὸν ἀγκῶνα του εἰς τὸ παραπέτον*,
βυθίζει τὸ βλέμμα του εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν καὶ συλλογι-
ζεται τὴν γλυκεῖαν του πατρίδα. Ἔτσι καὶ τώρα, ποῦ γνωρίζει
ὅτι πλησιάζουν, στέκει ἀκουμβημένον εἰς τὸ παραπέτον καὶ παρα-
τηρεῖ μακράν, μακράν, ὅσον ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του,
μήπως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὀρίζοντος ὀπίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα δια-
κρίνῃ τὰ γνώριμα ἀκρογιάλια τοῦ χωρίου του, τὸ σπιτάκι των,
δοῦν τὸν περιμένει ἡ χήρα ἢ μὴτέρα του καὶ τὰ ὀρφανὰ ἀδελφά-
κια του. Καὶ τοῦ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια του.

Πέντε μῆνας τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα· ἄχ ! Πότε τέλος θὰ φθάσῃ ; Μὲ ποῖαν λαχτάραν θ' ἀναβῇ τὴν μικρὰν κλίμακα τῆς οἰκίας των καὶ θὰ ὀρμήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητρός του καὶ τῶν ἀδελφῶν του ! Καὶ ἔπειτα, τὸ βράδυ, πλησίον τῆς ἐστίας, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ λάμπῃ ζεστή ἢ φωτιά, ἐνῶ θὰ εἶναι ὅλοι τριγύρω του, θὰ τοῖς διηγηθῇ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσεν, ποῖα καὶ πόσα πράγματα εἶδεν εἰς τοὺς μακρυνοὺς ἐκεῖνους τόπους· εἶναι πολὺ

ώρατοι οί τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλ' ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον, διότι διὰ τὸν ξενιτευμένον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀγαπημένα ὄντα καὶ τὸν περιμένουν, ποτὲ δὲν εἶναι ὥραία ἡ ξενιτεία. X

da. X Πότε, πότε θὰ φθάσῃ; Τὸ περισσότερο βιάζεται νὰ φθάσῃ καὶ δι' ἄλλον λόγον: μὲ ἓν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα ποῦ ἔλαβεν ὡς μισθὸν τοῦ ἔχει ἀγοράσει δι' ὅλους κάτι τι διὰ τὸ ἓν ἀδελφάκι τοῦ ἑν ζευγὸς παπούτσι, διὰ τὸ ἄλλο ἓνα ὥραϊον κασκέτο, διὰ τὴν μικράν τοῦ ἀδελφῆν ἓνα χρωματιστὸν μανδῆλι τῆς κεφαλῆς, καὶ διὰ τὴν μητέρα τοῦ ὀλίγου πῆχεις ὑφάσματος νὰ ράψῃ νέον φόρεμα. Μὲ ποῖαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρον τοῦ καὶ μὲ ποῖαν χαρὰν θὰ τὸ πάρῃ καθένας. X Καὶ ἔπειτα, ἐνῶ ἡ μητέρα τοῦ θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά, ἐκεῖνος θὰ βγάλῃ ἀπὸ τὴν τσέπην τοῦ πανταλονιοῦ τοῦ, δεμένα εἰς ἓνα κόμβον τοῦ μανδηλίου τοῦ, καὶ τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα τοῦ ἔμειναν, καὶ θὰ τὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα τοῦ ν' ἀγοράσῃ σιτάρι, κρέας καὶ ὅτι ἄλλο χρειάζεται.

Ἐνῶ εἰς αὐτὰ ἔχει τὸν νοῦν τοῦ τὸ ναυτόπουλον, κοιτάζει πάντοτε ἐμπρὸς πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου γνωρίζει ὅτι κεῖται τὸ ἀγαπητόν τοῦ χωρίον. Καὶ νά! τὰ σύννεφα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἀπέκρυπτον ἕως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὀρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ ἔξαφνα διακρίνει τὴν πολυπόθητον ἀκτὴν. *Α! Πῶς κτυπᾷ τώρα ἡ καρδιά τοῦ! *Ἐφθασαν τέλος πάντων!

Ἴδου ξεχωρίζει εἰς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ ἡ κωνικὴ κορυφή τοῦ Προφήτου Ἡλίου καὶ μετ' ὀλίγον θὰ φανῇ καὶ τὸ ἄσπρον ἐκκλησιδάκι τοῦ ἀγίου, μὲ τὰ σπιτάκια τοῦ χωρίου τοῦ σκορπισμένα πρὸς τὸν κατήφορον ἕως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει κανένα ἀκόμη ἀπὸ τὰ σπιτάκια τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι εἶναι ἐκεῖ, καὶ τὰ μάτια τοῦ στυλῶνονται μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰ διακρίνουν. *Α! Πόσον ἄργα νομίζει ὅτι προχωρεῖ τὸ καράδι! *Ἀς ἡμποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἶχε πτερὰ, ἃς ἡμποροῦσε νὰ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὁποῖοι ἤλθαν νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν, νὰ ὀρμήσῃ ὡσὰν βέλος ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ νὰ πετάξῃ χωρὶς ἀναπνοῆν πρὸς ἓνα ἄσπρο σημάδι, ἐκεῖ κοντὰ στὴν ἀκρογιαλιά ποῦ δὲν τὸ βλέπει ἀκόμη, ἀλλὰ τὸ μαντεύει, τὸ μαντεύει! H

Τὸ πλοῖον προχωρεῖ ὁλονέν, προχωρεῖ καὶ ἡ ἀπόστασις ὀλιγοστεύει. Ὁ ἄνεμος, ὥσάν νὰ ἐννοῇ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ μικροῦ, φυσᾷ, φυσᾷ οὐριος μὲ ὄλας του τὰς δυνάμεις, φουσκώνει ὄλα τὰ πανιά· τὸ πλοῖον σχίζει ὀρμητικὰ μέσα εἰς λευκοὺς ἀφρούς τὰ κύματα. Νά, ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἤρχισαν νὰ ξεπροβάλλουν τώρα μία μία, ἄσπρες σὰν προβατάκια ποὺ βόσκουν στὴν πρασινάδα, αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου του. Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τὰ μάτια τοῦ μικροῦ καὶ θολώνουν τὰ βλέμματά του. Νά το! Νά το! Ἐπρόβαλε τώρα καὶ τὸ σπιτάκι των! Νὰ ὁ καπνοδόχος ποὺ καπνίζει ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ, νὰ καὶ τὸ κυπαρίσσι ποὺ ἔχει φυτεύσει ὁ μακαρίτης ὁ πάππος του καὶ ποὺ τρυπᾷ ὀλόισιο τὸν οὐρανό. Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται: Ποῦ νὰ εἶναι ἄρά γε τὴν ὥραν αὐτὴν οἱ δικοὶ του; Ἡ μητέρα του θὰ ὑφαίνῃ καθισμένη στὸν ἀργαλειό. Ἡ μήπως ἐπῆραν εἶδησιν, ὅτι ἐμβαίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ναυτόπουλον καθαρίζει τὰ μάτια του, ἐντείνει μὲ καρδιοκτύπι τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας των καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνῃ.

Ἄλλ' ἀπὸ τὴν προσήλωσίν του τὸν ἀποσπᾷ ἑξαφνα ἡ βροντώδης φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. Ἐχουν πλησιάσει πολὺ τώρα, πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ πανιά, νὰ ἐλαττώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου. Τὸ ναυτόπουλον καὶ οἱ ἄλλοι ναῦται σκορπίζονται γρήγορα εἰς τὰ κατάρτια καὶ ἀρχίζουν νὰ συστέλλουν τὰ ἱστία. Οὐ! ἐπλησιάσαν πολὺ. Γκρρρρρ! ἔρριψαν τώρα τὴν ἄγκυραν.

Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν βάρκαν, ἡ ὁποία παρακολουθεῖ τὸν «Ἁγίον Νικόλαον», δεμένη μὲ χονδρὸν παλαμάρι. Ἐμβαίνει ὁ πλοίαρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾷ τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθεται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲ ὁσὴν δύναμιν ἔχει, ἀλλὰ τὸ κεφάλι του διαρκῶς στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω πρὸς τὴν ἀκρογιαλιάν, ὅπου ἤρχισαν ἤδη νὰ μαζεύωνται μερικοὶ ἄνθρωποι. Ἀχ! πῶς ἀνησυχεῖ τώρα! Πῶς κτυπᾷ ἡ καρδιά του σὰν νὰ θέλει νὰ σπάσῃ! Εἶναι ἄρά γε ὅλοι καλὰ εἰς τὸ σπιτάκι των; Μὴν ἔπαθε κανεὶς τίποτε; Μήπως εἶναι ἄρρωστη ἡ μητέρα του, κανὲν ἀδελφάκι του! Πῶς ἀνησυχεῖ!

Ἄλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος, ἡ μαυροφορεμένη ἐκείνη γυναῖκα μὲ τὰ τρία παιδάκια ποὺ ξεφωνίζουσιν χαρούμενα εἰς τὸ πλάι της; Ἄ! τοὺς γνωρίζει! τοὺς γνωρίζει! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα, εἶναι τ' ἀδελφάκια του, τ' ἀγαπημένα του ἀδελφάκια! Ἡ βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηράν, ἐξέρχεται ὁ πλοίαρχος, ἐξέρχονται οἱ ναῦται, καὶ τὸ ναυτόπουλον ὀρμᾷ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν μικρῶν του ἀδελφῶν! . . .

1922

Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι.

Ἀριστ. Π. Κουτρίδου.

Χ Κατὰ τοὺς παναρχαίους χρόνους ἔζη ἐν Ἀθήναις ὁ Δαίδαλος· οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἐρεχθέως, ἀρχαίου βασιλέως τῆς Ἀττικῆς.

Ὁ Δαίδαλος ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος τεχνίτης τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ· ἐφεῦρε πολλὰ ἐργαλεῖα, ὡς τὸ σκεπάρνιον, τὸ τρυπάνιον, τὸν διαβήτην καὶ κατεσκεύασεν εἰς πολλὰς χώρας ἔργα προκαλοῦντα τὸν θαυμασμόν τῶν συγχρόνων του.

Ἦτο καὶ γλύπτης· τὰ δὲ ἀγάλματα αὐτοῦ ἦσαν τόσον τεχνικά, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον ὅτι εἶναι ἔμφυχα καὶ ὅτι βλέπουσι καὶ βαδίζουσιν. Οἱ πρὸ αὐτοῦ καλλιτέχναι κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα ἔχοντα κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰς χεῖρας προσκεκολλημένας ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ σώματος· ἄλλ' ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν αὐτὰ μὲ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ σῶμα τὰς χεῖρας καὶ διεχώρισε τὰ σκέλη αὐτῶν.

Ἐν Κρήτῃ ἐδασίλευε τότε ὁ Μίνως, ὅστις, μαθὼν τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ Δαιδάλου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐκεῖ. Ὁ Δαίδαλος προθύμως ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐτίμησεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἀνέθηκε εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν ἔργων.

Πλὴν ἄλλων θαυμαστῶν οἰκοδομημάτων ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὸν περιώνυμον Λαδύρινθον. Ἦτο δὲ οὗτος

βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον μὲ δρόμους τόσον ἐλικοειδεῖς, ὥστε ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὸν δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ Δαίδαλος, ἀφοῦ διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ, ἠθέλησε ν' ἀπέλθῃ. Ἀλλ' ὁ Μίνως δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸν καλλιτέχνην νὰ φύγῃ, διέταξε δὲ εἰς ὅλα τὰ πλοῖα τῆς νήσου νὰ μὴ παραλάβωσιν αὐτόν.

Ὁ Δαίδαλος ἐπεθύμει διακαῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, τὰ δὲ ἐμπόδια ἠῤῥξαν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Νυχθημερὸν διελογίζετο πῶς νὰ φύγῃ. Τέλος πρῶϊαν τινὰ ἀνεφώνησε μετὰ χαρᾶς :
— Εὖρον μέσον νὰ σωθῶ ! Ὁ Μίνως δύναται νὰ φυλάττῃ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ ἄῃρ ὅμως μένει ἐλεύθερος. Θὰ φύγω διὰ τοῦ ἀέρος, ὡς πτηνόν !

Καὶ πράγματι, εἰς ἔρημικὸν σπήλαιον, μακρὰν ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων, ὁ Δαίδαλος κατεσκεύασε δύο μεγάλας πτέρυγας διὰ πτερῶν, ἅτινα συνεκόλλησε διὰ κηροῦ. Τὰς πτέρυγας ταύτας προσήρμοσεν εἰς τὸ σῶμα του, ἐκίνησεν αὐτὰς διὰ τῶν χειρῶν του, καὶ ὦ τῆς ἐπιδεξιότητος αὐτοῦ ! κατῴρθωσε νὰ πετᾷ ὡς πτηνόν.

Ἀλλ' εἰς τὴν Κρήτην εἶχε παρακολουθήσει αὐτὸν καὶ ὁ υἱὸς του Ἰκαρος· κατεσκεύασε λοιπὸν καὶ ἕτερον ζευγὸς πτερύγων, αἵτινες προσηρμόζοντο ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ· ἐντὸς ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ἐδίδαξε καὶ αὐτὸν πῶς νὰ τὰς κινῇ ἐπιτηδείως.

Ἐφθασε τέλος ἡ περιπόθητος ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ Δαίδαλος προσήρμοσε τὰς πτέρυγας εἰς τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἔδωκε τὰς τελευταίας συμβουλὰς :

— Παιδί μου· Ἰκαρε, τῷ εἶπε, πρόσεχε πολὺ τὸ ταξίδιόν μας δὲν εἶναι ὅπως αἱ δοκιμαὶ τῶν προηγουμένων ἡμερῶν· εἶναι μακρυνόν, πολὺ μακρυνόν· ἐγὼ ὡς γνωρίζων τὸν δρόμον θὰ προχωρῶ ἐμπρός, σὺ δὲ θὰ ἀκολουθῇς πλησίον μου. Πρόσεξε ἰδίᾳ οὔτε ὑψηλὰ πολὺ νὰ ἀναβαίνῃς, μήπως ὁ ἥλιος ἀναλύσῃ τὸν κηρὸν τῶν πτερύγων σου· οὔτε πάλιν πολὺ χαμηλὰ πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ καταβαίνῃς, μήπως βραχῶσιν αἱ πτέρυγές σου ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ γίνωσι βαρύτεραι.

Ἀλεξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

Ἄφου ἔδωκε τὰς ὁδηγίας ταύτας εἰς τὸν υἱόν του, ὁ Δαίδαλος ἐφόρεσε τὰς ἰδικὰς του πτέρυγας, ἔσφιγξε τὸν Ἴκαρον εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸν ἠσπάσθη μετὰ συγκινήσεως καὶ ἔπειτα ἀνυψώθη εἰς τὸν ἀέρα. Ὅπισθεν αὐτοῦ ἐπέτα ὁ υἱός του.

Διέσχιζον ταχέως καὶ οἱ δύο τὸν ἀέρα διὰ τῶν μεγάλων πτερύγων αὐτῶν. Ἀφῆκαν ἤδη ὀπίσω τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Κρήτης. Ὑποκάτω αὐτῶν ἐξετείνετο κατ' ἀρχὰς ἀπέραντος ἡ θάλασσα· ὁ ἄνεμος ἰσχυρῶς πνέων ἐκ θυσμῶν παρέσυρεν αὐτοὺς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνατολικώτερον καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισαν ν' ἀναφαίνωνται κάτωθεν αὐτῶν αἱ Κυκλάδες. Ὁ κόσμος ἔμενεν ἔκθαμβος διὰ τὸ θαῦμα. Οἱ ναῦται, οἵτινες εὗρισκοντο εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἄλιεῖς, ὅσοι παρὰ τὰς ἀκτὰς συνελάμβανον ἰχθῦς διὰ τῶν δικτύων αὐτῶν, οἱ γεωργοί, οἱ ἀροτριῶντες τοὺς ἀγροὺς ἐπὶ τῶν νήσων, οἱ ποιμένες, οἱ φυλάττοντες τὰ ποίμνια ἐπὶ τῶν ὄρεων, πάντες ἴσταντο ἔκπληκτοι. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἄφηνον τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀκυβέρνητα εἰς τὰς πνοὰς τοῦ ἀνέμου, οὗτοι δὲ δὲν ἔσυρον τὸ δίκτυον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐπῆδων οἱ ἰχθύες, οἱ γεωργοὶ δὲν ἐκέντριζον τοὺς βοῦς διὰ τοῦ βουκέντρου, οἱ ποιμένες δὲν ἠύλουν· ἀλλὰ πάντες ἔστρεφον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς κεφαλὰς καὶ μεῖς ἀπληστα βλέμματα παρετήρουν τὰ δύο παράδοξα καὶ πρωτοφανῆ ἐκεῖνα πτηνά.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Ἴκαρος ἐπέτα πλησίον τοῦ πατρός του. Ὀλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον ἐνεθαρρύνθη ἐκ τῆς ἐλαφρότητος τῆς πτήσεως καὶ ἠθέλησε ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερον. — Τί θὰ πάθω; εἶπε καθ' ἑαυτόν. Οἱ φόβοι τοῦ πατρός μου εἶναι ἀδικαιολόγητοι· αἱ πτέρυγές μου εἶναι στερεαί· ὁ ὁροσερὸς ἄνεμος μετριάξει τὴν θερμότητα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Καὶ ἔπειτα, πόσον ὠραϊότερον θὰ εἶναι τὸ θέαμα, ἐὰν ἀναβῇ κανεὶς ὑψηλότερον!

Ταῦτα σκεπτόμενος ἀπεμακρύνθη βαθμηδὸν τοῦ πατρός του καὶ ἤρχισε ν' ἀνέρχεται· ἀλλ' ἐτιμωρήθη σκληρῶς· ἐκεῖ ὑψηλὰ ὁ κηρὸς τῶν πτερύγων του ἀνέλυσεν ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, τὰ πτερὰ διελύθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν ἀπὸ τὸν ἄνεμον καὶ ὁ Ἴκαρος ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ βαρὺς ὡς μόλυβδος.

— Πατέρα! Πατέρα! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχὴς μετὰ σπαρακτικῆς φωνῆς. Ἀλλὰ πρὶν ὁ πατὴρ ἀκούσῃ, τὰ κύματα ἐκλείσαν διὰ παντὸς τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἡ θάλασσα σκληρὰ τὸν κατέπιε.

Ὁ Δαίδαλος ἐστράφη διὰ νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του· ἀλλὰ δὲν ἔδλεπεν αὐτὸν καὶ ἐφώναζεν ἔντρομος:

— Ἰκαρε, Ἰκαρε, παιδί μου Ἰκαρε, ποῦ εἶσαι;

Ἐνῷ δὲ μετ' ἀγωνίας περιέφερε τὰ βλέμματα ὁ δυστυχὴς Δαίδαλος ἄνω καὶ κάτω καὶ πέριξ, διέκρινεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης πτερὰ φερόμενα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κυμάτων. Τότε ἐνόησεν ὅτι ὁ ἀγαπητός του Ἰκαρος εἶχε πνιγῇ.

Συντετριμμένος ἐκ τῆς ὀδύνης κατέβη εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον νῆσον, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὰ κύματα ἤθελον ἐκθράσει εἰς αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ του. Ἐπὶ ἡμέρας ἀπαρηγόρητος ἠρεῦνα ὅλας τὰς ἀκτὰς· τέλος ἀνεῦρε τὸ πτώμα τοῦ Ἰκάρου, ἐρριμμένον ἔξω ἐπὶ τῆς ἁμμου. Θρηγνῶν καὶ ὀδυρόμενος ἔθαψε τότε εἰς τὴν νῆσον τὸ προσφιλές του τέκνον. Καὶ τὸ μὲν πέλαγος, ὅπου ἐπνίγη ὁ Ἰκαρος, ὠνομάσθη Ἰκάριον, ἡ δὲ νῆσος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐτάφη, Ἰκαρία.

1922

Στὸν κακὸ δρόμο.

Ἄρ. II. Κουρτίδου.

— Δὲ μ' λές, πατριώτ', σὰν ποῦ νὰ πέφτ' τοῦ σπιτ' τ' Βλάμ' τ' δικηγόρου;

Τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπηύθυνε, μὲ γνησίαν ρουμελιώτικην προφοράν, δωδεκαετὲς περίπου παιδίον, φοροῦν φουστανέλαν καὶ τσαρούχια, εἰς ἓνα καφεπώλην, ὅστις ἐκάθητο ἔξωθεν τοῦ καφενεῖου του, παρὰ τὴν Νεάπολιν*, καὶ ἐρρόφα εἰς τὴν λιακάδα τὸν ναργιλέν του.

Ὁ καφεπώλης, ὅστις ἐγνώριζε τὸν κ. Βλάμην, ἀπήντησε:

— Τράβα ἴσα μ' ἐκεῖνο τὸ τρισέκι*. Ὑστερα, βλέπεις αὐτὸ τὸ φοῦρνο ποῦ καπνίζει; ζερδὰ στὴ γωνιά εἰν' ἓνα μανάδικο· στρήψε δεξιά, θὰ βρῇς ἓνα μπακάλικο· μέτρα μία, δύο, τρεῖς πόρτες καὶ κτύπα· εἰν' ἓνα σπίτι μὲ μαρμαρένιο μπαλκόνι.

—Φχαρστώ, εἶπε τὸ παιδίον, καταδροχθίζον τὰ φωνήεντα, ὅπως συνηθίζουν οἱ γνήσιοι Ρουμελιῶται.

Ἄ! Ὁ μικρὸς φουστανελοφόρος δὲν τὰ ἔχασε· τὸ ἡλιοκαμένον μελαχρινὸν πρόσωπόν του ἐδείκνυεν εὐφυῶς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμπον· μὲ πολλὴν προσοχὴν ἐξετάζων τὸ κάθε τι, ἐπροχώρει σιγὰ σιγὰ. Πρῶτον εἶδε μίαν καπνοδόχον νὰ σκορπίζη μαύρας το-λύπας καπνοῦ εἰς τὴν γειτονίαν καὶ εἶπε : «ὁ φοῦρνος!» Ἐπειτα εἶδε κατακόκκινες ντομάτες καὶ πρασινοκίτρινα μουλκείκα* πε-πόνια ἔξω ἀπὸ ἓν κατάστημα καὶ ἐσκέφθη : «τὸ μανάδικο ! Ἐδῶ πρέπει νὰ στρήψω δεξιά». Ἐστρεψεν, ἐπροχώρησεν ὀλίγον, καὶ εἰς τὴν γωνίαν ἀνεκάλυψε τὸ παντοπωλεῖον. Ἐμέτρησε τότε μίαν, δύο, τρεῖς θύρας καὶ ἐκτύπησε θαρραλέως.

—Ποιὸς εἶναι ; εἶπεν ἔσθθεν τραγουδιστὰ φωνή τις, καὶ ἀπὸ τὸ παράθυρον τοῦ μαγειρείου ἐφάνη ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ ἀνασχομ-πωμένοι βραχιόνες τῆς Ναξιώτισσας ὑπηρετρίας.

—Ἀνοιξί· ἐδοῦ εἶναι τοῦ σπίτ' τ' Βλάμ' τ' δικηγόρου· εἰμι ἡ μι-κρανεψιὸς τ' ἢ Ἀντώνς κι' ἔρχουμι ἀπ' τοῦ χουριό.

Ἡ θύρα ἠνοιχθη καὶ ὁ μικρὸς ρουμελιώτης εἰσῆλθε.

Διατὶ ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὸ ὄρεινὸν πλησίον τοῦ Παρνασσοῦ χω-ρίον τοῦ ὁ Ἀντώνιος Τομπᾶς; Τί ἤρχετο νὰ κάμῃ εἰς τὰς Ἀθή-νας; Ποῖα σχέδια εἶχεν ὑπὸ τὸ ἡλιοκαὲς μέτωπόν του; ἤρχετο νὰ μάθῃ γράμματα, νὰ γίνῃ ἄνθρωπος.

Ὁ θεὸς τοῦ κύριος Βλάμης, πρῶτος ἐξάδελφος τῆς μητρός του, εἶχεν ἔλθει ἐπίσης ἀπὸ τὸ χωρίον των, πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν, πτωχὸν καὶ ἀπροστάτευτον παιδίον. Εἶχεν εἰσέλθει κατ' ἀρχὰς ὡς ὑπηρετῆς. Εἶχε τὴν τύχην νὰ πέσῃ εἰς καλὰς χεῖρας. Ὁ κύριός του, πλούσιος καὶ φημισμένος δικηγόρος, πονετικὸς ἄν-θρωπος, χωρὶς τέχνα, ἐπροστάτευσε τὸν μικρὸν ρουμελιώτην ὅταν τὸν εἶδεν ἐξυπνον, γνωστικόν, πιστόν, ἀρρωσιωμένον. Ἐφ' ὅσον αὐ-τός ἦτο μικρὸς ἔκαμνε τὰς ἐργασίας τῆς οἰκίας, ἐνῶ συγχρόνως ἐσπούδαζεν εἰς τὸ σχολεῖον ὅταν ἐμεγάλωσεν, ὁ κύριός του τὸν ἐπῆρεν εἰς τὸ γραφεῖον του. Σιγὰ σιγὰ ὁ Βλάμης ἐτελείωσε τὸ γυ-μνάσιον, ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπῆρε δίπλωμα δικη-γόρου· ὁ προστάτης του τὸν προσέλαβε τότε ὡς βοηθὸν εἰς τὸ

μέγα δικηγορικόν του γραφείου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐγνώρι-
σθη μὲ πολλὸν κόσμον, ἔμαθε τελείως τὴν δικηγορικὴν καὶ ἀπέ-
κτησε βαθμὴδὸν φήμην καὶ περιουσίαν. Αὐτὸς ἦτο ὁ κύριος Βλά-
μης, εἰς τὸν ὁποῖον ἔστελλε τώρα τὸν υἱὸν τῆς ἡ χήρα μητέρα
του μ' ἐν γράμμα γραμμένον ἀπὸ τὸν παπᾶν τοῦ χωρίου καὶ βου-
λωμένον μὲ ἀγιοκέρι : « Δίνε του ἓνα κομμάτι ψωμί νὰ τρώγῃ,
τοῦ ἔγραφε, καὶ μιὰ κόχῃ γιὰ νὰ πλαγιάξῃ, καὶ στέλνε το στο
σχολεῖον· μὴ ποτε νὰ τῷ χῆς καὶ δεξι χέρι στίς δουλειὰς τοῦ σπι-
τιοῦ. Στὰ χέρια σου τὸ παραδίνω νὰ γίνῃ ἄνθρωπος ».

Ὁ κύριος Βλάμης ἀπὸ συγγενικὸν ἐνδιαφέρον ἐδέχθη προθύ-
μως τὸ παιδίον. Ἐνεθυμήθη τὸν ἑαυτὸν του ὅταν ἦτο εἰς αὐτὴν
τὴν ἡλικίαν. Βλέπων δὲ τὴν ἐνδυμασίαν του, τῷ εἶπε μειδιῶν :

— Ἀντώνη, ἡ φουστανέλα καὶ τὰ τσαρούχια ταιριάζουν στὰ
δικὰ μας κατσαβράχα. Ἐδῶ στὰς Ἀθήνας πρέπει νὰ φορέσης
φράγκικα, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος !

Καὶ πράγματι, τὸ ἀπόγευμα, ὅταν ἐξῆλθεν, ἐπῆρε μαζί του τὸν
Ἀντώνην, τοῦ ἡγόρασε μίαν ἑτοιμὸν ἐνδυμασίαν Ρετσίνα*, ἓνα
κασκέτο καὶ ἓν ζευγὸς ὑποδημάτων καὶ τὴν ἑσπέραν, ὅταν ἐπέ-
στρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ μικρὸς μὲ τὴν μίαν χεῖρα ἐκράτει με-
ρικὰ ψώνια καὶ μὲ τὴν ἄλλην τὰ τσαρούχια του τυλιγμένα μέσα
εἰς τὴν φουστανέλαν του.

Ἡ ὑπηρεσία του ἦτο νὰ ψωνίζῃ ἀπὸ τὴν ἀγορὰν καὶ νὰ μετα-
φέρῃ διάφορα πράγματα εἰς τὴν οἰκίαν. Κατ' ἀρχὰς ἐδυσκολεύθη
πολύ, διότι δὲν ἐγνώριζε τοὺς δρόμους. Μίαν ἡμέραν, καθ' ἣν εἶχε
παραλάβει αὐτὸν μαζί τῆς ἡ κυρία του εἰς τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὸν
ἔστειλε μόνον του εἰς τὸ σπίτι, εὗρέθη εἰς τὴν Ριζάρειον* σχολὴν.
Μίαν ἄλλην φορὰν, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸ γραφεῖον τοῦ κυρίου του,
κατήντησεν εἰς τὰ Πιθαράδικα*. Ἄς ἀφήσωμεν ὅτι μερικοὶ κακοα-
νατεθραμμένοι ἄνθρωποι, διὰ νὰ διασκεδάσουν τάχα, ὅταν ἀποπλα-
νηθεῖς τοὺς ἡρώτα, ἐδείκνυσαν κακεντρεχῶς εἰς αὐτὸν ἐσφαλμένην
διεύθυνσιν, λέγοντες « ὅλο ἴσια ! » Ἄλλ' αὐτὸ ἐπέρασε μὲ τὸν και-
ρόν. Ὁ Ἀντώνης μὲ τὴν εὐφυΐαν του, μὲ τὴν προσοχὴν τὴν ὁποίαν
ἐδείκνυε διὰ κάθε τι καὶ μὲ τὴν ἐπιμονὴν του κατῴρθωσε βαθμη-
δὸν νὰ μάθῃ τοὺς δρόμους, ὥς νὰ εἶχε γεννηθῇ εἰς τὰς Ἀθήνας.

* Ἄλλο πρᾶγμα τὸν ἐδασάνισεν ἐπὶ πολὺ περισσότερον χρόνον.

Τὸ ἀσυνήθιστον εἰς αὐτὸν ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ἐφόρει, τὸν ἐστενο-
χῶρει ὑπερβολικὰ καὶ ὥς νὰ Ἀμπόδιζε τὴν ἐλευθερίαν τῶν κινή-
σεών του· δὲν ἠσθάνετο πλέον πέριξ τῆς ὀσφύος του τοὺς κυμα-
τισμοὺς τῆς φουστάνελας· οὔτε τὰ πόδια του ἦσαν πτερωτά, καθὼς
μὲ τὰ ἔλαφρά καὶ μυτερά ἐκεῖνα τσαρούχια τῆς πατρίδος του, μὲ
τὰ ὁποῖα ἐσκαρφάλωνεν ὥς ἀγριοκάτσικον εἰς τοὺς βράχους· τῶρα
τὰ ἠσθάνετο σφιγμένα, κλεισμένα, φυλακισμένα εἰς δύο βαρέα
υποδήματα μὲ καρφιὰ ὑποκάτω, τὰ ὁποῖα ὁμοιάζον μὲ στρατιω-
τικὰς ἀρβύλας.

Περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου ἤρχισαν τὰ μαθήματα. Ὁ κύριος
Βλάμης τὸν ἐστείλεν εἰς τὸ πλησιέστερον δημοτικὸν σχολεῖον
ὅπου τὸν ἐξήτασαν καὶ τὸν κατέταξαν εἰς τὴν τετάρτην τοῦ δημο-
τικοῦ, κατὰ χάριν, διότι ἦτο τόσοσιν μεγάλος. Τινὲς συμμαθηταὶ
του δὲν ἐφθάναν οὔτε μέχρι τοῦ ὤμου του ! Καὶ ὅμως τὰ παιδα-
ρέλια ἐκεῖνα ἦσαν φωτιά καὶ ἤξευραν ἕνα σωρὸ πράγματα· ἐνῶ
δὲ αὐτὰ εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν τοῦ διδασκάλου ἐσήκωναν τὰ χεράκια
των, αὐτὸς ἔμενε ζαρωμένος εἰς τὴν θέσιν του, στενοχωρημένος
φοβερά διότι ἦτο τόσοσιν ἀμαθής.

Ἀλλὰ περισσότερον ἀπ' ὅλα, ἐν πρᾶγμα τὸν ἐλύπει, τὸν
ἔκαμνε νὰ κλαίῃ κρυφὰ τὴν νύκτα εἰς τὰ σκοτεινὰ ὅταν ἐπλά-
γιαζεν : ἢ προφορά του. Ἀδύνατον νὰ λησμονήσῃ ἢ γλῶσσα του
τὰ ρουμेलιώτικα· ὅτε ἔλεγε μάθημα, οἱ συμμαθηταὶ του τὸν ἐκοί-
ταζαν παριπαικτικὰ, ὁ διδάσκαλος ἄλλοτε ἐχαμογελοῦσε καὶ ἄλ-
λοτε συνωφρυνότο στενοχωρημένος· διότι ὁ Ἀντώνης ἔτρωγε τὰ
φωνήεντα, παρεμόρφωνε τὰς λέξεις· ἀντὶ νὰ εἰπῇ καθαρά ὁ Βα-
σίλειος, ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ἔλεγε : ἢ Βασίλς, ἢ Γιάνς ἢ
Πρόδρουμους· τὸ δὲ σ τὸ ἐπρόφερε χονδρὰ ὥς τὸ γαλλικὸν *ch*.
Ὁ ταλαίπωρος Ἀντώνης ! ἐβαζεν ὅλα τὰ δυνατά του ὁ δυστυ-
χῆς, ἀλλ' ὥς νὰ ἦτο ἀπὸ κόκκαλον ἢ γλῶσσα του δὲν ἐλύγιζεν·
ἄλλο ἤθελε νὰ εἰπῇ, καὶ ἄλλο ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ στόμα του !

Καὶ ὅμως δὲν ἀπεθαρρύνετο· εἶχεν ἐπιμονὴν· ἐνεθυμεῖτο κάθε ἡμέ-
ραν μίαν παροιμίαν, τὴν ὁποῖαν συχνὰ εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα
του : « Στάλα τὴ στάλα τὸ νερὸ τὸ μάρμαρο ἔτρύπαι »· καὶ εἰργάζετο,
εἰργάζετο. Ἡ σύζυγος τοῦ κυρίου Βλάμη ἔλεγεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς :

— Πολὺ πετρέλαιο μᾶς καίει ὁ μικρανεψιός σου. Καὶ ὁ κύριος Βλάμης ἀπήντα :

— Τὸ πετρέλαιον ποὺ καίεται ἔμπρὸς εἰς τὰ βιβλία εἶναι ἱερόν, ἔσον τὸ λάδι ποὺ καίεται ἔμπρὸς εἰς τὰ εἰκονίσματα.

Ὁ Ἀντώνης λοιπὸν διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἔγινε βαθμηδὸν λαμπρὸς μαθητής. Καὶ ἐνῷ ἐγέμιζε καθ' ἡμέραν τὸ καλᾶθι τοῦ εἰς τὴν ἀγορὰν μὲ κρέας καὶ λαχανικά, ἢ κότες καὶ ψάρια, ἐγέμιζε συγχρόνως καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ εἰς τὸ σχολεῖον μὲ γράμματα, μὲ ἱστορίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ γεωγραφίαν. Ἐπροβιβάσθη μὲ ἄριστα.

Ἐπῆγεν εἰς τὸ ἐλληνικόν.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας ὁ κύριος Βλάμης παρετήρησε διαφοράν εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ μικρανεψιοῦ του, διαφορὰν ἢ ὅποια ὁσημέραι καθίστατο καταφανεστέρα.

Πρωίαν τινά, ἐνῷ κατήρχετο τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας διὰ νὰ ἐξέλθῃ, ἤκουσε φωνὰς φιλονεικίας εἰς τὸ μαγειρεῖον :

— Γιατί δὲν φέρνεις στὴν ὥρα τοὺς τὰ ψώνια ; ἔλεγεν ἡ φωνὴ τῆς γηραιᾶς μαγειρίσσης.

— Ἔτσι θέλω ! ἀπεκρίθη μὲ αὐθάδειαν ἡ φωνὴ τοῦ Ἀντώνη.

— Τί κρῖμα ! εἶπε μὲ στεναγμὸν ἡ καλὴ μαγειρίσσα. Πῶς χάλασες ἔτσι. Ἦσουν τόσο καλὸ παιδί !

Ὁ κ. Βλάμης ἠπόρησε πολὺ ὅταν ἤκουσε τὸν διάλογον αὐτόν.

Ὁ Ἀντώνης ἦτο ποὺ ὠμιλοῦσεν ἔτσι ! . . .

Ἐπρεπε νὰ τοῦ ὁμιλήσῃ, νὰ τοῦ κάμῃ παρατηρήσεις. . .

Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ κ. Βλάμης εὗρέθη πολὺ ἀπησχολημένος μὲ τὰς δικηγορικὰς του ὑποθέσεις. Τὴν δὲ ἐπομένην συνέβη τὸ ἑξῆς : Τὴν πρωίαν, κρατῶν τὰς δικογραφίας του ὑπὸ τὴν μασχάλην, μετέβαινεν ἐκ τῆς πλατείας τῆς Ὀμονοίας εἰς τὸ δικαστήριον ἑξαφνα πρὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἶδε κάτι, τὸ ὁποῖον τὸν ἔκαμε νὰ τρίψῃ τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐστάθη ἐκπληκτος καὶ παρετήρει. Ὁ Ἀντώνης, κρατῶν ἐν βαρὺ καλᾶθιον εἰς τὴν μίαν χεῖρα, ἐβάδιζεν ἀργά, ροφῶν ἡδονικῶς ἐν σιγάρων τόσοι δὲ βυθισμένος ἦτο εἰς τὴν ἀπόλαυσίν του, ὥστε οὔτε εἰς τοὺς διαδάτας ἐπρόσεχεν, οὔτε εἰς ἄλλο τι. Πρὸς τὰ ὀπίσω κλίνων τὴν κεφα-

λήν, καὶ ἐν εἶδει σάλπιγγος στρογγυλῶν τὸ στόμα, ἐξέβαλλε καπνόν, εἰς τὸν ὅποιον δι' ἐλαφρᾶς πνοῆς ἔδιδε ποικίλα σχήματα· τὰ δὲ βλέμματά του παρηκολούθουν μὲ ἑκστασιν τὰς τεφρόχρους ἐκείνας ἑλικας.

Ἄλλ' αἴφνης ἔγινε κάτωχρος καὶ ἑκφρασις τρόμου ἐξωγραψίσθη ἐπὶ τῆς μορφῆς του· καταβιδάσας τὰ βλέμματά του διέκρινε τὸ ἐπανωφόριον, τὸν πῖλον, τὴν μορφὴν τοῦ κυρίου Βλάμη, ὅστις συνωμίλει τώρα μετὰ τινος ἄλλου. Ἐν ἄκαρῃ ἔκρυψε τὸ σιγάρων ἐν τῇ παλάμῃ του, κατακαύσας τοὺς δακτύλους του. Λαθραῖα βλέμματα ρίπτων ἐπὶ τοῦ θείου του, διὰ νὰ ἴδῃ ἂν τὸν εἶδε, ἀπεμακρύνθη μὲ γοργὸν βῆμα· ὅλαι δὲ αἱ σκέψεις του εἰς μίαν μόνην ἐρώτησιν περιστρέφοντο, ἐρώτησιν γεμάτην ἀνησυχίαν καὶ φόβον: «Μὲ εἶδεν ἄρά γε ;»

Συγχρόνως δὲ καὶ ὁ κ. Βλάμης ἐσκέπτετο :

— Βάζω στοιχημὰ ὅτι τὰ σιγάρα, τὰ ὅποια καπνίζει, εἶναι ἰδικά μου· ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ χειρότερον· τὸ οὐσιώδες εἶναι ὅτι τὸ παιδί αὐτὸ ἤρχισε νὰ παίρνῃ τὸν κακὸν δρόμον. Καὶ διηυθύνθη σύννους εἰς τὸ δικαστήριον.

Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ Ἀντώνης ἐκάθητο μὲν εἰς τὸ θρανίον, ἀλλ' ὁ νοῦς του ἦτο πρὸ τῆς πλατείας τῆς Τραπέζης. Ἦκουε τοὺς συμμαθητάς του ἐξεταζομένους ἐλληνικά, ἤκουε συγκεχυμένως τὸν διδάσκαλον παραδίδοντα, ἀλλ' οἱ λόγοι τῶν μαθητῶν καὶ τοῦ διδασκάλου ἔφθανον ὡς βόμβος χωρὶς νόημα εἰς τὰ ὦτα του· εἰς τὸν νοῦν του μία μόνον σκέψις ὑπῆρχε καὶ τὸν ἐδασάνιζε : «μὲ εἶδε ;»

Ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐσχόλασαν εἰς τὰς ἑνδεκα καὶ ἀμέσως διηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν· οὐδέποτε τῷ εἶχε φανῇ τόσον μακρὸς ὁ δρόμος· οἱ πόδες του ἐπήγαιναν ἐμπρός, ἀλλ' ἡ καρδιά του ἐσύρετο ὀπίσω· ἐφοδεῖτο ! Εἰς τὴν οἰκίαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ· ἐπήγαινε ἐδῶ κι' ἐκεῖ μὲ τεντωμένον αὐτὶ ὡς κυνηγετικὸν σκυλί· καὶ ὅτε τὴν μεσημβρίαν ἤκουσεν εἰς τὴν κλίμακα τὰ βήματα τοῦ θείου του, ἡ καρδιά του ἤρχισε νὰ κτυπᾷ ὡσάν ὥρολόγι.

Ἄλλ' ὁ κύριος Βλάμης οὔτε εἰς τὸ βλέμμα του οὔτε εἰς τὴν φωνὴν του εἶχε τι δεικνύον ὅτι ἦτο θυμωμένος· ἔφαγεν ὡς συ-

νήθως, εἰς τὴν τράπεζαν δὲ ἠρώτησε τὸν Ἀντώνην περὶ διαφόρων πραγμάτων. Ὁ ἀνεψιός του τὸν ἔδλεπεν ὁμοίως προσήγορον πρὸς αὐτόν, ἔπως πάντοτε. Βαθμηδὸν οἱ φόβοι τοῦ Ἀντώνη κατηνύσθησαν καὶ ἔταν μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε τοῦ ἐστιατορίου ἔτριβε μὲ χάραν τὰς χεῖρας του, ψιθυρίζων : « δὲν μὲ εἶδε, δὲν μὲ εἶδε ! »

Ἄλλ' αἰφνης ἤκουσε μίαν φωνήν, ἡ ὁποία τὸν ἔκαμε ν' ἀνατριχιάσῃ :

— Ἀντώνη, φέρε τὸ κουτὶ μὲ τὰ σιγάρα.

— Ἄ μπᾶ! εἶπεν ἀμέσως, ἀνασηκῶνων τοὺς ὤμους του· δὲν μὲ εἶδε! Καὶ ἔφερε πρὸς τὸν θεῖον του ἐκ τοῦ γραφείου τὸ κουτίον ἀτάραχος.

Ἄλλ' ὁ κύριος Βλάμης, ἀντὶ νὰ γεμίσῃ τὴν σιγαροθήκην του, εἶπε παρατηρῶν τὸ κουτίον μετὰ τινος ἐκπλήξεως :

— Ἐδῶ λείπουν σιγάρα !

Καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν Ἀντώνην.

— Μὰ ποιὸς τὰ πῆρε ; ἠρώτησε μετ' ὀλίγον.

Ὁ Ἀντώνης ἐν ἀρχῇ ὥσάν νὰ παρεζαλίσθη, ἀλλ' ὥς ἀστραπή τοῦ ἦλθεν ἡ σκέψις : « Ἀφοῦ δὲν μὲ εἶδε, διατί νὰ προδοθῶ μόνος μου ; » καὶ ἀπήντησεν ὅσον ἠδύνατο ἀπαθῶς :

— Δὲν ξεύρω.

— Ἐκτὸς ἀπὸ μέ, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Βλάμης, ποιὸς ἄνδρας πού νὰ καπνίζῃ ἐμδῆκε σήμερα στὸ γραφεῖον . . . Ἄ! Τὸ πρῶτ', πού ἔλειπες στὸ σχολεῖο, ἦλθε ὁ μαραγκὸς καὶ διώρθωσε τὸ πόδι τοῦ τραπέζιου . . . Ἐμείνε ἀρκετὴ ὥρα μόνος. Ἐγὼ τὸν ἔχω γιὰ τίμιον νέο. Δὲς αὐτὸς νὰ τὰ πῆρε ; . . .

— Ποιὸς ἄλλος ; Αὐτὸς θὰ τὰ πῆρε, εἶπε μὲ ζωηρότητα ὁ Ἀντώνης.

Ὁ κ. Βλάμης ἐγέμισε σιωπηλὸς τὴν σιγαροθήκην του καὶ ἔδωκε τὸ κουτίον ὀπίσω εἰς τὸν ἀνεψιόν του, ὅστις ἀτάραχος ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

Ὡ ! Ἐὰν εἶχεν ἴδει τὴν ἐκφρασιν τῆς ἀγανακτήσεως, τῆς περιφρονήσεως καὶ τῆς ἀηδίας, ἣτις ἐζωγραφήθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ θείου του, πόσον ὀλιγώτερον ἥσυχος θὰ ἦτο ὁ Ἀντώνης ! Διότι, ἂν καὶ ἦτο βέβαιος πλεόν ὅτι δὲν τὸν εἶδεν ὁ θεῖος του, ἐν τούτοις δὲν ἦτο καὶ ἐντελῶς ἥσυχος. Ἀλλίμονον εἰς ἐκεῖνον, πού δὲν τὰ

ἔχει καλὰ μὲ τὴν συνειδησίην του ! καὶ ὁ Ἀντώνης δὲν τὰ εἶχε καλὰ. Τὸ πρῶτον σφάλμα του ἦτο ὅτι ἐκάπνιζε, τὸ δεύτερον ὅτι ἔκλεπτε τὰ σιγάρια, τὸ τρίτον ὅτι ἔλεγε ψεύματα, τὸ τέταρτον ὅτι ἐνοχοποίει ἓνα ἄθῳον· ἤσθάνετο ὅτι παρεστράτησεν ἀπὸ τὸν ἴσιον δρόμον· ἤσθάνετο ὅτι ἐμβῆκεν εἰς κακὸν μονοπάτι γεμᾶτον ἀκάνθας καὶ φαρμακερὰ ἔρπετά, εἰς τὸ ὁποῖον πολὺ καλύτερα θὰ ἔκαμνε νὰ μὴν ἐμβῇ. Ἐφάνη ἀτάραχος πρὸ τοῦ θείου του, ἀλλ' ὅχι ἀπὸ ἀδιαντροπιάν· ἐξ ἐναντίας, ὁ τρόμος ὁ πολὺς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν δύναμιν νὰ φανῇ ἀπαθήs, ὁ τρόμος μὴ ἐννοήsῃ ὁ θεὸς του ὅτι ἐκάπνιζε καὶ ὅτι ἔκλεπτε τὰ σιγάρια του. Ἀλλὰ τῶρα δὲν ἦτο διόλου, διόλου εὐχαριστημένος.

— Οὐτε ἀπὸ τὸν νοῦν του ἐπέρασε πῶς ἤμποροῦσε νὰ τὰ πάρῃ ἐγώ, ἐσκέπτετο, τόσον καλὸν μὲ θαρρεῖ· κι' ἐγώ ! . . . Καὶ τοῦ ἦλθαν δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Καὶ ἐν τούτοις, ἡ φωνὴ αὕτη τῆς συνειδήσεως, ἡ ὁποία ἐφώναζε τόσον δυνατὰ ἐντὸς του, δὲν τὸν ἡμπόδισε νὰ πλησιάsῃ ἀκόμη μίαν φορὰν εἰς τὸ κουτίον.

Ἀλλὰ μὴ νομίζετε ὅτι τὸ ἔκαμνε διότι εἶχε γίνεи εἰς αὐτὸν πάθος τὸ κάπνισμα· ὅχι, τὸ ἔκαμνε ἀπὸ *φιλοτιμίαν* ! Πόσα παιδιὰ, καὶ πόσοι μεγάλοι διαπράττουν σφάλματα, ἀποκοτοῦν σιγὰ σιγὰ ἐλαττώματα, ἐξοδεύουν τὰ χρήματά των, καταστρέφουν τὴν υἱείαν των, τὴν ὑπόληψίν των, τὴν εὐτυχίαν των ἀπὸ *φιλοτιμίαν* ! Πόσοι χωρικοὶ καὶ ἐργάται μεθοῦν, καὶ εἰς τὴν μέθην των κτυποῦν, πληγώνουν ἢ καὶ φονεύουν ἐν῵τε τὸν φίλον των μὲ τὸν ὁποῖον διεσκέδαζον καὶ καταντοῦν εἰς τὰς φυλακάs, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δείξουν ὅτι ἀντέχουν εἰς τὸ ποτόν, ὅτι εἶνε φιλότιμοι καὶ παλικάρια ! Πόσα παιδιὰ μὲ καρδίαν εὐαίσθητον, μὲ ἀνατροφὴν ὅπως πρέπει, κάμνουν πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ αἰσθάνωνται ἐρύθημα εἰς τὰς παρειάς των, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ φανοῦν πλούσιοι ἐνῶ δὲν εἶναι, διὰ νὰ δείξουν ὅτι ἔγιναν πλέον μεγάλοι, ἀνεξάρτητοι ἀπὸ ζυγόν, μολονότι ὁ μύσταξ τὸν ὁποῖον δοκιμάζουν νὰ στρήψουν εἶναι ἀκόμη ἀπῶν ;

Τοῦτο εἶχε πάθει καὶ ὁ Ἀντώνης. Τὸ ἀπόγευμα, μόλις ἐσχόλαζον ἀπὸ τὰ μαθήματα, καὶ ἐσκορπίζοντο εἰς τὸν δρόμον, μερικοὶ

ἀπὸ τοὺς συμμαθητάς του ἔτρεχον νὰ εὕρουν ἄλλους μεγαλυτέρους τῶν μαθητάς τοῦ Γυμνασίου, τὸ ὁποῖον ἦτο πλησίον τῶν· με αὐτοὺς τότε συναντῶμενοι ἔτρεχον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ ἔλεγον ὅτι ἤθελον καὶ διηγοῦντο ὅτι εἶχον ἀκούσει καὶ ἐφώναζον εἰς τὸν δρόμον καὶ ἐκάγχαζον καὶ ὠθοῦντο καὶ ἐκυνηγοῦντο καὶ ἐπετροβολοῦντο καὶ εἰς τὸ τέλος ἀπεσύροντο εἰς ἀποκέντρους γωνίας τοῦ δρόμου διὰ νὰ «φουμάρουν» ἐν ἡσυχίᾳ ἀπαρατήρητοι. Ὁ Ἀντώνης κατ' ἀρχάς, σεμνὸς ὡς κόρη καθὼς ἦτο, ἀπεχωρίζετο ἀμέσως ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους συμμαθητάς του καὶ ἔσπευδε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν, δύο ἐκ τῶν συμμαθητῶν του, με τοὺς ὁποίους ἐκάθητο εἰς τὸ αὐτὸ θρανίον, ἤρχισαν νὰ τὸν πειράζουν, νὰ τὸν εἰρωνεύονται με φράσεις περιπαικτικές: «Δέστε τὸν Ρουμελιώτη ποῦ μᾶς κάνει τὸν Ἅγιο! Παιδιά, ἡ Γιάννης ἡ Πρόδρομους μᾶς χαιρετᾷ!» καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἡ φιλοτιμία τοῦ Ἀντώνη ἐξηγέρθη· τοὺς ἠκολούθησε τὴν πρώτην φοράν με δυσἀρεσκειαν, λαμβάνων με δισταγμὸν μέρος εἰς τὰ παιγνίδια τῶν· ἀλλὰ τὴν δευτέραν φοράν τοὺς ἠκολούθησε με ὀλιγωτέραν στενοχωρίαν, τὴν τρίτην με ἀκόμη ὀλιγωτέραν καὶ τέλος ἔγινε καὶ αὐτὸς τελείως ὁμοιος με ἐκείνους· ἐφώναζαν; ἐφώναζε καὶ αὐτός· τὸν ἔσπρωχναν; ἔσπρωχνε καὶ αὐτός· τὸν ἐπείραζαν; ἐπείραζε καὶ αὐτός. Πῶς λοιπόν, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ ἄλλοι ἔκαμναν τὸν μεγάλον καὶ ἐκάπνιζαν ὑπερηφάνως τὸ σιγάρον τῶν, πῶς νὰ φανῇ ὁ Ἀντώνης κατώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πῶς νὰ μὴ ἔχῃ καὶ αὐτὸς τὸ ἰδικόν του, πῶς νὰ μὴ προσφέρῃ καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς προσφέροντας εἰς αὐτόν;

— Αὐτὴ θὰ εἶναι ἡ ὑστερινὴ φορά, εἶπεν ὡς ν' ἀπεκρίνετο εἰς τὴν ἐσωτερικὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του· δὲν θὰ τὸ μετακάμω.

Οὐδέποτε ἐπὶ τῆς ζωῆς του θὰ λησμονήσῃ ὁ Ἀντώνης τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἦτο δαίλι δτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ θείου του. Τὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων ἦσαν καταβιβασμένα καὶ ἄφηνον νὰ εἰσέρχεται ὀλίγον φῶς εἰς τὸ δωμάτιον. Ὁ Ἀντώνης ἐπροχώρησεν εἰς τὸ παρὰ τὸ γραφεῖον μικρὸν ἐρμάριον, ἔστρεψε τὸ κλειδίον, ἤνοιξε τὸ φύλλον, ἔλαβε τὸ κουτίον καὶ ἤπλωσε τὴν χεῖρα του.

Ἀλλὰ διατὶ ἀνεπήδησεν ἑξαφνα ὡς νὰ τὸν ἐδάγκασε φαρμα-

κερά ἔχιδνα, διατὶ ἔγινε πελιδνὸς καὶ ἔτρεμεν ;... Ἐντὸς τοῦ κου-
τιου, ἐπὶ τῶν σιγάρων, εὔρεν ἀνοιγμένον ἓν χαρτίον, φέρον διὰ
χειρὸς τοῦ θεοῦ του γεγραμμένα τὰ ἑξῆς : « Εἶσαι κλέπτης. Νο-
μίζεις ὅτι δὲν τὸ ἐννόησα ἀμέσως ; ἤξευρα ὅτι θὰ ἔλθῃς πάλιν.
᾿Ω ! δι' αὐτὸ σὲ ἔστειλε ἐδῶ ἡ καημένη ἡ μάνα σου ; Μὲ πιάνει
φρίκη ὅταν συλλογίζωμαι ποῦ ἡμπορεῖς νὰ καταντήσῃς. Δυστυχία
σου, δυστυχία σου ! »

Ὁ Ἀντώνης ἐνόμισεν ὅτι ὁ κόσμος ὅλος κατεκρημνίσθη ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς του. Ἔθεσε μηχανικῶς τὰ σιγάρα εἰς τὴν θέσιν των,
ἔσπρωξε τὸ φύλλον τοῦ ἑρμαρίου καὶ ἐξῆλθεν ὀρμητικῶς ἔξω ἀπὸ
τὸ γραφεῖον καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν.

Ποῦ ἐπήγαине ; δὲν τὸ ἤξευρε. Ἐδάδιζε χωρὶς σκοπόν, διηυ-
θύνετο ὅπου τὸν ἔσυρον οἱ πόδες του.

Μίαν στιγμὴν εἶδεν ὅτι εὐρέθη εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον*. ἐνώπιόν
του ἐξετείνετο ἡ ὁδὸς Πατησίων κιτρινωπὴ, γλοιώδης. Εἶχε βρέξει
ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκόμη ἐψιχάλιζε· ἄν-
θρωποι τινες ἐδάδιζον μὲ ἀνοικτὴν ὀμβρόελαν, στρατιῶται τοῦ ἱπ-
πικοῦ μετέφερον τροφὰς εἰς τὸν στρατῶνα των ἐπάνω εἰς κάρα
σκεπασμένα μὲ καραδόπανον· εἰς σκύλος βρεγμένος ἐπέστρεφεν
ἀπὸ τὰ Πατήσια τρέχων ἐπὶ τοῦ λασπώδους ἐδάφους. Ὁ οὐρανὸς
ἦτο μολυβδόχρους· ὅλα ἦσαν θλιβερά καὶ πένθιμα· τὰ δένδρα ἔστα-
ζαν ὥς νὰ ἔχυναν δάκρυα.

Ὁ Ἀντώνης ἐπροχώρησε· δὲν ἐννόει ὅτι ἐδρέχετο· ὁ ψυχρὸς
ἄηρ δὲν ἠδύνατο νὰ ὀρσίσει τὸ καίον μέτωπόν του· ἐστάθη ὀλίγον
πέραν τοῦ Λεβίδου καὶ ἀκούμωσεν εἰς ἓνα τοῖχον μάνδρας· ἐν
μέσῳ τῶν οἰκιῶν ἐξετείνετο κάτω ἡ πεδιάς τοῦ ἐλαϊῶνος θολή
ἀπὸ τὴν ὀμίχλην. Ἔτσι ἔδρεχε καὶ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του· καὶ
ἐκεῖ μέσα θολὴ ὀμίχλη τὰ ἐσκέπαζεν ὅλα.

Ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του. Ἐφθασεν εἰς τὸ Λυσισα-
τρεῖον· ἐπροχώρησεν ἕως τὸν Ἅγιον Λουκάν. Τί ἐσυλλογίζετο ;
Μήπως τὸ ἤξευρε ; Δὲν εἶχε συναίσθησιν τοῦ ἑαυτοῦ του. Μέσα εἰς
τὴν ζάλην του, μέσα εἰς τὸ βύθος του ἐν πᾶγμα μόνον ἠσθά-
νετο ἀμυδρῶς, συγκεχυμένως : ὅτι κατεκρημνίσθη εἰς τὰ σκοτεινὰ
Τάρταρα* καὶ δὲν ἐδύλεπε πλέον φῶς, καὶ δὲν ὑπῆρχε πλέον διέξοδος.

Τὰ ἐνδύματά του εἶχον ἤδη βραχῇ, ἀλλ' ἐδάδιζεν ὁλονέν. Πρὸς τ' ἀριστερὰ ἐξετείνετο μέγας κήπος, ἀπὸ τοῦς τοίχους τοῦ ὁποίου ἐξεῖχον λευκαὶ καὶ κυπάρισσοι. Ἐπῆρε τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ κήπου καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τοὺς ἀγρούς, ἀνάμεσα εἰς τὰ δένδρα. Ἐφθασε μετ' ὀλίγον εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Κηφισοῦ. Ἐκεῖ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον τῆς ἀψίδος καὶ ἐβλεπεν ὑποκάτω τρέχον τὸ λασπῶδες ὕδωρ τοῦ πλημμυρίσαντος ποταμοῦ, θολὸν ὡσὰν τὰς σκέψεις του.

Τυχαίως ἔθεσε τὴν χεῖρα του εἰς τὸ θυλάκιον· εὔρε τεμάχιον χαρτίου· τὸ ἀνεγνώρισε καὶ ἀνετρίχιασεν· εἰς τὴν ζάλην τῆς φυγῆς του τὸ ἔλαθε χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ· τὸ ἤνοιξε, καὶ μολονότι ἐκάστη λέξις τῷ ἐπροξένει πόνον, τὸ ἀνέγνωσε μέχρι τέλους : «Εἶσαι κλέπτης· νομίζεις ὅτι δὲν τὸ ἐννόησα ἀμέσως; κλπ». Ὅλα τῷ ἐφαίνοντο μαῦρα. Πῶς ἤθελε νὰ μὴ ὑπάρχῃ, νὰ μὴ ζῇ, νὰ μὴ αἰσθάνεται, καὶ νὰ μὴ περιστρέφῃ μέσα εἰς τὸν νοῦν του, ὡς πυρωμένον σίδηρον, αὐτὴν τὴν φράσιν τοῦ θεοῦ του : «μὲ πιάνει φρίκη, ὅταν συλλογίζωμαι ποῦ ἡμπορεῖς νὰ καταντήσης».

Ἐμεινεν ἐκεῖ ἀκουσθημένος καὶ ἐσυλλογίζετο τί νὰ κάμῃ ; Νὰ ἐξακολουθήσῃ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸν δρόμον του, νὰ φύγῃ, νὰ δραπετεύσῃ, καὶ μετὰ μίαν ἢ δύο ἐβδομάδας, ἀφ' οὗ περάσῃ βουνὰ καὶ λαγκάδια ἐπαιτῶν ἓνα κομμάτι ψωμὶ εἰς τὸ ἐν χωρίον καὶ κοιμώμενος κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα ἢ εἰς ἐρημικόν τινα ἀχυρῶνα, νὰ ὑπάγῃ νὰ κτυπήσῃ πρὸς τὸ βράδυ τὴν θύραν τοῦ σπιτιοῦ των, φορῶν ροῦχα τὰ ὅποια θὰ εἶχον γίνει ράκη καὶ ὑποδήματα μόλις κρατούμενα εἰς τοὺς πόδας του; Καὶ τί φωνὴν θὰ σύρῃ ἢ χήρα ἢ μάνα του ἅμα τὸν ἰδὼν ἑξαφνα ἐμπρός της, ἄγριον, ὡς δραπετέτην κατέργου ; Αὐτὸ νὰ κάμῃ ; ἢ νὰ γυρίσῃ ὀπίσω ; . . . Ἐγύρισεν ὀπίσω.

Εἶδατε ποτὲ ἓνα νέον, ρωμαλέον ἵππον νὰ ὀλισθαίνῃ καὶ νὰ πίπτῃ εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ; Κτυπᾷ σφοδρῶς μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας του τὸ ἔδαφος. Οἱ μεγάλοι βολβοὶ τῶν ὀφθαλμῶν του στρέφονται πρὸς τὰ ἐπάνω γουρλωμένοι, λευκοί, γεμᾶτοι τρόμον. Τὸ δυστυχὲς ζῶον σφίγγεται καὶ τεντώνεται· ἀσθμαίνει βρῆως καὶ οἱ κατακόκκιννοι ὡς

αίματωμένοι μυκτῆρες του φυσούν δυνατὰ ὡς φυσητῆρ σιδηρουργού. Ἄλλ' ἡ πρώτη ἀγωνία παρέρχεται· ὁ ἵππος ἀνασηκώνει τὴν κεφαλὴν του· ἐντείνει μὲ ὄλην τὴν δύναμιν του τοὺς τένοντας τῶν ποδῶν του· ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του ἔφυγεν ὁ τρόμος· μία ἀπόφασις λάμπει. Καταβάλλει τελευταίαν ἥρωικὴν προσπάθειαν, καὶ διὰ μιᾶς ἀνατινάσσεται ἐπάνω καὶ σείει ὑπερῆφάνως πάλιν τὴν χαίτην του, ἡ ὁποία ἐκυλίετο εἰς τὴν λάσπην.

Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πολλοί, ἐάν ποτε ὀλισθήσουν καὶ πέσουν, ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐγερθοῦν, ν' ἀνορθωθοῦν.

Τὸ παιδίον ἐκεῖνο δὲν ἦτο κακὸν κατὰ βάθος· τὰ κακὰ παραδείγματα δὲν εἶχον προφθάσει νὰ διαφθείρουν τὸν χαρακτήρα του. Εἶχε παραστρατήσει χωρὶς νὰ τὸ καλοσκεφθῇ, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἐκ ψευδοῦς μόνον φιλοτιμίας· ἀλλὰ μόλις ἤγγισε τὸν βόρδορον, εὔρε τὴν δύναμιν ν' ἀνατιναχθῇ ἐπάνω μὲ ὀρμὴν, καὶ ἡ ψυχὴ του, ἡ ὁποία δὲν εἶχε διαφθαρῇ, ἐζήτει τῶρα τὸν καθαρὸν, τὸν τίμιον, τὸν εὐθὺν δρόμον, διὰ τὸν ὁποῖον εἶχε πλασθῇ.

Εἶχεν ᾗδῃ σκοτεινιάσει· τὰ δένδρα ἐφαίνοντο ὡς μαῦραι σκιαί· ποὺ καὶ ποὺ εἰς τὸ παράθυρον οἰκίσκου τινός, εἰς τὴν ἀνοικτὴν θύραν μαγαζείου τινός ἔλαμπε κανὲν φῶς. Ὁ Ἀντώνης ἔτρεμε· τὸ νερὸν εἶχε διαπεράσει ὅλα του τὰ ἐνδύματα· τὰ χεῖλη του εἶχον μελανιάσει· ἀλλ' ἐδάδιζεν, ἐπροχώρει γοργὰ διὰ τῆς λασπώδους ὁδοῦ.

Ἀργὰ ἐφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ θείου του· εἶχον δειπνήσει, καὶ ὁ κ. Βλάμης ἔπινε τὸν καφέν του εἰς τὸ γραφεῖον. Ὁ Ἀντώνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον καὶ ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ θείου του ἀκίνητος καὶ ἄφωνος.

Ὁ κύριος Βλάμης εἶδε τὸ βλέμμα ἐκεῖνο τὸ ταπεινωμένον καὶ ἰκετευτικὸν ὡς βλέμμα σκύλου μαστιγωθέντος καὶ ζητοῦντος συγγνώμην, εἶδε τὰ διάβροχα καὶ λασπωμένα ἐνδύματα, εἶδε τὴν ὠχρότητα, καὶ ἐνόησεν, αὐτὸς ὅστις ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του εἶχεν ἔλθει εἰς συνάφειαν πρὸς τόσους ἀνθρώπους πταίσαντας, καὶ εἶχε μάθει νὰ ἐμβαίνει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὅστις συνηγόρησε τοσάκις εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον, ἐνόησε τί συνέδη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ παιδίου ἐκεῖνου. Καὶ ἠσθάνθη οἶκτον καὶ συμπάθειαν πρὸς τὸν πταίστην, ὅστις προσήρχετο μὲ τὴν συντριβὴν,

μέ τώσῃν ὑποταγὴν νὰ τιμωρηθῇ. Καὶ δὲν ἔδειξε πρὸς αὐτὸν ἀγρίαν μορφὴν, οὐδὲ ὀργίλα βλέμματα, ἀλλὰ μὲ φωνὴν σοβαράν, ἣ ὁποία εἰσέδυσεν ἕως εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀντώνη, ἠρώτησε :

— Ποτὲ πλέον ;

— Ποτέ ! ἀπήντησεν ἐντόνως τὸ παιδίον, θέτον ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του εἰς τὰς δύο ἐκείνας συλλαβάς.

Ὁ Ἀντώνης ἐξῆλθε κλονούμενος ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ θείου του· δὲν ἦτο διόλου καλὰ· οἱ πόδες του ἦσαν κατάψυχροι, καὶ ἡ κεφαλὴ του ἔκαιεν ὡς κάρβουνον· ἡ γλῶσσα του ἦτο ξηρά· φριχιάσεις διέτρεχον τὸ σῶμα του. Ἐπλάγιασεν ἀμέσως.

Τὴν πρωίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ σηκωθῇ· εἶχε σφοδρὸν πυρετόν, ὃ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ ἐχῇ ἐπικίνδυνον χαρακτῆρα, εἶπεν ὁ ἱατρός. Εἰς τὴν ἑξαψὶν του ἐπαραμίλει, ἔκρυπτε τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ ἐντροπὴν, ἐφαντάζετο ὅτι ἐφίλει τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ θείου του, τῷ ἐξέφραζε τὴν εὐγνωμοσύνην του μὲ τὰς θερμότερας φράσεις· συχνὰ δ' ἐπανελάμβανε μέσα εἰς τοὺς ταραγμένους λόγους του μετὰ παραδόξου τόνου : « Ποτέ ! ».

Μετὰ μίαν ἐβδομάδα ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνην· ἦτο κάτωχρος, ἰσχνός· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν κομμένοι. Μόλις ἠδύνατο νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας καὶ ἀμέσως ἠθέλησεν αὐτὸς νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν κύριον Βλάμην· τὴν πρωίαν τῷ ἔφερε τὸν καφέν του· ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐνεφανίζετο εἰς αὐτὸν μετὰ τὴν φοδερὰν ἡμέραν.

Ὁ κύριος Βλάμης συνεκινήθη ἀπὸ τὴν εἰλικρινῇ ἐκείνην μετάνοιαν, ἀπὸ τὴν ἀπλοϊκὴν ἐκείνην ἐκδηλώσειν τῆς εὐγνωμοσύνης, ἀπὸ τὴν ὁλόψυχον ἐκείνην ἀφοσίωσιν πού εἶχεν ἐμπρὸς του, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἀντώνην μὲ γλυκεῖαν φωνήν, μὲ συμπαθεῖ πατρικὸν τόνον :

— Βλέπεις, παιδί μου ; τὸ ἐν σφάλμα φέρει τὸ ἄλλο· ἐπειδὴ ἔκαμες τὸ πρῶτον σφάλμα νὰ καπνίζης, ἔπειτα ἔκαμες καὶ τόσα ἄλλα καὶ εἰς τὸ τέλος ἐδέχθης νὰ ἐνοχοποιήσης ἄλλον μὲ τὸ ἰδικόν σου πταῖσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐσχάτη ἀνανδρία. Τὸ κακὸν κρίκον μὲ κρίκον σχηματίζει ἄλυσον, ἣ ὁποία ἀλυσσοδένει τὸν δυστυχῆ πού θὰ παραδοθῇ εἰς αὐτό. Εἶμαι βέβαιος ὅτι διωρθώθης ἅπαξ διὰ παντός, ἀλλὰ σοῦ δίδω αὐτὴν τὴν συμβουλήν. Ἀκουσε·

προφύλαξε τὴν ψυχὴν σου ἀπὸ κάθε ἐλάττωμα· διότι τὸ ἐν, ὅπως σου εἶπα καὶ ὅπως εἶδες καὶ σύ, σύρει μαζί του καὶ τὰ ἄλλα. Ἡ ψυχὴ ὁμοιάζει μὲ πόλιν πολιορκουμένην· ἀρκεῖ εἰς μόνος ἐχθρὸς νὰ εἰσβάλῃ μέσα εἰς τὰ τεῖχη της, καὶ εὐθὺς ἀνοίγει τὰς πύλας καὶ εἰσορμοῦν ὅλοι οἱ ἐχθροὶ καὶ τὴν λεηλατοῦν καὶ τὴν ἐξολοθρεύουν. Φύλαττε, φρουρεῖ καλὰ τὴν πύλην τῆς ψυχῆς σου !

1922

Ὁ Φαγόνδιος.

Λέοντος Μελαῖ.

✕ Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ καὶ ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν τῆς Βενετίας. Ἄλλ' οὔτε τὰ αἰσθήματά του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἥθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία. Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις ἀποστρέφεται τὸν φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ Φαγονδίου.

Ὁ στόμαχός του, ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶνας καὶ ἀδοθήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ χωνεύῃ. Ἄλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος τοῦ πάθους του, ἠναγκάζεται νὰ καταφεύγῃ εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικά τῆς ὀρέξεως, τὰ ὅποια ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία, καὶ βαθμηδὸν ὀλόκληρον τὸ σῶμα του· ὀδυνηρὰ σήψις τῶν ὀστέων ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία τοσοῦτον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὀρθίος κατήντησε δυσκίνητος· καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν.

Οἱ καλύτεροι ἱατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκέπτοντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ᾗθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζεν ὁ μωρὸς ὅτι διὰ μόνων τῶν ἱατρικῶν ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσίν τινα, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ

εἰς Πατάδιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἱατρὸν τῆς Ἰταλίας Β. . .

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἱατρῶν συστατικὰ καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Πατάδιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων του. X

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταβίου, ἀναγνοὺς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Βενετίᾳ συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ἔλπην δὲ τὴν διδακτορικὴν σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν: «Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῇς ὅτι θέλεις διαμεῖναι ὁλόκληρον μῆνα ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι θέλεις συμμορφωθῇ με ὅλας τὰς διαταγὰς μου, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενετίαν τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγείρων σου».

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζητηθείσας ὑποσχέσεις.

Ἡ θεραπεία ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον :

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαιτερόν σου δωμάτιον, τῇ λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλωσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας στιγμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου τούτου. ○○

Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος, μὴ βλέπων μῆτε θρανίον μῆτε ἐπιπλόν τι εἰμὴ μόνον τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρχισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίξας δὲ τὸ βαρὺ σῶμα του ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὅπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου, περιέμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαί, ὅπως ἀναπαυθῇ εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοίχον καὶ τὸ ἔδαφος θερμαινόμενα καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότητος μῆτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μῆτε ἐπὶ τοῦ ἔδαφους διαρκῶς νὰ πατῇ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ θέσιν· ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ν' ἀναδιβάζῃ καὶ καταδιβάζῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανούσης θερμότητος. Τοιοῦτοτρόπως ἐτέθη εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, χοροπηδῶν ἐντὸς τοῦ δωμα-

Ἀλεξ. Γ. Σαρη, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

5

τίου. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης ἤρχισε νὰ μετριάξῃται· ἡ θύρα ἀνοίγει, καὶ ὁ ἱατρὸς παρουσιάζεται κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς ἀσθμνίων καὶ πλήρης ἰδρώ-
τος ρίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου, ἀποτείνων συγχρόνως πικρὰ παρά-
πονα πρὸς τὸν καθηγητὴν.

Ἄλλ' ὁ ἱατρὸς μὲ πολλὴν πραότητα διακόπτει τὸν ὀργισμέ-
νον Φαγόνδιον, λέγων ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο σιδηροῦν καὶ
εἶδος ξηροῦ λουτροῦ, ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι
ὕπαιγε νὰ ἴδῃ ἂν τὰ διάφορα φαγητὰ, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ
γεῦμα τοῦ Φαγονδίου, ἦσαν ἑτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας «γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα», κατε-
πράυνε τὸν θυμὸν του.

Ἀλλὰ τὸ γεῦμα ἡργοπόρησε, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ν' ἀναπαυθῇ
καὶ ἀλλάξῃ ἐνδύματα· ἴσως δὲ καὶ διὰ νὰ κεντηθῇ διὰ τῆς πείνης
ἡ ὀρεξις του.

Μεγάλως ᾠδὴχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δω-
μάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ
μικρὰ πινάκια.

Ἄλλ' ἡ εὐχαρίστησις του μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ
ἀπελπισίαν, ὅτε, ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν
εὔρε παρὰ ἡμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο
ἡμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρ-
τον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου
καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἓν μῆλον ψητὸν.

— ὦ δυστυχία! ἐφώναξε, τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἄλλ' οὐδεις τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον.

Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάσισεν οὔτε κἂν νὰ ἐγγίσῃ τὸ ἄθλιον αὐτὸ
γεῦμα· ἀλλ' ἡ πείνα μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ ἐντὸς
ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ
πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα του παρεπονεῖτο εἰς τὸν ἱατρὸν διὰ
τὴν ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐ-

τὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν κῆπὸν τοῦ, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἔκαλλιέργει χάριν σωμαστικής.

Εἰς τὸν κῆπον τοῦ ὁ ἱατρός, προσκαλὼν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ τὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περιέρχον, ποτὲ δὲ διὰ τὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τινὰ κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατῴρθωσεν ἐπιτηδεῖως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ νὰ περιπατήσῃ καὶ νὰ γυμνασθῇ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὴν ἐσπέραν ἀπεσύρθη νὰ κοιμηθῇ, νέας ἀφορμὰς δυσταρεσκείας ἔλαβεν, εὐρὼν καὶ τὸ στῆθος σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλον σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴν σκληρὰν τύχην τοῦ, καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην τοῦ.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὁποῖον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς κλίνης τοῦ εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσκέφθη. Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἱατρός τὸν ἐξύπνησεν ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας, τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγέρθῃ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαίων πρὸς θεραπείαν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ νὰ ἐγείρηται ἐνωρὶς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ὀλοκληρὸν μῆνα ὑπεβλήθη ὁ Φαγόνδιος.

Ἐπὶ τέλους, διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοῦς πόνους νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν τοῦ νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός τοῦ εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὴν ποδαλγίαν ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῇ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον, ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχέθῃ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει τὴν αὐτὴν δίαιταν· συγχρόνως δὲ ἀπήτησε νὰ καθαρίσῃ τὸ στόμα τοῦ ἀπὸ τοῦς σεσηπότας ὀδόντας τοῦ, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν υγείαν τοῦ.

Ὁ Φαγόνδιος ὑποσχέθη τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς αὐτῆς διαίτης,

καθυπεδλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότεων ὁδόντων του, καταρώμενος τὴν λαιμαργίαν καὶ ἀκαθαρσίαν, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σήψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ τὸν σοφὸν καθηγητὴν, ἐπανήλθεν ὑγιῆς καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

1858

Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς.

Λέοντος Μελά.

Εἰς τινὰ πόλιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν εἶχε πλεονάσει, ὁ ἱερεὺς ὠμίλησεν ἐπ' ἄμβωνος περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ παρεκίνησε τοὺς ἀκροατάς του νὰ συνεισφέρωσιν ἕκαστος κατὰ δύναμιν πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων.

Μετὰ τὴν διδαχὴν πολλοὶ προσήλθον εἰς τὸν ἱερέα, προσφέροντες τὸν ὁβολὸν τῆς ἐλεημοσύνης των. Μεταξὺ αὐτῶν παρετήρησεν ὁ ἱερεὺς νεάνιδα τυφλὴν, πτωχικῶς ἐνδεδυμένην, ὁδηγηθεῖσαν πλησίον του καὶ προσφέρουσαν ποσὸν ἀνώτερον παντὸς ἄλλου.

— Ὅχι, κόρη μου, τῇ εἶπεν ὁ ἱερεὺς, εἶσαι πτωχὴ καὶ ἀόμματος· ἡ προσφορά σου εἶναι μεγάλη· δὲν δέχομαι παρὰ τὸ ἥμισυ αὐτῆς.

— Εἶναι ἀληθές, πάτερ, ἀπήντησεν ἡ νεανίς, εἶμαι τυφλὴ ἐκ γενετῆς, ἀλλὰ πτωχὴ τώρα δὲν εἶμαι. Εἰς τὸ κατὰστημα τῶν τυφλῶν ἔμαθον νὰ πλέκω καλάθια, καὶ ἤδη διὰ τῆς ἐργασίας ἀπολαμβάνω τὰ ἀναγκαῖα εἰς ἐμέ. Ἡ προσφορά μου εἶναι ἡ ἐκ τοῦ λύχνου οἰκονομία μου. Παρακαλῶ λοιπόν, δέχθητι αὐτήν. Γνωρίζω τί ἐστὶ πτωχεία. Πρὶν ἔμω εἰς τὸ κατὰστημα, ἐγύριζον νυχθημερὸν ζητεύουσα· ἐνθυμοῦμαι δὲ κάλλιστα καὶ τὰς περιφρονήσεις τῶν διαδοτῶν, καὶ τοὺς πικροὺς των λόγους, καὶ τὰς ψυχρὰς νύκτας, τὰς ὁποίας, ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος, τρέμουσα καὶ πεινώσα, διήλθον αὖπνος εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς. Ἡ καρδιά μου κλαίει ὁσάκις περὶ πτωχῶν ἀκούω, παρηγορεῖται δὲ καὶ εὐφραίνεται ὁσάκις δύναμαι νὰ τοῖς προσφέρω μικρὰν βοήθειαν.

Ἀπαντες ἐθαύμασαν τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς τυφλῆς νεα-

νιδος, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐφώναξεν:
— Ἰδοὺ, φίλτατοι ἀδελφοί, διατὶ ὁ Ἰησοῦς μᾶς εἶπεν ὅτι τῶν πτω-
χῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν!

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀομμάτου κόρης καὶ οἱ καταναυκτικοὶ
πρὸς τὸν ἱερέα λόγοι τῆς διήγειραν τὰ συμπαθητικὰ αἰσθήματα
τῶν παρευρεθέντων, ὥστε ἀμέσως αἱ συνεισφοραὶ ἐπολλαπλασιά-
σθησαν, καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς πόλεως ἐξοικονομηθέντες ἠυλόγουν
τοὺς εὐεργέτας των, ἐπὶ κεφαλῇς δὲ αὐτῶν τὴν τυφλὴν νεάνιδα.

1858

Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων.

Λέοντος Μελά.

Ἦτο Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν,
τόσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη·
κομπάζων δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο
ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων. *¶*

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἐπτὰ
σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, ὑπῆγεν εἰς
τὰς Σάρδεις πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλούτη του ἤθελον θαμδῶσαι τοὺς
ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἑλλήνος. Ἀφοῦ
λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ θη-
σαυροὶ του, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὐτυ-
χέστερον αὐτοῦ. *¶*

Ὁ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις,
ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του,
ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ Κροῖσος δυσαρεστηθεὶς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν
εὐτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτὸν ἂν μετὰ
τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργεῖ-
ους ἀδελφοὺς Κλέσθιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμαζομέ-

νους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν των ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γράϊαν μητέρα των ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἄλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ὁ ὑπερήφανος Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μεταξὺ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα, ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον· «τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῇ καὶ ὑπερηφανεύηται διὰ τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν του· εὐδαίμων ἄληθῶς εἶναι ὁ τελειῶνων εὐδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγὼν οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του».

Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥστε δυσηρηστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροφία καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροῖσου ἐσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ ἔβουλε τοὺς θησαυροὺς του συλλεφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος, ἐκινδύνευσεν νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἤτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνῷ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρεῖς : «Σόλων, Σόλων, Σόλων !»

Ὁ Κύρος ἠρώτησε τότε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὅποιον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

Τότε ὁ Κροῖσος διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν

του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους παρὰ τοῦ Ἑλλήνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει.

Ὁ Κύρος συνησθάνθη ἑλθὼν τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροίσου ἐπεδεβαίωνε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχῆσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἡμέσως διέταξε νὰ καταδικάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

1858

Δάμων καὶ Φιντίας.

Λέοντος Μελά.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορείου* Σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας, κατηγορηθεὶς ὡς ἐνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσμοτῆριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῇ, ἂν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῇ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποῦ ἡ καρδία δὲν ἐγνώριζεν εἰμὴ τὸ αἰσθημα τοῦ ἐγωισμοῦ καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμένος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὑρῇ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν παρουσιάσῃ ἄλλον, ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη δὲ ὡς ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξίς, ὅτε εἶδε παρυσιαζόμενον εἰς τὸ δεσμοτῆριον τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἀντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμὰ του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ὅθεν, ὅτε ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ Φιντίου ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχροῦς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἑτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθόφου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσιν τὴν στιγμήν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται, καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπίκειται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαῖ· ὁρῶντες ἀκούονται, λέγουσαι : « Ὁ Φιντίας, ὁ Φιντίας ! » Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ θροαίος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρύων πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου τοῦ Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Ἄλλ' ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἄρνησίν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῇ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῇ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὅποιον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ, χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς

τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των.

1858

Κλεάνθης, ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντλης.

Λέοντος Μελά.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ὑπῆγεν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ 250 πρὸ Χριστοῦ, διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος*. Δέκα ἐννέα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης ἀκροαζόμενος ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου τοῦ Ζήνωνος.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσοι πτωχός, ὥστε, μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράζῃ πάπυρον*, ἔγραφεν ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐνασχολούμενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφάνετο ἐργαζόμενός τι.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἔκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῇ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροὺς τινας τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων ἀνεφάνη ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου, ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν φρεάτων, ἐπότιζε τοὺς κήπους τῶν οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἀρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπῆνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ

τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνειώτερον ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του.

Καὶ ὄντως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἱκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς στωϊκῆς* φιλοσοφίας.

1858

Ὁ Ἀράπης.

Παύλου Νιοβάνα.

Ἐνα ἀδέσποτον παιδάκι τριγυρνοῦσε, δύο-τρεῖς ἡμέρες τώρα, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τελωνείου Πειραιῶς. Ἀπὸ ποῦ εἶχε πέσει μέσα εἰς τὸ πανδαιμόνιον τῶν ἀμαξῶν, τῶν κάρρων, τῶν τράμ, τῶν ἐμπορευμάτων, τῶν χαμάληδων, μέσα εἰς τὸ σύρε κι' ἔλα τὸ ἄδιάσκοπον καὶ θορυβῶδες ἀνθρώπων καὶ ζώων, κανέννας δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸ ἐξακριβώσῃ. Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἀπεπλανήθη ἐκεῖ καὶ ἔμεινεν ἀπὸ κάποιαν οἰκογένειαν προσφύγων, ἢ ὁποῖα, περαστική ἀπὸ τὸ λιμάνι, ἐσκόρπιζε εἰς τὸν θλιβερόν της δρόμον τὰ κομμάτια τῆς κουρελιασμένης ζωῆς της, χωρὶς νὰ τὸ νοιώθῃ, μέσα εἰς τὴν παραζάλην τῆς τρελῆς φυγῆς.

— Ποιανοῦ εἶσαι, βρὲ παιδί μου;

— Τοῦ Γιώγη!

— Ποιανοῦ Γιώγη;

— Τοῦ πατέρα μου....

— Ποιὸς εἶναι ὁ πατέρας σου;

— Ὁ Γιώγης.

— Τί δουλεῖά κάνει;

— Πατέρας!

Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τὴν πρόχειρον αὐτὴν ἀνάκρισιν, ἢ ὁποῖα ἐγένετο ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ μὲ τὸν ἴδιον τύπον καὶ τὰ ἴδια ἀποτελέσματα, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ βγοῦν μεγάλα πράγματα διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ παιδιοῦ. Ἡ ἀστυνομία, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, δὲν εἶχε καμμίαν εἰδησιν· κανέννας δὲν εἶχεν ὑπάγει νὰ εἰδοποιήσῃ ὅτι ἔχασε τὸ παιδί του, οὔτε κανέννας νὰ τὸ ζητήσῃ. Ἴσως

νά μὴ ὑπῆρχε πλέον καὶ ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, ὁ ὅποιος νὰ ἐνδιαφέρεται δι' αὐτό! Οἱ πρόσφυγες, ἐξηντλημένοι ἀπὸ τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀγωνίαν, πεθαίνουν μέσα εἰς τὰ βαπόρια, μέσα στὶς δάρκες, ἐπάνω εἰς τὰς προκυμᾶς. Ὁ «Γιῶγης» ἤμποροὺς νὰ ἦτο ἓνας ἀπὸ αὐτούς...

Τὸ ἀδέσποτον ἀγοράκι, ὥπως συνηθίζουν τὰ μικρὰ παιδιὰ εἰς κάθε νέαν κατάστασιν, εἶχε συνηθίσει, φαίνεται, εἰς τὴν πρώιμον αὐτὴν ἀλητείαν. Ἐξοῦσε μέσα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τελωνείου, ὥπως ζοῦν καὶ τ' ἀδέσποτα σκυλιά, ζητιανεύοντας ἓνα κομματάκι ψωμί κι' ἓνα ξερὸ κόκκαλο ἀπὸ τὰ μαγαζιά καὶ τὰ μαγειρεῖα κι' ἐκοιμώτανε, ὥπως κοιμῶνται κι' ἐκεῖνα, μέσα σὲ κάθε τρύπα ποῦ ἐχωροῦσε τὸ μικρὸ του σωματάκι. Τὸ ἐνστικτον εἶναι ἓνας σοφὸς ὁδηγὸς καὶ ἓνας πολύτιμος προστάτης. Καὶ ὅταν μέσα μας δουλεύῃ μονάχα ἐκεῖνο, χωρὶς τὴν σκέψιν, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τὴν δυστυχίαν, ἡ ζωὴ ἀπλοποιεῖται σημαντικὰ καὶ βρίσκει τὴν χαράν της μὲ τὰ πειρὸ τιποτένια μέσα κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιον.

Ἔτσι λοιπὸν ἐπερνοῦσεν ἡ ζωὴ τοῦ μικροῦ ἀδεσπότου ἀγοριοῦ, ὅταν παρουσιάσθηκε ὁ... Ἀράπης! Ὁχι ὅμως ὁ Ἀράπης τῆς παιδικῆς λαϊκῆς μυθολογίας, ὁ ὅποιος εἶναι τὸ σκιάχτρο καὶ τὸ φόβητρον τῶν παιδιῶν! Αὐτὸς ἦτο ὁ καλὸς Ἀράπης, ὁ ἄγνωστος εἰς τὴν μυθολογίαν, ὁ Ἀράπης τῆς ἀγαθῆς πραγματικότητος. Ἀράπης, ὅχι διὰ ν' ἀρπάξῃ τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ νὰ τὰ τρώγῃ μέσα εἰς τὸ σπήλαιόν του, ἀλλὰ διὰ νὰ ὁδηγῇ ἓνα μόνιπον καὶ νὰ κουβαλῇ πρόθυμος τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς ἐργασίας των.

Ὁ μαῦρος ἀμαξᾶς ἔτυχε λοιπὸν νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Τελωνείου, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν διάφοροι χαῖροι ἐτριγύριζαν τὸ ἀδέσποτον ἀγοράκι.

— Ποιανοῦ εἶναι τοῦτο τὸ παιδάκι; ἠρώτησεν ἓνα ἄσπρον συνάδελφόν του.

— Τῆς ἐρημιᾶς καὶ τῆς σκοτεινιᾶς! τοῦ ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος. Τὸ παίρνεις νὰ τὸ κάμῃς παιδί σου;

— Νὰ τὸ πάρω λές;

— Ἀμ' τί Ἀράπης εἶσαι τὸ λοιπόν, ἀφοῦ σοῦ χαρίζουνε παιδί, καὶ δὲν τὸ παίρνεις;

‘Ο μαῦρος ἀμαξᾶς ἐσυλλογίσθη λιγάκι καὶ κατέδῃ μ’ ἓνα σάλτο ἀπὸ τὸ σκαμνὶ του.

—Τὸ παίρνω! Ἔτσι κι’ ἔτσι παιδιὰ δικὰ μου δὲν ἔχω...

Ἦρπασε τὸ παιδάκι στὴν ἀγκαλιά του μ’ ἓνα τρυφερώτατον τρόπον, τὸ ἀνεβίδασε δίπλα του ἐπάνω εἰς τὸ ἀμάξι, τοῦ ἔδωκε καὶ τὸ καμτοῖκι εἰς τὰ χέρια, γιὰ παιγνίδι, καὶ μετ’ ὀλίγον τὸ μόνιμπον, τὸ ὅποιον ἐκουβαλοῦσε μίαν διπλὴν ἐξαφνικὴν εὐτυχίαν ἐπάνω του, εἶχε χαθῇ εἰς τὴν καμπὴν τοῦ δρόμου μ’ ἓνα θριαμβευτικὸν καλπασμόν.

—Τί ἔγινε, ὁρὲ παιδιὰ, ἐκεῖνο τὸ κουτσοῦβελο*; ἠρώτησε μετ’ ὀλίγον ὁ χωροφύλαξ τῆς περιφερείας, ὁ ὅποιος εἶχε πάντα τὸ νοῦ του γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό. Μπᾶς καὶ τὸ πλάκωσε κανένα κάρρο;..

—Τώρα τὸ κουτσοῦβελο; Πάει δουλειά του!.. εἶπε μιά εὐθυμη φωνή.

—Πάει; Ποῦ πάει;..

—Τὸ πῆρε ὁ Ἀράπης!

1918

‘Ο πλοῦτος καὶ ἡ εὐτυχία.

(Παραμῦθι).

Γρηγορίου Ξενοπούλου.

— Γιαγιά, ἀλήθεια ἀπόψε ἀνοίγει ὁ οὐρανός;

— Ναι, παιδάκι μου, γιατί ξημερώνουν τ’ ἄγια Θεοφάνεια. Καὶ ὅποιος ἀγρυπνήσῃ καὶ προστάσῃ σ’ ἐκεῖνη τὴν ἀπόκρυφῃ ὥρᾳ..

— Τὸ ξέρω, γιαγιά μου, τὸ ξέρω! μπορεῖ νὰ ζητήσῃ ὅ,τι θέλει ἀπ’ τὸ Θεὸ καὶ τοῦ γίνεται.

— Ναι, μὰ φτάνει νὰ ζητήσῃ ἓνα πρᾶμα μονάχα.

Τὸ παιδάκι ἀποφάσισε ν’ ἀγρυπνήσῃ. Κοντὰ στὴν κάμαρά του ἀπάνω ψηλὰ ἦταν ἡ πόρτα ποὺ ἔδωαινε στὸ ἥλιακωτό*. Χωρὶς νὰ τὸ ἰδῇ κανεὶς, κουκουλώθηκε μὲ τὸ παπλωματάκι του, πῆρε τὸ προσκεφάλι του καὶ πῆγε νὰ ξαπλωθῇ ἐκεῖ ἔξω. Δὲν εἶχε φόβο κανένα· ὁ παπᾶς εἶχε βγῇ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα μὲ τὴν ἀγιαστοῦρα του καὶ εἶχε διώξῃ ὅλους τοὺς καλικοαντζάρους, ποὺ περπατοῦσαν

στη χώρα και παίρναν τὰ παιδιά. Στὴ χειμωνιάτικη νύχτα τὸ ζέσταινε τὸ πάπλωμα και ἡ ἐλπίδα...

Ἦταν ἀργά. . . Σκοτάδι και σιωπὴ ἀπλωνότανε κάτω σ' ὅλη τὴν κοιμισμένη πόλη. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ μονάχα ἐτρεμόκαιγε κανένα φανάρι σὰν μάτι νυσταγμένο, και τ' ἀγιασμένα νερά τῆς λίμνης ἐκεῖ πέρα ἐλαμπύριζαν στὴ μυστικὴ ἀστροφεγγιά. Ἀπέραντος θόλος σὰν ἀπὸ μαῦρο βελουδο, καρφωμένο μὲ διαμαντένια καρφιὰ, τὸ σκέπαζε ὁ οὐρανός. Και τὸν ἐκοίταζε μὲ ἀνήσυχα μάτια τὸ παιδάκι και περίμενε ἡσυχὰ ν' ἀνοίξῃ. Ὅ,τι ζητοῦσε τότε θὰ γινόταν — μὰ φτάνει νὰ ζητοῦσε ἓνα μονάχα — και τὸ παιδάκι εἶχε τὸ σκοπὸ του. . .

Οἱ ὥρες περνοῦσαν ἔτσι και οἱ πετεινοί, ζωντανὰ ρολόγια, τίς ἔλεγαν μὲ τὴ βραχνή τους φωνὴ ὁ ἓνας στὸν ἄλλον.

Ἦλθε τέλος πάντων και ἡ ἀπόκρυφη ὥρα ποὺ ἀνοίξε ὁ οὐρανός. Μέσ' στὴν ἀστροσπαρμένη μαυρίλα ἐπρόβαλε ἑξαφνα μιὰ λάμψη ζωηρή, ποὺ ἔσθλησε ὅλα τ' ἀστέρια. Ἐνα φῶς γλυκὸ χύθηκε τότε στὴν κτίσι και τ' ἀγιασμένα νερά τῆς λίμνης ἐκεῖ πέρα ἐλαμψαν σὰν ἀναμμένα.

Στὸ θέαμα αὐτὸ τὸ παιδάκι τὰ σάστισε. Τοῦ φάνηκε σὰν νὰ εἶδε ἀγγέλους νὰ πετοῦν ἐκεῖ ψηλὰ μέσ' στὸ φωτεινὸ ἀνοιγμα και ἓνα ὁλόχρυσο ποταμὸ νὰ τρέχῃ, τὸν οὐράνιο, καθὼς λένε, Ἰορδάνη... Στὸν τρόμο του, στὴ θάμπωσή του, στὴ σαστιμάρα του, λησμόνησε τί εἶχε νὰ ζητήσῃ και ἔδλεπε βουδὸ. . .

Μονάχα τὴν τελευταία στιγμὴ ποὺ συνήλθε λιγάκι, ἐπρόφτασε νὰ πῇ ἓνα λόγο. Και σδηνόταν πιά ἡ θεία λάμψη, σὰν ἀκούστηκε στὸν ἀέρα τῆς νύχτας ἡ ψιλὴ φωνούλα τοῦ παιδιοῦ :

— Πλοῦτο !

Ἐγύρισε τρέμοντας στὸ κρεββατάκι του. Σκεπάστηκε ἀπ' τὸ κεφάλι κι' ἐπροσπάθησε νὰ κοιμηθῇ. Μὰ τὸν ἄφησε γιὰ πολλὴ ὥρα ἄγρυπνο τὸ ἐκπληκτικὸ θέαμα ἀπ' τὸνα μέρος ποὺ ἐδασάνιζε ἀκόμα τὰ μάτια του, και μιὰ ἀνήσυχη σκέψη ἀπὸ τᾶλλο, ποὺ ἐδασάνιζε τὸ μυαλό του. . . Τί λαμπρὸ και ἀπίστευτο θᾶμα ! Νὰ τὸν ἄκουσε τάχα ὁ Θεός ; Ἐπρόφτασε νὰ μιλήσῃ σὲ κατάλληλην

στιγμή; Ἄχ, καὶ θ' ἀποκτοῦσε τὸν πλοῦτο, τὸ ἓνα πρᾶμα ποῦ ζήτησε μὲ τὴν καρδιά του τὸ φτωχὸ παιδάκι;

Σὰν ἀποκοιμήθηκε κατὰ τὸ πρῶν εἶδ' ἓνα παράξενο ὄνειρο· ἓνα ὄνειρο τόσο ζωηρό, ποῦ ἀκόμα καὶ τώρα δὲν ξέρει ἂν ἐκοιμώτανε πραγματικῶς ἢ ἂν ἀγρυπνοῦσε μὲ πυρετό.

Τοῦ φάνηκε πῶς μπήκε ἔξωφρα στὴν κάμαρά του ἓνας ἄνθρωπος. Ἦταν νέος, παιδί μάλιστα ἀμούστακο. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπ' τὴν ἐμορφιά καὶ ἡ φορεσιά του ἀπ' τὴν πολυτέλεια. Ἀπὸ πάνω ὡς κάτω ἦταν πνιγμένος στὸ χρυσάφι, στὸ μετάξι, στὰ πετράδια. Ἕνα σύννεφο κάτασπρο ὑποστήριζε τὰ πόδια του. Στὰ χέρια του κρατοῦσε ἓνα χρυσὸ ραβδί. Εἶχε φτερούγια χιονάτα καὶ χαμόγελο γλυκό.

— Νά με! Τί μὲ θέλεις; εἶπε μὲ τρυφερὴ φωνή.

— Ἀγγελος... ἐψιθύρισε τὸ παιδάκι τρομαγμένο.

— Δὲν εἶμαι ἄγγελος, ἀποκρίθηκε ὁ νέος· εἶμαι ὁ Πλοῦτος ποῦ ζήτησες ἀπόψε. Ἐκεῖνος ποῦ ὁδηγεῖ τὰ βήματά μου εἶδε τὴ φωτιὰ τῆς καρδιάς σου καὶ μ' ἔστειλε. Μιά στιγμή προτύτερα ἂν πρόφτανες νὰ πῆς τ' ὄνομά μου, θὰρχόμουν νὰ σὲ φορτωθῶ ἀνερώτητα. Μὰ τώρα ποῦ ἄργησες νὰ μιλήσης καὶ ἔγινε ζήτημα ἂν ἔπρεπε νὰ σοῦ γίνῃ ἡ χάρη ἢ ὄχι, ἀποφασίστηκε νὰ ἔλθω μονάχα νὰ σὲ ξαναρωτήσω... καὶ ὅτι μοῦ πῆς θὰ κάνω. Ἐπιμένεις ἀκόμα στὸ λόγο σου; Ἐμένα ζητεῖς καὶ ἐπιθυμεῖς πραγματικῶς, ἀφοῦ ξέρεις ὅτι μονάχα ἓνα πρᾶμα ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσης; Ἄν εἴν' ἔτσι, πές μου το καὶ μένω μαζί σου γιὰ πάντα.

Τὸ παιδάκι ἤρε θάρρος, βγήκε περισσότερο ἀπ' τὸ σκέπασμά του καὶ εἶπε:

— Σένα θέλω, Πλοῦτέ μου, σὲ θέλω νὰ μείνης πάντα μαζί μου. Εἶδα ὅτι ὅλη ἡ εὐτυχία βρίσκεται πάντα μὲ σένα, καὶ ἀπὸ πολὺν καιρὸ σὺ εἶσαι τὸν εἰρό μου.

— Βλέπω ὅτι μ' ἀγαπᾷς πραγματικῶς καὶ ἤθελα νὰ μείνω μαζί σου... Ἀλήθεια! Τί ἐμορφὴ ζωὴ ποῦ θὰ περνοῦμε! Παντοῦ ὁ κόσμος θὰ σκύφτῃ στὸ διάβα μας σὰν θὰ βγαίνωμε συντροφισμένοι. Θὰ κατοικοῦμε σὲ παλάτια ὀλομάρμαρα, θὰ κοιμώμαστε σὲ ὀλόχρυσο κρεβάτι, θὰ σκεπαζόμαστε μὲ σεντόνια

μεταξωτά. Τὸ γυαλιστερό ἀτλάζι καὶ τὸ χνουδωτὸ βελουδο θὰ μᾶς τριγυρίζουν παντοῦ, στὸ πάτωμα, στοὺς τοίχους, στὸ ταβάνι, στὰ καθίσματα, παντοῦ ὅπου θ' ἀκουμπᾷ τὸ κορμί, ἢ θ' ἀναπαύεται τὸ βλέμμα. Θὰ φοροῦμε λαμπρὰ φορέματα καὶ στολίδια. Θὰ ἔχωμε δούλους καὶ δούλες καὶ γνώριμους πολλοὺς. Βαλσαμωμένους θὰ εἶναι ὁ ἀέρας ποὺ θ' ἀναπνέωμε ἀπὸ τᾶνθη καὶ τὰ μυρωδικά. Τὸ τραπέζι μας θὰ λάμπη στὸ χρυσάφι καὶ στὸ κρύσταλλο. Θὰ βγαίνωμε στὸν περίπατο μὲ ἑμάξια καταστόλιστα· θὰ πηγαίνωμε στὰ θέατρα, στοὺς χοροὺς, στὰ ἵπποδρόμια, πάντα στὴν καλύτερη θέση. Θὰ ταξιδεύωμε μὲ κάθε ἄνεση τὸ καλοκαίρι ἢ τὸ χειμῶνα. Καὶ θὰ ἔχωμε μέσα σὲ μιὰ κάμαρα, ζεστή σὰ φωλιά, ἕνα ντουλάπι λουστραρισμένο μὲ πολλὰ κλειδιά, γεμάτο χρυσὰ φλωριά τόσα, ὥστε νὰ μποροῦμε νὰ κάνωμε καθ' ἐπιθυμία ποὺ ἤθελε μᾶς γεννηθῇ. . .

— Ἄ ! Τί καλὰ ! ἐφώνησε τὸ παιδάκι, καὶ τὸ γέλιο δὲν θὰ λείπη ἀπ' τὸ χεῖλι μας καὶ ἡ χαρὰ ἀπ' τὴν καρδιά μας. Κάθισε, Πλούτο μου. Θέλω νὰ εἶμαι μαζί σου δοξασμένος καὶ εὐτυχής.

Ὁ νέος ἔχασε μὲ μιᾶς τὸ γέλιο του, ἀκούμπησε ἀπάνω στὸ ραβδί του καὶ εἶπε μὲ περίλυπη φωνή :

— Αὐτὸ εἶναι ἴσα-ἴσα ποὺ θέλω νὰ σοῦ πῶ. . . Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ ἐγγυηθῶ ὅτι δὲν θὰ λείπη ἀπ' τὸ χεῖλι σου τὸ γέλιο καὶ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρὰ. . . Ἄ, ὄχι, ὄχι. . .

— Μὰ γιατί ;

— Γιατί ; . . . Δὲν σὲ ἄφησε λοιπὸν ἡ ἀγάπη ποὺ μοῦ ἔχεις νὰ τὸ σκεφθῇς ποτέ . . Καὶ τί μπορῶ τάχα νὰ σοῦ κάνω ἐγώ, εἴταν θὰ ἔρχεται ὁ πόνος καὶ ἡ θλίψη ; . . . Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν θὰ μὲ θέλῃς γιὰ νὰ πληρώνης πάντα γιατροὺς καὶ γιατρικά ; Ποιὸς σοῦ πε πὼς μαζί μου δὲν θὰ δοκιμάσης ποτὲ ἀγωνία βασάνου σὲ δικαστήριον ; . . Ποιὸς σοῦ εἶπε πὼς δὲν θὰ σὲ πληγώσῃ ὁ θάνατος σ' ὅ,τι ἔχεις πιὸ ἀγαπημένο στὸν κόσμον καὶ πολῦτιμον ; . . Ποιὸς σοῦ εἶπε ἂν μ' ἐμένα θὰ βρῇς τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην, τὴν ἀδελφικὴν φιλίαν ἐκείνην ποὺ θέλεις, καὶ τί θὰ σοῦ χρησιμεύῃ σὰν θὰ σὲ μαχαιρώνη ἢ ἀχαριστία, ἢ κακία, τὸ ψέμα, ὁ φθόνος, ἡ ἐπιδουλή ; . . Ποιὸς σοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι μαζί μου θὰ πολλαύσης τὰς χά-

ρες τῆς καλῆς καρδιάς, τοῦ φωτισμένου μυαλοῦ, τῆς καθαρῆς συνειδήσεως ; Ποιὸς σ' ἐβεβαίωσε ὅτι στὸ σπίτι σου θὰ βασιλεύῃ ἡ τιμή, ἡ ἀγάπη, ἡ χαρὰ, ἡ ἁρμονία ; . . . Ἄ, πόσο ἐστάθηκες, παιδάκι μου, ἀπατημένος ! Ἐγύρεψες ἀπὸ μένα ἐκεῖνο ποῦ ἔπρεπε νὰ γυρέψῃς ἀπὸ τὴν Εὐτυχία.

— Ἀπὸ τὴν Εὐτυχία. . . . ἐψιθύρισε τὸ παιδάκι μὲ ἀπελπισμένη φωνή.

— Μάλιστα, ἀπὸ τὴν Εὐτυχία. Καὶ πῶς ; δὲν τὴν ξεύρεις ; Εἶν' ἓνα κοριτσάκι μικρὸ αὐτὴ ἡ Εὐτυχία, ἔμορφο, γελαστό, μὲ κάτασπρη ἀπλὴ φορεσιὰ σὰν τὸ χιόνι. Φιλία σταθερὴ μαζί ! τῆς δὲν ἔχομε· γιατί μ' ἀφίνει τίς περισσότερες φορές καὶ πηγαίνει μὲ τὴ Φτώχεια, ὅπως κι ἐγὼ πηγαίνω καμμιά φορὰ μὲ τὴν Δυστυχία. Τί τὰ θέλεις, παιδί μου ! Αὐτὴ εἶναι δῶρο ἀληθινὸ καὶ ἀπόλαυση ! Τὴν ἀκολουθεῖ σὰ σωματοφυλακὴ ἓνα πλήθος παιδάκια μὲ γέλια καὶ φωνές, ποῦ γεμίζουν τὸν ἀέρα. Αὐτὴ μονάχη εἶναι ἱκανή, ὅταν σὲ πάρῃ καὶ σένα στὴν ἀκολουθία τῆς, νὰ σὲ κάμῃ νὰ μὴ λείπῃ ἀπ' τὸ χεῖλι σου τὸ γέλιο καὶ ἀπ' τὴν καρδιά σου ἡ χαρὰ, ἀδιάφορο ἂν θὰ κατοικεῖτε στὴν καλύδρα ἢ στὸ παλάτι, ἂν θὰ φορῆτε χρυσὰ ἢ κουρέλια.

— Πλοῦτέ μου, καλέ μου φίλε, συχώρεσέ με, δὲν τὸ σκέφθηκα. Ἐκανα λάθος. Τὴν Εὐτυχία ἔπρεπε νὰ ζητήσω, τὴν Εὐτυχία ζητοῦσα, τὴν Εὐτυχία ζητῶ. Ἐνα πρᾶμα μονάχα, βλέπεις, μοῦ εἶναι συχωρεμένο νὰ ἔχω καὶ ἄλλο καλύτερο ἀπ' τὴν Εὐτυχία δὲν ὑπάρχει . . . ἄχ, οὔτε σύ, καλέ μου Πλοῦτε ! Τὸ βλέπω, τώρα, τὸ ἐννοῶ.

— Θέλεις λοιπὸν τὴν Εὐτυχία. Καλὰ, ἐγὼ φεύγω. Καὶ φεύγω, ἄκουσε, ὅχι γιατί δὲν μὲ θέλεις, ἀλλὰ γιατί δὲν ἐπρόφτασες νὰ μὲ ζητήσῃς στὴν κατάλληλην ὥρα. Τί τυχερὸς ποῦ στάθηκες ! Ἀλλιῶτικα δὲν θὰ ἔφευγα ἀπὸ κοντά σου καὶ θὰ ἦταν περιττὴ κάθε σου μετάνοια . . . Χαῖρε· εἶπε ὁ Πλοῦτος κι ἐξαφανίστηκε.

Τὸ παιδάκι ἐδόξασε τὸ Θεό. Ἔτσι εἶχε καιρὸ πάλι τοῦ χρόνου, πιὸ φωτισμένο καὶ πιὸ ἥσυχο, ν' ἀγρυπνήσῃ τὴν ἴδια νύχτα καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπ' τὸν οὐρανὸ τὴν Εὐτυχία, μονάχα τὴν Εὐτυχία.

1890

Μία φωλεὰ χελιδόνων.

Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Ὑπὸ τὸ γείσον τῆς στέγης, ἀπέναντί μου, ὑπάρχει μία φωλεά.
Ἄλλοτε—πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ—τὸ λασπόχριστον καλα-
θάκι, τὸ κτισμένον εἰς τὸν τοῖχον μὲ τόσῃ φυσικῇ κομψότητι,
ἦτο τὸ κέντρον τῶν παιδροτέρων κελαδημάτων καὶ τῆς θερμοτέ-
ρας στοργῆς. Ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς φωλεᾶς, ὡς ἀπὸ ἐξώστην, εἶχαν
προβάλει κατ' ἀρχὰς τὰ κεφαλάκια τῶν νεοσσῶν, μὲ τὰ πειναλέα
στόματα καὶ τὰς στρυγμῶδεις φωνάς. Οἱ γονεῖς ἐπτερύγιζαν ἀκού-
ραστοι, καὶ μὲ τὸ ράμφος των συνελάμβανον ὅλα τὰ ἔντομα τῆς
ἀτμοσφαίρας, μεταδιβάζοντες αὐτὰ εἰς τὰ στόματα τῶν μικρῶν.
Οὕτω βαθμηδὸν τὰ μικρὰ ἐμεγάλωσαν, ἐδυνάμωσαν, ἔκαμαν πτερά,
ἔμαθαν νὰ πετοῦν καὶ τοῦ λοιποῦ συνώδευαν τοὺς γονεῖς των
εἰς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο κυνήγιον τοῦ ἀέρος. Καὶ ἀφοῦ ἐπλανῶντο
ὅλην τὴν ἡμέραν, τρώγοντα καὶ ψάλλοντα, περὶ τὴν δύσιν τοῦ
ἡλίου ἐπέστρεφαν εἰς τὴν φωλεάν, εἰς τὴν καλὴν στέγην, ἣ ὁποία
τὰ ἐπερίμενε, διὰ νὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους τῆς
νυκτός. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν πολλάκις, ὅταν ἐξαίφνης ἡγείρετο
ἄνεμος καὶ ὁ οὐρανὸς ἐκαλύπτετο ἀπὸ νέφη, εἰς τὴν φωλεάν εὐ-
ρισκον πάλιν ταχὺ καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον. Ἄς ἔδρεχεν ὅσον
ἤθελεν! Τὰ πουλάκια, ὅπως τὰ παιδιὰ εἰς τὸ παράθυρον, ἐπρό-
βαιναν εἰς τὸν ἐξώστην τῆς φωλεᾶς καὶ διεσκέδαζαν μὲ τὸ
θέαμα τῆς βροχῆς. Τί ὠραία ζωὴ! Πόσον ἐφαίνοντο εὐχαριστη-
μέναι αἱ χελιδόνες!

Ἄλλ' ἰδοῦ, τὸ φθινόπωρον ἦλθεν. Ὁ καιρὸς εἶναι ἀκόμη
ὠραῖος, ὁ ἥλιος λάμπει θερμός. Καὶ ὅμως ὁ χειμὼν ἔρχεται, ἐγ-
γίζει. . .

Ποῦ τὸ ἡξεύρουں αὐτὸ αἱ χελιδόνες; Εἰς ποῖον ἡμεροδείκτην, εἰς
ποῖον βαρόμετρον τὸ εἶδον;

Ἄ, ἔχουν ἐν βαρόμετρον τέλειον καὶ ἀλάνθαστον αἱ χελιδό-
νες· εἶναι τὸ Ἔνστικτον. Αὐτὸ τὰς ὁμιλεῖ, πρὶν ἀρχίσῃ ἀκόμη τὸ
ψῦχος, πρὶν φανῇ ὁ χειμὼν.

— Φύγετε, φύγετε ἀπ' ἐδῶ, τὰς λέγει. Μὴ σᾶς πλανᾷ ὁ ὠραῖος

Ἄλεξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

6

αὐτὸς οὐρανός, τὰ πράσινα αὐτὰ δένδρα, ὁ γλυκὺς αὐτὸς καιρὸς. Ὁ χειμὼν ἔρχεται μὲ τὴν παγωμένην του πνοήν. Μετ' ὀλίγον θὰ σκεπάζῃ τὸν οὐρανὸν μὲ σύννεφα καὶ τὴν γῆν μὲ χιόνι. Θὰ ἐκδύσῃ τὰ δένδρα, θὰ μαράνῃ τὰ ἄνθη, καὶ θὰ παγώσῃ τὰ νερά. Ἐρημία καὶ ψυχρος, ὅπου τώρα θερμότης καὶ ζωή. Ἀλίμονον, ἂν σὰς εὖρῃ ἐδῶ ! Φύγετε ! Φύγετε !

Καὶ αἱ χελιδόνες ὑπακούουν. Συναθροίζονται ὅλοι, συγκροτοῦν συμβούλια, κάμνουν γυμνάσια πτήσεως, καὶ ἀπέρχονται πανστρατιᾷ. Φεύγουν πρὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ πηγαίνουν ἐκεῖ ὅπου θὰ συναντήσουν πάλιν τὴν ἄνοιξιν, τὸν ἥλιον, τὰ ἄνθη, τὴν εὐτυχίαν ! Τί μακρὸν καὶ κοπιαστικὸν ταξίδιον ! Ἄλλ' ὅποιος πλοῦτος φωτὸς καὶ θερμότητος τὰς ἀναμένει εἰς τὸ τέλος του !

Καὶ ἄπέναντί μου, ὑπὸ τὸ γείσον τῆς στέγης, ἡ φωλεὰ τῶν χελιδόνων ἀπομένει ἔρημος.

Καὶ πόσαι ἄλλαι μαζί της ! Εἰς πᾶν βῆμα θὰ συναντήσω τὰ μικρὰ αὐτὰ ἐρείπια νὰ μοῦ λέγουν ἀπὸ τὴν χαίνουσαν ὀπήν των : « ὁ χειμὼν ἔρχεται ! »

Ὅποια μελαγχολία ! Πόσας σκέψεις διεγείρει ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ ! Αἱ φαιδραὶ χελιδόνες μὲ ἄφησαν μόνον μὲ τὸν χειμῶνα .

Ἄλλ' εἰς τὸ βάθος ὑπάρχει ἡ ἐλπίς. Αἱ χελιδόνες θὰ ἐπιστρέψουν. Καὶ μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἴσως ἀκόμη θὰ κάμνῃ ψυχρος, ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ θὰ ἐπανεύρῃ τοὺς πτερωτοὺς της κατοίκους, θὰ μειδιάσῃ, θὰ φαιδρυνθῇ, καὶ θὰ μοῦ εἴπῃ μὲ κελαδῆματα : « Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται ! »

Οἱ ποιηταὶ ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων ἐχαιρέτισαν μὲ χαρὰν τὴν χελιδόνα ἐρχομένην, καὶ φεύγουσαν τὴν ἀπεχαιρέτισαν μὲ λύπην. Πόσοι στίχοι περίπτανται εἰς τὸν νοῦν μου, ἐνῷ βλέπω ἄπέναντί μου τὴν φωλεάν ! Ἄλλ' ἐξ ὧν γνωρίζω, μοῦ ἀρέσκει περισσότερο ἢ φιλέλλην καὶ ποιητικωτάτῃ ἐκείνῃ χελιδῶν τοῦ γάλλου ποιητοῦ Θεοφίλου Γκωτιέ*, ἡ ὅποια λέγει πρὸς τὰς συντρόφους της : « ὦ, τί εὐμορφα ποῦ εἶναι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπάνω εἰς τὴν γηραιάν Ἀκρόπολιν ! Κάθε χρόνον πηγαίνω ἐκεῖ καὶ κτίζω τὴν φωλεάν μου εἰς τὰς μετόπας τοῦ Παρ-

θενῶνος. Καὶ ἐπάνω εἰς τὸ γείσον τοῦ ναοῦ ἡ φωλεὰ μου σκεπά-
ζει τὴν τρύπαν μιᾶς σφαίρας τηλεδόλου».

1897

Μάιος.

Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Ἦλθεν ὁ Μάιος.

Μεγάλη ἐορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κήπον.
Ἄνθη εἰς τὰ δένδρα, ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἄνθη εἰς τὴν χλόην,
ἄνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἐναρμονίως μὲ τὰ ἀρώ-
ματα. Αἱ κατακόκκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μὲ τὰς λευκάς
μαργαρίτας, καὶ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῶν κρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐω-
δίαν τῶν ρόδων. Καὶ ἡ πρωινὴ δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ
τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὁποίους παίζουσι φαιδρῶς αἱ
πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν καθάραν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ
κήπου πετοῦν ἀναρίθμητα ἔντομα καὶ πτηνὰ, βομβοῦντα, τερετί-
ζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία τῶν ἡ πανηγυρικὴ συμπληροῖ
τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἐορτάσιμον· ἀντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων,
τὰ ὅποια κοιτάζουσι μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, ψάλλουσι τὰ πτηνὰ
τὸν ὕμνον τοῦ Μαΐου. Καὶ ἐνῶ πετοῦσι μὲ κελαδήματα, πλησιάζουσι
τὰ ἄνθη, ὥς διὰ νὰ αἰσθανθοῦσι αὐτὰ τὴν εὐωδίαν των, ὥς διὰ ν'
ἀκούσουσιν ἐκεῖνα τὸ ῥῆμα των.

Καὶ λέγουσι τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνὰ :

— Σὰς ζηλεύομεν καὶ σὰς μακαρίζομεν. Πόσον εἴσθε εὐτυχισμένα,
ποῦ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἡμπορεῖτε νὰ τονίζετε ῥήματα
πρὸς τὸν Δημιουργόν μας ! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα·
ἀλλὰ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν ὅ,τι αἰσθανόμεθα μὲ ῥήματα.

Καὶ ἀπαντοῦσι τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἄνθη :

— Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα
μὲ ῥήματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ ! Ἀλλὰ σεῖς εἴσθε
τὰ θυμιατήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανόν, μαζὶ
μὲ τὴν προσευχὴν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης !

Καὶ τὸ ἄγνόν παιδίον, τὸ ὅποion ἔρχεται τὴν πρωινὴν ἐκείνην

ώραν, διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἄνθη τοῦ Μαΐου, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ λέγει :

—Ναί, ὁ κήπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὁποῖον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν Ἑορτάζει ἡ φύσις ! Τὰ πτηνὰ διηγούνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυμιατήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς Αὐτὸν τὸν λιθανωτὸν τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης !

1897.

Αἱ νυμφαῖαι.

Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Ἐξήλθομεν εἰς μακρυνὸν περίπατον κατὰ τὸ σύνθηρες, ὁ σοφὸς φίλος μου καὶ ἐγώ. Μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν πλησίον μικροῦ ἔλους, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο ἐντὸς τοῦ λειμῶνος ἀπὸ τὴν ἐκχείλισιν ρυακίου.

Φύλλον καὶ ἄνθος νυμφαίας
τῆς λευκῆς.

Εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ ἔλους τούτου, ὅπου τὸ ὕδωρ ἦτο ἄρκετὰ βαθύ, πλῆθος μεγάλων καὶ ὡραίων ἀνθέων λευκῶν ἑθαλλον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, περικυκλωμένα ἀπὸ μεγάλα στρογγυλὰ φύλλα, πράσινα καὶ στιλπνά.

Φαίνεται ὅτι τὰ ἄνθη ταῦτα εἶχον κινήσει τὸν πόθον νεαρᾶς χωρικῆς, ἡ ὁποία ἀναμφιδόλως ἐξέφρασεν αὐτὸν εἰς τὸν μικρὸν

χωρικόν, ὁ ὁποῖος τὴν συνώδευε. Τὸ παιδίον, ἐσκυμμένον παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ἔλους, ἐξέτεινε τὸν βραχίονα καὶ ἡγωνίζετο εἰς μάτην νὰ φθάσῃ μερικὰ καὶ ἐπειδὴ ἡ κόρη ἐφοβεῖτο μήπως, διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ, τὸ παιδίον ᾔθελεν ὀλισθήσῃ εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκράτει

μέδλην της τήν δύναμιν ἀπό τὸν ἄλλον βραχίονα. Αὐτὸ ἐγίνετο, ἐννοεῖται, μὲ πολλὰ εὐθυμα καὶ θορυβῶδη γέλοια, ἀπετέλει δὲ πραγματικῶς μίαν εἰκόνα χαριτωμένην.

— Ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν θὰ τὸ κατορθώσουν, εἶπεν ὁ φίλος μου. Αἱ συνεταιρὶ νυμφαῖται ἐφρόντισαν νὰ εἶναι ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ τὸ χεῖλος, καὶ οὕτω θὰ ἡμπορέσουν νὰ ἐξακολουθήσουν ἡσυχῶς τὴν ὥραιαν των ζωὴν. . . .

— Καὶ ἐγὼ αὐτὸ νομίζω, ἀπήντησα.
Καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας.

Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν — ὁ ἥλιος εἶχε πλέον δύσει — διήλθομεν καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ ἔλος.

— Κοιτάξτε! ἐκεῖ! εἶπα ἐκπληκτὸς ὁ μικρὸς χωρικὸς ἐστάθη, φαίνεται, ἱκανώτερος ἀπὸ ὅτι ἐνομίσσαμεν. Οὐτε μίαν νυμφαῖαν δὲν μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Θὰ εὔρε τρόπον νὰ τὰς κόψῃ ὅλας.

— Εἶσαι βέβαιος; ἠρώτησεν ὁ φίλος μου.

— Κρίνω ἐξ ὧσων βλέπω.

— Ἴσως δὲν βλέπεις καλὰ. . . Αὔριον τὸ ἀπόγευμα, ὅταν θὰ ξαναπεράσωμεν ἀπ' ἐδῶ, ἂν θέλῃς, τὰ ξαναλέμε. . .

Πραγματικῶς, τὴν ἐπαύριον, ὅταν εὐρέθημεν πάλιν εἰς τὸ ἴδιον μέρος, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἔλους ἦτο κατεσπαρμένη ἀπὸ νυμφαῖας, ὅπως καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πρώτης μας διελεύσεως. Θὰ ὠρκίζετο κανεὶς ὅτι δὲν ἔλειπεν οὐτε μία!

— Λοιπὸν; εἶπεν ὁ φίλος μου· νομίζεις ἀκόμη ὅτι ὁ μικρὸς χωρικὸς τὰς ἔκοψεν ὅλας; . . .

— Καὶ ὁμως χθὲς βράδῃ ἡ θέσις ἦτο κενή.

— Φυσικώτατα!

— Πῶς; Φυσικώτατα;

— Βεβαίως. Διατί δυσκολεύεσαι νὰ παραδεχθῇς ὅτι ὑπάρχουν πλάσματα, τὰ ὁποῖα ἡμποροῦν νὰ κάμνουν ὅτι κάμνεις καὶ σὺ κάθε βράδῃ;

— Τί κάμνω κάθε βράδῃ;

— Ἐπιστρέφεις εἰς τὸ σπῆτι σου καὶ λαμβάνεις ὅλα σου τὰ μέτρα διὰ νὰ διέλθῃς ἡσυχῶς τὴν νύκτα.

Καὶ αἱ νυμφαῖαι, βλέπεις, ἔχουν ἑξεις ἀπαραλλάκτους μὲ τὰς ἰδικάς σου. Ὅταν κλίνη ὁ ἥλιος, κάμνουν τὰς προετοιμασίας των διὰ τὴν νυκτερινὴν ἀποχώρησιν καὶ, μόλις δύσῃ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἐπιστρέφουν εἰς τὸ σπῖτι των, δηλαδὴ δύνουν καὶ αὐταί, βυθιζόμεναι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅπου καὶ ἐγεννήθησαν. Ἄλλ' ἔταν τὸ ἄστρον τῆς ἡμέρας φανῇ καὶ πάλιν, αἱ νυμφαῖαι ἐγκαταλείπουν τὴν ὑγρὰν των κλίνην καὶ ἀνοίγονται ἐκ νέου εἰς τὸ φῶς. Οὕτως ἐξηγεῖται πῶς ἡ θέσις χθὲς βράδῃ ἦτο κενή, καὶ πῶς σήμερον εἶναι πάλιν κατειλημμένη.

— Πολὺ περίεργον αὐτό . . τὸ βλέπω καὶ τὸ πιστεύω, ἀφοῦ μοῦ τὸ λέγετε . . . Ἐνα πράγμα ὅμως μὲ φέρει εἰς ἀπορίαν . . .

— Τί πράγμα ;

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι κανεὶς καὶ πάρα πολὺ ἐντρίθῃς εἰς τὴν φυτολογίαν, διὰ νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ κόνις ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐκχύνεται ἀπὸ τοὺς στήμονας τοῦ ἀνθοῦ καὶ ὀνομάζεται γῦρις, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον τῆς πρὸς σχηματισμὸν τῶν σπόρων ἢ τῶν καρπῶν, παρὰ ἐφ' ὅσον διατηρεῖται ἐντελῶς ξηρά. Ἐν τούτοις μοῦ λέγετε, ὅτι τὰ ἄνθη αὐτὰ διενυκτέρευσαν ὑπὸ τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον ἔμπορῶ νὰ διακρίνω ἀπὸ ἐδῶ, μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ λεπτὴ χρυσοκόνις τῶν στημόνων εἶναι τόσον στεγνὴ, ὥς νὰ μὴν ἐδράχῃ ποτέ.

— Ἐχεις δίκαιον, ἀπήντησεν ὁ φίλος μου· ἀλλὰ περίμενε μίαν στιγμὴν.

Λέγων ταῦτα, διηυθύνθη πρὸς τὸ δασύλλιον, τὸ ὁποῖον εὗρίσκετο ἐκεῖ πλησίον καὶ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε, κρατῶν μίαν βέργαν, τὴν ὁποίαν εἶχε κόψει. Τότε, πλησιάσας τὴν ὄχθην καὶ διευθύνας τὸ ἄκρον τῆς βέργας πρὸς τὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον τὴν προτεραίαν ὁ μικρὸς χωρικὸς ἤθελε νὰ κόψῃ, ὥθησεν ἐλαφρῶς τὸν μίσχον, διὰ ν' ἀναγκάσῃ τὸ ἄνθος νὰ βυθισθῇ.

— Κοίταξε τώρα, μοῦ εἶπε· βλέπεις πῶς συσφίγγονται τὰ πέταλα ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ὕδατος, ἐφ' ὅσον τὸ ἄνθος βυθίζεται . . Ἐφαρμόζονται τελείως τὸ ἓν μὲ τὸ ἄλλο, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχηματίζουσιν ἓν εἶδος θήκης, μίαν πυξίδα ἐπιμήκη καὶ κεκλεισμένην ἐρμητικῶς.

— Λαμπρά.

— Κοίταξε ακόμη. Τὸ ἄνθος ἐδυθίσθη ὅλως διόλου. Τὸ κρατῶ οὕτω ὀλίγας στιγμὰς, διὰ νὰ λάβῃ τὸν καιρὸν τὸ ὕδωρ νὰ εἰσχωρήσῃ... ἂν ἡμπορῇ τῷ ὄντι νὰ εἰσχωρήσῃ... Ἐπειτα τὸ ἐλευθερώνω, ἀποσύρων τὴν βέργαν. Κοίταξέ το.... Ἀναβαίνει, ἰδοῦ, φθάνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἐντελῶς κλειστόν. . . ἀλλὰ, μόλις προβάλλῃ ἀπὸ τὸ νερόν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ θήκη ἀνοίγει... ἀνοίγει... ἤνοιξεν ὀλωσδιόλου, βλέπεις, καὶ οὐδεμίᾳ σταγὼν εἰσῆλθεν ἐντός. Ἐμπορεῖς νὰ δεδαιωθῇς ὅτι ἡ γῆρις ἔμεινε στεγνή, ὅπως ἦτο καὶ πρῶτα, καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον της, καθὼς εἶπες πρὸ ὀλίγου, πρὸς σχηματισμὸν τῶν σπόρων, οἱ ὁποῖοι θὰ διακωλύσονται τὸ φυτόν... Δὲν εἶναι ἀπλούστατον;

— Ἀπλούστατον καὶ θαυμαστόν! ἀνέκραξα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ὁ δεξιώτερος τεχνίτης, ἔχων ἔστω αὐτὴν τὴν φύσιν ὡς πρότυπον, δὲν θὰ κατῴρθωνε νὰ κατασκευάσῃ παρόμοιον ἀριστοῦργημα. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὁ θεὸς δημιουργὸς τοῦ μηχανισμοῦ τούτου δὲν φοβεῖται τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν ἀνθρώπων!

— Ὅχι βέβαια!... Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον παρατηρήσει αὐτὸ πού σοῦ ἔδειξα σήμερον. Εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὰ νερά τοῦ Νείλου, φύεται ἓν εἶδος νυμφαίας, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται λωτός. Καὶ ὁ λωτός ἐπίσης ἀναφαίνεται καὶ κρύπτεται συγχρόνως μὲ τὸν ἥλιον. Οἱ Αἰγύπτιοι ἀφιέρωσαν τὸ ἄνθος τοῦτο εἰς τὸν ἥλιον, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευαν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ὁσίριδος, καθὼς καὶ εἰς τὴν γῆν, τὴν σύζυγον τοῦ ἡλίου, τὴν μεγάλην θεάν Ἰσιδα. Ἦτο λοιπὸν ὁ λωτός ἱερόν, θεῖον ἄνθος διὰ τοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους.

— Ἄνθος τόσον ὥραϊον καὶ ἔχον τοιαύτας θαυμασίας ιδιότητας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ καταπλήξῃ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶπα.

— Ἀλλὰ καὶ σήμερον, εἶπεν ὁ φίλος μου ὡς ἐν ἐπιλόγῳ, ὁ ἐξετάζων τὴν νυμφαίαν καταλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ θαυμασμοῦ καὶ ὁ νοῦς του αἵρεται αὐθορμήτως πρὸς τὸν Δημιουργὸν τῶν ἀνεκδιηγῆτων αὐτῶν θαυμασίων!

1902

Ἡ Δημήτηρ καὶ ἡ Περσεφόνη.

Γρηγορίου Ξενοπούλου.

Ἡ Δημήτηρ, ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ὠραία θεά, εἶχε μίαν κόρην, ἀκόμῃ ὠραιότεραν, τὴν Περσεφόνην.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ Περσεφόνη ἔπαιζε μὲ τὰς φίλας τῆς εἰς τὸν πρωινὸν λειμῶνα, δρέπουσα ἄνθη, ἔξαφνα ἤνοιξεν ἔμπρός τῆς ἡ γῆ, καὶ ἀπὸ τὸ χάσμα ἐξώρμησεν ἐντὸς ὀλοχρύσου ἄρματος ὁ Πλούτων, ὁ ὑποχθόνιος θεὸς τοῦ Ἄδου, ὁ ὁποῖος ἤρπασε διὰ τῆς βίας, ἀνθισταμένην καὶ φωνάζουσαν, τὴν ὠραίαν κόρην, καὶ τὴν ἀπήγαγεν εἰς τὰ σκοτεινά του βασιλεία, διὰ νὰ τὴν κάμῃ σύζυγόν του καὶ βασίλισσαν τῶν νεκρῶν.

Ἡ δυστυχὴς Δημήτηρ, ἀπολέσασα οὕτω τὴν μονάκριβὴν τῆς Περσεφόνην, ἔγινεν ἀπὸ τὴν λύπην τῆς ὡς τρελή. Ἐγκατέλειψε τὸν Ὀλύμπου καὶ περιῆλθεν ὅλην τὴν γῆν, ἀναζητοῦσα παντοῦ τὴν θυγατέρα τῆς. Κατέληξεν εἰς τὴν Ἐλευσίνα, μεταμορφωμένη εἰς γραῖαν, καὶ προσελήφθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως Κελεοῦ καὶ τῆς Μετανείρας, ὡς τροφὸς τοῦ μικροῦ των Δημοφῶντος.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε μάθει ἀπὸ τὸν Ἥλιον, αὐτόπτην μάρτυρα τῆς ἀπαγωγῆς, ὅτι ὁ Πλούτων εἶχεν ἄρπάσει τὴν θυγατέρα τῆς, καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς καὶ οἱ μεγάλοι θεοὶ ἐπεδοκίμαζαν τὸ πραξικόπημα τοῦ θεοῦ τοῦ Ἄδου καὶ ἐνέκριναν τὸν βίαιον γάμον του μὲ τὴν Περσεφόνην. Τοῦτο πρὸ πάντων ἐξώργισε τὴν μητέρα Δήμητρα, ἡ ὁποία κατεδικάζετο οὕτω νὰ στερῇται αἰωνίως τὴν κόρην τῆς, φυλακισμένην εἰς τὰ ὑποχθόνια βασιλεία. Καὶ ἐκήρυξε μῆνιν, καὶ ὠρκίσθη ἐκδίκησιν φοδερὰν. Εἰς τὴν Ἐλευσίνα, ἀναλαβοῦσα τὴν θεϊκὴν τῆς μορφήν, ἠνάγκασε τοὺς ἀνθρώπους νὰ τῆς κτίσουν ναόν (τὸν περίφημον ἐκεῖνον ναόν, ὅπου ἔκτοτε ἐτελοῦντο καὶ τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια). Ἐκεῖ δὲ καταφυγοῦσα καὶ λατρευομένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἡ ἔκουσία ἐξόριστος τοῦ Ὀλύμπου ἠπειλεῖ ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπε πλέον εἰς τὴν γῆν ν' ἀποδώσῃ κανένα καρπόν, εἰ δὲν ἐπανεβλέπε τὴν ἀγαπημένην τῆς Περσεφόνην.

Ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ τὰ ἐχρειάσθησαν. Τί θὰ ἐγίνοντο

οἱ ἄνθρωποι—καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ—ἐὰν ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν ἐξουσιάζει ἡ Δημήτηρ, δὲν ἀπέδιδε πλέον καρπούς; . . . Καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸν Ἄδην ὡς μεσίτην τὸν Ἑρμῆν, διὰ νὰ πείσῃ τὸν Πλούτωνα ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν μητέρα τῆς τὴν Περσεφόνην.

Ὁ Πλούτων, ἀναγνωρίσας καὶ αὐτὸς ὅτι τὸ ἀπειλούμενον κακὸν ἦτο τῷ ὄντι μέγα, ἐπείσθη καὶ ἔδωκε, εἰς τὴν Περσεφόνην τὴν ἄδειαν ν' ἀναβῇ. Πρὸ τούτου ὁμως τὴν ἠνάγκασε νὰ φάγῃ καρπὸν ροιᾶς, ὁ ὁποῖος θὰ τὴν ἔκαμνε νὰ μὴ τὸν λησμονήσῃ. Οὕτως ἡ Περσεφόνη ἀνῆλθεν ἀπὸ τὰ ζοφώδη ὑποχθόνια εἰς τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ πρὸς τὴν μητέρα τῆς.

Φαντασθῆτε πλέον τὴν χαρὰν τῆς Δήμητρος! Ἀμέσως τῆς ἐπέρασεν ὁ θυμὸς, ἀμέσως διέταξε τὴν γῆν νὰ καλυφθῇ μὲ ἄνθη καὶ μὲ καρπούς, καὶ ἀφοῦ, εὐγνωμονοῦσα τοὺς Ἑλευσινίους διὰ τὴν λατρείαν των καὶ τὴν συνδρομὴν των, τοὺς ἐδίδαξεν ὅλα τῆς γεωργίας τὰ μυστήρια, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Ὀλύμπον μετὰ τῆς ἐπίσης εὐτυχοῦς Περσεφόνης.

Ναί, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ μείνῃ ἡ Περσεφόνη αἰωνίως μαζί τῆς! . . . Ὁ καρπὸς τῆς ροιᾶς εἶχε θαυματουργήσει καὶ ἡ βασίλισσα τοῦ Ἄδου ἤρχισε πάλιν νὰ ποθῇ τὸν Πλούτωνα τῆς. . . Καὶ τότε ἐγένεν ἓνας συμδιδασμός. Ἀπεφασίσθη δηλαδὴ καὶ συνωμολογήθη μετὰ τῶν θεῶν καὶ τῆς Δήμητρος, ὅτι ἡ Περσεφόνη μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου θὰ ἔμενε πλησίον τῆς μητρὸς τῆς, εἰς τὸν Ὀλύμπον, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ πλησίον τοῦ συζύγου τῆς, εἰς τὸν Ἄδην.

Ἀπὸ τότε ἡ συνθήκη, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, τηρεῖται πιστῶς.

Ἡ Περσεφόνη, ἐδηγούμενη ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, καταβαίνει εἰς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην. Καὶ πάλιν, ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἀνέρχεται εἰς τὸ φῶς καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν μητέρα τῆς. Τότε ἡ γῆ καλύπτεται μὲ ἄνθη καὶ μὲ καρπούς, καὶ χαίρεται τὴν μεγάλην τῆς Δήμητρος χαρὰν.

Ἀργότερα πάλιν τὰ ἄνθη μαραίνονται καὶ οἱ καρποὶ ἐξαφανίζονται. Ἡ Περσεφόνη, αἰωνία νοσταλγὸς τοῦ σκότους, ἐπιστρέφει εἰς τὸν Ἄδην τῆς, καὶ ἡ Δημήτηρ λυπεῖται καὶ κλαίει, καὶ ἡ γῆ ὅλη συμμερίζεται τὴν λύπην τῆς καὶ καλύπτεται ἀπὸ

στρώμα χιόνος, και ἐρημοῦται, και ἀσχημίζει, ἕως οὗτου ἀναβῇ
πάλιν ἡ Περσεφόνη, νοσταλγὸς τῶρα τοῦ φωτός, φέρουσα νέα
ἄνθη και νέους καρπούς.

Ἡ Περσεφόνη εἶναι ἡ καλὴ ὥρα τοῦ ἔτους, ἡ ἀνοιξὶς και τὸ
θέρος. Τὸ φθινόπωρον και τὸν χειμῶνα φεύγει ἀπὸ τὸ πρόσωπον
τῆς γῆς και χάνεται εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνος· ἀλλὰ διὰ νὰ
ἐπιστρέψῃ και πάλιν και νὰ προκαλέσῃ τὴν χαρὰν τῆς μητρὸς
της, ἡ ὁποία στολίζει τὴν γῆν μὲ δλα της τὰ δῶρα.

1908

Κόρη και σύζυγος.

Ἀρσινόης Παπαδοπούλου.

Ἐβασίλευέ ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδας, δμῶ-
νυμος τοῦ ἀθανάτου στρατηγοῦ τῶν ἐν Θερμοπύλαις πεσόντων
τριακοσίων Σπαρτιατῶν· εἶχε δὲ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Χειλω-
νίδα· ταύτην ὑπάνδρευσε μετὰ τοῦ Κλεομρότου, ὅστις κατήγετο
και αὐτὸς ἐξ ἐπιφανοῦς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Ἄλλ' ὁ Κλεομρότος ἦτο ἀνθρωπος σκληρὸς και δοξομανής,
ὥστε κατῴρθωσε ν' ἀποστερήσῃ τὸν πενθερόν του τοῦ βασιλικοῦ
ἀξιώματος, ν' ἀνέλθῃ δὲ αὐτὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς Σπάρτης. Ὁ
Λεωνίδας τότε, φοβηθεὶς τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέ-
φυγεν ἱκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοίχου Ἀθηνᾶς.

Ἡ Χειλωνὶς ἦτο ἀπαρηγόρητος διὰ τὴν συμφορὰν τοῦ πατρὸς
της· ὡς κόρη φιλόστοργος δὲν ἠδύνατο ν' ἀπολαύῃ τῆς δόξης τοῦ
νὰ εἶναι βασίλισσα· διὰ τοῦτο ἐγκατέλιπε τὰ ἀνάκτορα τοῦ συ-
ζύγου της, ἐνεδύθη πένθιμα και ἔτρεξεν εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ παρα-
μυθήσῃ τὸν γέροντα πατέρα της και νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυ-
χίαν του.

Ὅταν δὲ ὁ Κλεομρότος ἠνάγκασε τὸν ἔκπτωτον βασιλέα νὰ
φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ Χειλωνὶς δὲν ἐδίστασεν
οὐδὲ τότε ν' ἀκολουθήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν.

Ἄλλ' αἱ περιστάσεις δὲν ἤργησαν νὰ μεταβληθοῦν· μετὰ τινα

χρόνον οἱ φίλοι τοῦ Λεωνίδου κατώρθωσαν ν' ἀνακηρύξουν αὐτὸν πάλιν βασιλέα καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν Σπάρτην· τότε ὁ Κλεόμβροτος, φεύγων τὴν ἐκδίκησιν τοῦ πενθεροῦ του, ἔσπευσε νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὸς καταφύγιον εἰς ναόν· κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας, ἔδραμεν ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

Ὅποια ὁμῶς ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του καὶ ἡ ἐκπληξίς ὄλων τῶν Σπαρτιατῶν, τῶν συνοδευόντων αὐτόν, ὅταν εὗρον εἰς τὸν ναὸν τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσαν πάλιν καὶ κλαίουσαν· παρεμύθει τῶρα τὸν σύζυγόν της, ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὰ δύο τῆς τέκνα. Ἦρχισε δὲ νὰ παρακαλῇ τὸν πατέρα της νὰ φεισθῇ τῆς ζωῆς τοῦ Κλεομβρότου.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ἔμεινεν ἄκαμπτος· αὐτὴν μὲν παρεκάλει νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ ἀνάκτορα, διὰ ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτὴν τιμὰς καὶ περιποιήσεις, εἰς δὲ τὸν Κλεόμβροτον ἐπέβαλε ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως μακρὰν τῆς Σπάρτης.

Ἄλλ' ἡ Χειλωνὶς δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ τότε μὲ ποῖον ἐκ τῶν δύο ὤφειλε νὰ ὑπάγῃ· μὲ τὸν πατέρα της ἢ μὲ τὸν σύζυγόν της. Λαβοῦσα τὸ ἓν τῶν τέκνων της εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἔδωκε τὸ ἄλλο εἰς τὸν σύζυγόν της καὶ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ. Ἦτο βαθύτατα τεθλιμμένη, διότι ἔμελλε πάλιν νὰ ὑποστῇ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ἐξορίας, νὰ ζήσῃ δὲ μακρὰν ὄλων τῶν ἰδικῶν της καὶ τῆς πατρίδος της· ἄλλ' ἀνεκούφιζεν αὐτὴν ἡ σκέψις, ὅτι ἤθελεν ἀποδῆ τὸ στήριγμα καὶ ἡ παραμυθία τοῦ συζύγου της. Διὰ τοῦτο μὲ βῆμα σταθερόν, χωρὶς νὰ κλονισθῇ εἰς τὴν ἀπόφασίν της ἀπὸ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρὸς της, ἀνεχώρησε καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐξορίαν.

1894.

Ἡ ἔχιδνα καὶ ὁ πονηρὸς αὐτῆς ἐχθρὸς.

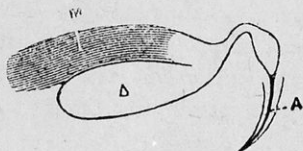
Ἀρσινόης Παπαδοπούλου.

— Ζῶα καθ' ἑαυτὸ θανατηφόρα δὲν ἔχομεν εὐτυχῶς εἰς τὰ κλίματά μας εἰμὴ μόνον τὴν ἔχιδναν, εἶπεν ἡ κυρία Καλλιόπη εἰς τὴν κόρην της Χαρίκλειαν.

— Προξενεῖ θάνατον τὸ δῆγμα τῆς ἐχίδνης ; ἠρώτησεν ἡ μικρά.
— Ναί· εἶδον εἰς τὴν νῆσον Σκίαθον γυναῖκα ν' ἀποθάνῃ μετὰ
ὀκτῶ ὥρας, ἀφοῦ ἔδωξεν αὐτὴν ἡ ἐχίδνα, διότι δὲν ἔλαβε τὰ προ-
φυλακτικὰ μέτρα ἀμέσως.

— Κάμνει λοιπὸν μεγάλην πληγὴν ἡ ἐχίδνα ;

— Ὅχι· ἀπ' ἐναντίας ἀφίνει εἰς τὸ δέρμα δύο μικρότατα στίγ-
ματα ὡς κεντήματα βελόνης· ἀλλ' εἶναι κοῖλοι οἱ δύο ἀγκυλωτοὶ

Σχῆμα δεικνύον τὸν ὀδόντα
τῆς ἐχίδνης.

Δ ὁ ἀδὴν μετὰ τοῦ ἀγωγοῦ
πρὸς τὸν ὀδόντα. Α δηλητη-
ριώδης ὀχετὸς ἐντὸς τοῦ ὀ-
δόντος. Μ ὁ μῦς ὁ συμπιέζων
τὸν ἀδὴνα.

ὀδόντες τῆς καὶ εἰσάγουν εἰς τὸ αἷμα
δηλητήριον φοβερόν· τὸ δηλητήριον
αὐτὸ παρασκευάζεται ἐντὸς μικρῶν
ἀδένων, μικρῶν θυλακίων δηλαδὴ, οἵ-
τινες εὐρίσκονται εἰς τὴν βάσιν ἐκά-
στου ὀδόντος· ἐνῶ λοιπὸν ἡ ἐχίδνα δά-
κνει, εἰς μῦς εὐρισκόμενος ἄνωθεν τοῦ
ἀδένος πιέζει αὐτὸν καὶ τὸ δηλητή-
ριον ρέει διὰ τοῦ κοίλου ὀδόντος ἐν-
τὸς τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἐνόμιζον, ὅτι τὸ δηλητήριον
τὸ ἔχει εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς, παρετήρησεν ἡ μικρά· εἶδον ἐχίδναν
ζωγραφισμένην· πόσον φοβερά εἶναι ἡ γλῶσσά τῆς ! Φαίνεται
ὡς νὰ τὴν ἔκοψέ τις μετὰ τὴν ψαλίδα εἰς δύο μυτερὰς λεπίδας.

— Ναί· ἔχει τῷ ὄντι ἰδιάζουσαν κατασκευὴν ἡ γλῶσσά τῆς, ἀλλ'
εἶναι ἀβλαβής· τὸ δηλητήριον, ὅπως σοὶ εἶπον, χύνεται διὰ τῶν
ὀδόντων τῆς.

— Κι' ἐκεῖνα τὰ μάτια τῆς ! Φαίνεται τόσον κακὴ ἡ ἐχίδνα
ἀπὸ τὰ μάτια τῆς !

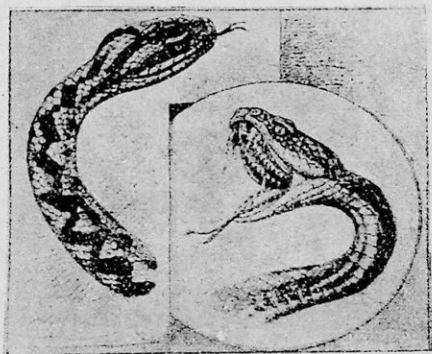
— Τὰ μάτια τῆς πραγματικῶς εἶναι φοβερά, ὅταν ἰδίως τὰ προ-
σηλώνῃ ἐπὶ τῶν μικρῶν πτηνῶν καὶ τὰ κάμνῃ νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ
δένδρον διὰ νὰ τὰ καταφάγῃ.

— Ἄλλ' αὐτὰ ἔχουν πτέρυγας, καὶ ἐκεῖνη δὲν ἔχει οὔτε πόδας·
διατί δὲν φεύγουν τὰ ἀνόητα, ἀλλὰ στέκονται καὶ τὰ τρώγει ;

— Διότι δὲν γνωρίζουν τὸν κίνδυνον. Ἀλλά, καὶ ἐὰν ἦτο δυνα-
τὸν νὰ ὁμιλήσῃ τις εἰς τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτά :
«προφυλαχθῆτε ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς ἐχίδνης, μὴ τοὺς κοιτά-
ξετε, φύγετε», νομίζεις ὅτι θὰ ἤκουον ; Μήπως ἀκούουν τὰ μικρὰ

παιδιά πάντοτε, όταν τὰ συμβουλευούν οἱ μεγαλύτεροί των; Τὰ πτηνὰ λοιπόν, ἐνῷ χαρούμενα πετοῦν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, αἰφνης βλέπουν κάτω τοὺς δύο ἐκείνους λάμποντας ὀφθαλμοὺς καὶ θαμβώνονται· ἐκλαμβάνουν αὐτούς, τίς οἶδεν, ὡς κατὶ ὥρατον καὶ ἔκτακτον! Στέκονται λοιπόν μὲ περιέργειαν καὶ παρατηροῦν αὐτούς. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ ἔχιδνα προσηλώνει τὸ βλέμμα της ἐπ' αὐτῶν, ἐκείνα καταλαμβάνονται ἀπὸ ζάλην. Ἀνορθοῦται τότε ἡ ἀπειλητι-

κῶς πρὸς αὐτὰ τὸ φοβερόν ζῷον, ἀπλώνει πρὸς τὰ ἔξω τὴν γλῶσσαν του ὡς λόγχην διπλὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξακοντίζουν φλόγας. Αἰσθάνονται ἑξαφνα τότε τὸν κίνδυνον τὰ ἀτυχῇ πτηνά, καὶ ζητοῦν νὰ φύγουν, ἀλλ' εἶναι πλέον ἀργά· τὰ ἔχει πλέον νάρκώσει μὲ τὸ βλέμμα της ἡ ἔχιδνα. Ματαίως ἀγωνίζονται νὰ πετάξουν· αἱ πτέρυγές των καταπίπτουν βαρεῖται καὶ οἱ πό-

Κεφαλὴ μετὰ μέρους τοῦ κορμοῦ ἐχίδνης
μὲ κλειστὸν καὶ ἀνοικτὸν τὸ στόμα.

δες των μένουν ἀκίνητοι, ὡς νὰ προσήλωσέ τις αὐτοὺς στερεῶς ἐπὶ τοῦ κλάδου, ἡ δὲ ἔχιδνα πάντοτε κρατεῖ ἐπάνω εἰς αὐτὰ καρφωμένον τὸ βλέμμα. Ἐπὶ τέλους κατορθώνουν νὰ συγκεντρώσουν τὰς δυνάμεις των, ἀπλώνουν τὰ πτερὰ των, ἀλλ' ἐνῷ ζητοῦν νὰ φύγουν μακράν, πίπτουν κάτω πλησίον της, καὶ τότε ἡ ἔχιδνα τὰ συλλαμβάνει καὶ τὰ κατατρώγει.

— Ὡ τὰ καημένα!...

Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι, μητέρα, ὅσους δαγκάνει ἡ ἔχιδνα, δὲν σώζονται ποτέ;

— Σώζονται, ἀν ληφθῶν ἐγκαίρως τὰ προληπτικὰ μέτρα· πρέπει νὰ σφίγῃ κανεὶς ἀμέσως δυνατὰ τὴν πληγὴν, διὰ νὰ ἐξέλθῃ αἷμα· ὅσον περισσότερον αἷμα ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς, τόσον τὸ καλύτερον

ἔπειτα πρέπει νὰ δέσῃ τις σφιγκτὰ τὴν πληγὴν, ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, καὶ νὰ καυτηριάσῃ καλὰ τὸ μέρος μὲ πυρωμένον σίδηρον.

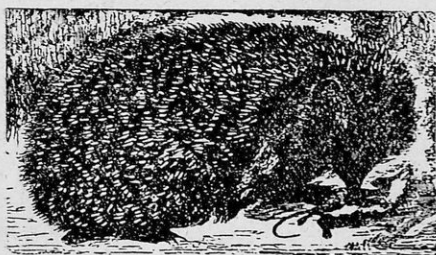
— Ὑπάρχουν πολλοὶ ἐχίδναι εἰς τὴν Ἑλλάδα

— Ὑπάρχουν, ἀλλ' ὑπάρχει ἐπίσης καὶ μικρὸς τις φίλος, ὅστις μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ πολλὰς ἐξ αὐτῶν κατ' ἔτος.

— Ποῖος εἶναι ὁ φίλος αὐτός;

— Εἶναι ὁ ἀκανθόχοιρος, τοῦ ὁποίου τὴν ὠφελιμότητα παραγνωρίζουν οἱ χωρικοὶ μας. Ὅταν συλλαμβάνουν αὐτόν, τὸν ἀναγκάζουν νὰ χορεύῃ εἰς τὰ ταψία καὶ νομίζουν ὅτι τὸ ἀτυχὲς ζῷον πηδᾷ διὰ νὰ τοὺς διασκεδάσῃ, ἐνῷ πράγματι εἶναι δι' αὐτὸ βάσανος τὸ πῆδημα ἐκεῖνο.

— Ἀλλὰ πῶς συλλαμβάνει τὰς τρομερὰς ἐχίδνας τὸ μικρὸν ζῷον; Αὐτὸ φαίνεται ὅτι φοβεῖται ὅλον τὸν κόσμον καί, ἅμα πλησιάζῃ τις εἰς αὐτό, μαζεύεται καὶ γίνεται ὅλον μίᾳ σφαίρᾳ.

Ἀκανθόχοιρος.

— Ἰσὶα ἰσὶα αὐτὸ ἀποδεικνύει μὲ πόσῃ σοφίᾳ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς ἃ τὰ πλάσματά του· κατεσκεύασεν ἕκαστον συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνάγκας του· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀκανθόχοιρος ἐπροικίσθη θαυμασίως. Τὸ μικρὸν τοῦτο ζῷον τρέφεται μὲ ἔντομα, σκώληκας, μύς, ὥστε ἀπαλλάσσει ἕνεκα τούτου

τοὺς γεωργοὺς μας ἀπὸ πολλοὺς ἐχθροὺς καταστρεπτικούς· ἀλλ' ὁ ἀκανθόχοιρος, ἂν καὶ συνήθως τρέφεται μὲ τὰ ἀνωτέρω ζῷα, τρώγει μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν τὰς ἐχίδνας, ὅταν εὐρίσκη.

— Ἀλλ' εἶμαι περιεργὸς νὰ μάθω πῶς τὰς συλλαμβάνει.

— Καὶ δὲν ἔχεις ἄδικον· πραγματικῶς τοῦτο εἶναι περιεργότατον· αἱ ἐχίδναι κρύπτονται ἐντὸς τῶν χόρτων καὶ τῶν χαμηλῶν κλάδων, ἀλλ' ἐξέρχονται, ὅταν εἶναι ὁ ἥλιος, διὰ νὰ θερμανθοῦν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας του. Συνηθίζουσιν τότε νὰ τυλίσσουν κυ-

κλωτερώς τὸ σῶμα των, ἀλλ' ἀφίνουν ἔξω τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς των. Ὁ ἀκανθόχοιρος καιροφυλακτεῖ καὶ προχωρεῖ ἐπιφυλακτικῶς· ὅταν δὲ πλησιάσῃ, ἀρπάζει ταχέως τὸ ἄκρον ἐκεῖνο τῆς οὐρᾶς καὶ σφίγγει αὐτὸ διὰ τῶν ὀδόντων του, συγχρόνως δὲ καὶ συσφαιροῦται, γίνεται δηλαδὴ ὡς μία σφαῖρα, καὶ εἶναι περιτριγυρισμένη αὕτη ὀλη ἀπὸ ἀκάνθας αἰχμηράς. Ἡ ἐχιδνα ἐξυπνᾷ ἀπὸ τὸν πόνον καὶ ὀρμᾷ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ δὲν ἀπαντᾷ εἰμὴ ἀκάνθας· ὠργισμένη τότε κτυπᾷ ἐπάνω των, ἀλλὰ πληγώνεται, καὶ τὸ αἷμα τῆς ρέει ἄφθονον. Εἰς μάτην προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀφόρητον ἐκείνην παγίδα· ἄλλο δὲν ἔχει καταφύγιον παρὰ τὸ τρέξιμον· ἀλλ' ὁ ἀκανθόχοιρος εἶναι γενναῖος· ἀφίνεται νὰ τὸν παρὰσύρῃ εἰς τὸν ὀρμητικὸν δρόμον τῆς ἡ ἐχιδνα ὅπου θέλει, ἐξακολουθεῖ ὅμως πάντοτε νὰ δάκνῃ σφιγκτὰ τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς τῆς. Ἡ ἐχιδνα, μὴ δυναμένη ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸν πόνον, σταματᾷ πάλιν καὶ ὀρμᾷ ἐναντίον του, ἀλλ' ἀνωφελῶς, διότι αἱ ἀκάνθαι τοῦ μικροῦ ἐκείνου ζῴου εἰσδύουν βαθέως εἰς τὰς σάρκας τῆς· ἐπειδὴ δὲ τὸ αἷμα ρέει ἀδιακόπως, ἐξαντλεῖται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, ὅταν δὲ ἀπολέσῃ ἐντελῶς τὰς δυνάμεις τῆς, τότε ὁ ἀκανθόχοιρος ἀναλαμβάνει τὸ σχῆμα του καὶ τὴν τρώγει μὲ τὴν ἀνέσιν του.

— Ἀλλὰ πῶς δὲν βλάπτεται ὁ ἀκανθόχοιρος, ἀφοῦ τρώγει ζῶον τόσον δηλητηριῶδες ;

— Αὐτὸ εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ· οἱ σοφοὶ οἱ καταγινόμενοι εἰς τὴν μελέτην τῆς φύσεως ἐδοκίμασαν νὰ τὸν ἐμβολιάσουν μὲ καθαρὸν δηλητήριον ἐχίδνης, ἀλλὰ δὲν ἔπαθε τίποτε· ἀπ' ἐναντίας ἔμεινεν ὑγιέστατος.

Ἐν ὅχι μόνον δὲ προτιμᾷ ἀπὸ ὅλας τὰς τροφάς του τὰς ἐχίδνας, ἀλλὰ διδάσκει καὶ εἰς τὰ τέκνα του πῶς νὰ συλλαμβάνουν αὐτάς. Εἶναι δὲ ζῶον πολὺ φιλόστοργον ὁ ἀκανθόχοιρος καὶ μεριμνᾷ περὶ τῶν τέκνων του μὲ νοημοσύνην.

— Ἦκουσα ὅτι τρώγει τὰ σταφύλια ἀπὸ τὰς ἀμπέλους, καὶ δι' αὐτὸ τὸν συλλαμβάνουν οἱ χωρικοί.

— Κάμνουν κάκιστα νὰ τὸν συλλαμβάνουν, διότι δὲν ἠξεύρουν πόσον πολὺτιμος φίλος των εἶναι· πιθανὸν νὰ ἀρέσκῃ ἐνίοτε εἰς αὐτὸν νὰ φέρῃ καὶ ὀλίγας σταφυλάς εἰς τὰ τέκνα του ὡς ἐπιδόρπιον,

ἀλλ' ὀλίγαι ῥᾶγες σταφυλῆς δὲν εἶναι ζημία μεγάλη εἰς τὰς ἀμπέλους, ἐνῶ εἰς τὸν μικρόν¹ μας φίλον τὸν ἀκανθόχοιρον εἶναι ἀμοιρῶς δικαιοσύνη διὰ τὸ φοβερόν κυνήγιον, τὸ ὁποῖον κάμνει εἰς τὰς ἐχίδνας.

— Ἀλλὰ πῶς μεταφέρει τὰ σταφύλια εἰς τὰ τέκνα του;

— Καὶ αὐτὸ εἶναι σοφόν· τινάσσει τὸ κλῆμα διὰ νὰ πέσουν αἱ ῥᾶγες, κατόπιν δὲ κυλίσταται κατὰ γῆς, καὶ εἰσέρχονται τότε αὗται εἰς τὰς ἀκάνθας του. Οὕτω δὲ φορτωμένος μεταβαίνει εἰς τὴν φωλεάν του.

1894.

Μία ὥραία στιγμή τῆς ζωῆς τῶν ἐντόμων.

Ἀρσινόης Παπαδοπούλου.

Ἐν ἐκ τῶν ὠραιότατων φαινομένων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει εἰς τὸν παρατηρητὴν τῆς φύσεως ὁ βίος τῶν ἐντόμων, εἶναι ἡ στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν ταῦτα μεταμορφοῦνται ἀπὸ χρυσαλλίδα εἰς ψυχὴν, εἰς πτερωτὸν δηλαδὴ ζῴον.

Ὡς γνωστόν, πλεῖστα ἔντομα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ λεπιδόπτερα (αἱ πεταλοῦσαι), πρὶν ἢ λάβουν τὸ ὀριστικόν των σχῆμα, διέρχονται διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων μεταμορφώσεων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι σκώληκες μικρότατοι, οἵτινες αὐξάνουν βαθμηδὸν καὶ γίνονται κάμπαι· ἀφοῦ ὅμως φθάσουν εἰς τὴν μεγαλυτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, τότε παύουν αἰφνης νὰ τρώγουν, ἐξασθενοῦν καὶ ἀποναρκοῦνται. Πολλὰ καταφεύγουν ἐντὸς τῶν φύλλων, ἢ ἐντὸς τῶν ἀνθέων, ζητοῦσαι ἄσυλον, ἄλλαι κατασκευάζουν εἶδος βόμβυκος (κουκουλίου), ἀπὸ ἐκεῖ δέ, ἀφοῦ διέλθουν διὰ διαφόρων μετασχηματισμῶν ἐξέρχονται τέλος μεταμορφωμένοι εἰς ψυχὰς (πεταλούδας)· τὴν τελευταίαν ταύτην μεταμόρφωσιν πρόκειται νὰ περιγράψωμεν.

Συμβαίνει αὕτη συνήθως κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὥς ἂν αἱ εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τοῦ φωστῆρος, τοῦ ζωογονοῦντος τὴν φύσιν, δίδουν εἰς τὸ ἀσθενὲς ἐκεῖνο πλάσμα τὴν δύναμιν ν' ἀνοίξῃ τὰς πύλας τοῦ τάφου του.

Ἡ μεμβράνα, ἥτις περιβάλλει ὡς νεκρικὸν σάβανον τὴν ὑπνώτουσαν χρυσαλλίδα, διαρρήγνυται τότε πρὸς τὸ μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ μετὰ μακρὰν ἀγωνίαν τὸ ἔντομον κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ εὐρύνη τὸ ἀνοιγμὰ τῆς εἰρκτῆς του καὶ νὰ ἐξέλθῃ· ἄμορφον τότε ζῳῦριον φαίνεται προσκεκολλημένον ἐπὶ τοῦ βόμδουκος· εἶναι κάθυγρον καὶ ἐξησθενημένον, διότι αἱ προσπάθειαι, τὰς ὁποίας κατέβαλεν, ὥπως ἐλευθερωθῇ, ἔχουν ἐξαντλήσει τὰς δυνάμεις του.

Μένει ἐπὶ πολὺ ἀκίνητον, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἀρχίζει νὰ ζωογονῇται· ἐκτείνει δειλῶς τὰς δύο κεραίαις, αἵτινες εἶναι ἐκατέρωθεν τῶν ὀφθαλμῶν του. Τὰ δύο ἐκεῖνα εὐκίνητα λεπτοφυέστατα ὄργανα εἶναι λίαν εὐαίσθητα καὶ χρησιμεύουν εἰς τὰ ἔντομα καὶ ὡς σφραγνικὰ ὄργανα καὶ ὡς ἀκουστικά· ζητεῖ λοιπὸν δι' αὐτῶν νὰ ἐξετάσῃ τὸν ἀέρα, τὸ ἄγνωστον ἐκεῖνο στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον μέλει νὰ διασχίσῃ.

Οἱ λεπτότατοι πόδες του, οὔτινες μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἦσαν συνεσπειραμένοι ὑπὸ τὴν κοιλίαν, ἀπλῶνται τώρα καὶ ἐπ' αὐτῶν στηριζόμενον ἀρχίζει νὰ περιπατῇ· περιπατεῖ βραδέως καὶ μὲ δισταγμὸν γύρω τοῦ θραυσμένου βόμδουκος του, ὡς νὰ φοβῇται ἢ ὡς νὰ λυπῇται ν' ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὸ σαθρὸν ἐκεῖνο περικάλυμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπὶ τόσον καιρὸν ἐκρατεῖτο δέσμιον!

Ἀπὸ τὰ δύο πλευρά του κρέμονται δύο βαρεῖς καὶ ἀκίνητοι ὄγκοι· εἶναι αὐτοὶ αἱ μεμβράναι, αἱ ὁποῖαι μέλλουν ν' ἀναπτυχθοῦν μετ' ὀλίγον εἰς λαμπράς καὶ κανονικωτάτας πτέρυγας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν φαίνονται τὰ ὠραῖα αὐτῶν ποικίλματα.

Ἐν τούτοις ἀρχίζει τὸ ἔντομον νὰ ἀναπνέῃ, ὁ δὲ ἄηρ εἰσχωρῶν ἐντὸς τοῦ σώματός του ἐξογκώνει αὐτό· εἰς τὸ σῶμα τῶν ἐντόμων· ὁ ἄηρ δὲν εἰσέρχεται μόνον διὰ τοῦ στόματος· εἰς αὐτὰ εἰσέρχεται πρὸ πάντων δι' ὕλης αὐτῶν τῆς ἐπιφανείας· διότι ὑπάρχουν ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν ἐντόμων διεσπαρμένα μικρὰ στίγματα, τὰ δὲ στίγματα αὐτὰ οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰμὴ ὀπαί, δηλαδὴ ἀνοιγμὰτα λεπτοτάτων σωλήνων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄηρ κυκλοφορεῖ ἐντὸς ὅλου τοῦ σώματός των. Δι' αὐτὸ εἶναι καὶ τόσον ἐλαφρὰ τὰ ἔντομα. Ὁ ἄηρ λοιπὸν φθάνει παντοῦ μέσα εἰς τὰς πτέρυγας δι'

ἀπείρων καὶ λεπτοτάτων νευροειδῶν διακλαδώσεων· τότε αἱ δύο ἐκείναι μεμβράναι ἀρχίζουσιν νὰ κινῶνται μὲ ταχύτητα ἐκπληκτικὴν ὥς νὰ ἦσαν δύο δονούμεναι χορδαί· τὸ ἔντομον στρέφει αὐτὰς πρὸς τὸν ἄερα καὶ πρὸς τὸν ἥλιον ζητοῦν ν' ἀποβάλλῃ τὴν ὑγρασίαν, ἣτις καθιστᾷ ταύτας βαρείας.

Καθόσον εἰσχωρεῖ ὁ ἄηρ ἐντὸς αὐτῶν γίνονται αὐταὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐλαφρότεραι· τὰ ὠραῖα αὐτῶν ποικίλματα διακρίνονται τῶρα ἐν ὅλῃ τῇ θαυμαστῇ αὐτῶν κανονικότητι· κηλίδες, στίγματα διαφόρων σχημάτων, γραμμαὶ κυματοεῖδεις, κύκλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι φαίνονται ὥς νὰ ἐξωγραφηθήθωσαν ἐκεῖ ὑπὸ χειρὸς ἀοράτου. Ἐξακολουθοῦν δὲ ν' ἀπλώνωνται ὁλονὲν αἱ πτέρυγες, μέχρις οὗ εἰσδύσῃ ὁ ἄηρ καὶ εἰς τὰς τελευταίας αὐτῶν ἄκρας, τότε δὲ πλέον λαμβάνουν τὸ ὀριστικὸν αὐτῶν σχῆμα.

Ἀλλὰ μετὰ τόσους ἀγῶνας τὸ ἔντομον ἐξαντλεῖται πάλιν, οἱ πόδες του καταπίπτουν καὶ μένει ἀκίνητον.

Ἐν τούτοις αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου θερμαίνουν αὐτὸ βαθμηδὸν καὶ τὸ ἀναζωογονοῦν· αἰφνης πόθος ἰσχυρὸς καταλαμβάνει τὴν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ναρκωμένην πεταλοῦδαν· ἀπλώνει τὰς πτέρυγὰς τῆς καὶ ζητεῖ νὰ πετάξῃ· ὁ ἄηρ ἐκτείνεται πρὸ τῶν ἐκπεπληγμένων ὀφθαλμῶν τῆς ὥς πέλαγος ἀτελείωτον· ἀλλὰ δὲν φοβεῖται πλέον καὶ ὁρμᾷ ἐντὸς αὐτοῦ ἀποφασιστικῶς.

Αἱ ποικιλόχρωμοι πτέρυγές τῆς πλήττουν κανονικῶς τὰς ἐκτάσεις, ὁ δὲ ἄηρ, ἐπειδὴ αὐταὶ τὸν πιέζουν, ἀντενεργεῖ καὶ τὰς ὑποθαστάζει· τὸ ἀγνωστον ἐκεῖνο στοιχεῖον τὸ κατέκτησε πλέον ἢ πεταλοῦδα, καὶ προχωρεῖ ἀμέριμνος, προχωρεῖ τολμηρά. Ἀφήνουσα δὲ μετ' ὀλίγον κάτω αὐτῆς τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας πρὸ ὀλίγου εἶρπεν ὥς ταπεινὸς σκώληξ, μεριμνῶν μὲ κόπον περὶ τῆς τροφῆς του, πετᾷ τῶρα ἐλαφρά, ὥς ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου· ὑψοῦται ὑπεράνω τῆς χλόης, ὑπεράνω τῶν ἀνθέων, ὑπεράνω τῶν δένδρων καὶ κρατοῦσα ἡπλωμένας τὰς πτέρυγὰς τῆς αἰωρεῖται, αἰωρεῖται πάντοτε ἐντὸς ὠκεανοῦ φωτός!

Ὅλα, ὁ ἄηρ, ἡ θερμότης, αἱ ἐνώπιον αὐτῆς ἀπέραντοι ἐκτάσεις, ἐμπνέουν εἰς τὸ εὐτυχὲς καὶ χαριτωμένον ἐκεῖνο πλάσμα ἀγαλλίασιν ἀνέκφραστον!

1894

Νοσταλγία.

Ἀναστασίου Πεζοπόρου.

Ἐβαδίζομεν εἰς τὰ ἀμπέλια τῶν Καλυβίων* τοῦ Κουβαρά. Πολλὰ κλήματα εἶχαν ξελακκωθῇ καὶ ὁ δρόμος μας εἶχε ζίκ-ζάκ* ἕως ἔτου νὰ εὐρωμεν μονοπάτι. Ἦτο καλὴ χειμερινὴ πρωία. Ὁλίγοι ὕδρατμοὶ ὑπῆρχον εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν βουνῶν, αἱ ὁποῖαι ἐφαίνοντο ὥσάν νὰ εἶχαν κοσμηθῇ μὲ κυανᾶς ταινίας.

Μίαν στιγμὴν εἶδομεν γρηοῦλαν σχυμμένην εἰς τὴν γῆν. Λάχανα ἐμάζεψε. Ἡ αἰωνία χειμερινὴ εἰκὼν εἰς τὰ χωράφια. Ἐκρατοῦσε σουγιᾶν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα τῆς καί, σκυρτὰ βαδίζουσα, ἐξερρίζωνε χόρτα. Κάθε λαχανικὸν τὸ ἐτίναζεν ἀπὸ τὰ χώματα καὶ τὸ ἔθετε εἰς τὴν ἀναδιπλωμένην ποδιὰν τῆς, ἥτις ἀπετέλει σάκκον.

— Καλημέρα, κυρά ! τῆς εἶπαμεν, καθὼς ἐπεράσαμεν πλησίον τῆς.

Ἀνεσήκωσε τὸν κορμὸν τῆς καὶ μᾶς ἐκοίταξε. Θὰ ἦτο ἐβδομήντα ἐτῶν, μικρόσωμος καὶ λεπτή. Δέξιν ὁμῶς δὲν εἶπαν τὰ ρικινὰ χεῖλη τῆς.

Καὶ πάλιν τὴν ἐκαλημερίσαμεν. Τότε ἔσπευσε πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ὠμίλησε :

— Τί λέτε ; Δὲν ἀκούω ἢ κακομοῖρα. Εἶμαι κουφή.

— Σὲ καλημερίσαμεν, κυρά μου.

— Ὁ Θεὸς μαζί σας. Καλῶς ἐκοπιάσατε.

— Λάχανα μαζεύεις ;

— Τί νὰ κάμω ἢ κακομοῖρα ; Σχρακοστή εἶναι. Ποῦ, μὲ τὸ καλό ;

— Πᾶμε εἰς τὰς Ἀθήνας !

— Εἰς τὰς Ἀθήνας ! Μὲ τὰ πόδια ;

Καὶ ἐλύθη ἡ ποδιά τῆς. Τὰ λάχανα, ποῦ εἶχε μαζεύσει, τῆς ἐπῆσαν κάτω τὴν τὴν κατάπληξιν ἐδοκίμασε.

— Γιατί, κυρά μου, νὰ μὴ πᾶμε μὲ τὰ πόδια εἰς τὰς Ἀθήνας ;

— Ἀπὸ τὰ Καλύβια τοῦ Κουβαρά μὲ τὰ πόδια ; Θὰ τσακισθῇτε. Καὶ ἐπάνω στὰ κατσάβραχα, ποῦ πάτε ;

— Μᾶς ἀρέσει.

Ἐκίνησεν οἰκτιρμόνως τὴν κεφαλὴν.

- Δὲν παίρνετε τὴν μηχανὴ νὰ πᾶτε.
- Τὸν σιδηρόδρομον ; Ἐχει πολλὰ κάρβουνα.
- Πηγαίνετε στὸ καλὸ !

— Τοῦ λόγου σου ἀπὸ τὰ Καλύβια εἶσαι ;
Ἄνεστέναξε :

— Ἐδῶ ἐξέπεσα ἢ κακομοῖρα. Τριάντα χρόνια ἔχω στὸ χωριό.

— Καὶ δὲν συνήθισες ;

— Ἐδῶ στὸν κάμπο νὰ συνθίσω ;

— Ἀπὸ ποῦ εἶσαι ;

— Ἀπὸ τὴν Αἰγίνα. Τὴν ξέρετε τὴν Αἰγίνα ;

— Ἄν τὴν ξέρομε ; Σπιθαμὴ μὲ σπιθαμὴ τὴν ἐγυρίσαμεν.

Τὸ ζαρωμένον πρόσωπόν της ἔλαμψεν ἀπὸ χαράν.

— Τὴν ξέρετε ; Ἀπὸ τὴν Πέρδικα εἶμαι !

— Ἀπὸ τὴν περίφημην ἄσπρην Πέρδικα στὴν ἀκρογιαλιά ; Μὲ τὸν ὠραῖον Ἅγιον Σώστην παραπέρα ;

Πτερὰ ἀπέκτρησε. Ἀνετινάχθη. Μὲ μιᾶς εἶχε γίνει κοριτσόπουλον δεκαῆς χρόνων.

— Ἄτε, καημένη Πέρδικα ! ἀνεφώνησε.

— Τόσον πολὺ τὴν ποθεῖς ;

— Μέρα νύχτα τὴν ἔχω ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου.

— Καὶ δὲν ἐπῆγες καμμίαν φορὰν στὴν Πέρδικα ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἤρθες ἐδῶ στὰ Καλύβια ;

— Ὅχι, εἶπε μὲ πονεμένην φωνήν.

Ἐπειτα προσέθεσε μὲ ἀναστεναγμόν :

— Θὰ πεθάνω καὶ δὲν θὰ ξαναἰδῶ τὴν Πέρδικα. Τὶς τράτες της μὲ τὰ πολλὰ ψάρια, τὴ γαλάζια της θάλασσα, τὰ καΐκια της, τὰ ἀγαθὰ της. Ἀχ !

Ἐσφόγγισε μὲ τὸ χέρι της ἓνα δάκρυ στὰ μάτια της.

Ἦτο μία ἀπροσδόκητος συγκινητικὴ σκηνή. Μικρὸν ἀνθρώπινον δράμα, ἀποκαλυφθὲν αἰφνιδίως ἐκεῖ εἰς τοὺς βυσσινοχρῶους ἀμπελώνας. Τόση νοσταλγία ὅμως ! Νὰ μὴ δυνηθοῦν νὰ τὴν σβήσουν τριάντα δλόκληρα χρόνια ! Καὶ εἰς τὴν ψυχὴν γυναικός, τῆς ὁποίας ἡ φύσις εἶναι νὰ ἀφοσιώνεται εἰς τὴν νέαν ἐγκατάστασίν της, νὰ δένεται εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον.

καθὼς πλέκεται ὁ κισσὸς εἰς τὸν ὑψηλὸν κορμὸν δένδρου.

Προσεπαθήσαμεν νὰ παρηγορήσωμεν τὴν πτωχὴν γρηοῦλαν :
— Ἐ, κυρά, καλοκαίρι θὰ ἔρθῃ. Ἡμπορεῖς νὰ πᾶς ἐφέτος στὴν Πέρδικα, νὰ ἰδῇς τὴν θάλασσάν της, τὰ καΐκια της, τὶς τράτες της, τὰ ἄφθονα ψάρια της, τὰ ἀγαθὰ της.

Ἐκίνησε καὶ πάλιν θλιθερὰ τὴν κεφαλὴν της :

— Τώρα πιά, εἶπε μὲ πικρίαν.

Καὶ ἦταν, ὥσάν αἱ λέξεις της ἐκεῖναι νὰ ἔσθην διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα της νὰ ξαναἴδῃ τὸν τόπον τῆς ἐπαγγελίας.

Ἐσκυφεν εἰς τὸ κοκκινόχωμα καὶ συνήθροισε τὰ λάχανα, ποὺ εἶχαν σκορπισθῇ ἀπὸ τὴν ποδιὰν της.

— Ἀφίνομεν ὑγείαν, κυρά.

— Στὸ καλὸ· καὶ ἂν ξαναπᾶτε στὴν Πέρδικα νὰ μοῦ τὴν χαιρετίσετε, ἡκούσθη τρεμουλιαστὴ ἢ γεροντικὴ φωνὴ εἰς τὸν πρῶτον καθαρὸν ἀέρα.

1920

Ὁ Φαέθων.

Ἀλεξάνδρου Ρ. Παγκαβῆ.

Μίαν φορὰν, εἰς ἀρχαιοτάτους καιροὺς, ἐκατοικοῦσεν εἰς ἄγνωστον τινα καὶ βαθεῖαν κοιλάδα, ἐντὸς συσκότου ἄλσους δαφνῶν, ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, γυνὴ ὠραία καὶ νέα, ὀνομαζομένη Κλυμένη. Ἀπέφευγε δ' αὐτὴ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ καθ' ἡμέραν, εἰς τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, συνέλεγεν ἄνθη καὶ ἐστεφάνου τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔπειτα δὲ ὅλον της τὸν καιρὸν ἐξώδευεν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τριῶν θυγατέρων της καὶ τοῦ υἱοῦ της, ὅστις ὠνομάζετο Φαέθων.

Τὸ παιδίον ἦτον σπανίας ὠραιότητος· οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν γαλανοὶ ὡς τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, ἡ κόμη του ἦτον ξανθὴ καὶ ἐχρύσιζε, καί, ὅταν ἐμειδίᾳ, ἔλεγε ἐχάραζεν ἡ ἀνατολή. Ἡ ἀγάπη τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν του πρὸς αὐτὸν ἦτον λατρεία. Ἀλλὰ καὶ εὐφυΐαν καὶ καλὴν θέλησιν εἶχεν ὁ μικρὸς Φαέθων, καὶ ὅ,τι τῇ ἐδίδασκον ἢ μῆτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του τὸ ἐμάνθανεν εὐκόλως καὶ προθυμότατα. Καὶ εἰς τὴν ἀνδρείαν δὲ καὶ εἰς τὰς

ἀσκήσεις τοῦ σώματος ἐξαισιῶς ἐπέδιδε, καὶ ὅλοι οἱ ὁμήλικές του τῶν πέριξ κοιλάδων τὸν ἐθεώρουν κατὰ πάντα ἀνώτερόν των·

Ἀλλὰ τοῦτο εἶχε καὶ τὸ κακόν του μέρος, ὅτι, συνηθίσας εἰς τοὺς ἐπαίνους, ἀπώλεσε τὴν μετριοφροσύνην, ἥτις εἶναι τῶν προτερημάτων ὁ στολισμός, καὶ ἐγένεν οἰηματίας. Τὸ κακὸν δὲ ἦτον ὅτι οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε αἱ ἀδελφαὶ του συνετέλουν πολὺ εἰς τὸ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν φιλαυτίαν του, διότι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἀγάπης τὸν ἐδλαπτεν, ἀντὶ νὰ τὸν ὠφελῇ.

Πατέρα δὲν εἶχεν ἴδει ποτέ, οὐδ' ἤκουσε νὰ γίνῃ ποτὲ λόγος περὶ τοῦ πατρός του. Μόνον ἄπαξ, ὅταν ἡ μήτηρ τῷ ἐδίδασκεν ὅτι πατὴρ τοῦ Διὸς ἦτον ὁ Κρόνος, καὶ πατὴρ τοῦ Κρόνου ὁ Οὐρανός, ἠρώτησεν αἰφνης ὁ μικρὸς Φαέθων:

— Καὶ ἰδικός μου πατὴρ ποῖος εἶναι ;

Ἀλλ' ἡ Κλυμένη, χωρὶς ν' ἀποκριθῇ, τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, καί, ἔχουσα πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν ἔφερεν ἐμπρὸς τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς ἔπραττεν εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ζωῆς τῆς, καί, γονατίσασα μετ' αὐτοῦ, τῷ εἶπε :

— Προσευχήθητι, καὶ τὴν ἐρώτησιν ταύτην ποτὲ πλέον μὴ τὴν ἐπαναλάβῃς.

Ὁ Φαέθων ἦν συνηθισμένος νὰ προσεύχεται ἐμπρὸς τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀγάλματος, εἰς οὗ τὴν μορφήν ἔλαμπε θεῖα καλλονὴ καὶ μεγαλειότης. Ἐμπρὸς λοιπὸν αὐτοῦ ὑπεσχέθη ὅτι ἡ μήτηρ του τῷ ἐξήτει, καὶ ἐτήρησε τὸν λόγον του, ἂν καὶ ἡ περιέργεια τὸν ἐπίεζε.

Μετά τινα ἔτη οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρῶν εἶχον μεγάλην πανήγυριν καὶ ἀγῶνας εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ. Συνέρρευσαν λοιπὸν ἐκεῖ οἱ ἀξιώτεροι νέοι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος ἵνα διαγωνισθῶσιν· ὅστις ὑπερίσχυεν ἐλάμβανε στέφανον, ἐπηνεῖτο, ἐχειροκροτεῖτο καὶ εὐτυχεῖς ἐλογίζοντο οἱ γονεῖς, οἵτινες τὸν ἐγέννησαν.

Μεταξὺ ὅλων τῶν ἀγώνων λαμπρότεροι ἐθεωροῦντο οἱ ἱππικοί, καὶ τὸ πλῆθος ὅλον ἦτο βέβαιον ὅτι τὸ βραβεῖον θὰ λάβῃ εἰς Θεσσαλός, ὅστις ἐκάθητο ὑπερήφανος εἰς πόν μέγιστον καὶ ὠραίον.

τατον δλων τῶν ἵππων, καὶ ἐφαίνετο ἔχων μεγάλην ἐπιτηδειότητα νὰ τὸν διοικῇ. Καὶ τῷ ὄντι, ὅταν ἤρχισαν νὰ τρέχωσιν, αὐτὸς ἐτινάχθη δλων ἐμπρός· ὁ δὲ Φαέθων, ὅστις καὶ αὐτὸς ἠγωνίζετο μετὰ τῶν ἵππέων, ἔμεινε μακρὰν ὀπίσω, ἀναβαίνων ἵππον, ὅστις ἐφαίνετο ἄγριος καὶ νευρώδης, ἀλλ' ἦτο μικρὸς καὶ ὀλίγον ἐπιδεικτικὸς. Ἀλλ' ὅτε δὲν ἀπείχον πλέον πολὺ τοῦ τέρματος, ἐπληξέ διὰ μιᾶς διὰ τῶν πτερνιστήρων τὸν ἵππον του, ὅστις, διότι δὲν ἦτον ὡς οἱ ἄλλοι, ἐξηντλημένος, ἐπήδησε μέγιστον πῆδημα, καί, τρέχων ὡς ἀστραπή, ἐφθασε πρὸ τοῦ Θεσσαλοῦ.

— Εὖγε ! Εὖγε ! ἐφώναζον αἱ χιλιάδες τῶν θεατῶν, ὅτε ἐφάνη εἰς τὰς ὄψεις δλων ὁ νεανίας ὠραῖος καὶ φέρων τῆς νίκης τὸν στέφανον.

Μετὰ τὸ ἵπποδρόμιον δ' ἤρχισεν ἡ ἀμαξοδρομία καὶ μετὰ θαυμασμοῦ εἶδε τὸ πλήθος τὸν Φαέθοντα, ὃν ἐνόμιζον ἀπαυδῆσαντα ἐκ τῆς πρώτης νίκης, παρταχθέντα καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα. Οἱ ἵπποι του ἦσαν τέσσαρες, ξανθοὶ καὶ τόσον θυμοειδεῖς καὶ ἀνυπόμονοι, ὥστε οἱ θεαταὶ ἐπίστευον ὅτι κατὰ πρῶτον τότε ἐξεύχθησαν εἰς ἄρμα, καὶ ἐφοβοῦντο τὰ ἔσχατα διὰ τὸν Φαέθοντα.

Ἀλλ' ὥς τὸ σύνθημα ἐδόθη, ὁ νέος τοὺς ἤγγισεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς μαστιγῆς, τοὺς προυκάλεσε διὰ γλυκείας φωνῆς, καὶ οἱ ἵπποι ὠρμησαν ὡς βέλος ἐμπρός. Θαυμασία δὲ ἦτον ἡ ἀνεσις καὶ ἡ ἐπιδεξιότης, μεθ' ἧς διηύθυνε τὰς ἡνίας, ἀπέφευγε τὰ προσκόμματα, ἔκοπτε τὴν ὁδὸν τῶν ἀνταγωνιστῶν του, σοφοὺς ἐλιγμοὺς ἐκτελῶν· καὶ μόλις ἐφθασεν εἰς τὸ τέρμα, διὰ στιβαρᾶς χειρὸς ἀνεχαίτισε τοὺς ἵππους, ἀπεπήδησε τοῦ ἄρματος, καὶ ἔρριψε τὰς ἡνίας εἰς τὸν ἵπποκόμον, πρὶν ἢ ἀφίχθωσιν οἱ ἄλλοι.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν θεατῶν ὄρια δὲν ἐγνώριζεν· αἱ εὐφημαίαι των ἐφθانون μέχρις οὐρανοῦ, καὶ ὅλαι αἱ χεῖρες πρὸς αὐτὸν ἐξετείνοντο καὶ ἔρριπτον στεφάνους.

Ὁ ἥλιος πρὸ μικροῦ εἶχε δύσει εἰς τὸν ὀρίζοντα καί, συνάξας ἔσους ἠδυνήθη στεφάνους ὁ Φαέθων, ἔσπευδε πρὸς τὴν μητέρα του ἵνα καταθέσῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κόλπους τῆς, ὅτε ὑπὲρ ὅλας τὰς φωνὰς ἤκουσε μίαν, ἣτις τῷ ἔλεγεν εὖγε καὶ αὐτῇ, ἀλλὰ τόσον γλυκεῖαν, ὡς ἂν ἦτον μέλος κιθάρας, τόσον σιγαλήν, ὡς ἂν ἦτον

ψιθυρισμός, ἀλλὰ συγχρόνως τόσον ἔντονον, ὥστε ὑπὲρ ὅλας τὰς ἄλλας ἤχει εἰς τὴν καρδίαν του. Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν ἐμπρὸς του ἄνδρα, ὅστις τῷ ἐφάνη ὡραῖος. ὡς ἦτον τὸ ἀγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ πλήρης ζωῆς, χρυσοκόμης καὶ γαλανός.

— Εὖγε, ὁ Φαέθων, ὁ υἱὸς τῆς Κλυμένης ! ἐπανελάθεν ὁ ξένος μειδίῳ, καὶ τὸ μειδίᾱμά του ἐκείνο· ἔλαμψεν ἐντὸς τοῦ Φαέθοντος ὡς ἂν ἦτον φῶς ἡμέρας ἑαρινῆς.

— Καὶ πῶς με γνωρίζεις ; εἶπεν ὁ Φαέθων, μετὰ δειλίας ὁμοῦ καὶ χαρᾶς.

— Σὲ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, διότι εἶμαι ὁ πατὴρ σου.

— Ὁ πατὴρ μου ! ὁ πατὴρ μου ! ἀνέκραξεν ὁ νέος ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἄν εἶσαι ὁ πατὴρ μου, ἔλθε λοιπὸν εἰς τὴν μητέρα μου, ἥτις κλαίει τόσον καιρόν, διότι εἶσαι μακράν της. Ἀλλὰ πῶς ὀνομάζεσαι ;

— Ὁ πατὴρ σου εἶμαι, φίλτατε Φαέθων, εἶπεν αὐτός, καὶ ὀνομάζομαι Ἀπόλλων.

— Ἀπόλλων, ὁ θεὸς ὁ πανίσχυρος, ὁ θεὸς τῆς λατρείας ἡμῶν ! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας, κυριευόμενος ὑπὸ τρόμου καὶ ὑπ' ἀνεκφράστου αἰσθημάτων ἡδονῆς ἐν ταῦτι, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας του. Θερμότης δὲ ἀσυνήθης ἐχύθη εἰς τὰς φλέδας του καὶ σφοδρῶς ἔπαλλεν ἡ καρδίᾱ του.

— Καὶ εἶμαι ὑπερήφανος διὰ τὸν υἱόν μου, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων. Εἶδον τὰς νίκας σου, καὶ ἠξεύρω τί ἀξίζουσιν· εἶμαι καὶ ἐγὼ διφρηλάτης· ὁδηγῶ τὸν δῖφρον τοῦ ἡλίου εἰς τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ ζητήσόν μοι ὅ,τι θέλεις. Ναί, εἶμαι θεὸς πανίσχυρος καὶ ὅ,τι ζητήσης σοι ὑπόσχομαι νὰ τὸ ἔχῃς.

— Ὅ,τι σοὶ ζητήσω ; Μοὶ ὑπόσχεσαι νὰ μοὶ κάμῃς ὅποιαν χάριν σοὶ ζητήσω ; ἀνέκραξε περιχαρὴς ὁ Φαέθων. Τῷ ὄντι μοὶ τὸ ὑπόσχεσαι ;

— Σοὶ τὸ ὁμνῶ, μὰ τὴν Στύγα*, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων.

— ὦ ! ἔν μόνον σοὶ ζητῶ, εἶπε μεθ' ἱκετικῆς φωνῆς ὁ νεανίας. Ἄφες με μίαν μόνον ἡμέραν νὰ ὁδηγήσω τὸν δῖφρον σου εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἄλλ' ὁ Ἀπόλλων ἀφῆκε μεγάλην τρόμου κραυγὴν.

— Ἄφρον, εἶπεν, ἄφρον, τί ζητεῖς ; Ὅχι τοῦτο. Ζήτησον ὅ,τι ἄλλο θέλεις. Μὴ ζητῇς τοῦτο.

—Μοι ἀρνεῖσαι λοιπὸν ἀφοῦ μοι ὑπεσχέθης ; εἶπεν ὁ Φαέθων θλιδόμενος.

—Ζητεῖς τὸν κίνδυνον, ζητεῖς τὸν θάνατον. Ἄλλ' ὄχι, δὲν σοι ἀρνοῦμαι· δὲν ἠμπορῶ νὰ σοι ἀρνηθῶ. Ἄλλ' ἐλθέ· πρέπει νὰ ὑπάγωμεν πρὸς τὴν μητέρα σου.

Ὅρια δὲν εἶχεν ἡ εὐτυχία τῆς Κλυμένης, ὅταν εἶδεν αἴφνης ἐμπρὸς τῆς τὸν Ἀπόλλωνα, οὗ ἐστερεῖτο ἀπὸ τόσοῦ καιροῦ, διότι κατοικία αὐτοῦ ἦτον ὁ οὐρανός. Μετὰ μεγίστης δὲ χαρᾶς ἤκουσε καὶ τὸν Φαέθοντα διηγούμενον περὶ τῶν θριάμβων του. Κατωτέρα δὲ τῆς ἰδικῆς τῆς δὲν ἦτον καὶ τῶν θυγατέρων τῆς ἡ ἀγαλλίασις διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πατρὸς των καὶ διὰ τὰς νίκας τοῦ ἀδελφοῦ των.

Ἄλλὰ τὰ πάντα ἥλλαξαν μορφὴν, ὅταν ὁ Ἀπόλλων εἶπε :

—Κλυμένη, ὡς μήτηρ ὑπακούεσαι ὑπὸ τοῦ νεανίσκου τούτου. Εἰπέ τῷ νὰ μὴ ἐπιμένῃ νὰ μοι ζητῇ ὅ,τι μοι ἐζήτησεν.

—Ὅχι, μήτερ, μὴ τὸν ἀκούῃς, ἀνέκραξεν ὁ Φαέθων. Μοι ὑπεσχέθη νὰ μοι δώσῃ ὅ,τι τῷ ζητήσω. Ἐζήτησα νὰ ὁδηγήσω καὶ ἐγὼ μίαν μόνον ἡμέραν τὴν ἁμαξάν του εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ δὲν θέλει νὰ μὲ ἀφήσῃ.

—Τὸν ὀλεθρόν σου, ἀλόγιστε, ἀπεκρίθη μετὰ περιπαθείας ὁ Ἀπόλλων, τὴν καταστροφὴν σου ζητεῖς. Ἡξεύρεις τί εἶναι οἱ ἵπποι μου, οὓς ζητεῖς νὰ δαμάσῃς ; Ζήτησον ἐπίσης νὰ ἡνιοχήσῃς τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν.

—Φίλτατε Φαέθων, ἀνεφώνησε τρέμουσα ἡ μήτηρ του, ἀπεχε τῶν τοιοῦτων φαντασιῶν. Ἄν δυστύχημα σοι συμβῇ, ἡξευρε ὅτι μὲ φονεύεις.

Ὅμοιως δὲ καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ τὸν ἐλάμβανον εἰς τὰς ἀγκάλας των καὶ τὸν παρεκάλουν. Ἄλλ' ἐκεῖνος, γελῶν ὑπεροπτικῶς :

—Φοβεῖσθε, ἔλεγε, διότι δὲν μὲ εἶδετε εἰς τὸ ἵπποδρόμιον. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶναι οἱ ἵπποι τοῦ πατρὸς μου, ἵπποι εἶναι πάντοτε, καὶ θὰ ἰδοῦν ἂν ἠμπορῶ νὰ τοὺς δαμάσω.

—Νεανίσκε, νεανίσκε, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων, ἡ ὑπεροψία εἶναι μέγα ἀμάρτημα, ἀμάρτημα πολλάκις θανάσιμον.

—Ἄλλ' ἀρνῆθητι τὸ ἄφρον ζήτημά του, εἶπεν ἡ Κλυμένη πρὸς τὸν θεόν. Ὅτε ὑπεσχέθης, δὲν ἡξευρες τί θὰ σοι ζητήσῃ.

—Τοῦτο δυστυχῶς δὲν δύναμαι, εἶπεν ὁ Ἀπόλλων. Ὡμοσα κατὰ τῆς Στυγός, καὶ ὁ φοβερός αὐτὸς ὄρκος παρὰ τοῖς θεοῖς δὲν ἀναιρεῖται.

Ὅτε ἡ δυστυχὴς Κλυμένη ἤκουσε τοῦτο παρεδόθη εἰς ὄλην τὴν ἀπελπισίαν τῆς, καὶ μόλις κατώρθωσεν ὁ Ἀπόλλων νὰ τὴν παρηγορήσῃ ὀλίγον, ὑποσχεθεὶς ὅτι θέλει ὁδηγήσῃ καὶ διατάξῃ τὸν υἱὸν τοῦ πῶς νὰ πράξῃ ἵνα ἀποφύγῃ πᾶν δυστύχημα.

Μετὰ νέας λοιπόν, ἐπίσης ματαίας, προσπαθείας τοῦ νὰ μεταπείσωσι τὸν ἰσχυρογνώμονα, παραλαβὼν αὐτὸν ὁ Ἀπόλλων ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου τὸν ἔφερεν ἐν ἀκαρεῖ, ὡς διὰ τηλεγράφου, διότι οὕτως ὠδοιπόρουν οἱ θεοί. Ἐκεῖ δὲ τὸν ὠδήγησεν ἁμέσως εἰς τὸ ἵπποσιτάσιόν του, στείλδον ὄλον ἐκ χρυσοῦ καὶ διάλιθον, ὅπου τέσσαρες χιόνος λευκότεροι ἵπποι, σκάπτοντες τὸ ἔδαφος δι' ἀργυρῶν ὀπλῶν, ἔτρωγον χρυσοῦν κριθὴν εἰς ἀργυρᾶς φάτνας, καὶ εἰς κρυσταλλίνους κάδους ἔπινον νέκταρ, τὸ ποτὸν τῶν θεῶν. Ἱπποκόμοι δὲ αὐτῶν ἦσαν εἰκοσιτέσσαρες νέαι παρθένοι, αἱ Ὠραι, δώδεκα αἱ τῆς νυκτός, μελανὰ ἐνδεδυμένοι, καὶ δώδεκα λευκοφόροι, αἱ τῆς ἡμέρας.

Τότε δ' ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόλλων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ πῶς ἡμέρως νὰ προσφωνῇ τοὺς ἵππους, πῶς νὰ τοὺς ψηλαφῇ, χωρὶς νὰ τοὺς πλήττῃ διὰ τῆς χρυσοῦς μαστιγός, νὰ τοὺς ὀδηγῇ, ἀλλὰ νὰ μὴ τοὺς παροξύνῃ, πῶς νὰ κρατῇ τὰς ἡνίας, χωρὶς οὔτε νὰ τὰς τείνῃ, οὔτε νὰ τὰς χαλᾷ· καὶ ἀφ' οὗ καὶ ἄλλα ὠφέλιμα τῷ παρήγγειλε, τὸν ἐνουθέτησε διὰ τελευταίαν φορὰν νὰ παραιτηθῇ τῆς ἀνοήτου τοῦ ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ πάλιν χωρὶς νὰ τὸν πείσῃ.

—Καιρὸς λοιπόν, εἶπεν.

Καὶ τῷ ἔδειξε τὰς Ὠρας τῆς νυκτός, αἵτινες εἶχον στρέψει τὰ νῶτα σιωπηλῶς, καὶ τὰς Ὠρας τῆς ἡμέρας, αἵτινες μειδιῶσαι καὶ ἐλαφρῶς ὀρχούμεναι ἐπλησίαζον, καὶ ἐξεύγνουον τοὺς τέσσαρας λευκοὺς ἵππους εἰς δίφρον κατάχρυσον, ὃν ἐκάλυπτον μυρίοι καὶ μυρίοι ἀκτινοβολοῦντες ἀδάμαντες.

Ὁ Φαέθων ἐθαμδῶθη τὸ κατ' ἀρχάς· ἀλλ' εὐθὺς πάλιν θάρρος λαβὼν, ἐπήδησεν εἰς τὸν δίφρον, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν ἔσφιγγεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Ἀγαθὴ τύχη ! τῷ εἶπε. Προσοχὴν, ἡρεμίαν πνεύματος καὶ περίσκεψιν !

Τότε προουχώρησε νεᾶνις φαιδρά, ἔχουσα ρόδων πλήρεις τὰς χεῖρας, ἀνέψξε διὰ χρυσοῦ κλειδίου τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσχόρπισε τὰ ρόδα εἰς τὸ κατώφλιον. Τὴν αὐτὴν στιγμήν ὁ Ἀπόλλων προσεφώνησε τοὺς ἵππους, καὶ αὐτοὶ ἐκινήθησαν.

Κατ' ἀρχὰς ἐδάδιζον βῆμα βραδύ, διότι ἡ ἄνοδος ἦτο ἀπότομος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐστενοχῶρει τὸν τολμητῆαν, ὅστις, ἐνθυμούμενος τὰ ἵπποδρόμια, ἐκραύγαζεν «ἐμπρὸς λοιπόν», καὶ ἐκτύπα διὰ τῆς μάστιγος τὸν ἀέρα.

Εἰς τὴν ξένην ταύτην φωνήν, εἰς τῆς μάστιγος τὸ πλατάγισμα, οἱ ἵπποι ἀνετινάχθησαν σφοδρῶς, καὶ ἤρχισαν καλπάζοντες ὡς παράφοροι. Ὁ πλατὺς οὐρανὸς ἐφευγεν ὑπὸ τοὺς πόδας των, καὶ περὶ τὸν Φαέθοντα ἦτον χάος, ὅπου ἔδλεπε σκοτοδινιῶν σπινθηροβολοῦντας ἀστερισμοὺς ὡς σχῆμα καρκίνων, σκορπίων καὶ λεόντων, καὶ βαθέως ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ τὴν γῆν, ἣτις ἐστρέφετο ὡς χειρόμυλος.

Ἀλλ' ὁ Φαέθων ἦτον γενναῖος. Ἦρπασε τοὺς χαλινούς καὶ σπασμωδικῶς τοὺς ἀνέστυρεν· οἱ δὲ ἵπποι ἀνωρθώθησαν εἰς τοὺς ὀπισθίους των πόδας.

Ὁργίζομενος τότε, τοὺς ἐκτύπησε διὰ τῆς μάστιγος, καὶ αὐτοί, φοδερῶς χρεμετίσαντες, ὥστε ἐσείσθησαν οἱ θόλοι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκ τῶν ρωθῶνων των φυσήσαντες φλόγας, αἷτινες ἔδαψαν ἐρυθρὰ τὰ σύννεφα, ὥρμησαν ὡς ἂν ἐδιώκοντο ὑπὸ τῶν ἀνέμων· πᾶν κίνημα τοῦ νέου των ἡνιόχου τοὺς ἠρέτιζε μᾶλλον ἢ τοὺς ὠδήγει, καὶ ἐφέροντο τυφλῶς καὶ ἀτάκτως· καὶ ὅτε μὲν εἶλκε τοὺς χαλινούς, ἀνεπήδων πρὸς τὰ ἄνω σχεδὸν καθέτως, καὶ εἰς ὀλίγα λεπτὰ ἀνέβαινον εἰς ἀχανῆ ὕψη μακρυνόμενοι τῆς γῆς, ἣτις τότε, ἐστερημένη τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, ἐκαλύπτετο ὑπὸ χιόνων καὶ ὑπὲρ πάγων, καὶ οἱ ποταμοὶ ἐγίνοντο κρύσταλλα, καὶ φυτὰ καὶ ζῷα καὶ ἄνθρωποι ἀπέθνησκον ἐκ τοῦ φύχους· ὅταν δὲ ἀπηύδων οἱ εὐρωστοὶ τοῦ βραχίονος καὶ ἐχαλαροῦντο οἱ χαλινοί, ὥρμων οἱ ἵπποι κατὰ κεφαλῆς πρὸς τὴν γῆν, καί, ὅπου ἐπλησίαζον, αἱ πεδιάδες μετεβάλλοντο εἰς ἀμμόδεις ἐρήμους, καὶ ἤναπτον ὡς

λαμπάδες τὰ δάση, καὶ οἱ ποταμοὶ ἐξηραίνοντο, καὶ ἀπέραντος πυρκαϊὰ ἐβόσκειν εἰς τὰ ὄρη καὶ τῶν ἀνθρώπων τὰς κατοικίας.

Τότε μεγάλη κραυγὴ ἠγέρθη ἐξ ὅλης τῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι ἐξέπεμπον δεήσεις πρὸς τὸν Δία ν' ἀποτρέψῃ τὸ μέγα δεινόν.

Ὁ δὲ Ζεὺς, ἰδὼν τὸν ἥλιον ὅτι ἐκινεῖτο ὡς ἂν ἐμέθυε, καὶ ἐννοήσας ὅτι ὀδηγεῖ αὐτὸν οὐχὶ ὁ Ἀπόλλων, ἀλλὰ χεὶρ πρωτόπειρος καὶ ἀνίκανος, ἤρπασε μετ' ὀργῆς τὸν κεραυνὸν καὶ τὸν ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ αὐθάδους. Φοβερὸς τριγμὸς ἠκούσθη καθ' ἑλλην τὴν φύσιν. Ὁ κεραυνὸς ἐνέσκηψεν εἰς τὴν ἄμαξαν, καί, πλήξας, ἀπεκύλισε τὸν Φαέθοντα· καὶ οἱ μὲν ἵπποι, γνωρίσαντες τὴν βροντὴν τῶν θεῶν, ἐντρομοὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν φάτνην των, ἀφέντες καθ' ἑλλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν γῆν εἰς σκότος βυθισμένην. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ δυστυχοῦς νεανίου, φερόμενόν διὰ τοῦ κenoῦ, ἐπεσεν εἰς τὴν γῆν παρὰ τὸν ποταμὸν Ἡριδανόν, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, εἰς τὸ μέρος ἀκριβῶς ὅπου ἔμενον ἡ μήτηρ καὶ αἱ ἀδελφαὶ του, μετ' ἀγωνίας περιμένουσαι τὴν ἐπιστροφὴν του.

Τὴν ἀπελπισίαν των ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ· τὸν ἀγαπητὸν τῆς καρδίας των, τὸν πλήρη ζωῆς καὶ ἐλπίδων νεανίαν, τὸν εἶχον ἤδη ἐμπρὸς των πτώμα ἄμορφον καὶ ἠκρωτηριασμένον. Διὰ τῶν χειρῶν των ἔσκαψαν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν ἐνεταφίασαν, καὶ ἐκεῖ τὰς εὗρισκεν ὁ ἀνατέλλων, καὶ ἐκεῖ ὁ δῶν ἥλιος νὰ κλαίωσιν ἀπαρηγορήτως, καὶ ὁ ποταμὸς ἔπινε τὰ δάκρυά των.

Ὁ Ἀπόλλων ὅμως ἠλέησε τὴν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας του· καὶ νὰ ἐλαττώσῃ μὲν τὴν θλίψιν δὲν ἠμπόρει, διότι καὶ ὁ ἴδιος τὴν συνεμερίζετο. Ἀλλ' ὅπως τὴν καταστήσῃ ὀλιγώτερον ἐπαισθητὴν εἰς αὐτάς, εἰς τὴν παραποταμίαν ἐκείνην, ὅπου ἐφαίνοντο ὡς ριζώσεται, τὰς μετεμόρφωσεν εἰς δένδρα, τὰς ἰτέας, αἵτινες, ὡς γνωστόν, φαίνονται ὡς κλαίουσαι, καὶ κλαίουσαι τῷ ὄντι ὀνομάζονται παρὰ τοῦ λαοῦ· τὰ δὲ πύρινα δάκρυά των, σταλάζοντα εἰς τὸν ποταμόν, ἐπήχθησαν ἐντὸς τῶν κυμάτων του εἰς τὴν πολύτιμον ἐκείνην κιτρίνην ὕλην, ἣτις ὀνομάζεται ἤλεκτρον.

1885.

Τὸ ἕξτου πῶμα.

Ἑμμανουήλ Ροῦδου.

Ὁ ἥλιος ἔμεσουράνει κάθετος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐνῷ ἀνηρχόμεν μετὰ ὀμηλίκου δωδεκαετοῦς συμμαθητοῦ μου τὸν ἀνήφορον, τὸν ἄγοντα εἰς γείτονα τῆς Ἑρμουπόλεως ἐξοχήν, τὴν καλουμένην Πισκοπιὸ ἢ Ἐπισκοπεῖον.

Ὡς πάντες γνωρίζουσι, τὰ βουνὰ τῆς Σύρου εἶναι γυμνότατα· τὸ χόρτον εἶναι τελείως ἄγνωστον καὶ ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς ψωριώσας τινὰς τὸ φθινόπωρον φασκομηλέας καὶ ἡλιοκαεῖς κατὰ τὸ θέρος ἀκάνθας.

Εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων προηγεῖτο ἡμῶν κατάξηρος καὶ ἐκεῖνος ψωραλέος ὄνος, σύρων ἐπιπόνως βαρέλαν ὕδατος, τοποθετημένην ἐπὶ εἵδους διτρόχου χειμαμάξης, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν γραῖας χωρικῆς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἐδλέπαμεν, ἀλλὰ μόνην τὴν ράχιν, ἣτις τοσοῦτον εἶχε κυρτωθῇ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ τῶν μόχθων, ὥστε ἐσχημάτιζεν ὀρθὴν σχεδὸν γωνίαν μετὰ τὰ σκέλη της.

Τὸν ὄνον, τὴν βαρέλαν καὶ τὴν γραῖαν εἶχαμεν ἀκολουθήσει μηχανικῶς, ἀπὸ τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου βρύσιν μέχρι τῆς ἐγγιζούσης κορυφῆς αὐτοῦ, ἀσθμαίνοντες καὶ ἄφωνοι ἐκ τῆς ζέστης καὶ τοῦ καμάτου. Ὁ πυρακτωμένος κονιορτὸς ἔκαιεν ὡς θερμὴ στάκτη τὰς πτέρνας τῶν ποδῶν μας, ἐνῷ ἐτύφλωνε τοὺς ὀφθαλμούς μας τῶν λευκῶν βράχων ἢ ἀκτινοβολία. Παντὸς εἵδους μυῖγαι ἐδόμβουν περὶ τὴν κεφαλὴν μας καὶ αἱ ἀκρίδες ἐπερίμεναν σχεδὸν νὰ τὰς πατήσωμεν, διὰ νὰ τιναχθῶσι δι' ἐνὸς πηδήματος εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, ἀνοίγουσαι ὡς ριπίδιον τὰ κόκκινα ἢ γαλανὰ των πτερὰ.

Ἡ γραῖα ἔσουρε πάντοτε τὸ καπίστρι, ὥς νὰ ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπίπονον πρόδασιν τοῦ ἀσθμαίνοντος ὑποζυγίου της· οἱ κακῶς προσηρμοσμένοι τροχοὶ ἔτριζαν πενθίμως καὶ τὸ ἐπ' αὐτῶν βαρέλιον ἐξηκολούθει νὰ ταλαντεύεται πρὸς δεξιὰν καὶ ἀριστερὰν ὡς μεθυσμένος βραχᾶς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μεσημερινὸς δαίμων μοῦ ἐνεφύσησεν ἰδέαν, ἣτις ἡμ' ἔχαμε νὰ γελάσω :

— Γιαννακό, ἐψιθύρισα εἰς τὸ οὖς τοῦ συντρόφου μου, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἐκ στουπρίου πῶμα τῆς βαρέλας· δὲν θὰ ἦτο νόστιμον ν' ἀνοιξώμεν τὴν βρύσιν ;

Ἡ ἰδέα μου τόσον τοῦ ἤρεσε, ὥστε τὸν ἔκκαμεν ἀμέσως νὰ λησμονήσῃ τὴν κούρασίν του· ἐπλησίασεν ἐπὶ τῆς ἱκρας τῶν ποδῶν εἰς τὸ βαρέλι, ἔθεσε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ πώματος, ἐστράφη τότε νὰ μὲ κοιτάξῃ, ἐξέφραξε μετὰ ἐνθαρρυντικὸν νεῦμα μου τὴν ὀπὴν καὶ τὸ νερὸν ἐξεχύθη ὡς κρυστάλλινος κρουνὸς ἐπὶ τῆς κο-
νιορτώδους ἀτραποῦ.

Περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα εὐρέθη καὶ πάλιν πλησίον μου ὁ Γιαννακός, ἡ ὅτι αἱ τέσσαρες πόδες μας ἦσαν ἑτοιμοὶ εἰς φυγὴν. Κατεσκοπεύαμεν τὴν γραῖαν, ἥτις ὅμως δὲν ἐστράφη, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο βαρήκοος ἢ δυστυχής.

Ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ἡ χύσις, τὸ βῆμα τοῦ ὄνου ἀπέδαινε τα-
χύτερον· τὸ κενωθὲν βαρέλι, ἀντὶ νὰ βρυσταλαντεύεται ὡς μεθυσμέ-
νος, ἐχόρευεν εὐθύμως κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῶν
δύο τροχῶν, οὔτινες, ἀνακουφισθέντες κι' ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ ὑπερβα-
λικὸν βάρος, ἔπαυσαν νὰ τρίζωσιν ἀπαισιῶς.

Μετ' ὀλίγον, ἀντὶ νὰ σύρεται ὁ ὄνος ὑπὸ τῆς γραίας, ἤρχισε νὰ σύρῃ ἐκεῖνος τὴν γραῖαν. Τοῦτο ἦτο τόσον ἀσύνηthes, ὥστε τὴν ἔκαμε νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι κάτι ἑκτακτὸν εἶχε συμβῆ. Ἐσταμά-
τησε, ἀφῆκε τὸ κάρων νὰ προχωρήσῃ ἐν ἡ δύο βήματτα, καὶ εἶδε τὴν ἄφρακτον τρύπαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσταζαν αἱ τελευταῖαι
ρανίδες τοῦ τόσον ἐπιπόνως μετακομισθέντος ὑγροῦ. Τότε μόνον
ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶς εἶδε καὶ εἶδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ πρό-
σωπόν της. Ὁμοίαζεν ἑκατοντοῦτις, ἦτο κάτισχνος, ξηρὰ καὶ
μαύρη.

Ἐπεριμέναμεν φωνάς, ὕβρεις, κατάρας ἢ καὶ πετροβόλημα. Οὐδὲ λέξιν ὅμως μᾶς εἶπεν, ἀλλ' ἠρχέσθη νὰ στενάξῃ· ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ λησμονήσω τὸ ἄφωνον παράπονον τοῦ βλέμματος αὐτῆς, ὅταν ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας ἐπιστρέφουσα νὰ μεταγεμίσῃ τὸ βαρέλι τῆς εἰς τὴν μακρὰν ἀπέχουσαν βρύσιν. Τὸν Γιαννακὸν ἔτυχε νὰ ἐπανίδω εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ εἴκοσιν ὄλα ἔτη, καὶ οὐδ' ἐκεῖνος τὸ εἶχε λησμονήσει.

1898

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Οἱ χωριανοί.

Γεωργίου Ἀθάνα.

Ὅλοι μας γνωρίζομαστε ἀπὸ ἀνήλικα παιδιὰ·
μὲ τὸ μικρὸ του τῶνομα ἕνας τὸν ἄλλον κράζει·
στὰ μυστικά μας δὲ μπορεῖ νὰ βάλουμε κλειδιά,
ξέρει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάξῃ.

Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζουμε νερὰ
καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζουμε καθεὶς μὲ τὴν ἀράδα,
ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ θλίψη καὶ χαρὰ·
γιὰ βρέχει σ' ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ σ' ὅλο εἶναι λιακάδα !

Γάμος ; Ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλιο τὸ χωριὸ
κι' ἀντιλαεῖ τὸ νυφικὸ τραγοῦδι πέρα ὡς πέρα.
Θάνατος ; Ὅλοι θλιβεροί, κι' ἀπ' τὸ καμπαναριὸ
κατάμαυρο ἢ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀγέρα.

Διάπλατα τὶς ὀξώπορτες ἢ καλωσύνη ἀνοί*
καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανεῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα*,
κι' ὅποιος περάσῃ κι' ὅποιος μπῇ, γιορτὴ-καθημερνή,
θὰ βρῇ στρωμένο καναπέ, θὰ βρῇ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρια ἀπ' τὶς ἐγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς χάρους τοὺς πικροὺς,
μέσ' στίς καρδιές μας ἔχουμε παντοτινὸν Ἀπρίλη—
κι' ὅσες τσουκνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγροὺς
ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πνιχτὲς στὸ χαμομήλι. . .

1919

Ἡ ἄνοιξις.

Ἰωάννου Βηλαρά.

- 1 Ἡ γλυκυτάτη Ἄνοιξις
μὲ τ' ἄνθια στολισμένη
ροδοστεφανωμένη
τῇ γῇ γλυκοτηράει.
- 2 Κι' ἡ γῇ τῇ χλόῃ ἐντύνεται,
τὰ δάση τῆς ἰσκιώνουν·
τὰ κρύα χιόνια λιώνουν
ὁ οὐρανὸς γελάει.
- 3 Τὰ λουλουδάκια βάφονται,
τὰ πλάγια χρωματίζουν·
κι' ἡδονικὲς φωτίζουν
οἱ δροσερεῖς αὐγές.
- 4 Στ' ἀγκαθερὸ τριαντάφυλλο
γλυκολαλάει τ' ἀηδόνι,
τὸ ξένο χελιδόνι
ταιριάζει τῇ φωλιά.
- 5 Στοιὺς κάμπους πλούσια κι' ἄκοπα
σὲ πράσινα λειβάδια
τὰ ζωντανὰ κοπάδια
βελάζουν καὶ πηδᾶν.
- 6 Κι' ὁ νιὸς βοσκὸς χαρούμενος
φυσώντας τῇ φλογέρα,
γιομίζει τὸν ἀγέρα
μὲ τραγουδιῶν φωνές.

1827

Μεταμορφώσεις.

Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Μιά μάνα εἶχε τέσσερα παιδάκια καμωμένα, 1
τέσσερα παιδιά.
Τἀνάγνωσε*, τἀνάθρεψε, τὰ προίκισ' ἕνα ἕνα.
μ' εὐθυμη καρδιά.

Κι' εὐρῆκε καὶ τὰ πάνδρεψε σ' ἀνθρώπους μὲ κεφάλι, 2
μὲ νοικοκυριό.
Κι' ἐκεῖνα σπιτωθήκανε κι' ἐγίνανε μεγάλοι
μέσα στὸ χωριό.

Μὰ τῆς γριᾶς τῆς μάνας των τῆς ἔδωκεν ἡ Μοῖρα 3
ἄσχημην εὐχή.
Κι' ἀπέθανεν ὁ γέρος της ! κι' ἀπέμειν' αὐτὴ χήρα,
χήρα καὶ φτωχή !

Κι' αὐτὸ σὰν νὰ μὴν ἔφθανε, ἀρρώστησε μιὰ μέρα, 4
μιὰ κακὴ βραδιά !
Φωνάζει ξένον ἄνθρωπο, μηνᾶ μ' αὐτόνε πέρα
νᾶρθουν τὰ παιδιά.

Πᾶνε καὶ πὲς τοῦ γιόκα μου νᾶρθῇ νὰ μὲ κοιτάξῃ, 5
καὶ δὲν ἤμπορῶ !
Πῆγε καὶ ἦλθε καὶ λαλεῖ — Τᾶμπέλι του θὰ φράξῃ.
Δὲν ἔχει καιρό

— Οἱ βάτοι νὰ φυτρώσουνε στὸ σῶμα του, εἰπ' ἐκείνη, 6
γιὰ παντοτινά !
Καὶ ἀπὸ τότε ὁ κακογινὸς σκαντζόχοιρος ἐγίνη
φεύγει στὰ βουνά !

* Αλεξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

8

- 7 — Πᾶνε καὶ πὲς τῆς κόρης μου νάρθῃ νὰ μὲ κοιτάξῃ,
καὶ δὲν ἤμπορῶ !
Πῆγε καὶ ἤλθε καὶ λαλεῖ· — Φαίνει λεπτὸ μετὰξι !
Δὲν ἔχει καιρό !
- 8 — Νὰ φαίνῃ καὶ νὰ διάζεται*, καὶ νᾶναι, εἴπ' ἐκεῖνη,
μὲ χωρὶς πανί !
Καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἄπονη ἀράχνη ἔχει γίνει,
ματαιοπονεῖ !
- 9 — Πᾶνε στήν ἄλλη κόρη μου, νάρθῃ νὰ μὲ κοιτάξῃ,
καὶ δὲν ἤμπορῶ !
Πῆγε καὶ ἤλθε καὶ λαλεῖ· — Θὰ πλύνῃ καὶ θ' ἀλλάξῃ !
Δὲν ἔχει καιρό !
- 10 — Ἡ σκάφη πὰ στὴ ράχη της νὰ γύρῃ, εἴπ' ἐκεῖνη,
ἀπλὺτ* ἀλλαγὴ !
Καὶ ἀπὸ τότε ἡ ἄπονη χελώνα ἔχει γίνει,
σέρνεται στὴ γῇ !
- 11 — Πᾶνε στήν τρίτη κόρη μου νάρθῃ νὰ μὲ κοιτάξῃ,
καὶ δὲν ἤμπορῶ !
Πρὶν ἐπιστρέψῃ καὶ τῆς πῇ, ἡ κόρ' εἶχε προφθάσει·
Εἶχε αὐτὴ καιρό.
- 12 — Γιατί στὰ χέρια, κόρη μου, στὰ δάχτυλα ζυμάρη,
κι' ἄλευρα ἐδῶ ;
— Ἐζύμωνα, μανούλα μου, μὰ εἶδῃς* ἔχω πάρει
κι' ἦρθα νὰ σὲ ἰδῶ.
- 13 — Ἀνθόσκοινη τ'ἀλεύρι σου, κι' ἡ σκάφη σου κυψέλη !
Ἡῦρες τὸν καιρό !
Στὸ βίο σου νὰ γίνεται ὅ,τι κι ἂν πιάνῃς μέλι,
μέλι γλυκερό !

Λαλεῖ, καὶ μὲ χαμόγελο ἀποκοιμιέτ' ἐκείνη 14
για παντοτινά.

Καὶ ἀπὸ τότε μέλισσα ἡ κόρη της ἐγίνη
καὶ καλοπερνᾷ.

Γυρνᾷ σ' ὅλα τὰ λούλουδα, εἰς ὅλα τ' ἄνθη μπαίνει 15
μ' εὐθυμη ψυχῇ.

Κι' ἀπ' ὅλα 'ναι τὰ πλάσματα ἡ πιὸ εὐλογημένη
διὰ τὴν εὐχή.

1884.

Ὁ κὺρ Βοριᾶς καὶ ὁ κὺρ Ἀντριᾶς.

Δημῶδες.

Ὁ κὺρ Βοριᾶς παράγγειλεν οὐλῶν τῶν καραβιῶνε:

— Καράβια π' ἀρμενίζετε, κάτεργα* ποὺ κινᾶτε,
ἐμπᾶτε στὰ λιμάνια σας, γιατί θὲ νὰ φυσηῇξω
ν' ἀσπρίσω κάμπους καὶ βουνά, νὰ κρυώσω κρυὲς βρυσούλες,
κι' ὅσα βρω μεσοπέλαγος, στεριᾶς θὲ νὰ τὰ ρίξω. 5

Κι' ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν, ὅλα λιμάνι πιάνουν,
τοῦ κὺρ Ἀντριᾶ τὸ κάτεργο μέσα βαθιὰ ἀρμενίζει·
— Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κὺρ Βοριᾶ, φυσηῇξης δὲ φυσηῇξης·
τὶ ἔχω καράβι ἀπὸ καρυὰ καὶ τὰ κουπιὰ πυξάρι*,
ἔχω κι' ἀντένες* μπρούντζινες κι' ἀτσάλενα κατάρτια, 10
κι' ἔχω καὶ ναῦτες διαλεχτούς, ὅλο ἄντρες τοῦ πολέμου·
κι' ἔχω κι' ἓνα ναυτόπουλο, ποὺ τοὺς καιροὺς γνωρίζει,
κι' ἐκεῖ ποὺ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη, δὲ γυρίζω.
'Ανέβα, βρὲ ναυτόπουλο, στὸ μεσιανὸ κατάρτι,
γιὰ νὰ διαλέξης τὸν καιρό, νὰ ἰδῇς γιὰ τὸν ἄερα. 15

- Παιζογελώντα ἀνέβαινε, κλαίγοντας κατεβαίνει.
— Τὸ τί εἶδες, βρὲ ναυτόπουλο, αὐτοῦ ψηλὰ πὺν πῆγες ;
— Εἶδα τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τ' ἄστρα ματωμένα·
εἶδα τὴν μπόρα πὺν ἄστραψε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη·
20 καὶ στῆς Ἀττάλειας* τὰ βουνὰ ἀστροχαλάζι* πέφτει.
“Ὡστε νὰ εἰπῇ, νὰ καλοειπῇ, νὰ καλοκουβεντιάσῃ,
βαρεῖα φουρτούνα πλάκωσε καὶ τὸ τιμόνι τρίζει·
ἀσπρογυαλίζει ἡ θάλασσα, σουρίζουν* τὰ κατάρτια,
σκώνουνται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι·
25 σπηλιάδα* τοῦρθε ἀπὸ τὴ μιά, σπηλιάδα ἀπὸ τὴν ἄλλη,
σπηλιάδα ἀπὸ τὰ πλάγια του κι ἐξεσανίδωσέ το.
Γιόμισε ἡ θάλασσα πανιά, τὸ κῦμα παλικάρια,
καὶ τὸ μικρὸ ναυτόπουλο σαράντα μίλια πάγει·
“Ὅλες οἱ μάνες κλαίγανε κι' ὅλες παρηγοριοῦνται·
30 Μὰ μιὰ μανούλα ἐνοῦ παιδιοῦ παρηγοριὰ δὲν ἔχει.
Βάνει τὶς πέτρες στὴν ποδιά, τὰ τρόχαλα* στὸν κόρφο
πετροβολαίει τὴν θάλασσα καὶ τροχαλαίει* τὸ κῦμα·
— Θάλασσα πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα
πῶπνιξες τὸ παιδάκι μου, π' ἄλλο παιδὶ δὲν ἔχω.

Ἀδελφικὴ ἀγάπη.

Δημῶδες.

- Ἀνάθεμά τον, πὺν τὸ εἰπῇ: «Τ' ἀδέλφια δὲν πονιοῦνται»·
Τ' ἀδέλφια σχίζουν τὰ βουνὰ καὶ δένδρα ξερριζώνουν·
Τ' ἀδέλφια ἐκυνηγήσανε κι' ἐνίκησαν τὸ Χάρο.
Δυὸ ἀδέλφια εἶχαν ἀδελφὴ σ' τὸν κόσμον ξακουσμένη·
5 τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα,
τὴ ζήλευε κι' ὁ Χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ.

- Σ τὸ σπίτι τρέχει καὶ βροντᾷ σὰν νὰ ἦταν νοικοκύρης.
— Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ μπῶ, τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
κι' ἐγὼ εἶμ' ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀραχνιασμένης* πέτρας.
— Ἄσε με, Χάροντ', ἄσε με· σήμερα μὴ μὲ πάρης, 10
ταχυὰ* Σαββάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴ ν' ἀλλάξω,
καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου.

Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε, κι' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει...

- Νὰ καὶ τ' ἀδελφία πρόφτασαν ψηλὰ ἅπ' τὸ κορφοβοῦνι
τὸ Χάροντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη. 15

Ὁ Σκυλοδῆμος καὶ ὁ ἀδελφός του.

Δημῶδες.

Ὁ Σκυλοδῆμος ἔτρωγε στὰ ἔλατα ἀποκάτω·
κι' ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα περνοῦσαν δυὸ διαβάτες·
εἶχαν τὰ γένεια μακρυνά, τὸ πρόσωπό τους μαῦρο·

- Κοντὰ του στάθηκαν κι' οἱ δυὸ καὶ τότε χαιρετοῦνε ;
— Καλὴ σου μέρα, Δῆμο μου.

— Καλῶς τους τοὺς διαβάτες. 5

- Διαβάτες, πῶς τὸ ξέρετε πῶς εἶμαι ὁ Σκυλοδῆμος ;
— Φέρνουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ σου.
— Διαβάτες, ποῦ τὸν εἶδατε ἔσεῖς τὸν ἀδελφὸ μου ;
— Στὰ Γιάννινα στὴ φυλακὴ τὸν εἶδαμε κλεισμένον·
εἶχε στὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπες* στὰ ποδάρια. 10

- Ὁ Σκυλοδῆμος δάκρυσε, πετιέται γιὰ νὰ φύγη.
— Ποῦ πάγεις, Δῆμο·μ' ἀδελφέ, ποῦ πάγεις, καπετάνιε ;
— Τρῶ βγάξω ἀπὸ τὰ σίδερα ἢ πάω κι' ἐγὼ μὲ δαῦτον !
— Ἐγὼ μαι τ' ἀδελφάκι σου ! Ἔλα νὰ φιληθοῦμε !
Κι' ἐκεῖνος τὸν ἐγνώρισε, στὰ χέρια του τὸν πῆρε. 15
Γλυκὰ κι' οἱ δυὸ φιλήθηκαν στὰ μάτια καὶ στὰ χεῖλια.

- Κι' ὁ Δῆμος τὸν ἐρώτησε κι' ὁ Δῆμος τὸν ρωτᾷει :
- Κάθου ἄδερφέ, κάθου πιστέ, κι' ἔλα μολόγησέ μας,
πῶς ἔκαμες κι' ἐγλύτωσες ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες ;
- 20 — Νύχτα τὰ χέρια μου ἔλυσα καὶ ἐτσάκισα τὶς κλάπες,
κι' ἐσύντριψα τὰ σίδερα κι' ἐρρίχτηκα στὴ λίμνη·
ἐκεῖ ἡῦρα ἓνα μονόξυλο κι' ἐπέρασα τὴ λίμνη·
Προπὲς τὰ Γιάννινα ἄφησα καὶ τὰ λαγκάδια πῆρα».

Οἱ δύο πτωχοί.

Γεωργίου Δροσίνη.

- 1 Σὲ μιὰ γωνιά περαστικὴ
γέρος πτωχὸς ἔχει καθίσει.
Κόσμος πολὺς περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ
καὶ ἴσως θὰ τὸν ἐλεήσῃ
καμμιά ψυχὴ ποὺ ἔχει μάθει
νὰ συμπονῇ τὰ ξένα πάθη.
- 2 Σὲ λίγο, ὅλος προσοχὴ
ἔφερ' ἐκεῖ τὰ βήματά του
κι' ἄλλος πτωχός· — τὸν δυστυχῇ !
μὲ ὅλη τὴν νεότητά του
ἔχει στὸ φῶς του μαύρη σκέπη :
εἶναι τυφλός, τυφλός — δὲν βλέπει !
- 3 Ἀχ ! Τί ζευγάρι θλιβερό !
Τὰ νιάτα τὰ δυστυχισμένα
κι' ἀπὸ τὸν ἄγριο καιρὸ
τὰ γηρατειὰ τὰ μαραμμένα
βλέπει ἐκεῖ ὅποιος περνᾷ
νὰ ζητιανεύουν πλάι-πλάι.

Ὅμως καθεὶς τὰ γηραιὰ
τὰ χιονοσκέπαστα λυπᾶται·
στὸ γέρο ρίχνουν μιὰ ματιὰ
καὶ τὸν ἑλεῖνε οἱ διαβάται·
μὰ οὔτε ἕνας τοὺς δὲν δίνει
καὶ στὸν τυφλὸν ἔλεημοσύνη.

4

Μὲ πονεμένη τὴν καρδιά
ἀνασηκώνεται νὰ πάγη...
Ἄχ! Θὰ περάσῃ τὴ βραδιά
καὶ σήμερα χωρὶς νὰ φάγῃ...
—γι' αὐτὸ τοὺς ἄλλους τί τοὺς νοιάζει!—
καὶ ὁ τυφλὸς ἀναστενάζει...

5

Μὰ ἔξαφνα κάποιος ζητᾷ
μέσ' στὴν παλάμη νὰ τοῦ δώσῃ
χρήματα λίγα μ' ἄρκετὰ
ἕνα ψωμί γιὰ νὰ πληρώσῃ·
«Σοῦ εὐχετ' ἡ φτωχὴ καρδιά μου
τιμὲς καὶ δόξες, ἄρχοντά μου!»

6

εἶπεν ἐκεῖνος, ἐπειδὴ
τυφλὸς ποῦ ἦτο δὲν μποροῦσε
μὲ δάκρυα χαρᾶς νὰ ἰδῇ
πὼς σπλαχνικὰ τὸν ἔλεοῦσε
ὁ γέρος, ἑλεώνοντας πάλι
καθὼς τὸν ἑλεήσαν ἄλλοι.

7

1881

Ἄπ' τὸ καράδι μέσα.

Γεωργίου Δροσίνῃ.

Γλυκὰ φουσᾷ ὁ μπάτης,
ἡ θάλασσα δροσίζεται.

1

στὸ γαλανὰ νερά της
ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται·
καὶ λὲς πὼς παίζουν μ' ἔρωτα
πετώντας δίχως ἔννοια
ψαράκια χρυσοφτέρωτα
σὲ κύματ' ἀσημένια.

2 Στοῦ καραβιοῦ τὸ πλάι
ἓνα τρελὸ δελφίνι
γοργόπτερο πετάει
καὶ πίσω μᾶς ἀφήνει·
καὶ σὰν νὰ καμαρώνεται
τῆς θάλασσας τὸ ἄτι
μὲ τοὺς ἀφρούς του ζώνεται
καὶ μᾶς γυρνᾷ τὴν πλάτη.

3 Χιονοπλασμένοι γλάροι
πῶχουν φτερούγια ἀτίμητα
καὶ γιὰ κανένα ψάρι
τὰ μάτια τοὺς ἀκοίμητα,
στὰ ξάρτια τριγυρίζοντας
ἀκούραστοι πετοῦνε
ἦ, μὲ χαρὰ σφυρίζοντας,
στὸ πέλαγος βουτοῦνε.

4 Καὶ γύρω караβάκια
στὴ θάλασσ' ἀρμενίζουν
σὰν ἄσπρα προβατάκια
ποὺ βόσκοντας γυρίζουν
μὲ χαροπὰ πηδήματα
στοὺς κάμπους ὅλη μέρα,
κι' ἔχουν βοσκή τὰ κύματα
βοσκό τους τὸν ἄερα. 1884

Ἡ Γοργόνα.

Γεωργίου Δροσίνη.

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγος καράβι ταξιδεύει. 1

Τριγύρω νύχτ' ἀπλώνεται.

Καὶ μὲ τ' ἄγέρι π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει
τὸ μπρίκι* τ' ἀσπροφόρετο κουνιέται, ἀργοσαλεύει
σὰ νύφη π' ὄλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνω, σὰν νὰ κάρφωσε σ' ἄμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι 2
τὶς δυὸ του ἄγκυρες μαζί,

τὸ μπρίκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι.
«Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε, γιὰ ζῆ!»

Βροντολογῇ τὰ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει* 3
μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά,

καὶ τὸ γυναικίειο της αὐτὴ ἀπόκριση γυρεύει.
«Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμον βασιλεύει!»
ὁ ναύτης ἀποκρίνεται· «ζωὴ νᾶχης, κυρά!».

Ἀλίμονο ἂν τῆς ἔλεγε πὼς εἶναι πεθαμένος 4
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά!

Εὐθὺς τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ ὁ ναύτης ὁ καημένος
μαζί μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος,
καὶ ἡ Γοργόνα θᾶρχιζε νὰ κλαίῃ τὸ βασιλιά!

Μὰ τώρα ποῦμαθε πὼς ζῇ, τὴν ὄψη της ἀλλάζει 5
καὶ μ' ὁμορφιᾶς στολίζεται.

γίνεται κόρη λυγερή, σὰ κύματα πλαγιαίνει,
μὲ δυὸ ματάκια ὁλόγλυκα τριγύρω της κοιτάζει
κι ἀπ' τὰ ξανθὰ της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγος φωτίζεται.

- 6 Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλὰ ἀρμενίζει
στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.
Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλᾶρος φτερουγίζει·
λύρα κρατάει δλόχρυση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδῇ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.

1884

Ἀνοιξιάτικη αὐγή.

Γεωργίου Δροσίνη.

- 1 Τ' ἄστρα ἐσβύστηκαν· ἡ μέρα
γλυκοφέγγει ντροπαλή.
καὶ στὸν ξάστερον ἀέρα
κελαηδοῦν κορυδαλοί.
- 2 Γύρω στ' ἄνθη τὰ περίσσια
τῆς λευκῆς ἀγραμπελιᾶς
φτερουγίζουν τὰ μελίσσια
μὲ τὴν ἔννοια τῆς δουλειᾶς.
- 3 Σὲ χωράφια ἀνθοστρωμένα
καὶ γεμᾶτα χλωρασιὰ
χίλι' ἀρνάκια σκορπισμένα
βόσκουν· χορτο καὶ δροσιά.
- 4 Κι' ἀνασαίνουνε τὰ δάση
μέσ' στὴ διάπλατη γιορτῇ
ποὺ γιορτάζει ὅλ' ἡ πλάση
ἀνθισμένη, φτερωτή.

1890

Ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀέρας.

Γεωργίου Δροσίνη.

Ὁ Ἀέρας θύμωσε,
μὲ τὸν ἥλιο μάλωσε.

Ὁ Ἀέρας ἔλεγε :

— Εἶμαι δυνατώτερος !

Καὶ ὁ ἥλιος ἔλεγε :

5

— Σὲ περνῶ στὴ δύναμη !

Ἕνας γέρος γεωργὸς
μὲ τὴ μαύρη κάπα του
στὸ χωράφι πήγαινε.

10

Ὁ Ἀέρας λάλησε :

— Ὅποιος ἔχει δύναμη
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του !

Φύσησε, ξεφύσησε,
ἔσκασε στὸ φύσημα.

15

Ἄδικος ὁ κόπος του·
κρύωσεν ὁ γέροντας
καὶ διπλᾶ τυλίχθηκε
στὴ χονδρὴ τὴν κάπα του.

Καὶ ὁ ἥλιος λάλησε :

20

— Ὅποιος ἔχει δύναμη
παίρνει ἀπὸ τὸ γέροντα
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του !

Ἐφεξὲν ὀλόλαμπρος,
καλωσύνη σκόρπισεν·

25

ἔβγαλεν ὁ γέροντας
τὴ χονδρὴ τὴν κάπα του.

Πάλι ξαναλάλησε :

— "Άκουσε καὶ μάθε το·

σὲ περνῶ στὴ δύναμη

γιατὶ πᾶς μὲ τὸ κακό,

κι' ἐγὼ πάω μὲ τὸ καλό !

1890

Ὁ καλογιάννος.

Γεωργίου Δροσίνη.

Χειμώνιασε καὶ φεύγουν τὰ πουλιά.

Γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.

Ἡ φλύαρη χελιδονοφωλιά

χορτάριασε παντέρημη καὶ μόνη.

Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά,

φοβήθηκε ὁ μελισσουργὸς τὸ χιόνι,

κι' ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιά

δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει.

Στῆς λυγαριᾶς τ' ὀλόξερο κλαδί,

τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,

ὁ καλογιάννος πρὸςχαρος προβάλλει·

μὲ λόγια σιγαλὰ καὶ ταπεινά,

μικρὸς προφήτης φτερωτός, μηνᾷ

τὴν ἄνοιξη ποῦ θὰ γυρίσῃ πάλι.

1900

Ὁ λησιμονημένος.

Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

ὦ! Πῶς ἀνθοῦν τὰ ῥόδα στὸ περβόλι αὐτό! 1
Ἄπ' τοὺς καρποὺς τὰ δένδρα θὰ τσακίσουν!
ὀλοῦθε καταπράσινο, λαχταριστό . . .
Χαρά στους ὅπου τῶχουν· θὰ πλουτίσουν.

Γλυκομιλοῦνε ὅλοι στὴν περβολαριά, 2
καὶ διπλοχαιρετοῦν τὸν περβολάρη,
ποῦ σαβουρώνει* στὸ σεντούκι του φλωριά.
Χαρά στον ποῦ τὴν κόρη του θὰ πάρῃ.

Μονάχα ἐσένα, γάιδαρε, ὅλοι ξεχνοῦν· 3
οὔτε σὲ λογαριάζουν, οὔτε σὲ πονοῦν,
οὔτε σοῦ συχωρᾶνε τὸν πατέρα
ποῦ σέρνεις τὸ μαγκάνι νύχτα μέρα.

1896

Συμβουλή.

Ἀνδρέου Λασκαράτου.

Εἶπε μιὰ νύχτα ὁ τσίντσικας τοῦ γρούλλου.
Δὲν πᾶς καὶ σύ, καημένε, νὰ ἡσυχάσης,
ποῦ ὅλοι κοιμῶνται, κι' εἶσαι σὺ μονάχος
ὁποῦ περνᾷς τὴ νύχτα τραγουδώντας ;
Ἄσωτε, ἄσώτου τέκνο, ποῦ ἄσωτεύεις 5
ἕναν πολῦτιμο καιρό, ποῦ ἡμπόρειες
νὰν τὸν οἰκονομᾷς γιὰ νὰ κοιμᾷσαι !

- Ναί, λέει ὁ γρύλλος, ἴσια κουβεντιάξεις·
λὲς τὴν ἀλήθεια· καὶ θαυμάζω μόνον
10 πῶς, τσίντσικας ἐσύ, μιλεῖς γιὰ γνῶση,
γιὰ οἰκονομία καιροῦ, καὶ γιὰ ἡσυχία !
Δὲν εἶσαι σύ, πὺν ὀλημερίς, στὸν ἴσκιον
ἐνὸς πράσινου δέντρου, τριζονίζεις
τραγούδια βαρετὰ καὶ δίχως τέλος ;
15 καὶ κουφαίνεις τοὺς κάμπους; καὶ ἀλαλιάζεις*
τοὺς ἐργάτες πὺν κάνουν τὴ δουλειά τους;
κι' ἐσπατάλησες πάντα τὸν καιρό σου
τραγουδώντας ἀμέριμνα ὅλη μέρα;
Πῶς ἦλθες τώρα ἀπάνου ὀχ* τὸ κλαρί σου
20 νὰ διδάξης ἐμᾶς σιωπὴν, ἡσυχία,
οἰκονομία καιροῦ, φρόνηση, γνῶση;
ὦ τσίντσικά μου ! καὶ συμπάθησέ με,
συμπάθησέ με, στὸ λέω πάλε, μά . . .
θέλεις νᾶχης δικαίωμα νὰ ὀρμηνεύης;
25 Κάνε σὺ πρῶτος ὅσα συμβουλευείς.

1850

Μάνα.

Γεωρ. Μαρτινέλη.

- 1 Μάνα κράζει τὸ παιδάκι,
μάννα ὁ νιὸς καὶ μάννα ὁ γέρος,
μάννα ἀκούς εἰς κάθε μέρος...
ᾶ, τί ὄνομα γλυκό !
2 Τὴ χαρά σου καὶ τὴ λύπη
μὲ τὴ μάννα τὴ μοιράζεις,
ποθητὰ τὴν ἀγκαλιάζεις,
δὲν τῆς κρύβεις μυστικό.

Εἰς τὸν κόσμον ἄλλο πλάσμα
δὲν θὰ βρῆς νὰ σὲ μαντεύῃ
σὰν τῇ μάνα ποὺ λατρεύει,
σὰν τῇ μάνα ποὺ πονεῖ.

3

Τὴν ὑγείᾳ της, τὴ ζωὴ της,
ὅλα ἡ μάνα τ' ἀψηφάει
γιὰ τὸ τέκνο π' ἀγαπάει,
γιὰ τὸ τέκνο ποὺ φιλεῖ.

4

Ὅπου τρέχεις, πάντα ἡ μάνα
μὲ τὸν νοῦ σὲ συντροφεύει,
σὲ προσμένει, σὲ γυρεύει
μ' ἀνυπόμονη καρδιά.

5

Κι' ἂν σκληρὸς ἐσὺ φαρμάκια
τὴν ποτίζεις τὴν καημένη
πάντα ἡ μάνα σ' ἀπανταίνει
μὲ τὰ δλόθερμα φιλιά.

6

Δυστυχῆς ὅποιος τὴν χάνει !
ὁ καημὸς εἶναι μεγάλος.
Σὰν τῇ μάνα δὲν εἶν' ἄλλος
εἰς τὸν κόσμον θησαυρός.

7

Κι' ὅποιος μάνα πλειὰ δὲν ἔχει,
μάνα κράζει στ' ὄνειρό του,
πάντα μάνα στὸν καημό του
εἶν' ὁ μόνος στεναγμός.

8

1890

Ἡ ἐλιά.

Κ. Παλαμᾶ.

- 1 Εἶμαι τοῦ ἡλίου ἡ θυγατέρα,
ἡ πιδ' ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμον μὲ κρατεῖ·
ὅσο νὰ γύρω νεκρωμένη
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη.
- 2 Ὅπου κι' ἂν λάχῃ κατοικία,
δὲν μοῦ ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ὥς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή·
μ' ἔχει ὁ Θεὸς εὐλογημένη
κι' εἶμαι γεμάτη προκοπή.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη.
- 3 Φρίκη, ἐρημιά, νερά, σκοτάδι
τῇ γῇ ἐθάψαν μιὰ φορὰ.
ἐμέ, ζῶῃς φέρνει σημάδι,
στὸ Νῶε ἡ περιστερά·
ὅλης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη.
- 4 Ἐδῶ στὸν ἵσκιο μου ἀποκάτου
ἦλθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῇ,
κι' ἀκούστηκε ἡ γλυκεῖα λαλιά του·
λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ·
τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῇ.
Εἶμαι ἡ ἐλιά ἡ τιμημένη.

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
ἐγὼ στήν ἄγρια νυχτιά.
τὸν πλοῦτο πιά δὲν τὸν φωτίζω
σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
Κι' ἂν ἅπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη
μὰ φέγγω ἐμπρὸς στήν Παναγιά.
Εἶμαι ἡ ἑλιά ἡ τιμημένη.

1882

Τὸ σπέντε μου.

Κ. Παλαμά.

Θέλω νὰ χτίσω ἓνα σπιτάκι
στὴ μοναξιά καὶ στὴ σιωπή·
ξέρω μιὰ πράσινη ραχούλα·
δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω στὴ χώρα τὴ μεγάλη
τὸν πλούσιο δρόμο τὸν πλατὺ
μὲ τὰ παλάτια καὶ τοὺς κήπους·
δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ξέρω τὸ πρόσχαρο ἀκρογιαλί·
ὄλο τὸ κῦμα τὸ φιλεῖ,
κρινόσπαρτ' εἶναι ἡ ἄμμουδιά του·
δὲ θὰ τὸ χτίσω ἐκεῖ.

Ἀτέλειωτη τραβάει μιὰ στράτα*,
σκίζει μιὰ χέρσα ἄπλοχωριά,
σκληρὰ τὴ δέρνει τ' ἄγριοκαίρι
κι' ὁ λίβας* τὴ χτυπᾷ.

* *Διὰ ξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.*

9

- 5 Μιά στράτα χλιοπατημένη
τὸν καρβαλάρη νησιτικό,
τὸν πεζοδρομό διψασμένο
θάφτει στὸν κουρνιαχτό*.
- 6 Ἐκεῖ τὸ σπίτι μου θὰ χτίσω
μὲ μιὰ βρυσούλα στὴν αἰλή·
πάντα ἡ γωνιά του θὰ καπνίζει,
κι' ἡ θύρα του ἀνοιχτή.

1903

Ὁ κυνηγός.

Ἀλ. Πάλλη.

- 1 Ἀκόμα λάμπει τῆς αὐγῆς στὸν οὐρανὸ τ' ἀστέρι,
καὶ νά σου βγαίνει ὁ κυνηγὸς μὲ δίκαννο στὸ χέρι.
Θὰ δεκατίσῃ ὀρτύκια
ὥς ἑκατὸ κι' ὥς χίλια
ξυλόκοτες, περδίκια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.
- 2 Σκυλὶ μὲ μύτη ἀλάθευτη καὶ μὲ γουργὰ ποδάρια
μπροστά του τρέχει ψάχνοντας σὲ θάμνους καὶ θυμάρια.
Παντοῦ ζητάει περδίκια
ὥς ἑκατὸ κι' ὥς χίλια,
ξυλόκοτες, ὀρτύκια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.
- 3 Στὸν τοῖχο τσάντες ἦταν τρεῖς, ἡ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη,
μ' αὐτὸς διαλέγει κι' ἀπ' τὶς τρεῖς φορᾷ τὴν πιὸ μεγάλη.
Γιὰ νὰ χωράῃ περδίκια
ὥς ἑκατὸ κι' ὥς χίλια,
ξυλόκοτες, ὀρτύκια,
λαγούς μὲ πετραχήλια.

Γλυκοβραδιάζει, κι' ἄρχισε νὰ κελαηδαίει τ' ἀηδόνι, 4
καὶ πίσω ὁ κυνηγὸς γυρνᾷ χωμένος μέσ' στὴ σκόνῃ.

Στοὺς κάμπους βρῆκε ὀρτύκια
ὥς ἑκατὸ κι' ὥς χίλια,
ξυλόκοτες, περδίκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.

Λαχανιασμένο τὸ σκυλὶ ξοπίσω του παγαίνει· 5
τὸ βῆμα τῷχει σιγανό, τὴ γλῶσσα κρεμασμένη.

Ἐβαλε ὀμπρὸς περδίκια
ὥς ἑκατὸ κι' ὥς χίλια,
ξυλόκοτες, ὀρτύκια,
λαγοὺς μὲ πετραχήλια.

Ἐχει ριχτὴ τὴ τσάντα του ὁ κυνηγὸς στὴν πλάτῃ 6
μὲ λίγο ἀέρα δροσερὸ τῆς ἔξοχῆς γιομάτῃ·

Καὶ τὸν γελοῦν περδίκια
ὥς ἑκατὸ κι' ὥς χίλια
μποῦφοι γελοῦν κι' ὀρτύκια,
λαγοὶ μὲ πετραχήλια.

1889.

Ἀγροτικό.

Ζ. Παπαντωνίου.

Στὸ σταῦλο ἀπόψε ἦρθε τὸ φεγγάρι . . . 1

Ἐχοίταξεν ἀπ' τὸ παράθυρό του,
εἶδε τὴν ἀγελάδα, τὸ μοσχάρι,
τὸ βῶδι ποὺ μασοῦσε τὸ σανό του.

Στὸν κῆπο μας ἀνήσυχα γλυστροῦσε, 2
ἀνέβηκεν ἀπάνω στὴ συκιά μας,
ἐμέτρησε τὰ λίγα πρόβατά μας,
εἶδε τὸ γαῖδαρό μας καὶ γελοῦσε.

- 3 Πῆγε στ' ἄμπέλι, πῆγε στὸ λιοστάσι,
ἄκουσε τὰ κουδούνια ἅπ' τὸ κοπάδι,
χωρὶς κουβὰ κατέβη στὸ πηγάδι
κι' ἤπιε νερὸ πολὺ νὰ ξεδιψάσῃ.
- 4 Στῆς λεύκας μας τὰ φύλλα παιγνιδίζει,
στὸν οὐρανὸ τὸν καθαρὸ ἀνεβαίνει.
Μιὰ χῆνα τὸ κοιτάζει σαστισμένη
κι' ὁ σκύλος μας ἀκόμα τὸ γαυγίζει.
- 1920.

Συναυλία.

Ζ. Παπαντωνίου.

- 1 Τῆς δεξαμενῆς οἱ βαθρακοὶ
βράδυ βράδυ στήσανε χορό,
κι' ἔχουν συναυλία μουσικὴ
μέσ' στὸ καταπράσινο νερό.
- 2 Λέει ὁ πιὸ τρανὸς στὴν κομπανία :
«Βρὲ-κε-κέξ ! τὸ τέμπο* νὰ κρατῇτε.
Κουά ! κουά ! κουά ! . . . Μὲ πάθος νὰ τὸ πῆτε» . . .
Θέ μου, τί οὐράνια μελωδία !
- 3 Τὰ πουλιὰ στὸ δέντρο τᾶχουν χάσει,
τὸ φεγγάρι ἀκούει ἀπὸ ψηλά·
βαθρακοὶ σεγκόντοι, πρίμοι, μπάσοι,
τραγουδοῦν, ντό, ρέ, μί, φά, σόλ, λά. . . .
- 4 Ἄξαφνα σὲ φύσημα ἔλαφρό
βλέπουν ἓνα φύλλο ποῦχε πέσει.
τὸ τραγοῦδι ἐκόπηκε στὴ μέση·
μπλούμ ! χαθῆκαν ὅλοι στὸ νερό.

1920..

Ὁ πόνος τῆς μάνας.

Ζ. Παπακτωνίου.

Ὅταν τῆς πῆραν τὴ φωλιά 1
μὲ τὰ μικρά της τὰ πουλιά,
σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδί
πολὺ πικρὰ νὰ κελαηδῇ :
«τιριτιτιὸ τιριτιτιό !»
κι' ἀκούστηκεν ὥς τὸ Θεό.

Φεύγει ὁ μικρὸς ὁ κυνηγός, 2
ποὺ τὰ πουλάκια της κρατᾷ,
μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργός
ἔδῳ στὴ γῇ καὶ τὸν ζητᾷ·
«Τιριτιτιὸ τιριτιτιό !»
«Παιδάκι ἄσπλαχνο, ἔλα δῶ.

Καθὼς ἐπῆρες τὰ μικρὰ 3
ἔτσι κι' ἐγὼ θενὰ σὲ πάρω.
Γιὰ στάσου νὰ σὲ πάω στὸ Χάρο,
νὰ κλάψῃ ἡ μάνα σου πικρά»·
«Τιριτιτιὸ τιριτιτιό !»
«Τίνος παράπονο εἶν' αὐτό ;»

Τρέμει σὰ φύλλο τὸ παιδί, 4
πέφτει στὰ γόνατα καὶ κλαίει.
«Τὴ μάνα μου, λυπήσου» λέει.
Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ' τὸ κλαδί :
«τιριτιτιὸ τιριτιτιό !
μάνα δὲν ἤμουνα κι' ἐγώ ;»

5

Ὁ ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
καὶ μὲ τὴ θεία του καλωσύνη
σ' ὀλάνθιστο κλαρὶ τ' ἀφίνει,
ἐκεῖ στὴ μάνα τους κοντά·
«τιριτιτιό ! τιριτιτιό !»
κι' ἐκείνη κελαηδεῖ στὸ Θεό.

«Μιὰ χάρη, Θεέ μου, σοῦ ζητῶ·
τῆς μάνας του νὰ μὴν πεθάνῃ !
Μὴν τὸ παιδέψῃς ἄλλο, φτάνει·
κι' ὅς μοῦκαμε πολὺ κακό.
Τιριτιτιό ! τιριτιτιό !
Ξέρω ἀπ' τῆς μάνας τὸν καημό».

1920.

Ὁ γεροβοσκός.

Ζ. Παπαντωνίου.

1

Πόσα χρόνια πέρασα
κι' ἄσπρισα καὶ γέρασα
πάνω στὰ ψηλῶματα
βόσκοντας τὰ πρόβατα !

2

Τὶς κορφὲς ἐπάτησα
καὶ νυχτοπερπάτησα
καὶ σὲ δέντρα γέρικα
εἶδα κι' εἶδα ἀγερικά*.

3

Σὲ ψηλὲς ἀνηφοριὲς
σὰν κοτσύφι ἐχύθηκα
κι' ἔπessa σὲ ρεματιὲς
καὶ λαγοκοιμήθηκα.

Πάνω στήν καπότα μου—
φορεσιὰ καὶ στρῶμα μου—
εἶδα ὄνειράτα, γυρτός,
ξυπνητὸς καὶ κοιμιστός.

4

Σ' αἰτοράχῃ ἐσκάλωσα,
μὲ τὸ λύκο ἐμάλωσα
κι' ἀναψα τρανὲς φωτιᾶς
σὲ τετράψηλῃς κορφῆς.

5

Εἶδα τ' ἄστρι στὸ βουνό,
ποῦ τὸ λένε αὐγερινό,
καὶ στήν καθαρὴ βραδιά
χόρτασα τὴν ξαστεριά.

6

Μύρμηγκα δὲ ζήμωσα
κι' ἄνθρωπο δὲ θύμωσα·
Πῆρα τὰ μικρὰ τ' ἄρνια
σὰν παιδιὰ στήν ἀγκαλιά.

7

Μιά ζωὴν ἐπέρασα
κι' εἶπ' ὁ Θεὸς καὶ γέρασα,
καὶ τὸ χιόνι τὸ πολὺ
μοῦπεσε στήν κεφαλή.

8

Χάιντε, προβατάκια μου,
περπατᾶτε, ἀρνάκια μου,
πάμετε σιγὰ-σιγὰ
καὶ μᾶς πήρεν ἡ βραδιά . . .

9

1920.

Ὁ γλάρος.

Γιάννη Περγιαλίτη.

- 1 Θαλασσοπούλι δλόλευκο
 ὁ γλάρος πάντα τρέχει
 στὰ ζαφειρένια κύματα,
 καὶ τὸ φτερό του βρέχει
 στὸν ἄσημένιο τους ἀφρό.
- 2 Σὰν τὸ βαρκάκι τᾶξιο
 τὸ σῶμα του ὁμοιάζει
 ποὺ ἔχει κουπιὰ τὰ πόδια του
 νὰ πλέη, νὰ μὴ βουλιάζη,
 νὰ στέκη πάντοτε ἔλαφρό.
- 3 Σὰν δυὸ στενόμακρα ἄρμενα*
 ἀνοίγει τὰ φτερά του
 κι' ἔτσι ἀρμενίζει ἀκούραστος
 στὰ γαλανὰ νερά του
 μὲ τιμονάκι τὴν οὐρά.
- 4 Κι' ἔχει πυκνὸ τὸ πτέρωμα
 καὶ λαδερὸ, μὴ βρέξη
 τὸ σῶμα του ἢ θάλασσα
 καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τρέξη
 ἢ νὰ κινήσῃ τὰ φτερά.
- 5 Οἱ γλάροι εἶν' ὅμως λαίμαργοι.
 Στὰ κύματα βουτοῦνε
 τὸ ράμφος των ὅλημερα
 καὶ ψάρια κυνηγοῦνε
 χωρὶς νὰ στέκωνται στιγμὴ.

Μὰ τὰ μικρὰ ναυτόπουλα
πολὺ τοὺς ἀγαποῦνε·
γιατὶ ἐπάνω στ' ἄρμενα
οἱ γλάροι ὅταν πετοῦνε
παύουν τὰ δάκρυα κι' οἱ παλμοί...

6

Τὸ καραβάκι φθάνει
στὸ ποθητὸ λιμάνι !

7

1897

Πίννα καὶ γαρίδα.

Γιάννη Περγιαλίτη.

Ἡ πίννα ἀκίνητη, τυφλή,
διπλὸ κανκί*, ποὺ ἀνοιγοκλεῖ,
λέει σὲ γαρίδα· «Στὸ βυθὸ
δὲν ἔχω ἢ δύστυχη βοηθό·
πίννα, ἀπὸ πεῖνα θὰ χαθῶ !»
«Νὰ βρῶ μανούλας ἀγκαλιὰ
μέσ' στοῦ κανκιοῦ σου τὴ φωλιά
μ' ἀφίνεις, κι' ἔτσι οἱ δυὸ μαζὶ
μιὰ γιὰ τὴν ἄλληνε νὰ ζῇ ;
Γύρω περίγυρά σου ἐγὼ
φαγάκι θὰ σοῦ κυνηγῶ·
κι' ὅπου τῆς θάλασσας θεριὸ
θωρῶ—καβούρα ἢ κοκοβιό—,
θὰ σὲ τσιμπῶ γιὰ νὰ σφαλῇς,
μέσ' στὸ κανκί σου σὰν μὲ κλεῖς».

5

10

15

Κι' ἔτσι ἀπὸ τότε μαζὶ οἱ δυὸ
ξέννοιαχτες, ζοῦνε στὰ νερά,
πάντα μ' ἀγάπη καὶ χαρά.

1903

Τὰ δυὸ ὕνιά.

Γιάννη Περγιαλίτη.

1

Καινούργια καὶ τὰ δυὸ ὕνιά·
μὰ τὸ ἓνα στὸ ἄροτρό του
σκουριάζοντας, σὲ μιὰ γωνιά
περνοῦσε τὸν καιρό του.

2

Μ' ἀπ' τὴ δουλειὰ τὸ πρῶτο ὕνι
μὲ τὸ γεωργὸ γυρίζει.
Καὶ μὲ τὴν ὄψη του στιλπνὴ
λαμποκοπάει, σπιθίζει.

3

Τοῦ λέει τότε τ' ὀκνηρὸ
στὸν τοῖχο ἀκουμπισμένο·
«πῶς εἶσαι τόσο λαμπερό,
σὰν νὰ εἶσαι ἀσημωμένο ;

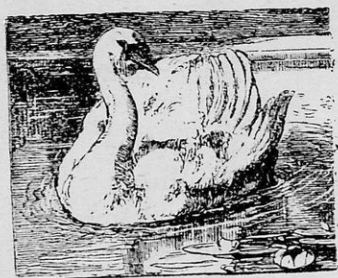
4

Μήπως δὲν ἦσουνε καὶ σὺ
μὲ σίδερο πλασμένο ;
Ποιὰ Μοῖρα, τάχατες, χρυσῇ,
σ' εὗρεῖκε σκουριασμένο,

5

καὶ στὴ χρυσῇ της ἀγκαλιὰ
σοῦδωκε τέτοιο χρῶμα ;»
«Τὴ λὲν τὴ Μοῖρα μου Δουλειὰ
τὴν ἀγκαλιὰ της Χῶμα».

1910

Ὁ κύκνος.

Ἰωάννου Πολέμη.

Μέσα στῆς λίμνης τὰ νερά
τὰ γάργαρα καὶ καθαρά
ὁ κύκνος καμαρώνει
μὲ τὰ λευκά του τὰ φτερά,
λευκότερ' ἀπὸ χιόνι.

1

Ἀτάραχα καὶ σιγαλὰ
σὰν βάρκα πλέει καὶ κυλᾷ
στῆς λίμνης τῇ γαλήνῃ·
σηκώνει τὸ λαιμὸ ψηλῶ,
τὰ μάτια μισοκλείνει.

2

Κι' ἀγάλια—ἀγάλια προχωρεῖ...
Στῇ λίμνῃ τῇ γυαλιστερῇ
ἄχνῃ* ἡ σκιά του πέφτει,
καὶ φαίνεται σὰν νὰ θωρῇ
σὲ φωτερό καθρέφτη.

3

1905.

Τὸ τρυγόνι.

Ἰωάννου Πολέμη.

1

“Ολα τὰ πουλιά
μ’ εὐθυμη λαλιά
κελαηδοῦν στὸ λόγγο*.
Μόνο ἓνα πουλί
θλιβερὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

2

Τί ἔχει καὶ θρηνεῖ ;
Ποιὰ παντοτινὴ
λύπη τὸ πληγώνει,
τὸ ἔρημο πουλί
ποῦ πικρὰ λαλεῖ
καὶ τὸ λὲν τρυγόνι;

3

Κάποια τουφεκιὰ
μαύρη καὶ κακιὰ
ἔπεσε στὴ φτέρη,
κι’ ἄφησε νεκρὸ
χάμω τὸ μικρὸ
τὸ γλυκό του ταῖρι.

4

Ἐξησαν μαζί . . .
Τώρα μόνο ξῆ
κι’ ἔρημὸ στὸ λόγγο
τὸ φτωχὸ πουλί
ποῦ πικρὰ λαλεῖ
μὲ καημὸ καὶ βόγγο.

1905

Ἡ καλαμιά.

Ἰωάν. Πολέμη.

— Γιατί, παραπονιάρα καλαμιά,
σύσσωμη παραδέρνεσαι στὸ ἄγέρι
καὶ βόγγεις μοναχὴ στὴν ἔρημιά
σὰ νὰ σὲ ξεριζώνη κάποιο χέρι;

Στὴν ἀκροποταμιά, πές μου, γιατί
ξυλιάζει κούφιο κάθε σου καλάμι
καὶ σκύβει ὀρμητικὰ σὰν νὰ ζητεῖ
νὰ πέση νὰ πνιγῇ μέσ' στὸ ποτάμι;

Γιατί, ἡ φλογέρα, ἀπὸ δικό σου ἄρμὸ
κι' ἀπ' τὸ κορμί σου τὸ λιγνὸ κομμένη,
λαλεῖ καὶ κλαίει μὲ πίκρα καὶ καημὸ
κι' ὅλο μ' ἀναστενάγματ' ἀνασαίνει;

— Μὴ μ' ἐρωτᾷς, διαβάτη· εἶναι πικρὴ
ἡ ἐνθύμηση τοῦ πόνου μου τοῦ πρώτου!
Θαρρῶ πὼς βλέπω ἀκόμη ἐκεῖ ἀντικρὺ
τὸν Ναζωραῖο ἀπάνω στὸ σταυρό του.

Σ' ἓνα καλάμι μου ψηλὸ πολὺ
ἔδεσαν βιαστικὰ στεγνὸ σφουγγάρι,
τὸ πότισαν μὲ ξεῖδι καὶ χολὴ
καὶ τοῦδωκαν νὰ πιῇ.. στερνὴ των χάρη.

Ἄχ! ἀπὸ τότε ἡ ἔρημη θαρρῶ
πὼς βλέπω ἓνα σφουγγάρι σὰν ἐκεῖνο
σὲ κάθε μού καλάμι λυγερὸ
κι' ὅλη τὴν πίκρα τῆς χολῆς του πίνω.

1908

Τὸ καριοφίλι.

Ἰωάν. Πολέμη.

1 — Τὴν ὥρα ποὺ στὸν οὐρανὸ
ὁ ἥλιος γέρνει καὶ πηγαίνει
νὰ πέσῃ πίσω ἀπ' τὸ βουνό,
γιατί, γιαγιά μου, ὅταν σημαίνῃ
καμπάνα τὸν ἔσπερινό,
καὶ πρὶν ἀκόμα ὁ ἥλιος γύρῃ
παίρνεις στὸ χέρι θυμιατήρι;

2 — Παίρνω στὸ χέρι θυμιατὸ
καὶ μοσχολίβανο τοῦ βάζω
κι' ἔτσι μ' εὐλάβεια τὸ κρατῶ
καὶ πηγαινόρχοντας θυμιάζω
τὰ εἰκονίσματα μ' αὐτό.
Γιατὶ ἡ καμπάνα ὅταν σημαίνῃ
ἡ ὥρα εἶν' εὐλογημένη.

3 — Μὰ δὲ θυμιάζεις μόνο αὐτὰ
ποὺ τὰ φωτίζει τὸ κανδῆλι·
μὲ δάχτυλα τρεμουλιαστὰ
θυμιάζεις καὶ τὸ καριοφίλι
ποὺ τὸ λουρί του τὸ βαστᾷ
ψηλὰ στὸν τοῖχο κρεμασμένο,
παλιό, παλιό καὶ σκουριασμένο.

4 Τὸ καριοφίλι ποὺ θωρεῖς
ψηλὰ στὸν τοῖχο νὰ σκουριάζῃ,
παιδάκι μου, μὴν ἀπορῆς,
ἅγιο λιβάνι τοῦ ταιριάζει·
γιατὶ χωρὶς αὐτά, χωρὶς,
χωρὶς τὸ φλογερὸ των στόμα
θᾶμαστε σκλάβοι, σκλάβοι ἀκόμα.

Μ' αὐτὰ οἱ πατέρες μας, μ' αὐτὰ
 στοὺς λόγγους*, στῶν βουνῶν τὶς ράχες
 πολέμησαν χρόνους ἑπτὰ
 σὲ τόσες δοξασμένες μάχες.
 Γι' αὐτὸ κι' ἑμεῖς μὲ θυμιατά,
 τιμῆς ἀτίμητο σημάδι,
 τὰ λιβανίζομε τὸ βράδυ.

1910

Ὅργωμα.

Ἰωάννου Πολέμη.

- Ζευγαρωμένα ταιριαστὰ τὸ βῶδια στὸ ζυγὸ 1
 μέσ' στὰ βαθιὰ τὰ μάτια των τῇ συλλογῇ των κρύβουν
 καὶ στὸ χωράφι τ' ἄσπαρτο σέρνουν, μὲ βῆμ' ἀργό,
 σέρνουν τὸ ἄλετρι πίσω των καὶ κάπου κάπου σκύβουν.
 Σκύβουν νὰ ἰδοῦν πόσο τραχιά, πόσο σκληρὴ εἶν' ἡ γῆ, 2
 ποὺ μ' ὅλη τους τὴ δύναμη σιγὰ-σιγὰ θὰ σχίσουν
 κι' ἴσως μέσα στὰ μάτια των αὐτὴ εἶν' ἡ συλλογὴ
 ποὺ καθρεφτίζονταν ἐκεῖ καὶ πρὶν ἀκόμ' ἀρχίσουν.
 Τὸ ὕνι χαράζει ἀκούραστα τ' αὐλάκι τὸ βαθὺ 3
 ξεσκάζοντας, τινάζοντας τὴν πέτρα, τὸ κοτρόνι*.
 κι' ὁ ζευγολάτης ἄφωνος τ' ἄλετρι ἀκολουθεῖ
 καὶ μὲ βουκέντρα σουβλερὴ τὰ βῶδια του κεντρώνει.
 Κι' ὀργώνει, ὀργώνει ὀλημερὶς τ' ἄλετρι τὸ βαρὺ 4
 καὶ πάει ἔμπρὸς καὶ πάει ἔμπρὸς καὶ πίσω πάλι στρέφει,
 γιὰ ν' ἄρθῃ ὁ σπόρος ὕστερα νὰ πέσῃ καὶ νὰ βρῇ
 βαθειὰ σκαμμένο κι' ἀπαλὸ τὸ χῶμα ποὺ μᾶς τρέφει.
 Καὶ θὰ φυτρώσῃ καὶ θὰ βγῇ τὸ φύτρο τὸ χλωρὸ 5
 καὶ πράσινο τὸ στάχυ' του τὸν ἥλιο θ' ἀντικρύσῃ,
 καὶ θὰ μεστώσῃ, θὰ ψηθῇ μὲ τὸν καλὸν καιρὸ,
 καὶ θὲ νὰ πάῃ στὸ μυλωνᾶ κι' ἀλεύρι θὰ γυρίσῃ.

- 6 Εὐλογημένο τρεῖς φορὲς τ' ἄλἐτρι τὸ βαρύ·
εὐλογημένα τρεῖς φορὲς τὰ βῶδια, ὃ ζευγολάτης·
κι' εὐλογημένη τρεῖς φορὲς ἡ γῆ, ποὺ καρπερή,
μὲ δίχως βαρυγκόμηση μᾶς δίνει τὰ καλὰ της.

1910.

Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας.

Ἰω. Πολέμη.

- 1 Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας ; Μὴν εἶν' οἱ κάμποι ;
μὴν εἶναι τ' ἄσπαρτα ψηλὰ βουνά ;
μὴν εἶν' ὃ ἥλιος της ποὺ χρυσολάμπει ;
μὴν εἶναι τ' ἄστρα της τὰ φωτεινά ;
- 2 Μὴν εἶναι τ' ἄσπρα της ψηλὰ παλάτια,
καὶ τὰ σπιτάκια της τ' ἀραδιαστά ;
μὴν εἶναι οἱ δρόμοι της, τὰ μονοπάτια ;
μὴν εἶναι τ' ἄνθη της τὰ εὐωδιαστά ;
- 3 Μὴν εἶναι κάθε της ρηχὸ ἀκρογιάλι
καὶ κάθε χώρα της μὲ τὰ χωριά ;
κάθε νησάκι της ποὺ ἀχνά* προβάλλει,
κάθε της θάλασσα, κάθε στεριά ;
- 4 Μὴν εἶναι τάχατε τὰ ἐρειπωμένα
ἀρχαῖα μνημεῖα της, χρυσῇ στολῇ
ποὺ ἡ τέχνη ἐφόρεσε, καὶ τὸ καθένα
μιὰ δόξα ἀθάνατη ἀντιλαλεῖ ;
- 5 Ὅλα πατρίδα μας, κι' αὐτὰ κι' ἐκεῖνα·
καὶ κάτι ποῦχομε μέσ' στήν καρδιά
καὶ λάμπει ἀθώρητο σὰν ἥλιου ἀχτίνα
καὶ κράζει μέσα μας : ἐμπρός, παιδιά !

1910.

Τὸ μελτέμι.

Ἀριστομένους Προβελεγγίου.

Ἦλθες νὰ δροσίσης
τὴ φρυγμένη* γῆ,
καὶ ζωὴ νὰ χύσης
στὴ νεκρὴ σιγῇ,
π' ὅλα τὰ βαραίνει,
ὅλα τὰ μαραίνει.

1

ἄρωμα βουνίσιο
πνέεις ἔλαφρό,
φύκιο πελαγίσιο,
στάζοντας ἄφρό,
στὴ μορφῇ σου τρέμει,
γαλανὸ μελτέμι.

2

Τὸ μουρμούρισμά σου
μέσ' στὴ σιγαλιὰ
καὶ τὸ φλίφλισμά σου
στὴν ἀκρογιαλιὰ
εἶν' ὅλο ὑγεία
δρόσος καὶ εὐλογία.

3

Πνέεις, λούεις, ραίνεις
τὰ χρυσᾶ νησιὰ
κι' ὅλα τ' ἀνασταίνεις
μέσα στὴ δροσιά.
Σὺ τὴ φλόγα παίρνεις,
τὴ χαρὰ σὺ φέρνεις.

4

Ἀλεξ. Γ. Σαρῆ, Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ.

10

5 Πῶς ἀνατριχιάζει
τὸ γλαυκὸ νερὸ
καὶ γλυκὰ παφλάζει
στὸ βαρὺ πλευρὸ
πλοίου π' ἀργολόγα
στοῦ πελάου τῇ φλόγα !

6 Μελτεμάκι, τρέχε
πέλαγα, νησιά,
τὸ φτερό σου βρέχε
μέσα στὴ δροσιά,
χύνε φύκιον ἄλμύρα
καὶ βουνίσια μῦρα.

7 Τὸ μουρμούρισμά σου
μέσ' στὴ σιγαλιὰ
καὶ τὸ φλίφλισμά σου
στὴν ἀκρογιαλιὰ
εἶν' ὅλο ὑγεία,
δρόσος κι' εὐλογία.

1896.

• **Ὁ ἀνεμόμυλος.**

Ἀριστομένους Προβελεγγίου.

1 Καὶ γυρνᾷ ψηλὰ
καὶ τριζοβολᾷ
στ' ἀκρογιάλι ὁ μύλος.
Καὶ γοργοπετᾷ
μὲ πανιὰ ἀπλωτά,
τῶν φτωχῶν ὁ φίλος.

Στρώνοντ' ἐμπροσὰ
πέλαγ' ἀνοικτά. 2

Ὅταν δῇ καράβι
πέρα νὰ περνᾷ,
πιὸ γοργὸς γυρνᾷ,
ἀπ' τὸ γῆρο ἀνάβει.

Πλοῖα καὶ τὰ δύο. 3
Τῶνα σὰ θεριὸ
μέσ' στὸ κῦμ' ἀφρίζει,
τ' ἄλλο μὲ βοριᾷ
πάνω στὴ στεριά
ὅλο κι' ἀρμενίζει.

Καὶ γυρνᾷ τρελλὰ 4
καὶ μουγγροβολᾷ.
Λὲς καὶ μὲ τὸν μπάτη,
ποῦ τονε γυρνᾷ,
κάτι σιγανά,
μουρμουρίζει κάτι.

Μὲ λευκὰ φτερά 5
καὶ μὲ μιὰ χαρὰ
καὶ μὲ περηφάνεια,
κύκλους ἑλαφροὺς,
κύκλους φωτεροὺς
γράφει στὰ οὐράνια.

Μ' ἔργον ἱερὸ 6
χρόνια καὶ καιρὸ
ἢ ζωὴ του ἐδέθη.
Δίνει τὸ ψωμί,
δύναμη κι' ὁρμὴ
γιὰ τὸν κόσμον ἀλέθει.

7

Ὁ βοριᾶς φυσᾷ,
ὁ τροχὸς λυσσᾷ,
καὶ τ' ἄλεῦρι ρέει
μέσ' ἀπ' τὸν ἄρμό,
ἄσπρο καὶ θερμὸ
κι' εὐλογία πνέει.

8

Κι' εἶναι μιὰ βοή
κι' εἶναι μιὰ ζωή !
Ὅλα τρέμουν, τρίζουν.
Ἄσμα μυστικό,
ἄσμα ἔξωτικό
ὅλα μουρμουρίζουν.

1916.

Οἱ γερανοί.

Ἀριστομένους Προβελεγγίου.

1

Φθινοπωρινὴ βραδιά,
ὁ ἥλιος βασιλεύει.
Δὲν σαλεύουν τὰ κλαδιά,
φύλλο δὲν σαλεύει.

2

Καὶ περνοῦν οἱ γερανοί,
ταξιδεύουν πέρα,
καὶ σὰ λόγχη μελανὴ
σχίζουν τὸν ἀέρα.

3

Ὁ κρωγμὸς ἀντιλαεῖ
κι' ὅλοι τοὺς κοιτάζουν
καὶ μ' ἀγάπη «ὦρα καλή !»
στά πουλιὰ φωνάζουν.

Κι ἡ γριά ποῦ περπατᾷ 4
στο ραβδί γερμένη,
στέκει καὶ τὰ χαιρετᾷ,
λέγει λυπημένη·

«Στὸ καλό, χρυσᾷ πουλιά, 5
στὸ καλὸ νὰ πᾶτε !
Τάχα θὰ μὲ βρῆτε πλιά,
πίσω ὅταν γυρνᾶτε ;»

1916

Ἡ πρωτομαγιά.

Διονυσίου Σολωμοῦ.

Τοῦ Μαΐου ροδοφαίνεται ἡ μέρα
ποῦ ὠραιότερη ἢ φύση ξυπνάει,
καὶ τὴν κάνουν λαμπρὰ καὶ γελάει
πρασινάδες, ἀχιτῖνες, νερά.
Ἄνθη κι ἄνθη βαστοῦνε στὸ χέρι
παιδιὰ κι ἄνδρες, γυναῖκες καὶ γέροι·
ἄσπροεντύματα, γέλια καὶ κρότοι,
ὅλοι οἱ δρόμοι γιομᾶτοι χαρά.
Ναί, χαρῆτε τοῦ χρόνου τὴ νιότη,
ἄντρες, γέροι, γυναῖκες, παιδιὰ !

1859.

Ἀἴνιγμα.

Διονυσίου Σολωμοῦ.

Τὸ πρῶτο μου εἶν' ἀναίσθητο, τὸ δεύτερο δὲν εἶναι.
Δίχως τὸ πᾶν, ἂν λειτουργᾷς, καλὲ παπᾶ μου, κρῖνε.

1859.

Τὸ ναυτόπουλο.

Ἡλία Τανταλίδου.

- 1 Μὲ καράβι στὰ ταξίδια
τὸ ναυτόπουλο γυρνᾷ
καὶ στῆς θάλασσας τὰ φίδια
τὰ μικρᾶτα του περνᾷ.
- 2 Ὅ βοριάς δὲν τὸ τρομάζει,
οὔτ' ἢ ἄπιστη νοτιά·
οὔτε χιόνι, οὔτε χαλάζι·
οὔτε κύματα πλατειά.
- 3 Στῇ δουλειᾷ πουργὸ καὶ βράδυ
μὲ τὸ στρόμπο* στὸ πλευρό,
ξεροτρῶγει παξιμάδι,
πίνει ἀκάθαρτο νερό.
- 4 Πεταχτὸ σὰν τὸ ξεφτέρει*
ἀνεβαίνει στὰ πανιά·
καὶ μὲ ῥόζους εἰς τὸ χέρι
λύνει, δένει τὰ σχοινιά.
- 5 Στοῦ κινδύνου τὴν τρομάρα
τὸ φυλάγει μοναχῇ
τῆς μανούλας του ἡ λαχτάρα,
τῆς μανούλας του ἡ εὐχή·
- 6 ποὺ ἐλπίζει παλικάρι
νὰ τὸν δῇ καμμιά φορὰ,
νὰ τὸν ποῦν μικρὸ Κανάρη
μέσ' στ' ἀθάνατα Ψαρσ.

1839

Τὸ τραγοῦδι τοῦ ξενιτεμένου.

Νικολάου Ι. Χατζηδάκη.

Μιά γωνιά γνωρίζω ἀγαπημένη,
ποῦ τὸν κόσμον ἔχω πρωτοδεῖ,
ποῦ ζωὴ ἔχω ζήσει εὐτυχισμένη,
μιὰ γωνιά μικρούλα ἀγαπημένη,
ποῦ ἔζησα μικρὸ κι' ἄθῳ παιδί.

1

Πλούσιες χῶρες εἶδα καὶ παλάτια,
μὰ καμμιὰ, κανένα δὲν ποθῶ·
γλυκὰ δάκρυα μοῦρχονται στὰ μάτια
πλούσιες χῶρες ὅχι καὶ παλάτια,
τὸ χωριό μου μόνο σὰν σκεφθῶ.

2

Φτωχικό, μικρό εἶναι χωριουδάκι
καὶ κοιμᾶται μέσα στὰ κλαδιά·
μουρμουρίζει δίπλα του τὸ ρυάκι·
φτωχικό, μικρούλι χωριουδάκι,
ποῦ βαθιά ἔχω πάντα στὴν καρδιά.

3

Κι' εἶν' ἓνα μικρό, φτωχὸ σπιτάκι,
λάμπει ὁ ἥλιος πάνω του χρυσός,
κάθε χαροπὸ παραθυράκι
στ' ἄσπρο μου γενέθλιο μου σπιτάκι,
τῷ χει ζώσει πράσινος κισσός.

4

Δυὸ μορφὲς κεῖ μέσ' ἀγαπημένες
— ἓνας γέρος τώρα καὶ μιὰ γριὰ —
κάθονται σκυφτὲς καὶ λυπημένες,
δυὸ μορφὲς γλυκὲς ἀγαπημένες,
γιὰ τὸ γιό τους ποῦφυγε μακριά.

5

- 6 Πότε θάρθης, μέρα εὐλογημένη,
νά ριχτῶ τρελὸς στήν ἀγκαλιά
τῶν γλυκῶν γονιῶν μου, ποὺ κλαμένοι,
μὲ χαρὰ στὰ μάτια τους χυμένη,
δὲν θὰ μὲ χορταίνουν στὰ φιλιὰ ;
- 7 Ξέρω μιὰ μικρὴ γωνιά τοῦ κόσμου,
ποὺ ὅπου ἄλλοῦ στὰ ξένα κι' ἂν βρεθῶ,
πάντα μαγικιά τὴ βλέπω ἔμπρός μου,
μιὰ μικρὴ, γλυκειὰ γωνιά τοῦ κόσμου,
ποὺ μὲ δάκρυα πάντα τὴν ποθῶ.

1898.

Φεγγάρι στὴ θάλασσα.

N. I. Χατζηδάκη.

- 1 Στρογγυλὸ τὸ φεγγαράκι
πάνω ἀπ' τὸ βουνό,
μυρωμένο τ' ἀγεράκι
τὸ νυχτερινό.
- 2 Χυτὸ ἀσήμι τὸ φῶς πέφτει
γύρω καθαρὸ
κι' ἐν' ἀτέλειωτο καθρέφτη
κάνει τὸ νερό.
- 3 Κι' ἡ βαρκούλα, περιστέρει
κάτασπρο, πετᾷ·
ποῦ πηγαίνει ; ποιὸς τὸ ξέρει ;
μὰ καὶ ποιὸς ρωτᾷ ;
- 4 Ὅπου γύρω κι' ἂν πηγαίνῃ,
λάμπη καὶ χαρὰ !
τί μαγεία εἶναι χυμένη
σ' ὅλα τὰ νερά !
- 5 Τί γλυκειά, τί μυρωμένη
τί χρυσῇ βραδιά !
Πῶς ἀνοίγει εὐτυχισμένη
καθεμιὰ καρδιά !

1900.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΒΙΟΙ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ἀδαμαντίου Ἀδαμάντιος. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις. Περαιώσας τὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν σπουδὰς αὐτοῦ ἐσυνέχισε ταύτας ἐν Γαλλίᾳ, ἀπὸ δὲ τοῦ 1912 εἶναι καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐκτὸς πολλῶν ἀρθρῶν του καὶ πραγματειῶν δημοσιευθεισῶν εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ ἐξέδωκε τὰ ἐξῆς ἔργα του: *Τὰ χρονικά τοῦ Μωρέως* (1909), *Ἀγνείας πεῖρα* (1911) καὶ ἡ *Βυζαντινὴ Θεσσαλονίκη* (1915).

Ἀδαμίδης Βασίλειος. Ἐγεννήθη τὸ 1857 εἰς Δόλια-νγην τοῦ Ζαγορίου τῆς Ἠπείρου. Ἐσπούδα-σεν ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ τῶν Ἰωαννίνων. Ἀπὸ τοῦ 1881 ἐγκατεστάθη εἰς Βόλον, ὅπου ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν *Διάπλασιν τῶν Παίδων* διηγήματα, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ ἐδημοσιεύθησαν καὶ εἰς ἰδιαίτερον τόμον μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν *Ἀπὸ τοῦ χωριοῦ μου* (1913).

Σημειώσεις. Ὅπου δὲν ἀναφέρεται τόπος ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου, εἶναι αἱ Ἀθῆναι.

Ἀθάνας Γεώργιος. Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ κ. Γ. Ἀθανασιάδου. Ἐγεννήθη τὸ 1894 ἐν Ναυπάκτῳ. Ἐσπούδασεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὰ νομικά, ὧν ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Ἀπὸ πολλοῦ ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τὴν ποίησιν, δημοσιεύσας μέχρι τοῦδε δύο ποιητικὰς συλλογὰς: *Τὸ πρῶινὸν ξεκίνημα* (1919) καὶ *Ἀγάπη στὸν Ἐπαχτο* (1922).

Βηλαροῦς Ἰωάννης. Ἐγεννήθη τὸ 1771 εἰς τὰ Ἰωάννινα· ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα του προσελήφθη ὡς ἱατρὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ Βελῆ. Κατὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀλῆ μόλις κατώρθωσε νὰ σωθῇ, ἀπολέσας τὴν περιουσίαν του, καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ Ζαχόριον, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1823. Ἦτο ὑπέρμαχος τῆς δημοτικῆς γλώσσης, τῆς ὁποίας καὶ ἐζήτησε νὰ ἀπλοποιήσῃ τὴν ὀρθογραφίαν μὲ τὸ βιβλιάριόν του *Ἡ ρομενικὴ γλῶσσα* (Στὴν τηπογραφῆα τον Κορφον, 1814). Εἰς τὴν ἀπλὴν αὐτὴν γλῶσσαν ἔγραψε ποιήματα καὶ μετέφρασε τὴν Βατραχομουμαχίαν καὶ τὸν Κρίτωνα τοῦ Πλάτωνος. Τὰ ἔργα του ἐξεδόθησαν τὸ 1827 ἐν Κερκύρᾳ.

Βιζυηνὸς Γεώργιος. Ἐγεννήθη ἐν Βιζύῃ τῆς Θράκης τὸ 1852. Ἐσπούδασεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ εἶτα ἐν Εὐρώπῃ τὴν φιλοσοφίαν καὶ διετελέσεν ἐπὶ τινὰ χρόνον καθηγητῆς ἐν Ἀθήναις, ὅπου καὶ ἀπέθανε τὸ 1896. Πεζὰ καὶ ποιητικὰ τοῦ ἔργα ἐδημοσιεύθησαν τὰ πλεῖστα εἰς περιοδικὰ, τινὰ δὲ καὶ εἰς ἰδιαιτέρους τόμους. (*Ἀτθίδες αὔραι*, Λονδίνον, 1884. *Ποιήματα*, 1916. *Τὸ ἀμάραντον* τῆς μητρὸς μου καὶ ἄλλα διηγήματα, 1916).

Δροσίνης Γεώργιος. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1859 ἐκ γονέων Μεσολογγιτῶν. Δηθύθουνεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ περιοδικὸν *Ἐστία* καὶ ἔπειτα τὴν ὁμώνυμον ἐφημερίδα, ὡς καὶ τὸ περιοδικὸν *Ἐθνικὴ ἀγωγή*, εἶναι δὲ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου τῶν Ὁφελίμων Βιβλίων. Ἔργα αὐτοῦ ἐδημο-

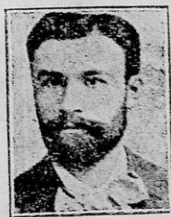
σίευσεν εἰς χωριστοὺς τόμους τὰ ἐξῆς: Α' Ποιητικά: *Ἴστοι*
Ἀράχνης (1880), *Σταλακτῖται* (1884), *Εἰ-*
δύλλια (1885), *Ἀμάραντα* (1891), *Γαλήνη*
 (1902), *Φωτερὰ σκοτάδια* (1914). Β' Πεζά:
Ἀγροτικαὶ ἐπιστολαὶ (1882), *Τρεῖς ἡμέ-*
ραι ἐν Τήνῳ (1883), *Διηγήματα καὶ ἀνα-*
μνήσεις (1883), *Τὸ βοτάνι τῆς ἀγάπης*
 (1910) καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Ὁφελίμων
 Βιβλίων, *Αἱ μέλισσαι* (1901), *Τὸ ψάρευμα*
 (1904), *Οἱ τυφλοὶ* (1906), *Ὁ κυνηγὸς* (1907) κ. ἄ.

Καμπούρογλου Δημ. Γρ. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις
 τὸ 1852. Ἐσπούδασε νομικά, διετέλεσε δὲ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διευ-
 θυντῆς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἠσχολήθη
 εἰς ἱστορικάς, λαογραφικὰς καὶ τοπογραφι-
 κάς μελέτας, ἐκδῶσας τὴν *Ἱστορίαν τῶν*
Ἀθηνῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας (3 τόμοι,
 1889-1896), τοὺς *Ἀρματολούς καὶ κλέ-*
φτας (1913), τὸν *Ἀναδρομάρην* (1914), *Το-*
πωνυμικὰ παράδοξα (1920), τὸν *Ἀναδρο-*
μάρην τῆς Ἀττικῆς (1920), τὸ *Ριζόκα-*
στρον (1920), τὸ *Δαφνὶ* (1920) κ. ἄ. Ἐδη-
 μοσίευσεν ἐπίσης, εἰς περιοδικὰ ἰδίως καὶ ἐφημερίδας, πολλὰ
 λογοτεχνικά ἔργα, δραματικά, διηγήματα, ποιήματα, ἐντυπώσεις
 καὶ σκέψεις, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ ἐξεδόθησαν καὶ ἰδιαιτέρως:
Μῦθοι καὶ διάλογοι (1881), *Θρύψαλα* (1911), *Περασμένα*
χρόνια (1911), *Διηγήματα* (1915), *Ἀθηναϊκὰ διηγήματα*
 (1915), *Ἀττικοὶ ἔρωτες* (1921) κ. ἄ.

Καρκαδίτσας Ἀνδρέας. Ἐγεννήθη τὸ 1866 εἰς τὰ
 Λεσχινὰ τῆς Ἠλείας. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρι-
 κὴν καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς στρα-
 τιωτικὸς ἰατρός. Ἐκτὸς πολλῶν ἄρθρων καὶ
 διηγημάτων του, δημοσιευθέντων εἰς ἐφημε-
 ρίδας καὶ περιοδικὰ, ἐδημοσίευσεν εἰς χωρι-
 στοὺς τόμους τὰ ἐξῆς ἔργα του: *Διηγήματα*
 (1892), *Ἡ Λυγερή* (1896), *Ὁ Ζητιάνος*

(1897), *Τὰ Δόγια τῆς πλώρης* (1899), *Παλιές ἀγάπες* (1900), ὁ *Ἀρχαιολόγος* (1904) κ. ἄ.

Κεραμόπουλος Ἀντώνιος. Ἐγεννήθη εἰς Μπλάτσι τῆς Μακεδονίας τὸ 1873. Ἐσπούδασεν ἀρχαιολογίαν ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀπὸ τοῦ 1904 εἶναι ἑφορος τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἐκτὸς πολλῶν καθαρῶς ἐπιστημονικῶν διατριβῶν του καὶ βιβλίων, (μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ *Θηβαϊκά*, 1917) ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ Συλλόγου τῶν Ὠφελίμων βιβλίων τὸ ἐκλαϊκευτικὸν ἔργον του οἱ *Ἀγῶνες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων* (1906).

Κονδυλάκης Ἰωάννης. Ἐγεννήθη ἐν Βιάννῃ τῆς Κρήτης τὸ 1862. Μετέσχε τῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1877 καὶ 1896.

Διετέλεσεν ἐπὶ τινα χρόνον διδάσκαλος ἐν Κρήτῃ, εἰτα δὲ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἐπέδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ ἐδημοσίευσεν πλεῖστα ἄρθρα του, χρονογραφήματα καὶ διηγήματα εἰς καθημερινὰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἰδίως εἰς τὸ *Ἐμπρός*, οὗτινος ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν ὁ ἀρχισυντάκτης. Ἀπέθανεν ἐν Ἡρακλείῳ τὸ 1920. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐξεδόθησαν ἰδιαιτέρως τὰ ἑξῆς: *Ἐνῶ διέβαινα* (ἀπάνθισμα χρονογραφημάτων του, ἃτινα ὑπέγραφε συνήθως μὲ τὸ ψευδώνυμον Διαδάτης, (1916), ὁ *Πατούχας* (1916), *Ὅταν ἦμουν δάσκαλος* (1916) καὶ *Πρώτη ἀγάπη* (Χανία, 1919).

Φωτογραφία τοῦ 1909.

Κουρτίδης Ἀριστοτέλης Η. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Μυριόφυτον τῆς Θράκης τὸ 1858. Ἐσπούδασε φιλοσοφικὰ καὶ παιδαγωγικὰ ἐν Εὐρώπῃ, διετέλεσε δὲ ἐπὶ πολλὰ ἔτη καθηγητὴς τῶν μαθημάτων τούτων ἐν Ἀθήναις. Ἐδημοσίευσεν πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκάλων ἱκανὰ παιδαγωγικὰ ἔργα: *Αἱ πνευματικαὶ ἰδιοφυΐαι* (1907), *Ὑποδείγματα διδασκαλίας ζωολογίας* (1912) καὶ *φυτο-*

λογία (1913) κ. ἄ. Ἀπὸ νεότητος αὐτοῦ ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν λογοτεχνίαν. Ἐκτὸς πολλῶν μεταφράσεων καὶ διασκευῶν ξένων λογοτεχνημάτων, ἐδημοσίευσεν παντοίας μελέτας καὶ διηγήματα εἰς περιοδικά. Ἀπὸ τοῦ 1880 - 1893 διετέλεσεν ἀρχισυντάκτης τῆς **Διαπλάσεως τῶν Παίδων**, ὅπου ἐδημοσίευσεν καὶ μέχρι σήμερον δημοσιεύει ἔργα του, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ ἐξεδόθησαν καὶ εἰς χωριστοὺς τόμους ἐπανειλημμένως. (**Παιδικὰ Διηγήματα, Θέατρον οἰκογενείας καὶ σχολείου, Παιδικοὶ διάλογοι** κ. ἄ.).

Λασκαράτος Ἀνδρέας. Ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ, τὸ 1811. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Εὐρώπῃ τὰ νομικά. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἀφωσιώθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν, καὶ διέπρεψεν ὥς σατιρικός ποιητής. Ἐπειδὴ ἐκαυτηρίασε τὰς προλήψεις τοῦ ὄχλου καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ κλήρου κατεδιώχθη καὶ ἀφωρίσθη. Ἐν τέλει ἔμως κατενοήθη ὑπὸ πάντων ἡ ἄδολος εἰλικρίνεια καὶ χρησιμότης αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν τιμῇ τὸ 1901. Ἐκ τῶν ἔργων του σπουδαιότερα εἶναι τὰ **Μυστήρια τῆς Κεφαλλονιάς** (1856), **Συχουρηγήματα** (1872), καὶ **Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος** (συλλογὴ χαρακτήρων, 1886).

Μελᾶς Λέων. Ἐγεννήθη τὸ 1812 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ γονέων Ἡπειρωτῶν. Ἐσπούδασεν ἐν Εὐρώπῃ νομικά καὶ ὑπηρέτησεν εἰτα εἰς διαφόρους δικαστικὰς θέσεις ἐν Ἑλλάδι, χρηματίσας καὶ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης. Τὸ 1849 μετέβη εἰς Λονδίνον, ὅπου διέμεινεν ἐπὶ δεκαετίαν συνεργαζόμενος μετὰ τῶν αὐτόθι ἐμπορευομένων ἀδελφῶν του· συγχρόνως δὲ ἡσχολεῖτο ἐκεῖ καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων, εἰς ἃ καὶ ἀποκλειστικῶς ἀφωσιώθη μετὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδόν του. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1879. Ἐκ τῶν ἔργων του σπουδαιότερα εἶναι ὁ **Γεροστάθης** (1858), ὁ **Χριστόφορος** (1874) καὶ ὁ **Μικρὸς Πλοῦταρχος**, ἐκδοθεὶς μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς τὴν σειρὰν τοῦ Συλλόγου τῶν Ὠφελίμων Βιβλίων (τρία τομίδια, 1900 - 2).

Μαρτινέλης Γεώργιος. Ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1836.

Μετὰ τὰς πρώτας τοῦ σπουδᾶς ἐν τῇ πατρίδι μετέβη ἐπὶ μικρὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν, πρὸς ἀνωτέραν μόρφωσιν, ὅπου ἐσχετίσθη μὲ ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας. Ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1891. Ἀπὸ νεότητος ἀφωσιώθη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ ἐδημοσίευσεν πολλὰ ποιήματα εἰς περιοδικὰ. Τὰ σπουδαιότερα τῶν ποιημάτων τοῦ ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὸν τίτλον

Τραγούδια (1921).

Νιρβίνας Παῦλος. Ψευδώνυμον τοῦ κ. Πέτρου Ἀποστολίδου. Ἐγεννήθη ἐν Μαριανουπόλει τῆς Ρωσίας τὸ 1866.

Ἐσπούδαζε τὴν ἱατρικὴν καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἱατρός εἰς τὸ Πολεμικὸν Ναυτικόν. Πλὴν ψυχιατρικῶν τινῶν μελετῶν ἔγραψε διηγήματα, παραμύθια, ἐντυπώσεις ταξιδίων, χρονογραφήματα, δημοσιευθέντα εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας, ἰδίως τὴν *Ἑστίαν*, ὅπου χρονογραφεῖ ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν. Ἐκ τῶν εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐκδοθέντων ἔργων τοῦ σπουδαιότερα εἶναι: *Ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν* (1898), *Παγὰ λαλέουσα* (ποιήματα, 1907), *Τὸ συναξάρι τοῦ Παπᾶ Παρθένου* (1915), *Ἡ ζωὴ τοῦ δρόμου* (1917), κ.ἄ. Δραματικὰ δὲ ἔργα τὰ ἐξῆς: *Τὸ χελιδόνι* (1908), *Μαρία Πενταγιώτισσα* (1909) κ. ἄ.

Ξερόπουλος Γρηγόριος. Ἐγεννήθη τὸ 1867 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ πατρὸς Ζακυνθίου. Ἐξεπαιδεύθη εἰς τὸ γυμνάσιον Ζακύνθου καὶ ἔπειτα ἤκουσε μαθηματικὰ καὶ φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τοῦ 1887 ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν, συνεργασθεὶς εἰς πλεῖστα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. Ἐγραψε θεατρικὰ ἔργα, μυθιστορήματα, διηγήματα, κριτικὰς καὶ αἰσθητικὰς μελέτας, ἄρθρα καὶ χρονογραφήματα, ἐκ τῶν ὁποίων εἰς χωρι-

Μορφή
αὐτοῦ

σταὺς τόμους ἐξεδόθησαν τὰ ἑξῆς: *Μητριὰ* (1890), *Στρατιωτικὰ διηγήματα* (1892), *Διηγήματα* (εἰς τρεῖς τόμους· 1901, 1903, 1912), *Μαργαρίτα Στέφα* (1906), *Θέατρον* (δύο τόμοι, 1913), *Ὁ κακὸς δρόμος* (1913), *ὁ Κόκκινος Βράχος* (1915), *Πετριὲς σιτὸν ἥλιο* (1918), *Τὸ μυστικὸ τῆς κοντέσσας Βαλέραινας* (δρᾶμα, 1918), *οἱ Φοιτηταί* (1919). κ. ἄ. Ἀπὸ τοῦ 1895 εἶναι ἀρχισυντάκτης τῆς *Διαπλάσεως τῶν Παίδων*, τοὺς ἀναγνώστας τῆς ὁποίας τέρπει καθ' ἑβδομάδα καὶ ὁδηγεῖ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐν αὐτῇ δημοσιευμάτων του, μὲ τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐπιστολάς του, τὰς ὁποίας ὑπογράφει μὲ τὸ ψευδώνυμον Φαίδων. Ἐκ τῶν διὰ παιδιὰ καταλλήλων ἔργων του σημειωτέα τὸ μυθιστόρημα *Ἡ ἀδελφοῦλα μου* (Διάπλασις τῶν Παίδων, 1889) καὶ τὸ *Παιδικὸν θέατρον* (1896).

Παλαμᾶς Κωστῆς. Ἐγεννήθη ἐν Πάτραις τὸ 1859 ἐκ γονέων Μεσολογγιτῶν. Νεώτατος ἦλθεν εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ νομικὰ, ἀλλὰ ταχέως ἐγκατέλειπε τὴν νομικὴν καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν ποίησιν. Ἀπὸ τοῦ 1897 εἶναι γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐκτὸς πολυαρίθμων δημοσιευμάτων του εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ, ἐξέδωκε εἰς ἰδιαιτέρους τόμους τὰ ἑξῆς ἔργα του: *Α' Ποιητικά: Τραγούδια τῆς Πατρίδος μου* (1886), *Ὕμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν* (1889), *Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου* (1892), *Ἰαμβοὶ καὶ ἀνάπαιστοι* (1897), *ὁ Τάφος* (1898), *Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Ἡλιογέννητης* (1900), *Ἡ ἀσάλευτη ζωὴ* (1904), *Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου* (1907), *Ἡ φλογέρα τοῦ βασιλιᾶ* (1910), *Ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Μοναξιά* (1912), *Οἱ καημοὶ τῆς Λιμνοθάλασσης καὶ τὰ Σατιρικὰ γυμνάσματα* (1912), *Οἱ Βωμοὶ* (1915), *Τὰ παράκαιρα* (1919). Β' Πεζά: *Τὸ ἔργον τοῦ Κρυστάλλῃ* (1894), *Θάνατος παλικάριου* (1901), *ἡ Τρισεύγενη* (δρᾶμα, 1903), *Γράμματα* (κριτικαὶ μελέται εἰς δύο τόμους, 1904 καὶ 1907), *Τὰ πρῶτα κριτικὰ* (1913), *Διηγήματα* (1920). κ. ἄ.

Πάλλης Ἀλέξανδρος. Ἐγεννήθη ἐν Πειραιεὶ τὸ 1851. Ἐσπούδασεν ἐπὶ τινας μῆνας φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον

Ἀθηνῶν, ἔπειτα δὲ ἐτράπη εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὸν οἶκον Ράλλη. Θιασώτης τῆς δημοτικῆς γλώσ-

σης συνέγραψε *Τραγουδάκια γιὰ παιδιὰ* (1889), μετέφρασε δὲ τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὅμηρου (ἐκδοθεῖσαν ἐπανειλημμένως), τὸν Κύκλωπα τοῦ Εὐριπίδου, τὰ πρῶτα βιβλία τοῦ Θουκυδίδου, τὸν Ἑμπορον τῆς Βενετίας τοῦ Σαίξπηρ, κ. ἄ. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων του ἐξεδόθησαν εἰς ἓνα τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον *Κούφια καρῦδια* (Λίβερπουλ, 1915).

Παπαδοπούλου Ἀρσινόη. Ἐγεννήθη τὸ 1854 ἐν Ἀθήναις, ἐκ πατρὸς τοῦ πολλαχῶς ὑπηρετήσαντος τὴν πατρίδα

διδασκάλου Γρηγορίου Παπαδοπούλου. Ἐτελειοποιήθη ἐν Γαλλίᾳ καὶ εἶτα ἐν Λονδίνῳ εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, μεθ' ὃ ἐδίδασκεν ἐν τῇ Ἀνωτέρῳ Παρθεναγωγείῳ Θεσσαλονίκης. Ἐγραψε διάφορα διηγήματα καὶ μελέτας εἰς περιοδικά. Εἰς χωριστοὺς τόμους ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς: *Εἴκοσι πέντε διηγήματα* (1888), *Ἀθηναϊκὰ ἀνθύλλια* (1892), *Μητρὸς ὑπο-*

θῆκαι (1894), *Παραμῦθια τῶν Ἑλληνοπαίδων* εἰς τέσσαρα τεύχη: (1905 - 1922. 1) ἡ ὀλοπράσινη βασίλισσα, 2) ὁ ἥρως τῶν Σερρῶν — ἡ Ἀθηναία Σουλτάνα, 3) ἡ Φωτεινὴ — ὁ μαγεμένος ἐργαλεῖος — ἡ καλὴ νεράιδα, 4) ἡ ἀσημένια στέγη — ὁ Διγενῆς Ἀκρίτας) καὶ *Ἀπὸ παντοῦ τῆς ἐλληνικῆς γῆς* (1920).

Παπαντωνίου Ζαχαρίας. Ἐγεννήθη ἐν Καρπενησίῳ

τὸ 1877. Ἀπὸ νεότητος ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ αἰσθητικὰς μελέτας. Διέτελεσε διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς Πινακοθήκης. Ἐγραψε διηγήματα, χρονογραφήματα καὶ ποιήματα εἰς ἑφημερίδας καὶ περιοδικά. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐξεδόθησαν εἰς χωριστοὺς τόμους τὰ *Πολεμικὰ τραγούδια* (1897) καὶ τὰ *Χελιδόνια* (ποιήματα διὰ παιδιὰ, μελο-

ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ μουσουργοῦ Γ. Λαμπελέτ, 1920).

Περγιαλέτης Γιάννης. Ψευδώνυμον τοῦ ἐν Σπέτσαις διδασκάλου καὶ ποιητοῦ κ. Ἰωάννου Γ. Γιαννούκου. Ἐδημοσίευσε πολλὰ ποιήματα, ἰδίως παιδικά, εἰς περιοδικά, εἰς ἰδιαίτερους δὲ τόμους μέχρι τοῦδε τὰ ἐξῆς : *Μετάφρασιν τῆς Μηδείας* τοῦ Εὐριπίδου (1904), *Τραγούδια τῆς ἀκρογιαλιᾶς* (1906), *Τρελὰ τραγούδια* (1908), *Τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὀνείρου* (ἐπιγράμματα, 1915) καὶ *Παιδαγωγικοὺς μύθους* (1916).

Πολέμης Ἰωάννης. Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 1862. Ἀπὸ ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ εἶναι σήμερον γραμματεὺς τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Νεώτατος ἐπεδόθη εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἐδημοσίευσε τὰς ἐξῆς συλλογὰς ποιημάτων: *Ποιήματα* (1883), *Χειμῶνανθοι* (1888), *Ἀλάβαστρα* (1900), *Κεიმῆλια* (1904), *Ἐξωτικά* (1905), *Τὸ παλὶδ βιολλί* (1909), *Σπασμένα μάρμαρα* (1917), *Εἰρηνικά* (1918). Συνέθεσε δὲ καὶ ποιητικὰ δράματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξεδόθησαν εἰς χωριστοὺς τόμους τὰ ἐξῆς : *Ὁ τραγυδιστής* (1893), *Ὁ βασιλιᾶς Ἀνήλιαγος* (1910) καὶ ἡ *Γυναῖκα* (1915).

Προδελέγγιος Ἀριστομένης. Ἐγεννήθη ἐν Σίφνῳ τὸ 1850. Ἐσπούδασε φιλολογίαν, ἠσχολήθη δ' ἐπὶ τινι χρόνῳ καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἔγινε βουλευτής. Ἐνωρὶς διεκρίθη εἰς τὰ γράμματα, ἐδημοσίευσε δὲ τὰ ἐξῆς ἔργα του : *Δραματικά* : *Ὁ Ρήγας* (1897), *Ἡ κόρη τῆς Δήμνου* (1901), *Νικηφόρος Φωκᾶς* (1907), *Φαίδρα* (1919) κ. ἄ. Συλλογὰς ποιημάτων : *Ποιήματα Παλαιὰ καὶ Νέα* (1896) καὶ *Ποιήματα* (1916).

Ραγκαθῆς Ἀλέξανδρος. Ἐγεννήθη τὸ 1809 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπέθανε δ' ἐν Ἀθήναις τὸ 1892. Διετέλεσεν ἐπὶ

Ἀλεξ. Γ. Σαρῆ, *Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα Α' Ἑλλ*

11

πολλά ἔτη καθηγητῆς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ, βουλευτῆς, ὑπουργὸς καὶ πρεσβευτῆς, πολλαχῶς ὑπηρετήσας τὴν

πατρίδα. Ὑπῆρξεν εἰς τῶν εὐφροεστάτων καὶ πολυγραφωτάτων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του, μεγάλως συντελέσας διὰ τῶν βιβλίων του εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς παιδείας ἐν Ἑλλάδι. Ἐγράψε παντοίας ὕλης ἔργα: ἀρχαιολογικά, ἱστορικά, λεξικά, λογοτεχνικά (διηγήματα, δράματα, κωμωδίας, λυρικά ποιήματα), καὶ μετέφρασε πλείστα ἀρχαῖα καὶ νεώτερα δρά-

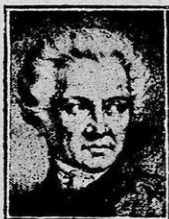
ματα ὡς καὶ ἄλλα ἔργα εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν. Τῶν Ἀπάντων αὐτοῦ ἐξεδόθησαν 19 τόμοι (1874-1892).

Ροῦθης Ἑμμανουήλ. Ἐγεννήθη τὸ 1835 ἐν Σύρῳ.

Ἐδρασεν ὡς δημοσιογράφος, διετέλεσε δ' ἐπὶ πολλὰ ἔτη διευθυντῆς τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἀπέθανε τὸ 1904. Ἐδημοσίευσεν πολλὰ ἄρθρα καὶ μελέτας του εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας, τινὰ δὲ καὶ εἰς ἰδιαιτέρους τόμους (*Τὰ εἶδωλα*, 1893). Ἐσχάτως ἀνεδημοσιεύθησαν τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰς 7 τόμους (1911-1914).

Σολωμὸς Διονύσιος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1798. Ἐννέα ἐτῶν ἔχασε τὸν πατέρα του, παρ' οὗ ἐκκληρονόμησε σημαντικὴν περιουσίαν. Ἀπὸ τὸ 1808 ἕως τὸ 1818 διέμεινεν ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου ἐσπούδασε τὰ νομικά, κυρίως δὲ ὡς ἡσυχολεῖτο εἰς

φιλολογικὰς μελέτας καὶ τὴν ποίησιν. Ἐπαυελθὼν διέμεινεν εἰς τὴν πατρίδα του μέχρι τοῦ 1828· κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἔγραψε τὰ πρῶτά του ἑλληνικὰ ποιήματα: *Τὸν Ὑμνον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν* (1823), *ᾠδὴν εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδ Μπάιρον* (1824), *τὴν Φαρμακωμένην* (1826), διάφορα σατιρικά, κ. ἄ. Ἀπὸ τοῦ 1828 ἐγκατεστάθη εἰς

τὴν Κέρκυραν, ὅπου καὶ διέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του (1857). Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔγραψε τὸν *Κρητικόν*, τοὺς *Ἐλευθέ-*

ρους **Πολιορκημένους**, τὴν **Φαρμακωμένη** στὸν Ἄδῃ κ. ἄ. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἠλπίζετο ὅτι θὰ εὐρίσκοντο ὅλα τὰ ποιήματά του (διότι ἐλάχιστα εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ δημοσιεύσει), ἀλλὰ δυστυχῶς μόνον ἀποσπάσματα καὶ σχέδια ποιημάτων εὐρέθησαν, ὥσως διότι φθονερὰ χεὶρ ἐξηφάνισεν αὐτά. Τὰ περισωθέντα συνελέγησαν, ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ φίλου τοῦ Σολωμοῦ Ἰακώβου Πολυλά (Κέρκυρα, 1859).

Τανταλίδης Ἡλίας. Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 1818. Ἐσπούδασε φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Τὸ 1845 ἔπαθεν ἀμαύρωσιν σχεδὸν παντελῇ τῶν ὀφθαλμῶν· οὐχ ἤττον τὸ ἐπόμενον ἔτος διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ὅπου ἐδίδαξεν εὐδοκιμῶτα μέχρι σχεδὸν τοῦ θανάτου του, ἐπελθόντος τὸ 1876. Ποιητικὰ του ἔργα ἐξεδόθησαν: **Παίγνια** (Κωνσταντινουπόλις, 1839), **Ἰδιωτικὰ Συγυρηγῆματα** (Τεργέστη, 1860) καὶ **Ἄσματα** (μετὰ μουσικῆς, συντεθείσης ὑπὸ τοῦ ἰδίου, Ἀθῆναι, 1876).

Χατζηδάκης Νικόλαος. Ἐγεννήθη τὸ 1872. Ἐσπούδασε μαθηματικὰ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ εἶτα ἐν Εὐρώπῃ. Ἐπανελθὼν διωρίσθη καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν κατὰ πρῶτον μὲν ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων, ἀπὸ τοῦ 1904 δὲ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Πλὴν τῆς ἐπιστημονικῆς του δράσεως ἀσχολεῖται καὶ εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἐδημοσίευσεν ἄρκετὰ ἄρθρα του καὶ ποιήματα εἰς περιοδικά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Α

- ἀγερικὸν (τὸ) = φάντασμα, ἵσκιωμα.
ἀλαλιάζω = καθιστῶ τινα ἄλαλον, ζαλίζω.
Ἀλλάχ = ὁ Θεὸς τῶν μουσουλμάνων (λέξις ἀραβικῇ).
ἀμπαδένιος = ἀπὸ ἀμπᾶν (= χονδρὸν μάλλινον ὕφασμα ἐγγω-
ρίου κατασκευῆς).
ἀναγυιώνω = μεγαλώνω.
ἀναδεύω = ἀνακινῶ, ἀνακατώνω, σαλεύω.
Ἀνδραβιδιώτης = ἐκ τῆς Ἀνδραβίδας, κόμης τῆς Ἡλείας ἐπὶ
τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Πηνειοῦ, ἐχούσης 2000 περίπου κα-
τοίκων.
ἀνοῖ = ἀνοίγει.
ἀντένα (ῆ) = ἡ κεφαλαία τοῦ ἱστοῦ.
ἀραχνιασμένος = πλήρης ἀραχνῶν· ἐπὶ οἰκημάτων ἐγκαταλειμ-
μένων (σπίτι ἀραχνιασμένο, ἀραχνο ἢ ἀραχλο) = ἔρημος, θλι-
βερός, ἀπαίσιος.
ἀργολογᾶω = ἀφαιρῶ τοὺς ἀργοὺς ἢ ἀκάρπους βλαστοὺς τῆς
ἀμπέλου καὶ τὰς τυχόν ἀναπτυσσομένας παραφυάδας.
ἄρμενα (τὰ) = οἱ ἱστοί, αἱ κεραῖαι, τὰ σχοινία τῶν ἱστῶν κ.λ.π.
ἐνὸς πλοίου.
ἀσκέρηδες (οἱ) = τουρκιστὶ οἱ στρατιῶται.
ἀστροχαλάζι (τὸ) = χάλαζα μετὰ κεραυνῶν.
Ἀττάλεια (ῆ) = πόλις εἰς τὰ Ν. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐν τῇ ὁμο-
νύμφ κόλπῳ, ἔχουσα 30.000 περίπου κατοίκων.
ἄχνα = θαμβά.
ἄχνος = χλωμός, θολός, θαμβός.

B

βόλτα = τριγύρω, περίξ.

Γ

Γαστουνιώτης = ἐκ τῆς Γαστούνης, πολίτης τῆς Ἠλείας ΒΔ.
τοῦ Πύργου, ἐχούσης περὶ τὰς 2000 κατοίκων.

γιούζ-μπασης (δ) = τουρκιστὶ ὁ ἐκατόνταρχος, ὁ λοχαγός.

Γιουνάνηδες (οἱ) = τουρκιστὶ οἱ Ἕλληνες.

Γκωτιὲ Θεόφιλος = γνωστὸς ποιητής, κριτικὸς καὶ μυθιστοριογράφος γάλλος (1811-1872).

γραμμένος = ζωγραφιστός.

Δ

διάζομαι = ἐτοιμάζω τὸν στήμονα πρὸς ὕφανσιν.

Z

Ζήνων = φιλόσοφος ἐκ Κιτίου τῆς Κύπρου, ζήσας ἀπὸ τοῦ 350-260 περίπου π. Χ. Ἔδιδαξεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἔδρυσεν ἐκεῖ ἰδίαν σχολήν, ἣτις ἐκλήθη κατόπιν Στωική, ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς (οἰκοδομήματος ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων, κεκοσμημένου διὰ ποικίλων εἰκόνων), ὅπου συνηθροαίζοντο οἱ μαθηταὶ του.

ξίκ-ξάκ = τεθλασμένη γραμμὴ, σχηματίζουσα ἀλλεπαλλήλους γωνίας, ὡς ἐν τῷ κεραυνῷ.

H

ἡλιακωτὸ (τὸ) = ταράτσα ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἥλιον.

Θ

Θρασκιᾶς = δυνατὸς ΒΑ. ἄνεμος.

Κ

κάβος (δ) = τὸ βραχῶδες ἀκρωτήριον.

καλοκαιρινὸ (τὸ) = δωμάτιον ὁροσερόν, εἰς τὸ ὁποῖον κατὰ προτίμησιν διαμένουν κατὰ τὸ καλοκαίρι.

Καλύβια Κουβαρά = χωρίον τῆς Μεσογαίας Ἀττικῆς, ἀπέχον τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὰ 40 χιλιόμετρα· δι' αὐτοῦ διέρχεται ὁ ἐκ Λαυρείου εἰς Ἀθήνας σιδηρόδρομος.

καραβάνιον (τὸ) = ἑμιλος ταξιδιωτῶν, οἵτινες συνενώνονται διὰ νὰ διασχίσουν ἔρημον χώραν, χρησιμοποιοῦντες συνήθως καμήλους.

κάτεργον (τὸ) = πλοῖον εἰς τὸ ὁποῖον κατεδικάζοντο νὰ κωπηλατοῦν, πολλάκις μαστιγούμενοι, οἱ κατάδικοι. Ἡ ποινὴ διήρκει συνήθως δέκα ἔτη καὶ ἐνίοτε μέχρι θανάτου.

καυκὶ (τὸ) = τὸ ὄστρακον.

Κικέρων = ὁ διασημότερος τῶν Ρωμαίων ῥητόρων (106-43 π.Χ.) οὗτινος ἔχομεν πολλοὺς λόγους καὶ φιλοσοφικά συγγράμματα.

κλάπα (ῆ) = πέδη, δεσμὰ τῶν ποδῶν.

Κονιάρης (δ) = ὁ ἐξ Ἴκονίου καταγόμενος καὶ γενικώτερον ὁ Τοῦρκος.

κοτρώνι (τὸ) = λίθος τραχύς.

κουρνιαχτὸς (δ) = ὁ κονιορτός, ἡ σκόνη.

κουτσούβελο (τὸ) = ἐπὶ μικρῶν παιδίων εἰρωνικῶς, τὸ παλιό-παιδο.

κρεββατίνα (ῆ) = τὸ ἐκ δοκῶν ἢ καλάμων σταύρωμα, ἐφ' οὗ ἀπλώνεται ἡ κληματαριά.

Λ

λακκῶ = τρέχω.

λιανώματα (τὰ) = τὰ μικρὰ τεμάχια κρέατος, ἰδίᾳ τὰ σπλάγχνα τοῦ ἀρνίου (ἐντερα π.χ. συκώτια, κλπ.)

λίβας (δ) = ὁ ΝΔ. ἄνεμος.

λόγγος (δ) = φάραγξ σύνδενδρος, δάσος.

M

μουλκείκος = ἀπὸ τὸ χωρίον Μοῦλκι τῆς Λεβαδείας, ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Κηφισοῦ, ὅπου παράγονται ἐκλεκτὰ πεπόνια.

μοῦτσος (ὁ) = τὸ μικρὸν ναυτόπουλον.

μπάλιος = ποικιλόχρους, παρδαλός.

μπὰς-τσαούσης = ἐπιλογίας (τουρκ.).

μπουγιουροῦμ = λέξεις τουρκικῆ, καλῶς ὠρίσατε.

μπρίκι (τὸ) = πλοῖον ἐμπορικὸν μὲ δύο ἰστούς, φέροντας κεραίαις.

Μυριόφυτον (τὸ) = παραλία κωμόπολις τῆς Θράκης ἐν Προποντίδι, ἔχουσα 4000 κατοίκων.

N

Νεάπολις (ἡ) = συνοικία τῶν Ἀθηνῶν.

Ξ

ξεφτέρι (τὸ) = ὁ ἱέραξ.

O

ὀχ = ἡ πρόθεσις ἀπό.

Π

πάκτων (ὁ) = λέμβος μετ' ἐπιπέδου πυθμένος, συνήθως ἐξ ἐλάτης, ἣτις χρησιμεύει πρὸς γεφύρωσιν ποταμῶν. Ὑπάρχουσι πάκτωνες μήκους 9 μέτρων καὶ πλάτους ἕως 1,75, βάρους δὲ 600 χιλιογράμμων. Οὗτοι δύνανται νὰ βασιτάσῃσι βάρος μέχρι 8500 χιλιογράμμων.

πάπυρος = εἶδος ἀρχαίου χάρτου, κατασκευαζομένου ἀπὸ τὰς ἴνας τοῦ ὁμωνύμου φυτοῦ, τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ φυομένου.

παραγώνι (τὸ) = τὸ παρὰ τὴν ἐστίαν μέρος.

παραπέτον (τὸ) = στηθαῖον ἢ θωράκιον τοῦ πλοίου πέριξ τοῦ καταστρώματος, ἵνα μὴ πίπτωσιν οἱ ἐπιβάται εἰς τὴν θάλασσαν.

Πιθαράδικα (τὰ) = συνοικία Ἀθηνῶν.

Πολυτεχνεῖον (τὸ) = ἀνώτερον σχολεῖον ἐν Ἀθήναις, ὅπου σπουδάζουν μηχανικοὶ καὶ καλλιτέχναι.

Πυθαγόρειος Σχολή = Σχολή τοῦ Πυθαγόρου, φιλοσόφου καὶ μαθηματικοῦ (582-500 π. Χ.) ἐκ Σάμου· οὗτος ἤσκει τοὺς μαθητάς του ὅχι μόνον εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἥθους.

πυξάρι (τὸ) = τὸ δένδρον ἢ πύξος (κοινῶς τσιμισίρι), παρέχον ξύλον σκληρότατον καὶ βαρύτατον.

Ρ

Ρετσίνας = βιομήχανος ἐν Πειραιεὶ παρασκευάζων βαμβάκερὰ ὑφάσματα.

ΡΙζάρειος Σχολή = σχολεῖον ἐν Ἀθήναις, ἰδρυθὲν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Ριζάρη, εἰς τὸ ὁποῖον σπουδάζουν νέοι ἔχοντες σκοπὸν νὰ γίνουν ἱερεῖς.

Σ

σαβουρώνω = θέτω ἔρμα εἰς τὸ πλοῖον, γεμίζω.

σιδέρικος = ὁ ἔχων χρῶμα σιδήρου.

σουρίζω = σφυρίζω.

σπηλιάδα (ἡ) = δυνατὴ ἐξαφνικὴ πνοὴ ἀνέμου (σαγανάκι).

στομώνω = σκληρύνομαι.

στράτα (ἡ) = ὁ δρόμος.

Στράβων = ἀρχαῖος Ἑλλήν γεωγράφος ἐξ Ἀμασειας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (69 π. Χ. — 19 μ. Χ.). Ἐταξίδευσεν εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἔγραψε πολυτιμώτατα Γεωγραφικὰ εἰς 17 βιβλία, ὧν διεσώθη τὸ μέγιστον μέρος.

στρατονομία καλεῖται ἡ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία τοῦ στρατεύματος· αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα ἀξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν χωροφυλάκων. Ἡ στρατονομικὴ ὑπηρεσία περισυλλέγει τοὺς βραδυποροῦντας, ἐξασφαλίζει τὴν εὐταξίαν κατὰ τὰς σταθμεύσεις, συλλαμβάνει τὰ περὶ τὸ στράτευμα περιφερόμενα ὑποπτα πρόσωπα, φυλάττει τοὺς τιμω-

ρημένους, παραλαμβάνει καὶ ἀνακρίνει τοὺς αἰχμαλωτιζομένους, κτλ.

στρόμπος (δ) = μικρὸν σχοινίον μὲ ἓνα κόμβον εἰς τὴν ἄκρην, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποῖου ἀναρριχῶνται οἱ ναῦται εἰς τὰς σχοινίους κλίμακας τοῦ πλοίου.

Στύξ = λίμνη ἐν τῇ Ἀθῇ, εἰς τὰ ὕδατα τῆς ὁποίας οἱ θεοὶ ὠρκίζοντο ὅρκον ἀπαράβατον καὶ ἀμετάκλητον.

στωικὴ φιλοσοφία = βλέπε Ζήνων.

σφερδούκλι (τὸ) = ὁ ἀσφόδελος.

Σῶμα Στρατοῦ = ὁμὰς ἐκ τριῶν μεραρχιῶν.

Τ

Τάρταρος (δ) = μέρος τοῦ ἀρχαίου Ἀδου ζοφερόν, περιβαλλόμενον μὲ τριπλοῦν τεῖχος, περὶ ὃ ἔρρεε βράζων ὁ πύρινος ποταμὸς Πυριφλεγέθων. Ἐν αὐτῷ ἐτιμωροῦντο ὅσοι ὑπῆρξαν κακοὶ καὶ ἄδικοι ἐν τῇ ζωῇ.

ταχυὰ = πρῶτ.

τέμπο = ὁ χρόνος (λέξις ἰταλική).

τρισέκι (τὸ) = γωνία δρόμου.

τρούπα (ῆ) = ἡ τρύπα, ἡ πτωχικὴ οἰκία.

τροχαλάω = κτυπῶ μὲ τρόχαλα.

τρόχαλο (τὸ) = λίθος μικρὸς ἀπεστρογγυλευμένος, χαλίκι.

Φ

φρυγμένος = φλογισμένος, καθουρδισμένος.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

1)	Ἀδαμαντίου Ἀδ.	Ὁ Βόσπορος καὶ τὸ Βυζάντιον σελ.	31
2)	»	Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας. . . »	9
3)	Ἀδαμίδου Β.	Ἡ Λαμπρή. »	14
4)	Καμπούρογλου Δ. Γρ.	Διατὶ ἀγαπῶ τὸν βάτραχον. . »	16
5)	»	Τὸ κλῆμα καὶ τ' ἀηδόνι. . . »	18
6)	Καρβούνη Νικ.	Βουβάλου σωτηρία. »	20
7)	»	Ὁ αἰχμάλωτος. »	24
8)	Καρκαβίτσα Ἀνδρ.	Ἀγῶνες ἵππικοι ἐν Ἡλιδι. . »	27
9)	Κεραμοπούλου Ἀντ.	Ὁ Διαγόρας καὶ οἱ υἱοὶ του. . »	30
10)	Κονδυλάκη Ἰω.	Νὰ ἤμην πλούσιος. »	32
11)	Κουρτίδου Ἀρ. Π.	Ἡ θερμάστρα τοῦ σχολείου. . »	34
12)	»	Ἡ ὥραιότερα ἐνδυμασία. . . »	39
13)	»	Τὸ ναυτόπουλον. »	45
14)	»	Οἱ πρῶτοι ἀεροπόροι. »	48
15)	»	Στὸν κακὸ δρόμο. »	51
16)	Μελᾶ Λέοντος	Ὁ Φαγόνδιος. »	64
17)	»	Ἡ ἐλεημοσύνη τῆς τυφλῆς. . »	68
18)	»	Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων. . . »	69
19)	»	Δάμων καὶ Φιντίας. »	71
20)	»	Κλεάνθης ὁ ἐπονομασθεὶς Φρε- άντλης. »	73
21)	Νιρβάνα Παύλου	Ὁ Ἀράπης. »	74
22)	Ξενοπούλου Γρηγ.	Ὁ Πλούτος καὶ ἡ Εὐτυχία. . »	76
23)	»	Μία φωλεὰ χελιδόνων. . . »	81

24)	Ξενοπούλου Γρηγ. Μάιος.	σελ.	83	✓
25)	» » Αί νυμφαῖται.	»	84	✓
26)	» » Ἡ Δημήτηρ καὶ ἡ Περσεφόνη. »		88	
27)	Παπαδοπούλου Ἀρσ. Κόρη καὶ σύζυγος	»	90	✓
28)	» » Ἡ ἔχιδνα καὶ ὁ πονηρὸς αὐτῆς ἐχθρὸς	»	91	
29)	» » Μία ὥρα ἰα στιγμὴ τῆς ζωῆς τῶν ἐντόμων	»	96	
30)	Πεζοπόρου Ἀναστ. Νοσταλγία	»	99	
31)	Ραγκαδῆ Ἀλεξ. Ρ. Ὁ Φαέθων.	»	101	
32)	Ροῦδου Ἑμμ. Τὸ ξεστούπωμα.	»	109	

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

33)	Ἀθάνα Γεωργίου	Οἱ χωριανοί.	σελ.	111
34)	Βηλαρᾶ Ἰω.	Ἡ ἀνοιξίς.	»	112
35)	Βιζυνοῦ Γ. Μ.	Μεταμορφώσεις.	»	113
36)	Δημῶδες	Ὁ κύρ Βοριᾶς καὶ ὁ κύρ Ἀντριᾶς. »		115
37)	»	Ἀδελφικὴ ἀγάπη	»	116
38)	»	Ὁ Σκυλοδῆμος καὶ ὁ ἀδελφὸς του »		117
39)	Δροσίνη Γεωργίου	Οἱ δύο πτωχοί.	»	118
40)	» »	Ἀπ' τὸ καράδι μέσα	»	119
41)	» »	Ἡ Γοργόνα	»	121
42)	» »	Ἀνοιξιάτικη αὐγὴ	»	122
43)	» »	Ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄέρας.	»	123
44)	» »	Ὁ κελογιάννος.	»	124
45)	Καμπούρογλου Δ. Γρ.	Ὁ λησμονημένος.	»	125
46)	Λασκαράτου Ἀνδρ.	Συμβουλὴ.	»	125
47)	Μαρτινέλη Γ.	Μάνα.	»	126
48)	Παλαμᾶ Κ.	Ἡ ἐλιά	»	128
49)	» »	Τὸ σπῆτι μου	»	129

50)	Πάλλη Ἀλεξ.	Ὁ κυνηγός	σελ. 130 ✓
51)	Παπαντωνίου Ζ.	Ἀγροτικό	» 131
52)	» »	Συναυλία	» 132 ✓
53)	» »	Ὁ πόνος τῆς μάνας	» 133
54)	» »	Ὁ γεροβοσχος	» 134
55)	Περγιαλίτη Γιάννη	Ὁ γλᾶρος	» 136
56)	» »	Πίννα καὶ γαρίδα	» 137
57)	» »	Τὰ δυὸ ὄνιά	» 138
58)	Πολέμη Ἰωάννου	Ὁ κύκνος	» 139
59)	» »	Τὸ τρυγόνι	» 140
60)	» »	Ἡ καλαμιὰ	» 141
61)	» »	Τὸ καριοφίλι	» 142
62)	» »	Τὸ ὄργωμα	» 143
63)	» »	Τί εἶν' ἡ πατρίδα μας	» 144
64)	Προβελεγίου Ἀρ.	Τὸ μελτέμι	» 145 ✓ ²
65)	» »	Ὁ ἀνεμόμυλος	» 146
66)	» »	Οἱ γερανοί	» 148 ✓ ³
67)	Σολωμοῦ Διον.	Ἡ πρωτομαχιά	» 149 ✓
68)	» »	Αἰνιγμα (πετραχήλι)	» 149
69)	Τανταλίδου Ἥλια	Τὸ ναυτόπουλο	» 150
70)	Χατζιδάκη Ν. Ἰ.	Τὸ τραγοῦδι τοῦ ξεγιτεμένου	» 151
71)	» » »	Φεγγάρι στὴ θάλασσα	» 152 ✓ ⁴

Παράρτημα Α.	Βίοι καὶ ἔργα τῶν συγγραφέων	σελ. 153
Παράρτημα Β.	Ἐξήγησις λέξεων καὶ πραγμάτων	» 165
Πίναξ τῶν περιεχομένων		» 171
Πίναξ τῶν περιεχομένων εἰκόνων		» 174

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Χάρτης τοῦ Βοσπόρου.....	σελ. 6 ✓
Βούβαλος.....	» 21
Γέφυρα ἐκ πακτώνων ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου.....	» 22
Κάτθανε, Διαγόρα!.....	» 31 ✓
Φύλλον καὶ ἄνθος νυμφαίας τῆς λευκῆς.....	» 84
Σχῆμα δεικνύον τὸν ὀδόντα τῆς ἐχίδνης.....	» 92
Ἡ κεφαλὴ τῆς ἐχίδνης.....	» 93
Ἀκανθόχοιρος.....	» 94
Κύνος.....	» 139

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ :

Ἀδαμαντίου Ἀδαμ.....	σελ. 153 ✓
Ἀδαμίδης Βασίλειος.....	» 153
Ἀθάνας Γεώργιος.....	» 154
Βιζυηνὸς Γεώργιος.....	» 154
Δροσίνης Γεώργιος.....	» 155
Καμπούρογλους Δ. Γρ.....	» 155
Καρκαβίτσας Ἀνδρέας.....	» 155
Κεραμόπουλος Ἀντώνιος.....	» 156
Κονδυλάκης Ἰωάννης.....	» 156
Κουρετῖδης Ἀριστοτέλης Π.....	» 156
Λασκαρεῖτος Ἀνδρέας.....	» 157
Μελᾶς Λέων.....	» 157
Μαρτινέλης Γεώργιος.....	» 158
Νιρβάνας Παῦλος.....	» 158
Ξενοπούλος Γρηγόριος.....	» 158
Παλαμᾶς Κωστής.....	» 159

Πάλλης 'Αλέξανδρος.....	»	160
Παπαδοπούλου 'Αρσινόη.....	»	160
Παπαντωνίου Ζαχαρίας.....	»	160
Περγιαλίτης Γιάννης.....	»	161
Πολέμης 'Ιωάννης.....	»	161
Προβελέγγιος 'Αριστομένης.....	»	161
Ραγκαβῆς 'Αλέξανδρος.....	»	162
Ροΐδης 'Εμμανουήλ.....	»	162
Σολωμός Διονύσιος.....	»	162
Τανταλίδης 'Ηλίας.....	»	163
Χατζηδάκης Νικόλαος.....	»	163

Ἀριθ. Πρωτ. 16457
Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12ῃ Μαΐου 1920.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς

τὸν κ. Ἀλέξ. Γ. Σαρῆν, καθηγητὴν

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι δι' ἡμετέρας πράξεως τῇ 22α τοῦ λήξαντος μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 2α τοῦ ἱσταμένου δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 28 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη τὸ πρὸς κρίσιν ἐν χειρογράφῳ ὑποβληθὲν ὑμέτερον βιβλίον «Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα διὰ τὴν Α' τάξιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων», ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως τούτου συμμορφωθῇτε πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου περιλαμβανομένας ὑποδείξεις.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ τμηματάρχης τοῦ Γ' τμήματος

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Π. Ζαγανιάρης.